

खण्ड १ परिचय

१.१ बागलुङ जिल्लाको संक्षिप्त परिचय

नेपाल राज्यको हाल प्रदेश नं. ४ साविक पश्चिमाञ्चल विकास क्षेत्रको धौलागिरी अञ्चलको सदरमुकामको रूपमा रहेको बागलुङ जिल्ला अक्षांश २८° १५” उत्तरदेखि २८°३७” उत्तरसम्म र देशान्तर करिव ८३° पूर्वदेखि ८३° ३६” पूर्वसम्मको बीचमा रहेको छ । भोजपुरको पुलको जिल्लाको उपनामले समेत परिचित यस जिल्ला भण्डै नेपालको नक्सामा मिल्दोजुल्दो आकारमा पूर्व-पश्चिम भई फैलिएको छ । यस जिल्लाको सदरमुकाम सुदुर पूर्व कुनामा अवस्थित बागलुङ बजार हो । प्रशासनिक विभाजन अनुसार यस जिल्लाको पूर्वमा पर्वत, पश्चिममा रोल्पा र रुकुम, उत्तरमा म्याग्दी तथा दक्षिणमा प्युठान र गुल्मी जिल्ला पर्दछन् । कुल १,७८४ वर्ग कि.मी.को क्षेत्रफलमा फैलिएको यस जिल्लालाई साविकमा ३ संसदीय क्षेत्र, १३ इलाका, १ नगरपालिका र ५९ गा.वि.स.हरूमा विभाजन गरिएको थियो भने हाल नयाँ संरचना अन्तर्गत ४ वटा नगरपालिका र ६ वटा गाँउपालिकामा विभाजन गरिएको छ ।

१.१ क. जिल्लाको नामाकरण

जिल्लाको नाम बागलुङ रहनुमा थुप्रै किम्बदन्तीहरू रहेको पाइन्छ । जस अनुसार संस्कृत भाषामा व्याघ्रलुनातीति, व्याघ्र = बाघ, लुनातीतिको अर्थ लुञ्ज, अर्थात् “ब्याघ्रलुञ्ज” व्याघ्र = बाघ र लुञ्जको अर्थ छेदनु /काटनु वा मास्नु हो । कुनै समयमा यस ठाउँमा बाघै बाघहरूको ताँती हुनुको कारण यहाँको जनजीवन अति नै भयावह थियो । यस्तो डरलाग्दो वा दयनिय अवस्थालाई देखेर त्यस वेलामा मगराती जातिका बलिया व्यक्तिहरूको समूहहरूको सन्त्रियतामा ती बाघहरूलाई छेदने/काट्ने वा मास्ने जस्ता काम गरेका हुँदा बाघहरूलाई मास्ने उद्देश्यले गरेको कार्यको अर्थमा यस ठाउँको नाम “बाघलुञ्ज वा ब्याघ्रलुञ्ज” रहन गई अपभ्रंश भई बागलुङ रहन गएको मानिन्छ ।

त्यस्तै गरी बाघ प्रचलित खस भाषा हो । “लुङ” को अर्थ लस्कर वा ताँती, पंक्तिवद्ध वा लामको अर्थलाई जनाउँछ । त्यस समयमा बाघहरूको लस्कर लाग्ने थलो भएकोले यस ठाउँको नाम “बाघलुङ” रहन गएको र पछि वागलुङ भएको हो भन्ने भनाई पनि रहेको छ ।

तिब्बती भाषामा “वाग” को अर्थ कहीं केही उठेको खण्ड र “लुङ” को अर्थ कहीं केही मैदान वा समथरलाई बुझाउँछ । यसर्थ “बागलुङ” को भौगोलिक वनावटलाई हेर्ने हो भने कतै उठेको र कतै मैदान वा समथर जमिनको भाग भएकोले पनि यस ठाउँको नाम बागलुङ रहन गएको हो भन्ने प्रष्ट हुन्छ ।

१.१ख. ऐतिहासिक पृष्ठभूमि

सोह्र हजार पर्वतको नामले प्रसिद्ध यस जिल्ला नेपालको एकीकरण पूर्व चौविसे राज्य अन्तर्गत पर्दथ्यो जुन समयमा कोट कोटबाट भुरे टाकुरे राजाहरूले राज्य चलाउँदथे । ती कोटमध्ये यस जिल्ला अन्तर्गत पर्ने गल्कोट, विहुँकोट, संसारकोट, अर्नाकोट र माभ्रकोट प्रसिद्ध मानिन्थ्यो ।

चौधौ शताब्दीमा जुम्लामा राजाहरूले आफ्नो राज्य विस्तार गर्ने क्रममा वि.सं. १४२९ तिर मलेबम जुम्लाको राजगद्दीमा बसेपछि पूर्व तर्फका धेरै राज्यहरू जिते । बागलुङ जिल्लाका निशेल भुजेल भन्ने चार हजार पर्वत ईलाकामा त्यस बेला मगरहरूको रजाई थियो । जुन समयमा रुकुममा मलेबमका छोरा पिताम्बर र नाति जैतुबमले शासन चलाएका थिए । मगर राजाहरूले यस जिल्लाको राज्य प्रभावकारी रूपमा संचालन गर्न रुकुमको राजधानी गोथाममा गई राजा जैतुबमका आठ भाइ राजकुमार मध्ये एउटा मागे । राजाले जेठा छोरा बाहेक बाँकी भाइमा रोजेर लाने आज्ञा दिएकोले राती सुतेको ठाउँमा हेर्न जाँदा माहिला राजकुमार आनन्दवमको शिरतिर बढेको देखी उनलाई पिठ्युँमा बोकेर भुजेलहरूले पर्वतमा ल्याए । पर्वतहरूले यी राजालाई तीन नामले पुकार्दथे:- गोथामबाट ल्याएको गोथम्ब, पिठ्युँमा बोकेर ल्याएकोले पिठम्ब र आउने राजकुमारको नाम आनन्द भएकोले आनन्द । राजाका साथमा मुडुला कार्की, रुचाल तथा पौडेलहरू पनि आएको किम्बदन्ती छ । वि.सं. १५१० तिर आनन्दवम सोलेपार पर्वतका राजा बने । त्यस बेला सम्म पनि गल्कोट, विहुँकोट र चन्द्रकोटमा भुरे राजाहरूले राज्य गर्दथे जसमध्ये बलेवा र बागलुङ माभ्रकोट अन्तरगत र थन्याप चन्द्रकोट अन्तर्गत थिए ।

आनन्द बम र चन्द्रबम पछि डिम्ब नामको दिलिपले आफ्नो शासनकालमा विहुँकोट, गल्कोट र ताकमलाई विजय गरी आफ्नो राज्यलाई ४००० पर्वतबाट १४००० पर्वत पुऱ्याए । उनले राज्यमा सु-व्यवस्था ल्याउन आफ्ना माहिला भाइलाई डाँडाकोट, साहिला भाईलाई विहुँकोट र कान्छा भाईलाई गल्कोटमा राखेका थिए । राजा डिम्ब वर्षा याममा ढेरमा र हिउँदमा ताकममा वसी राज्य चलाउँथे । ह्यामिलटनको भनाइ अनुसार गल्कोट एउटा सानो राज्य थियो जहाँ ३००० घरहरू थिए । राजाको दरबार पहाडको टाकुरामा थियो । त्यस दरबारको वरिपरि ५०० खरका भ्रुपडीहरू थिए । यहाँ ३ वटा तामा र १ फलाम खानी थियो । खानीहरूमा केही आधिकारीक व्यक्तिहरूले मात्र काम गर्न पाउँथे । राजाको बार्षिक आमदानी रु. ३५००१- थियो । यहाँका राजाले विना कुनै युद्ध नै गोर्खाली सेना अगाडी समर्पण गरेका थिए ।

यस गल्कोट राज्यको बारेमा कर्क प्याट्रिकले पनि लेखेका छन् । उनको भनाइ अनुसार गल्कोट एउटा ठूलो शहर थियो र गल्कोट नामको एउटा ठूलो किल्ला थियो । यो गल्कोट चौविसी राजाहरू मध्ये एक थियो । एक वंशावली अनुसार राजा डिम्बका पालामा गण्डकी र कर्णाली प्रदेशका राजाहरूले दिल्लीका बादशाह कहाँ पाँच-पाँच वर्षमा सिर्तो लैजाने गर्दथे । त्यस सिर्तोमा आफ्ना राज्यमा पाइने कस्तुरीको विणा, वाज, डाँफे, मयुर, चितुवाको छाला, पश्मिनाको पछ्यौरा आदि हुन्थे । राजा डिम्बले पनि युवराज नागवमलाई वि.सं १५३० तिर दिल्ली पठाए । बादशाहबाट “मल्ल” भन्ने पदवी दिईएको हुँदा युवराज नागवम त्यसवेला देखि नागवम मल्ल भए । यिनैको पालामा जितेको मादीखोला पूर्वको डाँडाकोटलाई त्यहाँका क्षेत्रीहरूले मल्ल राज्य भनी नाउँ राखे, जुन आज पनि राजभक्ति देखाएकोले मल्लाजको नामले प्रसिद्ध छ । राजा डिम्ब १२० वर्ष सम्म बाँचेका थिए भन्ने जनश्रुति छ । यिनले ८४ वर्षको उमेरमा आफ्नो जेठा छोरा नागवम पनि अस्वस्थ भएकोले एक मात्र नाति प्रतापी नारायणलाई वि.सं. १५९० तिर पर्वतको राज्य सुम्पे । यिनको शासन कालमा यहाँ प्रशस्त मात्रामा जंगल भएकोले पशुपालन र अन्य धेरै काममा महत्वपूर्ण स्थान थियो । नुन र सुन भोट तिरबाट पैठारी हुन्थ्यो । प्रतापी नारायण मल्लले राजा हुने बित्तिकै पाल्पाली राजा मुकुन्द सेनकी छोरीसँग विवाह गरे । पाल्पाली राजाले छोरीलाई कालिका देवीको मुर्ति दाईजो दिएर पठाए । हाल सो मुर्ति बागलुङ जिल्लाको सदरमुकाम बागलुङ बजार नजिक कृष्ण गण्डकी र काठेखोलाको दोभान निर एउटा हाती सुँडे आकारको रमणीय वनमा निमित्त मन्दिरमा कालिका भगवती देवीको नामले प्रसिद्ध छ । देवीको साथमा पाल्पाबाट खड्ग समाती आउने खड्का क्षेत्रीलाई पुजारी बनाए । राजा प्रतापी नारायणले स्थापना गरेको यस मन्दिरको पूर्व ढोका खोल्नु हुँदैन भन्ने किम्बदन्ती अझै पनि प्रचलित छ । यस मन्दिरको पूजा खर्चको निमित्त राजाले गुठी राखी दिएका थिए । राजा प्रतापी नारायणको पाल्पासँग वैवाहिक सम्बन्ध पछाडो चौविसी राज्य पाल्पा र पर्वत बलिया राज्य भए । यिनको करीव ३० वर्षको शासनकाल पछाडि आफ्ना जेठा छोरा किरातीवम मल्ललाई गल्कोट, माहिला राजवम मल्ललाई पर्वत र कान्छा कल्याणवम मल्ललाई कास्कीको राज्य सुम्पी आफु काशीबास गए ।

पृथ्वीनारायण शाहको नेपालको एकिकरण अभियानमा गुल्मी, अर्घाखाँची, प्युठान, पर्वत कब्जा गरी अन्त्यमा बलेवा हुँदै बागलुङ समेत नेपाल अधिराज्यमा गाभियो ।

१.२ भौगोलिक अवस्थिति

क्र.सं.	विवरण	मान
१	अक्षांस	२८°१५” उत्तरदेखि २८°३७” उत्तरसम्म
२	देशान्तर	८३°पूर्वदेखि ८३°३६” पूर्वसम्म
३	सिमाना	पूर्वमा पर्वत, पश्चिममा रोल्पा र रुकुम, उत्तरमा म्याग्दी तथा दक्षिणमा प्युठान र गुल्मी जिल्ला
४	क्षेत्रफल	१,७८४ वर्ग किलो मिटर
५	औषत लम्बाई	८२,५०० मिटर
६	औषत चौडाई	२३,८१५ मिटर
७	भौगोलिक विभाजन	पहाड
८	सबभन्दाहाचाँभाग	खरबाङ बजार ६०० मिटर
९	तापक्रम	अधिकतम ३७.५ डि.से. न्यूनतम ६.५ डि.से.
१०	सरदर वर्षा	२०० मि.मी. वार्षिक
११	सदरमुकामको उचाई	९५० मिटर

तालिका १.१ : भौगोलिक अवस्थिति

१.३ जिल्लाका प्रमुख आकर्षणहरू

१.३.१ जिल्लामा रहेका धार्मिक स्थलहरू :

- क) कालीका भगवती मन्दिर, बागलुङ न.पा. ख) भैरवस्थान मन्दिर, अमलाचौर, बागलुङ न.पा.
 ग) जैमिनेश्वर मन्दिर, कुश्मीशेरा घ) ढोरपाटनताल बराह मन्दिर, बोवाङ, ढोरपाटन न.पा.
 ड) राम कोट मन्दिर, विहुँ च) देविस्थान मन्दिर, देविस्थान, निसीखोला न.पा.
 छ) शिवालय मन्दिर, तित्याङ, वा.न.पा. ज) लक्ष्मीनारायण मन्दिर, बा.न.पा - ४
 झ) थन्यापी माई भगवति मन्दिर, सर्कुवा र जैदी गा.वि.स.को माथिल्लो टापु, जैमिनी न.पा.

१.३.२ प्रमुख पर्यटकीय स्थलहरू

- क) कालीका भगवति मन्दिर, सदरमुकाम ख) ढोरपाटन, ढोरपाटन न.पा.
 ग) गाजा दह, टावर, दमेक र बरेङ घ) संसारकोट, वा.न.पा.
 ड) भकुण्डे धुरी, सौर्य च) हाडिकोट धुरी, ग.न.पा.
 छ) पाञ्जाकोट धुरी, ग.न.पा. ज) चमेरे गुफा, वडिगाड गा.पा.
 झ) विहुँ रामकोट, काँठेखोला ज) घुम्तेको लेक, ग.न.पा.
 ट) शिवपुरी, वडिगाड गा.पा. ठ) ल्वाङखेत, वडिगाड गा.पा.
 ड) भैरवस्थान, वा.न.पा. ढ) घोडा बाँधि, काठेखोला गा.पा.

१.३.३ प्रमुख ताल एवं कुण्डहरू

- क) रुद्रताल - बोवाङ ख) गाजाको दह - दमेक
 ग) नील दह - भकुण्डे घ) बराह ताल - वोङगादोभान
 ड) भाङ्गखानी ताल - पाण्डवखानी

१.३.४ जिल्लाको प्रसिद्ध वस्तुहरू एवं प्राप्त हुने स्थानहरू

- क) नेपाली हाते कागज (लोक्ता) : ताराखोला, तमान, बोङ्गागादोभान ।
 ख) बुट्टेनली : सदरमुकाम, जलजला, अमरभूमी ।
 ग) राडीपाखी : पाण्डवखानी, बोङ्गागादोभान, निसी र रणसिंहकिटेनी ।

१.४ हावापानी

जिल्लाको भौगोलिक स्थितिको आधारमा यस जिल्लामा पाइने विभिन्न किसिमको हावापानीलाई उपोष्ण, समशितोष्ण र शीतोष्ण गरी वर्गिकरण गरिएको छ ।

महिना	जुलाई	अगस्त	सेप्टेम्बर	अक्टुबर	नोभेम्बर	डिसेम्बर	जनवरी	फेब्रुवरी	मार्च	अप्रिल	मे	जुन	बर्ष	कफियत
वर्षा	५५३.६	५२९.७	२६९.८	१२.४	०.०	०.०	३०.३	१२१.५	२२.४	१९८.४	२४३.६	५०६.२	२०७३/७४	बागलुङ
तापक्रम	३०.३	३०.८	३९.३	२७.०	२३.२	२०.४	१९.२	२२.७	२८.०	३०.२	३०.८	२९.९	२०७३/७४	अधिकतम
तापक्रम	२२.२	२१.८	२०.५	१५.२	९.८	७.४	६.०	९.६	१४.६	१५.५	२०.०	२१.१	२०७३/७४	न्यूनतम

स्रोत : पश्चिमाञ्चल क्षेत्रिय हावापानी कार्यालय, रत्नपुरी, पोखरा

तालिका १.२ : वर्षा एवं तापक्रमको स्थिति

१.५ भू-उपयोग

जिल्लाको कुल क्षेत्रफल १,८२,४८६ हेक्टर (१,७८४ वर्ग किलो मिटर) रहेको छ । जिल्लाको कुल खेती योग्य जमिनको ६६.०२ प्रतिशत जमिनमा मात्र खेती गरिएको छ । जिल्लाको भू उपयोग स्थिति तल तालिकामा दिइएको छ ।

क्र.सं.	जमिनको स्थिति	क्षेत्रफल (हेक्टरमा)	प्रतिशत
१	जिल्लाको कुल क्षेत्रफल	१,८२,४८६	१००
२	कृषि योग्य जमीन	४६,१४८	२५.२९
३	वाँझो पर्ति चरण	२८,१९८	१५.४५
४	नदीनाला	५,०९७	२.७९
५	बन	९८,०४६	५३.७३
६	अन्य (भिर, पाखो, आवास आदि)	४,९९७	२.७४

स्रोत : जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, बागलुङ

तालिका १.३ :भू-उपयोगको स्थिति

१.६ राजनैतिक विभाजन

नेपाल राज्यको प्रदेश नं. ४ अन्तर्गत रहेको बागलुङ जिल्लालाई राजनैतिक रूपमा हाल सम्म ३ निर्वाचन क्षेत्रमा विभाजन कायमै छ । स्थानीय तह पुनरसंरचना पछि वनेका स्थानीय तहमा ४ न. पा. र ६ वटा गाउँपालिकामा विभाजन गरिएको छ भने जम्मा वडा संख्या ८५ कायम गरिएको छ । यस सम्बन्धि विस्तृत विवरण यस पछिका पृष्ठहरूमा उल्लेख गरिएको छ ।

आधारभूत जनसांख्यिक विवरण

२.१ राष्ट्रिय जनगणनाबाट प्राप्त महत्वपूर्ण विवरणहरू

कुनै पनि राष्ट्रको भौगोलिक सिमाभित्र कुनै निश्चित समय र परिधिभित्र रहेर त्यस क्षेत्रमा बसोबास गर्ने सम्पूर्ण नागरिकहरूको गणना गर्ने प्रकृतिलाई राष्ट्रिय जनगणना भनिन्छ । अर्को शब्दमा भन्नुपर्दा जनताहरूको सम्पूर्ण विवरण सहितको तथ्याङ्क संकलनलाई जनगणना भनिन्छ । जनगणना गर्नुको मुख्य उद्देश्य त्यस क्षेत्रमा रहने मानिसको निश्चित संख्याको यकिन गर्नु हो । यसको लागि कुनै क्षेत्र विशेषमा रहेको निश्चित घरहरूको संख्यालाई लिइन्छ र उक्त घरमा रहेका परिवार संख्या, महिला/पुरुष, रहन सहनको स्तर, वसाई-सराई, शिक्षाको अवस्था र जन्म तथा मृत्युको सम्पूर्ण बनेट आदिलाई समावेश गरी तथ्याङ्क संकलन गरिन्छ ।

जनगणनाबाट संकलन भएको तथ्याङ्क देशको सामाजिक तथा आर्थिक विकासको लागि योजना तर्जुमा, अध्ययन एवं अनुसन्धान गर्न प्रयोग गरिने आधारभूत तथ्याङ्क भएकाले कुनै पनि देशमा राष्ट्रिय जनगणनालाई एक महत्वपूर्ण राष्ट्रव्यापी कार्यको रूपमा लिइन्छ । यस्तो आयोजना संचालन गर्नको लागि आर्थिक स्रोत, जनशक्ति र साधन जुटाउनु पर्ने तथा तयारीको लागि पनि लामो समय लाग्ने भएकोले सबै जसो मुलुकहरूमा जनगणना सामान्यतया १०/१० वर्षमा गर्ने चलन रहेको छ । नेपालमा वि.सं १९६८ (सन् १९९१) देखि जनगणना गर्ने काम शुरु भएको हो । त्यसपछि लगभग प्रत्येक १०/१० वर्षमा जनगणना सञ्चालन हुँदै आएको छ । वि.सं २०६८ (सन् २०११) को गणना नेपालको इतिहासमा ११ औं जनगणना हो ।

२.१.१ जनसंख्या र जनघनत्व

विवरण	२०४८	२०५८		२०६८	
	जनसंख्या	जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत
कुल जनसंख्या	२,३२,४८६	२,६८,९३७	१००	२,६८,६९३	१००
पुरुष	१,०८,३४०	१,२३,५२८	४५.९३	१,१७,९९७	४३.९३
महिला	१,२४,१४६	१,४५,४०९	५४.०७	१,५०,६९६	५६.०७
कुल घरधुरी	४४,३७१	५३,५६५		६१,४८२	
औषत परिवार संख्या	५.२	५.०२		४.३७	
लैङ्गिक अनुपात	८७.३	८५		७८.३	
जनघनत्व (प्रति वर्ग किलोमिटरमा बसोबास गर्ने जनसंख्या)	१३३	१५१		१५१	
जनसंख्या बृद्धिदर			१.४६		-०.१०

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणनाको प्रतिवेदन: २०६८

तालिका २.१ : जनसंख्या र जनघनत्व

२.२ परिवार संख्या र परिवारको बनेट

२.२.१ परिवार संख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ मा देशभित्र अक्सर बसोबास गर्ने व्यक्ति तथा परिवारहरूको व्यक्तिगत तथा पारिवारिक विवरणहरू संकलन गरिएको थियो । यस जनगणनाअनुसार यस जिल्लाभित्र जम्माजम्मी ६१,५२२ परिवारहरू बसोबास गरेको देखिएको छ, जसमध्ये ६१,४८२ परिवारहरू व्यक्तिगत घरपरिवारको रूपमा बसोबास गरेको र बाँकी ४० परिवारहरू संस्थागतरूपमा बसोबास गरेको पाइएको छ । दश वर्षअघि अर्थात वि.सं. २०५८ मा कुल परिवार संख्या ५३,५६५ थियो । यसप्रकार जिल्लामा विगत १० वर्षभित्र ७,९५७ परिवारहरू थप भएको देखिन्छ ।

गा.वि.स.गत परिवार सङ्ख्यातर्फ दृष्टिगत गर्दा बुर्तिवाङ गा.वि.स. मा सबैभन्दा धेरै १,९९८ परिवारहरू र सुखौरा गा.वि.स.मा सबैभन्दा कम (२६६) परिवारहरू बसोबास गर्दछन् ।

२.२.२ परिवारको बनौट

दश वर्षमा हरेक परिवारमा बसोबास गर्ने सरदर सदस्य संख्यामा केही कमी देखिएको छ । वि.सं. २०६८ सालमा प्रति परिवार अक्सर बसोबास गर्ने सदस्य ४.३७ जना रहेको देखिन्छ, जबकी २०५८ सालमा ५.०२ जना थियो।

धेरै औषत परिवार हुने गा.वि.स.हरुमा दर्लिङ र रणसिंकिटेनी (५.३२)र कम हुनेमा बागलुङ न.पा. (३.७४) र नारायणस्थान गा.वि.स.(३.६८), छन् ।

परिवारमा अक्सर बसोबास गर्ने ४ जना मात्र सदस्य रहेका परिवारहरु सर्वाधिक १२६२३ अर्थात २०.५२ प्रतिशत रहेका छन् भने ८ जना सदस्य रहेका परिवार सबैभन्दा कम (३.४ प्रतिशत) पाइएका छन् । एक जना मात्र सदस्य अक्सर बसोबास गर्ने परिवारहरु पनि उल्लेख्य सङ्ख्यामा रहेको (६.१५ प्रतिशत) देखिन्छ । ४ वा ४ जना भन्दा कम सदस्य संख्या रहेका परिवार ५७.८ प्रतिशत रहेकोले सानो परिवार प्रतिको आकर्षण बढी रहेको देख्न सकिन्छ ।

२.३ जिल्लाका साविक गा.वि.स. तथा न.पा.को क्षेत्रफल, जनसंख्या तथा परिवारको आकार र लैङ्गिक अनुपात

सि.नं.	गा.वि.स./न.पा.	क्षेत्रफल वर्ग कि.मी.	परिवार संख्या	जनसंख्या	पुरुष	महिला	परिवारको आकार	लैङ्गिक अनुपात
१	अधिकारीचौर	११४.९६	१,४२४	६,६८३	२,९२३	३,७६०	४.३७	७८.३४
२	अमलाचौर	१०.४३	१,२०६	४,५८७	१,८७८	२,७०९	४.६९	७७.७४
३	अमरभूमी	१६.३७	५६३	२,४७९	१,०५४	१,४२५	३.८०	६९.३२
४	अर्गल	२३.७४	४७५	२,३२९	१,०६२	१,२६७	४.४०	७३.९६
५	अर्जेवा	५.४८	४८४	१,९९३	८४३	१,१५०	४.९०	८३.८२
६	बाटाकाचौर	१९.९६	८६९	३,८५९	१,६२६	२,२३३	४.१२	७३.३०
७	भकुण्डे	९.७६	८६७	३,४८३	१,५२०	१,९६३	४.४४	७२.८२
८	भिमपोखरा	१२.७७	८२५	३,४५५	१,४९४	१,९६१	४.०२	७७.४३
९	भिमगिठे	२७.३०	१,१८६	५,७९१	२,५८३	३,२०८	४.१९	७६.१९
१०	विहुँकोट	२०.००	१,४४१	६,४१५	२,७२६	३,६८९	४.८८	८०.५२
११	विनामारे	६.७९	५६२	२,३५२	९७५	१,३७७	४.४५	७३.९०
१२	बोहारागाउँ	५८.६३	१,२९४	५,९०३	२,६६२	३,२४१	४.१९	७०.८१
१३	बुँगादोभान	८०.०४	१,२१७	५,४८६	२,४२३	३,०६३	४.५६	८२.१४
१४	बोवाङ	२५४.८१	१,४४१	७,०८८	३,२५०	३,८३८	४.५१	७९.११
१५	बुर्तिवाङ	३३.०१	१,९९८	८,७७१	३,९७६	४,७९५	४.९२	८४.६८
१६	छिस्ती	१९.६४	१,१०६	४,८१०	२,००५	२,८०५	४.३९	८२.९२
१७	दगातुन्डाँडा	१८.५९	१,१६८	५,४६६	२,३५८	३,१०८	४.३५	७१.४८
१८	दमेक	२८.४४	१,२०६	५,७४६	२,४४९	३,२९७	४.६८	७५.८७
१९	दर्लिङ	२३.३१	१,१५६	६,१५१	२,८३४	३,३१७	४.७६	७४.२८
२०	देविस्थान	४५.०७	१,६१६	७,६५१	३,३२६	४,३२५	५.३२	८५.४४
२१	धम्जा	१०.२६	६००	२,४९४	१,०५७	१,४३७	४.७३	७६.९०

सि.नं.	गा.वि.स./न.पा.	क्षेत्रफल वर्ग कि.मी.	परिवार संख्या	जनसंख्या	पुरुष	महिला	परिवारको आकार	लैङ्गिक अनुपात
२२	दुदिलाभाटी	२१.५३	९६९	४,०७८	१,७१५	२,३६३	४.१६	७३.५६
२३	जैदी	१४.७१	१,००६	४,१९५	१,७९०	२,४०५	४.२१	७२.५८
२४	धुल्लुबास्कोट	१४.७३	७७९	३,५९४	१,५५१	२,०४३	४.१७	७४.४३
२५	ग्वालीचौर	२४.९	९२६	४,३७५	१,९१६	२,४५९	४.६१	७५.९२
२६	हरिचौर	२७.३९	१,२७०	५,२६६	२,२८०	२,९८६	४.७२	७७.९२
२७	हटिया	२७.६९	१,७२३	७,२४०	३,१४५	४,०९५	४.१५	७६.३६
२८	हिल	२३.१७	६१२	२,८५४	१,२७३	१,५८१	४.२०	७६.८०
२९	हुग्दीशिर	२१.८०	९३३	४,२००	१,७८५	२,४१५	४.६६	८०.५२
३०	जलजला	१९.३४	८०४	४,०३५	१,६९७	२,३३८	४.५०	७३.९१
३१	बा.न.पा.	१८.६५	७,८४८	२९,३६०	१३,५५६	१५,८०४	५.०२	७२.५८
३२	काँडेबास	१५.०२	५३९	२,५३२	१,१५८	१,३७४	३.७४	८५.७८
३३	खुंगा	४८.९१	८४३	३,६७३	१,६३५	२,०३८	४.७०	८४.२८
३४	कुशिमसेरा	९.८०	८१८	३,२४४	१,४२१	१,८२३	४.३६	८०.२३
३५	लेखानी	१०.५२	६२६	२,४७४	९९६	१,४७८	३.९७	७७.९५
३६	मालिका	८.७७	५८७	२,२६२	९६३	१,२९९	३.९५	६७.३९
३७	मल्म	१९.०३	१,०६७	४,६२०	२,०४९	२,५७१	३.८५	७४.१३
३८	नारायणस्थान	४.५४	७८१	२,८७६	१,१९७	१,६७९	४.३३	७९.७०
३९	नरेठाँटी	७.७१	७६८	३,२५९	१,३१३	१,९४६	३.६८	७१.२९
४०	निसी	२०७.२३	१,४२५	७,०५७	३,१३१	३,९२६	४.२४	६७.४७
४१	पैयुँपाटा	१३.८८	१,३४७	५,०४१	२,०९१	२,९५०	४.९५	७९.७५
४२	पैयुँ थन्याप	१३.३५	८३८	३,५८०	१,५६५	२,०१५	३.७४	७०.८८
४३	पालाकोट	७.५९	८७३	३,५९९	१,५४५	२,०५४	४.२७	७७.६७
४४	पाण्डवरखानी	५६.५१	५५२	२,३८०	१,००२	१,३७८	४.१२	७५.२२
४५	राजकुट	२१.२९	५५८	२,६८९	१,१४१	१,५४८	४.३१	७२.७१
४६	रणसिंकिटेनी	४४.३८	५७०	३,०३२	१,३२६	१,७०६	४.८२	७३.७१
४७	राङखानी	१३.४१	९०७	३,८०७	१,६२७	२,१८०	५.३२	७७.७३
४८	रायडाँडा	१२.६७	५४९	२,३२९	१,००८	१,३२१	४.२०	७४.६३
४९	रेश	१५.६१	१,१५६	४,७१३	१,९८३	२,७३०	४.२४	७६.३१
५०	रिघा	१८.९०	८२३	३,७२२	१,६११	२,१११	४.०८	७२.६४
५१	सल्यान	१०.८८	३९३	१,७२१	७०९	१,०१२	४.५२	७६.३१
५२	सर्कुवा	८.३७	५५०	२,३१९	१,००१	१,३१८	४.३८	७०.०६

सि.नं.	गा.वि.स./न.पा.	क्षेत्रफल वर्ग कि.मी.	परिवार संख्या	जनसंख्या	पुरुष	महिला	परिवारको आकार	लैङ्गिक अनुपात
५३	सिंगाना	८.०१	७७७	३,०३१	१,२५७	१,७७४	४.२२	७५.९५
५४	सिसाखानी	२०.२१	४१८	२,०५६	८७७	१,१७९	३.९०	७०.८६
५५	सुखौरा	६.७३	२६६	१,११८	४९३	६२५	४.९२	७४.३९
५६	खुंखानी	७८.६५	५२५	२,३०२	९९६	१,३०६	४.२०	७८.८८
५७	तमान	३०.४५	६८०	२,८७१	१,२५८	१,६१३	४.३८	७६.२६
५८	तंग्राम	८.०५	८४६	३,८१५	१,६५२	२,१६३	४.२२	७७.९९
५९	ताराखोला	६५.६४	८४५	४,३४७	१,९७६	२,३७१	४.५१	७६.३८
६०	तित्याङ	१०.०७	९८१	३,९७२	१,६८२	२,२९०	५.१४	८३.३४
संस्थागत				४०	१,६०२	३८१	-	-
जम्मा		१७८४	६१,५२२	२,६८,६१३	११७,९९७	१५०,६१६	-	-

स्रोत : रा.ज.ग.को प्रतिवेदन २०६८

तालिका नं २.२ : गा.वि.स. तथा न.पा.हरूको क्षेत्रफल, जनसंख्या, परिवारको आकार र लै.अ.

२.४ घर तथा आवासीय इकाइको स्वामित्व र बनौट

२.४.१ घर/आवासीय इकाइको स्वामित्व

जनगणनामा कुल ६१,४८२ परिवार मध्ये ८८.७२ प्रतिशत परिवारहरू आफ्नै स्वामित्वको घरमा बसोबास गरिरहेको पाइयो भने ९.६७ प्रतिशत परिवारहरू भाडामा लिइएको आवासीय इकाइमा बसिरहेको पाइयो । २०५८ को जनगणनामा आफ्नै स्वामित्वको घरमा बस्ने ९३.०२ प्रतिशत थिए भने भाडामा बस्ने परिवार संख्या ४.८६ प्रतिशत रहेको थियो ।

गणना वर्ष	जम्मा	घर वा आवासिय इकाइको स्वामित्व			
		आफ्नै	भाडामा	संस्थागत	अन्य
२०६८	६१,४८२	५४,५४९	५,९४७	१५१	८३५
पतिशत	१००.००	८८.७२	९.६७	०.२५	१.३६

स्रोत : राष्ट्रिय जनगणनाको प्रतिवेदन, २०६८

तालिका २.३ : घरको स्वामित्वअनुसार परिवार परिवार सङ्ख्या, २०६८

२.४.२ घर/आवासीय इकाइको बनौट

यस गणनाको नतिजाअनुसार परिवारहरूले प्रयोग गरिरहेको घरहरूमध्ये ९०.९० प्रतिशतको जग माटो जडित इटा/दुङ्गाबाट बनेको, २.८९ प्रतिशतको सिमेन्ट जडित इटा/दुङ्गाबाट बनेको, ४.५४ प्रतिशतको ढलान पिल्लरसहितको, ०.९६ प्रतिशतको काठको खाँबो गाडिएका र बाँकी अन्य बनौटको रहेको देखिएको छ ।

जम्मा घरपरिवार संख्या	घर/आवासीय इकाइको बनौट					नखुलेको
	माटो जडित इटा/दुङ्गा	सिमेन्ट जडित इटा/दुङ्गा	ढलान पिल्लर सहितको	काठको पिल्लर	अन्य	
६१,४८२	५५,८९०	१,७७७	२,७९१	५९३	२४	४०७
१००.००	९०.९०	२.८९	४.५४	०.९६	०.०४	०.६६

स्रोत : राष्ट्रिय जनगणनाको प्रतिवेदन, २०६८

तालिका २.४ : घरको बनौट अनुसार परिवार संख्या, २०६८

२.५ परिवारले पिउने पानीको मुख्य स्रोत

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ मा देशभित्रका हरेक परिवारले पिउने पानीको मुख्य स्रोत सम्बन्धी विवरण सङ्कलन गरिएको थियो । सो गणनाको नतिजाअनुसार बागलुङ जिल्लाका कुल ६२ हजार ४८२ परिवार मध्ये ८८.८३ प्रतिशत परिवारले धारा/पाइपबाट र ३.७८ प्रतिशतले इनार/कुवा पिउने पानी मुख्यरूपमा आपूर्ति गर्ने गरेको पाइएको छ । मूल धारा, नदी/खोला र अन्य स्रोतबाट पिउने पानी आपूर्ति गर्ने परिवारहरू कुल परिवारको क्रमशः ५.०४, १.५१ र ०.८३ प्रतिशत रहेका छन् ।

गाविस र नगरपालिका अनुसार पिउनेपानीको सुविधा अनुसार घरधुरीहरू अनुसुचिमा दिईएको छ ।

२.६ परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ को नतिजाले जिल्लाका कुल परिवार मध्ये अधिकांश परिवारले खाना पकाउन अक्सर काठ/दाउरा प्रयोग गर्ने गरेको देखाएको छ । कुल परिवारको ८८.५४ प्रतिशतले खाना पकाउन अक्सर दाउरा प्रयोग गर्ने गरेको देखिन्छ । दश वर्षअघिको जनगणनामा यो प्रतिशत ७६.२३ प्रतिशत थियो । विगत जनगणनामा एल.पि. ग्याँस प्रयोग गर्ने परिवारहरू ८.९८ रहेकोमा यस जनगणनामा १०.४५ प्रतिशत पुगेको छ । २०५८ सालको जनगणनामा मट्टितेल प्रयोग गर्ने परिवार संख्या १३.४१ प्रतिशत रहेकोमा हाल उल्लेख्य घटेर ०.३० प्रतिशत रहेको छ

जम्मा घरपरिवार संख्या	खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन							
	काठ दाउरा	मट्टितेल	एल पि ग्यास	गुईठा	गोबर ग्याँस	विजुली	अन्य	नखुलेको
६१,४८२	५४,३५४	१८३	६,४२५	१९	१०९	२	११	२९९
१००.००	८८.५४	०.३०	१०.४५	०.०३	०.१८	०.००	०.०२	०.४८

स्रोत:राष्ट्रिय जनगणनाको प्रतिवेदन २०६८

तालिका २.५ : खाना पकाउन प्रयोग इन्धन अनुसार परिवार संख्या, २०६८

गा.वि.स.गत खाना पकाउन प्रयोग गरिने इन्धन सम्बन्धी विवरण अनुसुचिमा दिईएको छ ।

२.७ परिवारमा बत्ती बाल्न अक्सर प्रयोग गरिने साधन

प्राप्त नतिजामा जिल्लाका धेरैजसो घरपरिवारहरूले आफू बसाबास गरेको घर/आवासीय इकाइमा बत्ती बाल्नका लागि अक्सर बिजुली प्रयोग गर्ने गरेको देखिएको छ । गत २०५८ सालको जनगणनामा बिजुली प्रयोग गर्ने परिवार ३९.६८ प्रतिशत रहेकोमा २०६८ मा ८१.७२ प्रतिशत पुगेको छ । गत जनगणनामा बत्ती बाल्नका लागि अक्सर मट्टितेल प्रयोग गर्ने परिवार ५८.२७ प्रतिशत रहेकोमा हाल घटेर ११.७० प्रतिशत मात्र देखिएको छ । बत्ती बाल्नका लागि अक्सर सोलार र अन्य इन्धन प्रयोग गर्ने परिवार क्रमशः २.१८ र २.०३ प्रतिशत रहेको देखिन्छ । हाल बत्तीको लागि सोलार प्रयोग गर्ने परिवारहरू ३.६६ प्रतिशत रहेका छन् ।

जम्मा परिवार संख्या	बत्ती बाल्न अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन					
	बिद्युत	मट्टितेल	बायोग्याँस	सोलर	अन्य	नखुलेको
६१,४८२	५०,२४२	७,१९४	१२१	२,२५३	१,३७५	२९७
१००.००	८१.७२	११.७०	०.२०	३.६६	२.२४	०.४८

स्रोत:राष्ट्रिय जनगणनाको प्रतिवेदन: २०६८

तालिका २.६ : बत्ती बाल्न प्रयोग गर्ने स्रोत अनुसार परिवार संख्या, २०६८

२.८ परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालयको सुविधा

बागलुङ जिल्लालाई हालसालै खुला दिशामुक्त घोषणा गरिएको छ । यद्यपी २०६८ सालको जनगणनामा जिल्लाका ११.७६ प्रतिशत परिवारहरूसँग आफू बस्ने घरमा अझै पनि शौचालयको सुविधा नभएको तथ्याङ्क देखिएको छ जुन संख्या विगतको जनगणनामा २९.५८ प्रतिशत थियो । हाल ६८.८५ प्रतिशत परिवारहरूले सेप्टिक ट्याङ्कमा जोडिएको प्लस भएको शौचालय प्रयोग

गर्ने गरेको पाइएको छ जुन विगतको जनगणनामा ३३.४५ प्रतिशत मात्र थियो । त्यसैगरी साधारण शौचालय प्रयोग गर्ने परिवारहरूको संख्या ३०.५७ प्रतिशत देखिएको छ जुन विगतमा ६५.२६ प्रतिशत थियो ।

२.९ उमेर समूह अनुसार जिल्लाको जनसंख्या

जनसङ्ख्याको उमेरगत संरचनालाई ५ वर्षको उमेर समूहमा विभाजन गरी अध्ययन गर्दा १० देखि १४ वर्ष उमेर समूहमा कुल जनसङ्ख्याको सर्वाधिक अंश रहेको देखिन्छ । यो उमेर समूहमा कुल जनसङ्ख्याको १३.३३ प्रतिशत हिस्सा रहेको देखिन्छ । यसलाई १२.२२ प्रतिशत जनसङ्ख्यासहित १५ देखि १९ वर्ष उमेर समूहले पछ्याएको छ । पुरुषको हकमा कुल पुरुष जनसङ्ख्याको सबैभन्दा धेरै र महिलातर्फ पनि कुल महिलाको सबैभन्दा धेरै १० देखि १४ वर्ष उमेर समूहकै व्यक्तिहरू रहेको देखिन्छ । उमेर समूह वढ्दै जाँदा जनसङ्ख्याको प्रतिशत पनि कम हुँदै गएको देखिन्छ । पन्चानब्बे वर्ष भन्दा माथिल्लो उमेर समूहमा सबै भन्दा कम जनसंख्या रहेको देखिन्छ जसमा १४० जना छन् । गा.वि.स. गत उमेर समूहको जनसंख्या अनुसुचीमा दिईएको छ ।

उमेर समूह	०-४	५-९	१०-१४	१५-१९	२०-२४	२५-२९	३०-४४	३५-३९	४०-४४	४५-४९
कुल जनसंख्या	२७,५०८	३२,५८६	३६,६७८	३९,२०९	२२,५८८	१७,९९९	१४,४६९	१३,५६८	१२,३०२	११,२६३
प्रतिशत	१०.२४	१२.१३	१३.६५	११.६२	८.४१	६.७०	५.३८	५.०५	४.५८	४.१९
पुरुष	१४,१७०	१६,५१०	१८,२२६	१३,८५०	७,५७६	५,९०६	४,८७१	४,७६७	४,६९४	४,५८५
महिला	१३,३३८	१६,०७६	१८,४५२	१७,३५९	१५,०१२	१२,०९३	९,५९०	८,८०१	७,६०८	६,६७८
उमेर समूह	४९-५४	५५-५९	६०-६४	६५-६९	७०-७४	७५-७९	८०-८४	८५-८९	९०-९४	९५+
जम्मा	११,१९७	९,८४५	९,०९०	६,९१०	५,०२५	३,३७९	१,९०६	७१२	२९८	९७
प्रतिशत	४.१७	३.६७	३.३८	२.५७	१.८७	१.२६	०.७१	०.२७	०.११	०.०४
पुरुष	५,००४	४,५३५	४,१२५	३,४०२	२,५८१	१,७१८	९२९	३६८	१४९	३१
महिला	६,१९३	५,३१०	४,९६५	३,५०८	२,४४४	१,६६१	९७७	३४४	१४९	६६

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणनाको प्रतिवेदन: २०६८

तालिका २.७ : उमेर समूह अनुसार जिल्लाको जनसंख्या

२.१० जातजाति अनुसार जनसंख्याको संरचना

वि.सं.२०६८ को राष्ट्रिय जनगणना अनुसार जिल्लामा बसोवास गर्दै आएका मुख्य जातजातीहरूमध्ये मगर, कामी, सार्की, दमाई जातिको जनसंख्या विगत १० वर्षमा बढेको देखिन्छ भने ब्राम्हण, क्षेत्री, नेवार, गुरुङ लगायत केही जातजातिको प्रतिशत घटेको देखिन्छ । यसैगरी २०६८ सालको जनगणना अनुसार लगायत केही नयाँ जातजाति यस जिल्लामा देखिएको छ । यस जिल्लामा १०० भन्दा कम संख्यामा देखिएका जातजातिमा १५ रहेका छन् । जिल्लाको विस्तृत जातजातिको तुलनात्मक तथ्याङ्क तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ र गा.वि.स. अनुसार जातिगत जनसंख्या अनुसुचीमा दिईएको छ ।

क्र.सं.	जातजाति	२०६८		२०५८	
		जम्मा	प्रतिशत	जम्मा	प्रतिशत
१	मगर	७५,३१०	२८.०४	७४,५५०	२७.७२
२	ब्राम्हण-पहाडी	५२,४८३	१९.५४	५९,५३२	२२.१४
३	क्षेत्री	५०,२४९	१८.७१	५१,८७१	१९.२९
४	कामी	४२,८९१	१५.९७	३५,१५०	१३.०७
५	सार्की	१४,९१८	५.५५	११,६९९	४.३५
६	दमाई	१२,६१२	४.७०	१०,६२३	३.९५
७	छन्त्याल	४,०२९	१.५०	४,०४७	१.५०
८	ठकुरी	३,७९८	१.४१	४,११७	१.५३
९	नेवार	२,८८०	१.०७	३,३७०	१.२५

क्र.सं.	जातजाति	२०६८		२०५८	
		जम्मा	प्रतिशत	जम्मा	प्रतिशत
१०	गुरुङ	१,८४५	०.६९	२,०५७	०.७६
११	कुमाल	१,६३०	०.६१	७३०	०.२७
१२	दस्नामी/सन्यासी	१,१८०	०.४४	१,२८१	०.४८
१३	घर्ती/ भुजेल	८४९	०.३२	६२१	०.२३
१४	मुसलमान	७४२	०.२८	४९३	०.१८
१५	तामाङ	७०४	०.२६	४४०	०.१६
१६	थकाली	५८७	०.२२	९०३	०.३४
१७	कायस्थ	२९९	०.११	५७	०.०२
१८	गाइने	२०९	०.०८	१५६	०.०६
१९	माझी	१९३	०.०७	१४३	०.०५
२०	थारु	१७१	०.०६	१०६	०.०४
२१	राई	११७	०.०४	११६	०.०४
२२	बादी	७७	०.०३	०	०.००
२३	तेली	५१	०.०२	२०४	०.०८
२४	लिम्बु	४३	०.०२	१८	०.०१
२५	सोनार	४३	०.०२	१,९३५	०.७२
२६	यादव	३१	०.०१	४६	०.०२
२७	हजाम/ठाकुर	३०	०.०१	१५	०.०१
२८	सुनुवार	२७	०.०१	२२	०.०१
२९	कानु	२३	०.०१	०	०.००
३०	काठबानियाँ	२१	०.०१	२६	०.०१
३१	हलुवाइ	२०	०.०१	०	०.००
३२	कोइरी/कुसवाह	१६	०.०१	६९	०.०३
३३	घले	१५	०.०१	०	०.००
३४	कुर्मी	१४	०.०१	०	०.००
३५	ब्राह्मण तराइ	१४	०.०१	३,५२२	१.३१
३६	अन्य दलित	१६९	०.०६	२००	०.०७
३७	अन्य तराइ	९२	०.०३	३४५	०.१३
३८	नखुलेको	२१९	०.०८	४७३	०.१८
३९	विदेशी	१२	०.००	०	०.००
जम्मा		२,६८,६१३	१००.००	२,६८,९३७	१००.००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणनाको प्रतिवेदन, २०५८ र २०६८

तालिका २.८ : जातजाति अनुसार जनसंख्या

२.११ जिल्लामा मातृभाषा अनुसार जनसंख्याको संरचना

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ ले जिल्लाभित्र अक्सर बसोबास गर्ने व्यक्तिहरूले बोल्ने मातृभाषाको संख्या जम्माजम्मी १८ वटा रहेको देखाएको छ । विगतको जनगणनामा ११ वटा मातृभाषाको संख्या प्राप्त भएको थियो । गत २०५८ सालको जनगणनामा जस्तै यस पटकको जनगणनाको नतिजाले पनि मातृभाषा नेपाली हुने व्यक्तिहरूको सर्वोच्च हिस्सा रहेको देखाएको छ । यसअनुसार नेपाली भाषा मातृभाषा हुनेहरू विगत २०५८ सालको ९०.०५ प्रतिशतबाट ९२.३२ प्रतिशतमा बढेको देखिन्छन् ।

नेपाली पछि मगर मातृभाषा हुनेहरू ५.४५ प्रतिशत हिस्सासहित दोस्रो बाहुल्यतामा छन् जन २०५८ सालमा ७.९५ प्रतिशत थियो । मगर भाषा सहित अन्य भाषाहरू छन्त्याल, नेवारी, तामाङ, गुरुङ २०५८ को तुलनामा केही घटेको देखिन्छ । २०६८ सालको जनगणना अनुसार यस जिल्लामा देखिएका नयाँ मातृभाषामा खाम, सांकेतिक, हिन्दी, कुमाल, थारु, भुजेल र डोटेली रहेका छन् । मातृभाषाको विस्तृतरूपमा तुलनात्मक विवरण तलको तालिकामा दिईएको छ ।

क्र.सं.	मातृभाषा	२०६८		२०५८	
		जम्मा	प्रतिशत	जम्मा	प्रतिशत
१	नेपाली	२,४७,९७७	९२.३२	२,४२,९६५	९०.०५
२	मगर	१४,६३३	५.४५	२१,३८९	७.९५
३	खाम	१,३०२	०.४८	०	०.००
४	छन्त्याल	१,२९२	०.४८	१,५९४	०.५९
५	नेवारी	१,२७४	०.४७	१,४१२	०.५३
६	तामाङ	४९४	०.१८	३९१	०.१५
७	गुरुङ	३७६	०.१४	४३६	०.१६
८	कुमाल	२३९	०.०९	०	०.००
९	भोजपुरी	२००	०.०७	५९	०.०२
१०	सांकेतिक भाषा	१०३	०.०४	०	०.००
११	मैथिली	९४	०.०३	९४	०.०३
१२	हिन्दी	८५	०.०३	०	०.००
१३	उर्दु	७७	०.०३	८८	०.०३
१४	थकाली	७७	०.०३	१९९	०.०७
१५	थारु	५२	०.०२	०	०.००
१६	राई	२०	०.०१	४३	०.०२
१७	भुजेल	१६	०.०१	०	०.००
१८	डोटेली	१६	०.०१	०	०.००
१९	अन्य भाषा	५८	०.०२	१६४	०.०६
२०	नखुलेको	२२८	०.०८	९०३	०.३४
	जम्मा	२,६८,६१३	१००.००	२,६८,९३७	१००.००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणनाको प्रतिवेदन २०५८ र २०६८

तालिका २.९ : मातृभाषा अनुसार जिल्लाको जनसंख्या

२.१२ विभिन्न धर्ममान्ने जनसंख्या वितरण

वि.सं.२०६८ को राष्ट्रिय जनगणना अनुसार जिल्लाभित्र विभिन्न ९ वटा धर्म मान्ने व्यक्तिहरू रहेको देखाएको छ । यसअनुसार हिन्दु धर्माबलम्बी ८९.२७ प्रतिशत पुगेको छ । बौद्ध धर्मावलम्बीहरू कुल जनसङ्ख्याको ८.७४ प्रतिशत रहेका छन् । यस जनगणनामा नयाँ प्रकृति धर्माबलम्बी पनि देखिएको छ जसको प्रतिशत ०.६७ देखिन्छ भने अन्य धर्माबलम्बीहरू नगण्य रहेका छन् । गत जनगणनामा यस जिल्लाभित्र हिन्द ८३.२९, बौद्ध १५.५३ प्रतिशत धर्माबलम्बी देखिएका थिए । जसअनुसार बौद्ध धर्माबलम्बी ६.८ प्रतिशतले घटका पाईएको छ भने हिन्दु ५.९८ प्रतिशत र क्रिश्चियन धर्माबलम्बी ०.१० बाट बढेर ०.६३ प्रतिशत पुगेको देखिन्छ ।

धर्म	हिन्दु	बौद्ध	इस्लाम	किराँत	क्रिश्चियन	प्रकृति	बोन	अन्य	जम्मा
२०६८	२,३९,७८५	२३,४७४	७३४	१३	१,६८३	१,७९२	७५	१,०५७	२,६८,६१३
प्रतिशत	८९.२७	८.७४	०.२७	०.००	०.६३	०.६७	०.०३	०.३९	१००.००
२०५८	२,२४,०१०	४१,७६८	४९४	२७	२५८	०	०	२,३८०	२,६८,९३७
प्रतिशत	८३.२९	१५.५३	०.१८	०.०१	०.१०	०.००	०.००	०.८८	१००.००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणनाको प्रतिवेदन २०५८ र २०६८

तालिका २.१० : धर्म अनुसार जिल्लाको जनसंख्या

२.१३ जन्मस्थान सम्बन्धि वितरण

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ को लगत २ को नतिजाअनुसार बागलुङ जिल्लामा बसोबास गर्ने मध्येमा स्वदेशमा जन्मेका ९८.१९ प्रतिशत र विदेशमा जन्मेका ०.६१ प्रतिशत देखिन्छ । स्वदेशमा जन्मेका मध्ये बागलुङ जिल्लामा जन्मेका ९३.६६ प्रतिशत र अन्य जिल्लामा जन्म भई यस जिल्लामा बसोबास गरेका ४.५४ प्रतिशत देखिएको छ । लैङ्गिकरूपमा हेर्दा अर्को जिल्लाबाट जन्म भई यस जिल्लामा बसाई सरी आउनेमा महिला ६.२७ र पुरुष २.३० प्रतिशत देखिन्छ ।

यसरी अन्य जिल्लाबाट बसाई सरी आउनुको प्रमुख कारणमा विवाह, अध्ययन र नोकरीमा क्रमशः ५५.३०, ७.६५, ६.९३ प्रतिशत रहेको छ । मुख्यत महिलाको बसाईसराई विवाहको कारणबाट ७०.३५ प्रतिशत रहेको छ भने पुरुषको नोकरीको कारणले २६.६०, अध्ययनले १८.४१ तथा आश्रित भई ८.०४ प्रतिशत देखिन्छ ।

बसाईसराई गरी आएका जनसंख्या मध्ये ४१.५९ प्रतिशत १० वर्ष भन्दा बढी अवधि सोही जिल्लामा बसोबास गरीरहेको देखिएको छ । बसाईसराई गरी आएका पुरुषहरू मध्ये ४०.९५ प्रतिशत १ देखि ५ वर्ष सम्म सोही जिल्लामा बसोबास गरीरहेको देखिन्छ भने ४७.८७ प्रतिशत महिलाहरू यस जिल्लामा १० वर्ष भन्दा बढी समयसम्म बसाईसराई गरी बसोबास गरिरहेको पाइन्छ ।

जन्मस्थान	दुवै	प्रतिशत	पुरुष	प्रतिशत	महिला	प्रतिशत
स्वदेश	२,६१,८०९	९८.१९	१,१४,०९९	९८.०३	१,४७,७१०	९८.३२
उही जिल्ला	२,४९,७१७	९३.६६	१,११,४२६	९५.७३	१,३८,२९१	९२.०५
अर्को जिल्ला	१२,०९२	४.५४	२,६७३	२.३०	९,४१९	६.२७
विदेश	१,६१७	०.६१	८०१	०.६९	८१६	०.५४
नखुलेको	३,२०५	१.२०	१,४९६	१.२९	१,७०९	१.१४
जम्मा	२,६६,६३०	१००.००	१,१६,३९५	१००.००	१,५०,२३५	१००.००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणनाको प्रतिवेदन: २०६८

तालिका २.११ : जन्मस्थानको आधारमा जनसंख्या

२.१४ अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू सम्बन्धि वितरण

जिल्लाका कुल जनसङ्ख्याको २.३० प्रतिशत हिस्सामा कुनै एक वा बढी प्रकारको अपाङ्गता रहेको देखिएको छ । विगत २०५८ सालको जनगणनामा अपाङ्गता रहेका व्यक्तिहरू ९७४ (०.३६ प्रतिशत) थिए । २०६८ सालको जनगणना अनुसार शारीरिक तथा मानसिक अपाङ्गता भएका कुलव्यक्तिहरू मध्ये ३३५२ (५४.२५ प्रतिशत) पुरुष र बाँकी २८२७ (४५.७५ प्रतिशत) महिला रहेको देखिन्छ ।

अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूमध्ये ३९.७५ प्रतिशतमा शारीरिक अपाङ्गता, १४.५२ प्रतिशतमा दृष्टिसम्बन्धी अपाङ्गता, १५.२७ प्रतिशतमा सुनाइसम्बन्धी अपाङ्गता, ३.६९ प्रतिशतमा श्रवण दृष्टिबिहिनता, १३.०९ प्रतिशतमा स्वर बोलाइसम्बन्धी अपाङ्गता, ७.३६ प्रतिशतमा मानसिक अपाङ्गता, ३.०९ प्रतिशतमा बौद्धिक अपाङ्गता र ७.४४ प्रतिशतमा बहुअपाङ्गता भएको पाइएको छ । गत

जनगणनामा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू मध्य ३९ प्रतिशत शारीरिक, १३.८९ प्रतिशत दृष्टिसम्बन्धी, ३० प्रतिशत सुनाइसम्बन्धीमा तथा जम्मा १०० जना व्यक्तिहरूमा बहुअपाङ्गता भएको पाइएका थियो ।

अपाङ्गताको प्रकार	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
शारीरिक अपाङ्गता	२,४५६	३९.७५	१,४३७	४२.८७	१,०१९	३६.०५
दृष्टिसम्बन्धी अपाङ्गता	८९७	१४.५२	४४६	१३.३१	४५१	१५.९५
सुनाईसम्बन्धी अपाङ्गता	९४४	१५.२७	४८०	१४.३२	४६४	१६.४१
श्रवण तथा दृष्टि सम्बन्धी अपाङ्गता	७९	१.२८	४१	१.२२	३८	१.३४
स्वर/वोलाई सम्बन्धी अपाङ्गता	७०५	११.४१	३६९	११.०१	३३६	११.८९
मानसिक अपाङ्गता	४६७	७.५६	२२५	६.७१	२४२	८.५६
बौद्धिक अपाङ्गता	१९१	३.०९	९८	२.९२	९३	३.२९
बहुअपाङ्गता	४४०	७.१२	२५६	७.६४	१८४	६.५१
जम्मा	६,१७९	१००.००	३,३५२	१००.००	२,८२७	१००.००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणनाको प्रतिवेदन २०६८

तालिका २.१२ : अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको विवरण

२.१५ जिल्लामा अपाङ्गता परिचयपत्र वितरणसम्बन्धी विवरण

महिला तथा बालबालिका कार्यालय बागलुङका अनुसार हालसम्म ३,७५४ जनाका लागि अपाङ्गता परिचय वितरण गरिएकोमा सबैभन्दा बढी “ख” वर्गको ११७०, दोश्रोमा “ग” वर्गको ११५६ र तेस्रोमा “घ” वर्गको ८५४ वटा वितरण गरेको पाइन्छ ।

अपाङ्गताको प्रकार	वर्ग				जम्मा
	क पूर्ण अशक्त	ख अति अशक्त	ग मध्यम	घ सामान्य	
महिला	२६२	४८३	४६३	३२५	१५३३
पुरुष	३१२	६८७	६९३	५२९	२२२१
जम्मा	५७४	११७०	११५६	८५४	३७५४

स्रोत : महिला तथा बालबालिका कार्यालय, बागलुङ

तालिका २.१३ : जिल्लामा अपाङ्गता परिचयपत्र वितरण सम्बन्धी विवरण

२.१६ अनुपस्थित जनसंख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार जिल्लामा अनुपस्थित (विदेशमा बसोबास गर्ने) जनसंख्या ४२ हजार ६२३ जना रहेको देखिन्छ जसमा पुरुषको संख्या ३८,१८० र महिलाको संख्या ४,४४३ रहेको छ । दश वर्षअघि अर्थात् २०५८ सालमा अनुपस्थित (विदेशमा बसोबास गर्ने) संख्या २७ हजार ४८३ जना मात्र थियो ।

गा.वि.स. र न.पा. अनुसार अनुपस्थित (विदेशमा रहेका) घरपरिवार संख्या तथा जनसंख्या अनुसूचीमा उल्लेख गरिएको छ ।

खण्ड ३
आर्थिक तथा रोजगारी

३.१ आर्थिक रूपमा सक्रिय र निष्क्रिय जनसङ्ख्या

जिल्लामा दश वा सो भन्दा माथिल्लो उमेरका कुल जनसंख्या २,०६,८२४ जनामध्ये आर्थिक रूपमा सक्रिय ५५.४७ प्रतिशत देखिन्छ जसमा पुरुष ५५.६१ प्रतिशत र महिला ५५.३७ प्रतिशत रहेका छन् । आर्थिक रूपले निष्क्रिय रहेको जनसंख्या ४३.८७ प्रतिशत देखिन्छ । आर्थिक रूपले निष्क्रिय रहनुको मुख्य कारणहरूमा अध्ययन, घरधन्दा, बृद्धावस्था, र पेन्सन मुख्य देखिन्छ जसको प्रतिशत क्रमशः ६४.६६, २०.४८, ६.८५ र २.११ छ ।

उमेर समूह अनुसार आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्यामा २० देखि ३० वर्ष देखिन्छ भने आर्थिक रूपले सक्रिय पुरुषको उमेर २५ देखि ३५ र महिलाको उमेर २० देखि ३० वर्ष नै रहेको छ ।

३.१.१. आर्थिक रूपले सक्रिय र निष्क्रिय जनसंख्या

विवरण	१० वा सो भन्दा माथिको कुल जनसंख्या	आर्थिक रूपले सक्रिय				आर्थिक रूपले निष्क्रिय	आर्थिक रूपले निष्क्रिय प्रतिशत	उल्लेख नभएको
		अक्सर सक्रिय						
		रोजगार	प्रतिशत	बेरोजगार	अक्सर निष्क्रिय			
कुल	२,०६,८२४	९९,६९९	४८.१७	१,६६८	१३,४४९	९०,७३९	४३.८७	१,३६५
पुरुष	८५,९२५	४२,७४७	४९.७५	१,३७२	३,६६२	३७,५७४	४३.७३	५७०
महिला	१,२०,८९९	५६,८७२	४७.०४	२९६	९,७८७	५३,९५७	४३.९७	७९५

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणनाको प्रतिवेदन २०६८

तालिका ३.१ : जिल्लाको आर्थिक रूपले सक्रिय र निष्क्रिय जनसंख्या, २०६८

३.१.२. आर्थिकरूपमा सक्रिय नहुनुको प्रमुख कारणअनुसार जनसंख्या (१० वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेरका)

सक्रिय नहुनुको कारण	१० वर्ष वा माथिल्लो उमेरको जनसङ्ख्या					
	कुल	प्रतिशत	पुरुष	प्रतिशत	महिला	प्रतिशत
अध्ययन	६७,३६९	६४.६६	३९,९२४	७७.४२	३५,४३७	५६.३९
घरधन्दा	२९,३३७	२०.४८	१,७८६	४.३३	१९,५५१	३९.०६
बृद्धावस्था	७,९३९	६.८५	२,९८७	७.२४	४,९५२	६.६०
पेन्सन/आयस्ता	२,९९५	२.११	१,६५६	४.०२	५३९	०.८६
अपाङ्गता	१,०९८	१.०५	६७०	१.६२	४२८	०.६८
जीर्ण रोगी	१,९३२	१.८५	८३७	२.०३	१,०९५	१.७४
अन्य	१,३७३	१.३२	७६५	१.८६	६०८	०.९७
उल्लेख नभएको	१,७३७	१.६७	६९९	१.४८	१,०३८	१.७९
कुल जम्मा	१,०४,९७२	१००.००	४९,२३६	१००.००	६२,९३६	१००.००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणनाको प्रतिवेदन: २०६८

तालिका ३.२: आर्थिकरूपमा सक्रिय नहुनुको प्रमुख कारणअनुसार जनसंख्या (१० वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेरका)

३.१.३. उमेर समूह अनुसार आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्या

उमेर	कुल	प्रतिशत	पुरुष	प्रतिशत	महिला	प्रतिशत
१० - १४	४६६	०.४६	१८५	०.४२	२८१	०.४९
१५ - १९	४,७६३	४.७०	१,७२७	३.९१	३,०३६	५.३१
२० - २४	१२,५५८	१२.४०	३,९७६	९.०१	८,५८२	१५.०१
२५ - २९	१३,४५९	१३.२९	४,८७५	११.०५	८,५८४	१५.०२
३० - ३४	११,४९१	११.३४	४,४६४	१०.१२	७,०२७	१२.२९
३५ - ३९	११,२३१	११.०९	४,३९१	९.९५	६,८४०	११.९६
४० - ४४	१०,०६३	९.९४	४,३३५	९.८३	५,७२८	१०.०२
४५ - ४९	८,९५४	८.८४	४,१९०	९.५०	४,७६४	८.३३
५० - ५४	८,६८१	८.५७	४,५१४	१०.२३	४,१६७	७.२९
५५ - ५९	७,४३५	७.३४	३,९६५	८.९९	३,४७०	६.०७
६० - ६४	५,४५५	५.३९	३,११४	७.०६	२,३४१	४.०९
६५ - ६९	३,७०५	३.६६	२,२६८	५.१४	१,४३७	२.५१
७० - ७४	१,८७८	१.८५	१,३२३	३.००	५५५	०.९७
७५+	१,१४८	१.१३	७९२	१.८०	३५६	०.६२
जम्मा	१,०१,२८७	१००.००	४४,११९	१००.००	५७,१६८	१००.००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणनाको प्रतिवेदन: २०६८

तालिका ३.३ : उमेर समूह अनुसार आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्या

३.२ रोजगारीको अवस्था

३.२.१ पेशा अनुसार

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ का अनुसार सबै भन्दा कृषि क्षेत्रका दक्ष तथा अर्ध दक्ष जनशक्तिहरूको संख्या ७३.८९ प्रतिशत, औजार र सम्बन्धित सामानका बिक्री कामदार ६.२९ प्रतिशत, सेवा तथा बिक्री कामदार ५.९९ प्रतिशत र प्राथमिक पेशाकर्मी ५.६५ प्रतिशत रहेको छ। कार्यालय सहायक देखि उच्च वर्गका पदाधिकारीहरूको संख्या कम देखिन्छ।

मुख्य पेशा	जम्मा	प्रतिशत	पुरुष	प्रतिशत	महिला	प्रतिशत
सशस्त्र सैनिक	९४	०.०९	९४	०.२२	०	०.००
व्यवस्थापक	९१७	०.९१	४६१	१.०६	४५६	०.८०
पेशाविद्	४,१२४	४.११	२,४७९	५.७२	१,६४५	२.८८
प्राविधिक र सहायक पेशाविद्	१,००८	१.००	७६९	१.७७	२३९	०.४२
कार्यालय सहायक	१,०५२	१.०५	८३३	१.९२	२१९	०.३८
सेवा र बिक्री कामदार	५,२०८	५.१९	३,१४७	७.२६	२,०६१	३.६१
कृषि, वन र माछापालन सम्बन्धी कामदार	७४,१९८	७३.८९	२५,८३८	५९.५७	४८,३६०	८४.७८
औजार र सम्बन्धित सामानका बिक्री कामदार	६,३१५	६.२९	५,३८३	१२.४१	९३२	१.६३
यन्त्र र मेशिन सञ्चालक तथा एसेम्ब्लर्स	७६४	०.७६	६९३	१.६०	७१	०.१२
प्राथमिक पेशाकर्मी	५,६७३	५.६५	३,०००	६.९२	२,६७३	४.६९
उल्लेख नभएको	१,०५८	१.०५	६७५	१.५६	३८३	०.६७
जम्मा	१,००,४११	१००	४३,३७२	१००	५७,०३९	१००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणनाको प्रतिवेदन: २०६८

तालिका ३.४ : मुख्य पेशा अनुसार जनसंख्या (१० वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेरका)

३.२.२ क्षेत्र अनुसार

क्षेत्रगत अर्थात औद्योगिक वर्गिकरण अनुसार ७६.४४ प्रतिशत रोजगार कृषि, वन र माछापालन क्षेत्रमा, थोक तथा खुद्रा व्यापारमा ४.७० प्रतिशत, निर्माण क्षेत्रमा ३.५१ प्रतिशत, औद्योगिक क्षेत्रमा ३.०९ प्रतिशत आदि रहेका छन् । अन्य क्षेत्रहरूमा रोजगारीमा संलग्नता न्यून रहेको छ । क्षेत्रअनुसार रोजगारीको विवरण देहाय अनुसार रहेको छ ।

क्षेत्र	जम्मा	प्रतिशत	पुरुष	प्रतिशत	महिला	प्रतिशत
कृषि, वन र माछा	७६,७५५	७६.४४	२७,१३८	६२.५७	४९,६१७	८६.९९
खानी तथा उत्खनन	२३१	०.२३	१५९	०.३७	७२	०.१३
औद्योगिक (प्रशोधन उद्योग) उत्पादनकार्य	३,०९९	३.०९	२२७२	५.२४	८२७	१.४५
विद्युत, ग्याँस, वाफ तथा वातानुकूलित आपूर्ति	१०१	०.१०	१००	०.२३	१	०.००
पानीको आपूर्ति, ढल, फोहर व्यवस्थापन तथा उपचार सम्बन्धी क्रियाकलाप	५७	०.०६	५३	०.१२	४	०.०१
निर्माण	३,५२४	३.५१	३,२५४	७.५०	२७०	०.४७
थोक तथा खुद्रा व्यापार, मोटर गाडी र मोटर साइकलको मर्मत	४,७२४	४.७०	२,७४९	६.३४	१,९७५	३.४६
यातायात र गोदाम	८०२	०.८०	७५५	१.७४	४७	०.०८
वस्न र खानाको सेवा सम्बन्धी क्रियाकलाप	९१७	०.९१	४५३	१.०४	४६४	०.८१
सूचना तथा संचार	१७०	०.१७	१४०	०.३२	३०	०.०५
आर्थिक तथा वीमा व्यवसाय	२८२	०.२८	२०७	०.४८	७५	०.१३
रियल स्टेट तथा रेण्टल सर्भिसेज	२७	०.०३	२६	०.०६	१	०.००
पेशागत, वैज्ञानिक तथा प्राविधिक क्रियाकलापहरू	११९	०.१२	९५	०.२२	२४	०.०४
प्रशासनिक तथा सामाजिक सुरक्षा	४८१	०.४८	३१५	०.७३	१६६	०.२९
सार्वजनिक प्रशासन, रक्षा र अनिवार्य सामाजिक सुरक्षा	८३३	०.८३	७३२	१.६९	१०१	०.१८
शिक्षा	४,३४७	४.३३	२,६५१	६.११	१,६९६	२.९७
मानव स्वास्थ्य र सामाजिक कार्य	५१७	०.५१	२८०	०.६५	२३७	०.४२
कला, मनविनोद तथा मनोरन्जन	३१	०.०३	२८	०.०६	३	०.०१
अन्य सेवा सम्बन्धी क्रियाकलापहरू	९३३	०.९३	५८९	१.३६	३४४	०.६०
घरेलु कामदार सम्बन्धी क्रियाकलापहरू,	१,४१६	१.४१	७१०	१.६४	७०६	१.२४
अन्तराष्ट्रिय संघसंस्था र सो अन्तर्गतका निकाय	३५	०.०३	२	०.००	३३	०.०६
उल्लेख नभएको	१,००७	१.००	६६४	१.५३	३४३	०.६०
जम्मा	१,००,४११	१००.००	४३,३७२	१००.००	५७,०३९	१००.००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणनाको प्रतिवेदन: २०६८

तालिका ३.५ : क्षेत्र अनुसार अक्सर आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्या १० वर्ष वा सो भन्दा माथि

३.३ आर्थिक तथा गैरआर्थिक क्रियाकलापमा संलग्नता :

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार विगत १२ महिनामा १० वा सो भन्दा माथिका व्यक्तिहरू १२ महिना तल उल्लेखित एक वा सो भन्दा बढी काममा संलग्न भएको रहेको पाइएको छ । एक वा सो भन्दा बढी काममा संलग्न भएकोले सबै क्रियाकलापको जम्मा र १० वा सो भन्दा माथिको उमेरको जम्मा संख्या नमिलेको हो । यसरी हेर्दा बागलुङ जिल्लामा विगत १२ महिनामा गरेको १० वा सो भन्दा बढी उमेरका व्यक्तिहरूले गरेको आर्थिक तथा गैरआर्थिक क्रियाकलाप हेर्ने हो भने सबभन्दा बढी कृषि/आफ्नै खेतिपाती गर्ने ९२,३५६ जना रहेका छन् जसमा पुरुष ३३,२३६ र महिला ५९,१२० जना छन् । यसैगरी दोश्रो नम्बरमा घरधन्दा ७८,२५३ जना जसमा महिला ६३,३३८ र पुरुष मात्र १४९,१६ जना छन् भने अध्ययनमा संलग्न ६७,२५९ तथ्याङ्क कार्यालय, बागलुङ

जना रहेको छन । तलब ज्यालामा काम गर्ने २८,५९४ जना, आफ्नै गैरकृषि व्यावसाय गर्ने २१,४४८ जना, विस्तारीत आर्थिक काम गर्ने २७,९८३ जना जसमा, कामको खोजीमा ७,७६१ जना व्यक्तिहरु देखिन्छन ।

क्रियाकलाप	जम्मा	पुरुष	महिला
कृषि/आफ्नै खेतिपाती	९२,३५६	३३,२३६	५९,१२०
तलब/ज्याला	२८,५९४	१८,५०२	१०,०९१
आफ्नै गैरकृषि व्यावसाय	२१,४४८	१०,२३७	११,२११
विस्तारित आर्थिक काम	२७,९८३	९,६८५	१८,२९९
कामको खोजी	७,७६१	५,७६८	१,९९३
घरधन्दा	७८,२५३	१४,९१६	६३,३३८
अध्ययन	६७,२५९	३२,०१५	३५,२४४
कुनै काम नगरेको	२८,८५८	१४,०८६	१४,७७३
उल्लेख नभएको	१३६५	५७०	७९५
जम्मा	२,०६,८२४	८५,९२५	१,२०,८९९

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणनाको प्रतिवेदन: २०६८

तालिका ३.६ : १० वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेरका व्यक्तिले विगत १२ महिनामा गरेको क्रियाकलाप

शिक्षा सम्बन्धी वितरण

४.१ जिल्लाको शैक्षिक वितरण

शिक्षा नै विकासको लागि मुहान हो । व्यक्तिलाई सामाजिकीकरण गर्न शिक्षाले ठूलो सहयोग पुऱ्याएको हुन्छ । आज विद्यालयमा अध्ययन गर्न जाने बालबालिकाहरु नै भोलिका देशका कर्णधार हुने हुँदा पनि शिक्षालाई यति धेरै महत्व दिनुपरेको स्पष्ट हुन्छ । भनिन्छ, शिक्षा नै सामाजिक परिवर्तनका बाहक हुन् । त्यसैले या पनि बिर्सनु हुँदैन कि सम्पूर्ण शैक्षिक प्रक्रियाको केन्द्रविन्दु विद्यार्थी हुन् ।

विद्यालय शिक्षाको विद्यमान शैक्षिक प्रणाली र सांगठनिक संरचनामा समयानुकूल सुधार ल्याई विद्यालयको व्यवस्थापनमा सुधार गरी गुणस्तरीय शिक्षाको विकास गर्न स्थापना भएको जिल्ला शिक्षा कार्यालय अन्तर्गत यस जिल्लामा हाल ८ विद्यालय निरीक्षण क्षेत्र र २० स्रोतकेन्द्र रहेका छन् भने ३५१ बालविकास केन्द्र, २१ सामुदायिक अध्ययन केन्द्र, ५२८ सामुदायिक विद्यालय, ६१ संस्थागत विद्यालय, ८ प्राविधिक शिक्षालय, ११ उच्च शिक्षा दिने क्याम्पस लगायतका शैक्षिक संस्था रहेका छन् ।

४.१.१. शैक्षिक संस्थाहरुको वितरण २०७३

क्र.सं.	विवरण	वर्तमान स्थिति
१	प्रारम्भिक बालविकास केन्द्र संख्या	४५३
२	कुल विद्यालय संख्या	५८७
२.१	सामुदायिक विद्यालय संख्या	५२६
२.२	संस्थागत विद्यालय संख्या	६१
३	प्राविधिक शिक्षालय	८
४	क्याम्पस संख्या	११
५	सामुदायिक अध्ययन केन्द्र संख्या	२१
६	स्रोत केन्द्र संख्या	२०
७	विद्यालय निरीक्षण केन्द्र संख्या	८

स्रोत: जिल्ला शिक्षा कार्यालयको वार्षिक प्रतिवेदन, २०७३

तालिका ४.१ : शैक्षिक संस्थाहरुको वितरण

४.१.२. जिल्लामा तहगत रुपमा विद्यालयहरुको संख्या

शैक्षिक संस्था	प्राथमिक तह(१-५)	आधारभूत तह(६-८)	माध्यमिक तह(९-१२)
सामुदायिक	३३९	८२	१०५
संस्थागत	२४	६	३१
जम्मा	३६३	८८	१३६
समुदायद्वारा व्यवस्थित	३४३	७५	४१

स्रोत: जिल्ला शिक्षा कार्यालयको वार्षिक प्रतिवेदन, २०७३

तालिका ४.२ : सामुदायिक, संस्थागत विद्यालयहरुको संख्या

४.१.३. तह र श्रेणीगत शिक्षक वितरण

तह/प्रकार	प्राथमिक	आधारभूत	मा.वि.(९-१०)	मा.वि.(११-१२)	जम्मा
स्वीकृत दरबन्दी	१,३८९	२६७	२११	०	१,८६७
स्थायी	१०२१	१९८	१५०	०	१३६९
अस्थायी	३६८	६९	६१	३७	५३५
राहत अनुदान कोटा	३१८	१६६	१५४	७७	७१५
जम्मा	१,७०७	४३३	३६५	११४	२६१९

स्रोत: जिल्ला शिक्षा कार्यालयको वार्षिक प्रतिवेदन, २०७३

तालिका ४.३ : शिक्षक दरबन्दी संख्या

४.१.४. शैक्षिक सूचकहरु शै.स. २०७३

क्र.सं.	विवरण	प्रतिशतमा	
१	प्राथमिक बालविकास केन्द्रवाट भर्ना	७८.९	
२	खुद प्रवेश दर (NIR)	९८.०२	
३	सहजै देखिने प्रवेश दर (GIR)	१३४.८	
४	विद्यार्थी भर्नादर	GER	NER
४.१	प्रारम्भिक विकास (पूर्व वा बाल विकास केन्द्र)	९९.७	
४.२	प्राथमिक तह (१-५)	१३१.३	९९.७
४.३	निम्न माध्यामिक तह (६-८)	१०३.५	८३.९
४.४	आधारभूत तह (१-८)	१२०.६	९८.०२
४.५	माध्यामिक तह (९-१०)	१०३.५	७३.६
४.६	उच्च माध्यामिक तह (११-१२)	५२.८	१४.६

स्रोत: जिल्ला शिक्षा कार्यालयको वार्षिक प्रतिवेदन, २०७३

तालिका ४.४ : जिल्लाको विद्यार्थी भर्नादर

४.२ जिल्लाको साक्षरता स्थिति

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ मा ५ वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेरका व्यक्तिहरुको शैक्षिक अवस्था सम्बन्धी विवरण सङ्कलन गरिएको थियो । यस गणनाका नतिजामा ५ वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेरका लेखन पढ्न जान्ने व्यक्तिलाई साक्षर मानी साक्षरता दर निकालिएको छ । विगतको जनगणनामा ६ वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेरका व्यक्तिहरुको मात्र साक्षरता दर गणना गरिन्थ्यो । यसपटकको नतिजाले जिल्लाका ५ वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेरका कुल २,४१,१०५ जनसङ्ख्यामा १,७३,३०० जना पढ्न लेख्न जान्ने देखाएको छ । यसप्रकार समग्र साक्षरता दर ७१.८८ प्रतिशत कायम हुन आएको देखिन्छ । पुरुषको साक्षरता दर ८०.५९ प्रतिशत छ भने महिलाको साक्षरता दर ६५.२९ प्रतिशत रहेको छ ।

गा.वि.स. अनुसार सबैभन्दा बढी साक्षरता भएकामा बा.न.पा. (८५.०९%) र गा.वि.स.हरुमा अर्जेवा (८१.३४%), नारायणस्थान (७८.९३%), दगातुन्डाँडा (७८.२५%) रहेका छन् भने कम साक्षरता भएका गा.वि.स. हरुमा बोवाड (४७.३२%), निसी (५०.०१%), दर्लिङ (५९.९६%) र बुङ्गादोभान (६०.६९%) रहेका छन् । अन्य गा.वि.स. हरुको साक्षरता स्थिति अनुसूचीमा दिइएको छ ।

स्वास्थ्य र सरसफाई

५.१ जिल्ला स्वास्थ्य

बागलुङ जिल्लामा स्वास्थ्य सेवा संचालन गर्न एक अञ्चल अस्पताल र जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय अन्तर्गत ३ प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र, ५८ स्वास्थ्य चौकी गरी ६२ स्वास्थ्य संस्थाबाट उपचारात्मक, प्रतिकारात्मक र प्रवर्द्धनात्मक सेवा प्रदान गरिदै आएको छ । बागलुङ जिल्लामा खोप कार्यक्रम, पोषण कार्यक्रम, एकिकृत बालरोग व्यवस्थापन कार्यक्रम, नव शिशु स्याहार कार्यक्रम, सुरक्षित मातृत्व कार्यक्रम, परिवार नियोजन कार्यक्रम, महिला स्वास्थ्य स्वयं सेवक कार्यक्रम, गाउँघर क्लिनिक कार्यक्रम, औलो रोग नियन्त्रण कार्यक्रम, क्षयरोग नियन्त्रण कार्यक्रम, कुष्ठरोग निवारण कार्यक्रम, हातिपाईले रोग निवारण कार्यक्रम, एच.आई.भि.एडस तथा यौन जन्य रोग नियन्त्रण कार्यक्रम, दैनिक विरामी जाँच तथा निःशुल्क औषधि सेवा, शहरी स्वास्थ्य सेवा आदि प्रकारका सेवाहरू संचालन हुँदै आईरहेका छन् ।

यस जिल्लामा निजी क्षेत्रबाट संचालित अस्पताल तथा पोलिक्लिनिक बाट पनि उपचारात्मकका साथै जनस्वास्थ्यका कार्यक्रम खोप, सुरक्षित मातृत्व, परिवार नियोजन लगायतका सेवा प्रदान गर्दै आएका छन् । जिल्लाका प्रमुख स्वास्थ्यक्षेत्रका सूचकहरू निम्न अनुसार रहेको छ ।

क्र.सं.	संस्था	संख्या	क्र.सं.	संस्था	संख्या
१	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय	१	२	अञ्चल अस्पताल (५० बेड)	१
३	प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र	३	४	अञ्चल आयुर्वेद औषधालय	१
५	स्वास्थ्य चौकी	५८	६	सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई	९
७	प्रसूति केन्द्र	४६	८	सुरक्षित गर्भपतन सेवा केन्द्र	७
९	डट्स उपचार केन्द्र	६२	१०	संस्थागत क्लिनिक	१
११	आयुर्वेद औषधालय	५	१२	शहरी स्वास्थ्य केन्द्र	४
१३	गाँउघर क्लिनिक	१४३	१४	महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविका	९५०
१५	खोप क्लिनिक	१८२	१६	खोप शेसन	१९७
१७	आँखा उपचार केन्द्र	१	१८	प्राविधिक शिक्षालय (निजी)	
१९	प्राइभेट अस्पताल	२	२०	प्राइभेट पोलीक्लिनिक	२
२१	गैह्र सरकारी संस्था (INGO)	२		गैह्र सरकारी संस्था (NGO)	५

स्रोत: जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, बागलुङ

तालिका ५.१ : जिल्लाका स्वास्थ्य पूर्वाधारहरू

५.१.१ प्रमुख रोगहरू

जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयको तथ्याङ्क अनुसार प्रमुख दश रोगहरूमा स्वासप्रश्वास, टाउको दुख्ने, ग्यास्ट्राइटिस, कन्जक्टिभाइटिस, पखाला, टन्सिलाइटिस, आउँ प्रमुख रहेका छन् । उक्त रोगहरू मध्ये शरीरको माथिल्लो भागमा हुने स्वास प्रश्वास सम्बन्धी संक्रमण बढी मात्रामा पाइएको देखिन्छ । प्रमुख रोगहरू र तिनीहरूको रूग्णता दर निम्न अनुसार रहेको छ ।

क्र.सं.	रोगको नाम	रूग्णता दर(जम्मा विरामी मध्ये)
१	स्वाश प्रश्वास प्रणालीको माथिल्लो भागको संक्रमण	९
२	स्वाश प्रश्वास प्रणालीको तल्लो भागको संक्रमण	७
३	ग्यास्ट्राइटिस	६
४	टाउको दुख्ने	६
५	टाईफाइडजुकाको संक्रमण	४
६	चोटपटक	४

क्र.सं.	रोगको नाम	रुग्णता दर(जम्मा विरामी मध्ये)
७	भाडा पखाला (संक्रमण नभएको)	४
८	टन्सीलाईटिस	३
९	दिसा पखाला (संक्रमण नभएको)	३
१०	दाँतको समस्या	२

स्रोत: जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, बागलुङ

तालिका ५.२ : प्रमुख रोगहरूको नाम र रुग्णता दर

५.१.२ विपन्न नागरिक औषधी उपचार (कडा रोग) सिफारिश समितिद्वारा सिफारिश गरिएका सेवाग्राहीहरूको विवरण

क्र.सं.	रोगको नाम	संख्या	कैफियत
१	क्यान्सर	८०	
२	मुटुरोग	४७	
३	मृगौलको समस्या	३०	
४	अन्य	५	

स्रोत: जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, बागलुङ

तालिका ५.३ : विपन्न नागरिक उपचार सिफारिस सम्बन्धि विवरण

५.१.३ धौलागिरी अञ्चल अस्पताल सम्बन्धि विवरण

नेपालमा इतिहासको प्रारम्भ देखिनै रुपमा औषधी मुलु गर्ने धामी भाँकी वैद्यहरूले प्रमुख भूमिका निभाईरहेको मल्लकालदेखि औषधी उपचारको लागि मीसनहरू नेपाल प्रवेश गर्न थाले पछि कहां आधुनिक औषधी पद्धति भित्रिएको यही आधुनिक औषधी पद्धतिबाट व्यवस्थित र संस्थागत रुपमा औषधी गर्नको लागि नेपालमा सबैभन्दा पहिला तर्फबाट वि.सं. १९९० सालमा वीर स्थापना भएको हो । यस पछिबाट मात्रै

परम्परागत तथा देखिन्छ । विदेशी मात्र हामी पाईन्छ । जनतालाई सेवा प्रदान राज्यको अस्पतालको आधुनिक

चिकित्सा विज्ञानको विकास सगै नेपालका विभिन्न जिल्लाहरूमा स्वास्थ्य संस्थाहरू खुल्न थाले यसै क्रममा बागलुङ बजारमा एक स्वास्थ्य संस्थाको स्थापना हुन गयो । स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्नको लागि वरिष्ठ स्वास्थ्यकर्मी कृष्ण बहादुर श्रेष्ठ डिस्पेन्सरी प्रमुख भएर आएको पाइन्छ । उक्त डिस्पेन्सरी क्रमश विकास हुदै २०३३ साल देखि बागलुङ जिल्ला अस्पतालमा स्तरोन्नति भएको पाइन्छ । उक्त जिल्ला अस्पताल निरन्तर रुपमा ३५ वर्षसम्म चल्दै आयो । वि.सं. २०५० सालमा स्वास्थ्य मन्त्रालयको संरचनामा फेरवदल भए पश्चात नेपाल सरकारको नीति अनुरूप अस्पताल सहयोग समिति, तथा अस्पताल विकास समिति हुदै अस्पताललाई संचालन गर्दै आएको देखिन्छ । प्रत्येक अञ्चलहरूमा अञ्चल अस्पताल स्थापना गरी जनतालाई विशेषज्ञ सहितको स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने सरकारको नीति अनुरूप धौलागिरीमा बागलुङ अस्पताललाई अञ्चल अस्पतालमा स्तरोन्नति गरी २०६८ असार १३ गते सरकारले धौलागिरी अञ्चल अस्पताल विकास समिति गठन आदेश अनुसार सञ्चालनमा ल्याएको छ ।

५.१.४. धौलागिरी अञ्चल आयुर्वेद औषधालय

परिचय

वि.सं. २०२९ मा बलेवा पैयुपाटा गाविस वडा नं. ५ मा अञ्चल आयुर्वेद औषधालयको स्थापना भएको थियो । यो अञ्चल आयुर्वेद औषधालय पछि वि.सं. २०५८ मा बागलुङ बजारमा स्थानान्तरण भएपछि बलेवा पैयुपाटामा आयुर्वेद औषधालय साविक बमोजिम सञ्चालनमा आइरहेको छ । हाल धौलागिरी अञ्चल आयुर्वेद औषधालय बा.न.पा.-२, माभकोटमा रहेको १ रोपनी जग्गा क्षेत्रफलमा निर्मित आफ्नै पक्की भवनबाट सेवाहरु सञ्चालन गर्दै आइरहेको छ । यस औषधालयको मातहतमा अन्य ४ वटा साधारण औषधालयहरु बलेवा, पैयुपाटा, दमेक, बेलवगर, जैदी र विहुँ गाविसमा सञ्चालनमा रहेका छन् ।

प्रदान गर्ने सेवाहरु :

नियमित विरामी परीक्षण तथा निशुल्क औषधि वितरण, पच्य/अपच्य, हितकर आहार विहार सम्बन्धी जानकारी दिने, जेष्ठ नागरिकहरुलाई रसायन औषधि वितरण, स्तनपायी आमालाई स्तन्यवर्धक औषधि वितरण, स्नेहन/स्वेदन कार्यक्रम, औषधि उपयोगी जडिबुटी सम्बन्धी सचेतना मुलक कार्यक्रम, विद्यालय आयुर्वेद शिक्षा, आयुर्वेद महिला स्वास्थ्य स्वयम् सेविका छनौट तथा तालिम, अगुवा कृषकहरुलाई व्यवसायिक जडिबुटी सम्बन्धी तालिम, परम्परागत धामी, भाँक्री, लामाहरुसँग छलफल तथा अन्तरक्रिया, जडिबुटीको लागत संकलन निशुल्क आयुर्वेद स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन

५.२ खानेपानी तथा सरसफाई

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार जिल्लाका ८८.८३ प्रतिशत परिवारले पाइप/धारा को खानेपानी प्रयोग गर्दै आइरहेका छन् । बागलुङ जिल्लामा बागलुङ बजार खानेपानी आयोजना, छिस्ती खा.पा.आ., बलेवा नारायणस्थान खा.पा.आ., विहुँकोट खा.पा.आ., रिघा खा.पा.आ., भिमगिठे खा.पा.आ., र खंगा खा.पा.आ. जस्ता ठुला खानेपानी आयोजनाहरु सम्पन्न भैसकेका छन् भने जैदी खा.पा.आ., अमलाचौर खा.पा.आ., र बुर्तिवाङ खानेपानी आयोजनाहरु चालु अवस्थामा रहेका छन् । खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय बागलुङका अनुसार यस जिल्लामा खानेपानी तथा सरसफाई सम्बन्धी विवरण तल तालिकामा दिइएको छ ।

जिल्लामा पक्की चर्पी प्रयोग गर्ने घरधुरीहरु शत प्रतिशत रहेको छ । यस जिल्लालाई खुल्ला दिसा मुक्त जिल्ला घोषणा गरी सकिएको छ । शहरी सरसफाई तर्फ भने जिल्ला स्थित नगरपालिकाले अत्याधुनिक ल्याण्डफिल साईटको व्यवस्थापन गरेको पाइदैन । खुल्ला सार्वजनिक स्थानमा नै फोहोरको अन्तिम विसर्जन गर्ने अभ्यास भैरहेको छ ।

५.२.१. खानेपानी तथा सरसफाई सम्बन्धी विवरण

सि.नं	विवरण	मान
१	जिल्लामा खानेपानीको सुविधा भएको घरधुरी संख्या	६०९७१
२	जिल्लामा खानेपानीबाट लाभान्वीत जनसंख्या	२४३५६७ (९०.६८%)
३	आधारभूत सरसफाई	१००%
४	पुर्ण सरसफाई	२२०२ (४%)

स्रोत: खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय, बागलुङ

तालिका ५.४ : खानेपानी तथा सरसफाई सम्बन्धी विवरण

महिला तथा बालवालिका

६.१. महिला

कुल जनसंख्याको आधाभाग ओगटेको नेपाली महिलाहरूको स्थिति अझै पनि उपेक्षित अवस्थामा रहेको पाइन्छ । महिलाहरूको विषय संवेदनशिल विषय भएको कुरालाई हाम्रो देशमा मात्र नभएर विश्वमा नै गहन रुपमा लिन थालिएको छ । महिलाहरूको विकासको लागि संयुक्त राष्ट्रियसंघले सन् १९८१ मा एउटा सन्धिपत्र जारी गरेको थियो । जसमा महिलाका अधिकार : राजनैतिक, आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक, शैक्षिक, स्वास्थ्य, खेलकुद सम्बन्धी उल्लेख गरिएको छ । यस विषयमा नेपालले पनि प्रतिबद्धता जनाएको छ । यिनै विषयमा तथ्याङ्कहरूको अध्ययन र विश्लेषण गरी समस्याहरूको पहिचान गर्नुपर्ने देखिन्छ । जबसम्म महिलाहरू उत्पादनमूलक कार्यमा संलग्न रहदैनन् तबसम्म देशको आर्थिक अवस्था बढ्दैन भन्ने कुरा सर्वविदितै छ ।

६.१.१ महिलाहरूको स्थायी सम्पत्तिमा पहुँच

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ का अनुसार जिल्लाका कुल घरधुरी मध्ये महिलाहरूकै नाममा घर र जग्गा भएका घरधुरीहरूको संख्या ५,०७६ (८.२६%) रहेको छ । त्यस्तै जग्गामात्रै भएका घरधुरीहरू ३,७१६ (६.०४%) रहेकोछ । त्यस्तै महिला घरमुली भएका घरधुरी संख्या २५,७८५ (४१.९९ प्रतिशत) रहेको छ ।

६.१.२. बैवाहिक अवस्था (दश वर्ष वा सो भन्दा माथि)

यस जनगणनामा देशका हरेक परिवारमा अक्सर बसोबास गर्ने १० वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेरका व्यक्तिहरूको बैवाहिक स्थिति सम्बन्धी विवरण प्राप्त गर्नका लागि उत्तरमा ७ वटा छनौट विकल्पसहितको प्रश्न समावेश गरिएको थियो । सोअनुसार प्राप्त नतिजाले जिल्लाका १० वर्ष भन्दा माथिल्लो उमेरका कुल २,०८,५९९ जना मध्ये ७४,३४६ जना अर्थात (३५.६५%) प्रतिशत अविवाहित रहेको देखिएको छ। दश वर्ष माथिका व्यक्तिहरू मध्ये १,३४,१७३ जना अर्थात (६४.३५%) प्रतिशतको विवाह भएको देखिएको छ जसमध्ये दश वर्ष माथिका पुरुषहरू ८७,३१७ मध्ये ४२.५१ प्रतिशत विवाह नभएका छन् भने बाँकी विवाह भएका छन् । दश वर्ष माथिका कुल महिलाहरू मध्ये ८३,९७६ जना अर्थात ६९.२९ प्रतिशतको विवाह भएको देखिएको छ ।

विवाहित जनसंख्या मध्ये एक विवाह भएकाको प्रतिशत (८५.२८%) रहेको छ । त्यसैगरी (४.०४%) प्रतिशत व्यक्तिहरूको बहुविवाह भएको देखिन्छ । बहुविवाह गर्ने पुरुष र महिला क्रमशः ७.९३ र १.७० प्रतिशत रहेका छन् । दश वर्ष भन्दा माथिल्लो उमेरका जम्माजम्मी ६,९३५ जना (५.१७%) प्रतिशत व्यक्ति विधुर/विधवा रहेको, ५.०४% प्रतिशत व्यक्तिहरूको पुनर्विवाह भएको, ०.२५ प्रतिशतको पारपाचुके भएको र ०.२४ प्रतिशत छुट्टिएर बसेको अवस्था देख्न सकिन्छ । एकल महिलाहरूको संख्या ५४९४ अर्थात दश वर्ष माथिका कुल विवाहित महिलाको ६.५४ प्रतिशत रहेको पाइएको छ ।

बैवाहिक स्थिति	दुवै	प्रतिशत	पुरुष	प्रतिशत	महिला	प्रतिशत
१० वर्ष माथिको जनसंख्या	२,०८,५९९	१००.००	८७,३१७	१००.००	१२१,२८२	१००.००
विवाह नभएका	७४,३४६	३५.६५	३७,१२०	४२.५१	३७,२२६	३०.७९
विवाह भएका	१,३४,१७३	६४.३५	५०,१९७	५७.४९	८३,९७६	६९.२९
एक विवाह	१,१४,४२९	८५.२८	४९,१९३	८२.०६	६५,२३६	८७.२०
बहुविवाह	५,४९४	४.०४	३,९८३	७.९३	१,४३१	१.७०
पुनर्विवाह	६,७५७	५.०४	३,३५०	६.६७	३,४०७	४.०६
विधुर/विधवा	६,९३५	५.१७	१,४४९	२.८७	५,४८६	६.५४
पारपाचुके	३२९	०.२५	१४२	०.२८	१८७	०.२२
छुट्टिएको	३१७	०.२४	८८	०.१८	२२९	०.२७

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८ को प्रतिवेदन

तालिका ६.१ : बैवाहिक स्थिति दस वर्ष माथिका

६.१.३. पहिलो विवाह गर्दाको उमेर दश वर्ष वा सो भन्दा माथी

दश वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेरका व्यक्तिहरूको पहिलो पटक विवाह हुँदा पुरा भएको उमेरको आधारमा पुरुष र महिलाको पहिलो विवाह गर्दाको औषत उमेर गणना गरिन्छ । यो सूचक जनसङ्ख्याको प्रजननयोग्य व्यवहारसँग पनि प्रत्यक्ष सम्बन्धित रहेको छ । राष्ट्रिय जनगणना २०६८ को नतिजाले यस जिल्लामा धेरैजसो व्यक्तिहरूको पहिलो विवाह १५ देखि १९ वर्षको उमेरमा भएको देखाएको छ । यो उमेरभित्र ४९.४६ प्रतिशत विवाहित व्यक्तिहरूको पहिलो विवाह भएको पाइन्छ। यसपछि २० देखि २४ वर्षको उमेरमा पहिलो विवाह हुने व्यक्तिहरूको संख्या धेरै (३१.३४ प्रतिशत) रहेको देखिन्छ । दश वर्षमूनीको कलिलो उमेरमा पहिलो विवाह भएका व्यक्तिहरूसमेत १ प्रतिशत भन्दा धेरै रहेको देखिएको छ । १० देखि १४ वर्षसम्मको उमेरमा पहिलो विवाह हुनेहरू ७.४९ प्रतिशत रहेका छन् पचास वर्षको उमेर पार गरीसकेपछि पहिलो विवाह हुनेहरू ५८ जना रहेको देखिन्छजसमा ४१ पुरुष र १७ महिला छन् । उमेर समुह अनुसार पहिला विवाह गर्दाको जनसंख्या विवरण तलको तालिकामा दिईएको छ ।

उमेर समूह	दुवै	प्रतिशत	पुरुष	प्रतिशत	महिला	प्रतिशत
१० वर्षमूनी	१,४०३	१.०५	१७२	०.३४	१,२३१	१.४७
१०-१४ वर्ष	१०,०४६	७.४९	१,५५९	३.११	८,४८७	१०.११
१५-१९ वर्ष	६६,३५९	४९.४६	१५,६६२	३१.२०	५०,६९७	६०.३७
२०-२४ वर्ष	४२,०४८	३१.३४	२२,५१२	४४.८५	१९,५३६	२३.२६
२५-२९वर्ष	१०,८०३	८.०५	७,८०१	१५.५४	३,००२	३.५७
३०-३४ वर्ष	२,३६९	१.७७	१,६९१	३.३७	६७८	०.८१
३५-३९ वर्ष	७५९	०.५७	५२४	१.०४	२३५	०.२८
४०-४४ वर्ष	२४९	०.१९	१७८	०.३५	७१	०.०८
४५-४९ वर्ष	७९	०.०६	५७	०.११	२२	०.०३
५० वर्ष माथि	५८	०.०४	४१	०.०८	१७	०.०२
सबै उमेरका	१३४,१७३	१००.००	५०,१९७	१००.००	८३,९७६	१००.००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८ को प्रतिवेदन

तालिका ६.२ : उमेर अनुसार पहिलो पटक विवाह भएको जनसंख्या

लैङ्गिक आधारमा पहिलो विवाह गर्ने उमेरको विश्लेषण गर्दा ४४.८५ प्रतिशत पुरुषको २० देखि २४ वर्षको उमेरमा र ३१.२० प्रतिशतको १५ देखि १९ वर्षको उमेरमा पहिलो विवाह हुने गरेको देखिएको छ । १४ वर्ष मूनीको उमेरमा ३.११ प्रतिशत बालकको विवाह भएको समेत देखिएको छ । महिलाको हकमा ६०.३७ प्रतिशतको १५ देखि १९ वर्षको उमेरमा पहिलो विवाह भइसकेको देखिएको छ । करिव २३.२६ प्रतिशत महिलाको २० देखि २४ वर्षको उमेरमा पहिलो विवाह भएको पाइन्छ भने १४ वर्ष मूनीको उमेरमा १०.११ प्रतिशत र १० वर्ष मूनीको उमेरमा १.४७ प्रतिशत महिलाको पहिलो विवाह भएको पाइन्छ । जम्मा १७ जना महिलाको ५० वर्षको उमेरपछि विवाह भएको देखिन्छ ।

६.२ बालबालिकाको आश्रित अवस्था

यस जनगणनामा १६ वर्ष मुनिका बालबालिकाको आश्रित अवस्था अनुसार यस जिल्लामा कुल १६ वर्ष मुनिका १,०३,०२९ उमेरका बालबालिका मध्ये ७६,९७९ जना अर्थात् ७४.७२ प्रतिशत आफ्नै आमाबुवासँग बसेको देखिन्छ भने आमासँग मात्र २०.९६ प्रतिशत, बुवासँग मात्र ०.६१ प्रतिशत, बुवा तथा सौतेनी आमासँग ३०० जना, आमा तथा सौतेनी बुवासँग १०२ जना, अन्य नातेदार सँग ४६९ जना र काम लगाउने व्यक्तिकहाँ २३ जना बसेको देखिन्छ ।

आश्रित अवस्था	जम्मा	प्रतिशत	बालक	प्रतिशत	बालिका	प्रतिशत
आमाबुवा	७६,९७९	७४.७२	३८,७९५	७५.०५	३८,१८४	७४.३८
आमा	२१,५९९	२०.९६	१०,६९१	२०.६८	१०,९०८	२१.२५
बुवा	६३०	०.६१	२७९	०.५४	३५१	०.६८
बुवा र सौतेनी आमा	३००	०.२९	१४६	०.२८	१५४	०.३०
आमा र सौतेनी बुवा	१०२	०.१०	६६	०.१३	३६	०.०७
अन्य नातेदार	४६९	०.४६	२१६	०.४२	२५३	०.४९
काम लगाउने व्यक्ति	२३	०.०२	१४	०.०३	९	०.०२
अन्य	१,८८४	१.८३	९४०	१.८२	९४४	१.८४
नसुलेको	१,०४३	१.०१	५४७	१.०६	४९६	०.९७
कुल जम्मा	१,०३,०२९	१००.००	५१,६९४	१००.००	५१,३३५	१००.००

स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना प्रतिवेदन २०६८

तालिका ६.३ : बालबालिकाको आश्रित अवस्था १६ वर्ष मुनिका

६.३ सामाजिक सुरक्षा

नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ मा उल्लेख भए अनुसार समाजका जेष्ठ नागरिक, एकल महिला, विधवा, दलितवर्ग, लोपोन्मुख आदिवासी/जनजाति, अशक्त अपाङ्गता भएका नागरिकहरू एवं बालबालिकाहरूको सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी मौलिक हकको संरक्षण गर्न तथा नेपालले अन्तर्राष्ट्रिय सन्धी महासन्धीहरूमा अभिव्यक्त गरेको प्रतिवद्धता तथा समय समयमा नेपाल सरकारले सम्बोधन गरेका नीति, कार्यक्रम तथा बजेटले सम्बोधन गरे अनुरूप सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम लागु गरेको छ । यस अनुरूप यस जिल्लामा ७ प्रकारका सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमहरू लागु गरिएका छन् । उक्त कार्यक्रमबाट आर्थिक वर्ष २०७३/७४ मा ३०,८२३ व्यक्तिहरू लाभान्वित भएका छन् । सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमले समेटेका बालबालिकाहरू, महिला र पुरुषहरू तथा तिनीहरूले सामाजिक सुरक्षा बापत प्राप्त गरेको रकम निम्न अनुसार उल्लेख गरिएको छ ।

क्र.सं.	सामाजिक सुरक्षा भत्ता पाउनेहरूको विवरण	संख्या
१	जेष्ठ नागरिक (दलित)	५,५७०
२	जेष्ठ नागरिक (अन्य)	९,६६०
३	एकल महिला	८
४	विधवा	७,५५६
५	पूर्ण असक्त अपाङ्गता भएका व्यक्ति	४४७
६	आंशिक असक्त अपाङ्गता भएका व्यक्ति	६१
७	बालबालिका	११,५७२
	कुल जम्मा	३०,८२३

स्रोत: जिल्ला विकास समिति,

तालिका ६.४ : सामाजिक सुरक्षा भत्ताको विवरण

कृषि तथा पशु विकास

७.१. राष्ट्रिय कृषि गणना

७.१.१ कृषिचलन को संख्या तथा क्षेत्रफल

राष्ट्रिय कृषिगणना २०६८ अनुसार बागलुङ जिल्लामा कुल कृषिचलन ५१,६६३ देखिएको छ जसमा जग्गा भएका कृषिचलन ५१,६०५ र पशुपंक्षीमात्र पालेका ५८ छन् जुन २०५८ सालमा जग्गा भएका ४८,६०६ र पशुपंक्षीमात्र भएका ८८ मात्र थिए । यसैगरी यस जिल्लामा कुल कृषिचलनको क्षेत्रफल मध्ये खेत ५५७०.४ हेक्टर र पारखो २५,११६.२ हेक्टर गरी जम्मा ३०,६८६.६ हेक्टर रहेको छ जुन गत कृषिगणनामा ३३,०१५.८ हेक्टर थियो जसमा खेत ५९२१.३ हेक्टर र पारखो २७,०९४.५ हेक्टर रहेको थियो ।

विवरण	गणना वर्ष	
	२०५८	२०६८
कृषिचलन संख्या		
कृषिचलन (जग्गा भएका)	४८,६०६	५१,६०५
कृषिचलन (पशुपंक्षी मात्र भएका)	८८	५८
जम्मा	४८,६९४	५१,६६३
कृषिचलनको क्षेत्रफल (हे.)		
खेत	५,९२१.३	५,५७०.४
पारखो	२७,०९४.५	२५,११६.२
जम्मा	३३,०१५.८	३०,६८६.६

स्रोत : रा.कृषि गणना २०५८ र २०६८

तालिका ७.१ : कृषिचलनको संख्या र क्षेत्रफल

७.१.२ कृषिचलन अन्तर्गत क्षेत्रफल तथा कित्ताको वितरण

राष्ट्रिय कृषिगणना २०६८ अनुसार कृषक परिवारले प्रयोग गरेको क्षेत्रफल तथा कित्ताको आधारमा हेर्दा बागलुङ जिल्लामा कृषक परिवारले उपभोग गर्ने जम्मा क्षेत्रफल ३०,६८४.२ हेक्टर देखिन्छ जुन गत कृषिगणनामा ३३,०१५.८ हेक्टर थियो । यसैगरी जम्मा कित्ता संख्या २०५८ सालको १,७८,२९२ बाट बढेर २०६८ सालमा १,९७,९१० मा बढेको छ । प्रति कृषक परिवार क्षेत्रफलको हिसाबले ०.५९ हेक्टर र औषत कित्ता ३.८४ देखिन्छ जुन २०५८ सालको गणना अनुसार क्रमशः ०.६८ हेक्टर र ३.७ थियो ।

विवरण	गणना वर्ष	
	२०५८	२०६८
कृषिचलन (जग्गा भएका)		
कृषिचलनको क्षेत्रफल (हे.)	३३,०१५.८	३०,६८४.२
कृषिचलनको औसत क्षेत्रफल (हे.)	०.६८	०.५९
कित्ता संख्या	१,७८,२९२	१,९७,९१०
कृषिचलनको औसत कित्ता संख्या	३.७	३.८४
कित्ताको औसत क्षेत्रफल (हे.)	०.१८	०.१५

स्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना २०५८ र २०६८

तालिका ७.२ : कृषिचलन अन्तर्गत क्षेत्रफल र कित्ता

७.१.३ जग्गाको उपयोग अनुसार जग्गाको क्षेत्रफल

राष्ट्रिय कृषिगणना २०६८ अनुसार जग्गाको उपयोग हेर्दा जम्मा कृषिचलनको क्षेत्रफलमध्ये खेतियोग्य जग्गा ५९.८२ अर्थात १८,३५७.६ हेक्टर अन्तर्गत १७,८३४.३ हेक्टर जग्गामा अस्थायी बाली लागेको देखिन्छ जुन २०५८ सालका २२,५८१.६ हेक्टरमा अस्थायी बाली थियो । त्यसैगरी स्थायी बाली लागेको १५.७६ प्रतिशत अर्थात ६,६५४.६ हेक्टर , काठे तथा जंगलले ढाकेको ७.५७ प्रतिशत , स्थायी चौरचरण १२.३८ प्रतिशत देखिन्छ जुन २०५८ सालको कृषि गणनामा क्रमशः १८.१४, ३.१७, र २.३१ प्रतिशत थियो । तलको तालिका अनुसार २०५८ भन्दा २०६८ को गणनाअनुसार कृषिजग्गा जसमा अस्थायी बाली लागेको जग्गा घटेको तथा स्थायी चौरचरण भएको जग्गा र गैरकृषि जग्गा बढेको देखिन्छ ।

विवरण	२०५८		२०६८	
	क्षेत्रफल (हे.)	प्रतिशत	क्षेत्रफल(हे.)	प्रतिशत
कृषि जग्गा (हे.)	३०,७५८.७	९३.२०	२६,९९२.२	८७.९७
खेतियोग्य जग्गा	२३,९०८.३	७२.४४	१८,३५७.६	५९.८२
अस्थायी बाली लागेको जग्गा	२२,५८१.६	६८.४२	१७,८३४.३	५८.९२
अन्य खेतियोग्य जग्गा	१,३२६.७	४.०२	५२३.३	१.७०
स्थायी बाली लागेको जग्गा	५,९८७.६	१८.१४	४,८३५.९	१५.७६
स्थायी चौरचरण भएको जग्गा	८६२.८	२.६१	३,७९८.७	१२.३८
पोखरी	०	०	१.६	०.०
गैर कृषि जग्गा	२,२४३.१०	६.७९	३,६९०.४०	१२.०३
काठे तथा जंगलले ढाकेको जग्गा	१,०४९.९	३.१७	२,३२२.३	७.५७
अन्य जग्गा	१,१९३.२	३.६२	१,३६८.१	४.४६
कृषिचलनको जम्मा क्षेत्रफल (हे.)	३३००१.८	१००.००	३०६८४.२	१००.००

स्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना २०५८ र २०६८

तालिका ७.३ : उपयोग अनुसार जग्गाको क्षेत्रफल

७.१.४ स्वामित्व अनुसार जग्गाको क्षेत्रफल

राष्ट्रिय कृषिगणना २०६८ अनुसार स्वामित्वको आधारमा एकल स्वामित्वमा आफ्नै (जग्गा र पशुपंक्षीको आधारमा) कृषि चलन संख्या ४५,१७२, भाडामा कृषि चलन संख्या २३४ रहेको छ भने एक भन्दा बढी स्वामित्वको आधारमा ९,०९५ वटा कृषिचलन रहेको छ । क्षेत्रफल अनुसार एकल स्वामित्वको आफ्नै ३३,३०१.५ हेक्टर, भाडामा लिएको ११६.९ हेक्टर तथा एक भन्दा बढी स्वामित्वको आफ्नै ३,४८९.२ हेक्टर, भाडामा लिएको २,२६९.२ हेक्टर र अन्य ४८९.९ हेक्टर देखिएको छ ।

कृषि चलन आकार (कृषि चलन)	एकल स्वामित्व						एकभन्दा बढी स्वामित्व			
	आफ्नै		भाडामा लिएको		अन्य		कृषि चलन संख्या	आफ्नै क्षेत्रफल (हे.)	भाडामा लिएको क्षेत्रफल (हे.)	अन्य क्षेत्रफल (हे.)
	कृषि चलन संख्या	क्षेत्रफल (हे.)	कृषि चलन संख्या	क्षेत्रफल (हे.)	कृषि चलन संख्या	क्षेत्रफल (हे.)				
कृषिचलन (जग्गा भएका)	४५,१७२	२७,७६२.९	२३४	५४.०	-	-	६,१९८	२,०५१.०	७८४.९	३१.३
कृषिचलन (पशुपंक्षी मात्र भएका)	५८	२.४	-	-	-	-	-	-	-	-
जम्मा कृषि चलन	४५,२३१	२७,७६५.३	२३४	५४.०	-	-	६,१९८	२,०५१.०	७८४.९	३१.३

स्रोत : रा.कृषि गणना २०६८

तालिका ७.४ : स्वामित्व अनुसार जग्गाको क्षेत्रफल

७.१.५ कृषि उपजको अपर्याप्तता तथा अपर्याप्तता पुर्ति गर्ने माध्यम

राष्ट्रिय कृषि गणना २०६८ का अनुसार आफ्नो उत्पादनले खान पुग्ने परिवार १९.७० प्रतिशत छन् भने ८०.३० प्रतिशत परिवारलाई आफ्नो उत्पादनले वर्षभरी खान पुग्दैन। आफैले खेती गरेर ४ देखि ६ महिना खान नपुग्ने कृषक परिवारहरू ५७.३६ प्रतिशत, १ देखि ३ महिना खान नपुग्ने १२.२६ प्रतिशत, ७ देखि ९ महिना खान नपुग्ने २५.५१ प्रतिशत रहेका छन् भने १० देखि १२ महिना नै खान नपुग्ने ४.८६ प्रतिशत देखिएको छ। यसरी वर्षभरी खान नपुग्नेको अवस्थामा खाद्यन्न अपर्याप्तताको आपूर्ति सबैभन्दा बढी आफ्नै जिल्ला भित्र ज्याला मजदुरी गरी आय आर्जन गर्ने ४५.६६ प्रतिशत कृषकहरू रहेका छन्। त्यस्तै नेपाल बाहिरको आयबाट ३०.९४ प्रतिशत, पेन्सनबाट ७.६८ प्रतिशत, सापटी लिएर ६.७ प्रतिशत, आफ्नो जिल्ला बाहिरको आयबाट ३.८८ प्रतिशत, कृषकहरू रहेका छन्।

सि.नं.	अपर्याप्तताको अवधि	कृषक परिवार	प्रतिशत	सि.नं.	अपर्याप्तता पुर्तिगर्ने माध्यम	कृषक परिवार	प्रतिशत
१	१-३ महिना	५,०८७	१२.२६	१	आफ्नै गैरकृषि व्यावसाय	१,८४२	४.४४
२	४-६ महिना	२३,७९९	५७.३६	२	आफ्नो जिल्ला भित्रको आय	१८,९४६	४५.६६
३	७-९ महिना	१०,५८४	२५.५१	३	आफ्नो जिल्ला बाहिरको आय	१,६०८	३.८८
४	१०-१२ महिना	२,०१७	४.८६	४	नेपाल बाहिरको	१२,८३५	३०.९४
				५	पेन्सन	३,१८७	७.६८
				६	सापटी	२,७७८	६.७०
	जम्मा	५१,६६३	१००.००	७	अन्य आय	२९२	०.७०

स्रोत : रा.कृषि गणना २०६८ र २०६८

तालिका ७.५: कृषि उपजको अपर्याप्तता तथा अपर्याप्तता पुर्ति गर्ने माध्यम

७.१.६ कृषि ऋण, ऋणको आपूर्ति स्थिति तथा स्रोतहरू

राष्ट्रिय कृषि गणना २०६८ अनुसार कृषि ऋण लिने परिवारहरू २० प्रतिशत रहेका छन्। ऋणको स्रोतको रूपमा सबैभन्दा बढी क्रमशः नातेदारबाट ४४.९२ प्रतिशत, सहकारीबाट २५.७ प्रतिशत, महिला समुहबाट १४.१३ प्रतिशत कृषक परिवारले ऋण लिएको देखिन्छ। त्यसपछि कृषक समुहबाट ५.६५ प्रतिशत रहेको छ भने कृषि विकास बैंकबाट ऋण लिनेको संख्या ५.०८ प्रतिशत रहेको छ। कृषकहरूले थप कृषि ऋण लिन चाहेको उद्देश्य हेर्दा सबैभन्दा बढी पशु तथा पंक्षीपालनको लागि ६०.७९ प्रतिशत, सिंचाईको लागि १७.७६ प्रतिशत, मल तथा बीऊ को लागि १०.७९ प्रतिशत देखिन्छ।

सि.नं.	ऋणको स्रोत	ऋणी परिवार संख्या	प्रतिशत	कृषि ऋणको उद्देश्य	ऋणी परिवार संख्या	प्रतिशत
१	सहकारीबाट	२,६६१	२५.७१	मल तथा बीऊ	२,३१०	१०.७९
२	कृषि विकास बैंकबाट	५२६	५.०८	सिंचाई	३,८०१	१७.७६
३	वाणिज्य बैंक	३८०	३.६७	कृषि औजार	७८९	३.६९
४	कृषक समुह	५८४	५.६४	पशुपंक्षीपालन	१३,०११	६०.७९
५	महिला समुह	१,४६२	१४.१३	माछापालन	५८	०.२७
६	नातेदारबाट	४,६४९	४४.९२	अन्य	१,४३३	६.७०
७	अन्य	८८	०.८५	जम्मा	२१,४०२	१००.००
कृषि ऋण लिएका		१०,३५०	२०.०३			
कृषि ऋण नलिएका		४१,३१३	७९.९७			
जम्मा		५१,६६३	१००.००			

स्रोत : रा.कृषि गणना २०६८

तालिका ७.६ : कृषि ऋणको स्रोत र ऋण लिनुको उद्देश्य

७.१.७ सिंचित जग्गाको क्षेत्रफल

सिंचाईका विभिन्न माध्यमबाट सिंचित हुने जग्गाको जम्मा क्षेत्रफल राष्ट्रिय कृषि गणना २०६८ ले ४०५४.८ हेक्टर जग्गा रहेको देखाएको छ जुन कुल जग्गाको १३.२१ प्रतिशत छ । सिंचित हुने जग्गा मध्ये सिंचाईको स्रोत अनुसार नदी/तलाउ (स्वतः वहाब) बाट ७८.७४ प्रतिशत, बाँध/ रिजर्भ्वार बाट ६.३२ प्रतिशत र बाँकी अन्य स्रोतबाट जग्गा सिंचित भएको देखिन्छ ।

विवरण	कुल जम्मा	असिंचित	जम्मा सिंचित	सिंचाईको स्रोत				
				नदी/तलाउ (स्वतः वहाब)	नदी/तलाउ (तान्नु पर्ने)	बाँध/ रिजर्भ्वार	ट्युबवेल /बोरिङ	अन्य
कृषिचलन संख्या	५१,६०५	३११६७	२०४९६	१६०५१	५८	११९९	०	३८३०
क्षेत्रफल प्रतिशत	३०६८४.२	२६६२९.४	४०५४.८	३१९२.८	७.८	२५६.३	०	५९७.८
	१००.००	८६.७९	१३.२१	७८.७४	०.१९	६.३२	०.००	१४.७४

स्रोत : रा.कृषि गणना २०६८

तालिका ७.७ : जिल्लामा सिंचित जग्गाको क्षेत्रफल र सिंचाईको स्रोत

७.१.८ जिल्लामा उत्पादन हुने केही अस्थायी तथा स्थायी बालीले ढाकेको क्षेत्रफल

दुबै गणनामा जिल्लामा सबैभन्दा वढी जग्गामा मकै लगाएको देखिन्छ भने त्यसपछि २०५८ को गणनामा क्रमशः गहुँ, कोदो र धान लगाइएको थियो भने २०६८ को गणनामा उल्लेखित खाद्यान्न बाली घटि क्षेत्रफलमा लगाइएतापनि बढी लगाउनेमा मकैपछि क्रमशः कोदो, गहुँ र धान पर्दछन् । २०५८ को तुलनामा २०६८ को गणनामा अन्य प्राय सबै बालिहरु लगाएको क्षेत्रफल घटेतापनि आलु, तेलहन बाली, उखु बाली र तरकारी बालि लगाइएको क्षेत्रफल उल्लेख्य रुपमा बढेको देखिन्छ ।

स्थायी बाली तर्फ केरा र स्याउ लगाइएको क्षेत्रफल बढेको देखिन्छ भने अन्य स्थायी बाली लगाइएको क्षेत्रफल घटेको देखिन्छ । सुन्तला, कागती, आँप, अम्बा लगाएतका स्थायी बालीहरु बगैँचाको रुपमा लगाइएको क्षेत्रफल घटेको देखिएपनि छरिएर रहेका रुखहरुको संख्या उल्लेख्य रुपमा बढेको देखिन्छ ।

क. अस्थायी बाली

अस्थायी बालीको नाम	ढाकेको क्षेत्रफल हेक्टरमा	
	२०५८	२०६८
चैतेधान	१८६.७	९४.६
वर्षेधान	५,३६३.५	४५९२.८
घैयाधान	१३८.८	७७.५
गहुँ	८,२३५.४	५६१६.३
मकै	१५,८११.९	१२१४१.८
कोदो	८,१९५.५	६१६३.०
जौ /उवा	२,९३७.४	१४८७.४
फापर	१२६.१	८८.५
अन्य खाद्यान्न बाली	३.१	३.७
भटमास	१८०.९	१२३.३
मास	६२.९	२३.८
केराउ	२३३.५	९४.४
गहत	५७.९	५०.९
चना	०.१	६.१

स्रोत: रा. कृषि गणना २०५८ र २०६८

अस्थायी बालीको नाम	ढाकेको क्षेत्रफल हेक्टरमा	
	२०५८	२०६८
बोडी	५५.४	४३.४
हिउँदै आलु	१,३१२.१	१७१७.७
सखरखण्ड	३७.८	१.३
पिँडालु	९४.९	३३
अन्य कन्दमूल	३.४	११.४
तोरी/सस्त्यू	७७६.३	४४०.५
बदाम	०.३	०.८
आलस	१.५	०.१
अन्य तेलहन बाली	१.५	६८.३
उखु	१०.२	१८.३
सूर्ती	१.३	०.९
अन्य नगदे बाली	०.१	१३.२
खोर्सानी	०.९	१०.६
लसुन	२६.६	३१.१

तालिका ७.८ : जिल्लामा अस्थायी बालिले ढाकेको क्षेत्रफल

ख. स्थायी बाली

स्थायी बालीको नाम	ढाकेको क्षेत्रफल (घना रोपण भएको) हेक्टरमा		छरिएका रुख संख्या	
	२०५८	२०६८	२०५८	२०६८
सुन्तला	९३.६	६०.३	२६,२३३	४३,८८६
कागती	३३.४	२.८	५,७९१	१५,२६२
मौसम	-	१.९	२०५	३२२
जुनार	०.२	०.२	५२६	
अन्य अमिलो जात	१.१	३.७	२,५४४	२,५७३
आँप	१.१	१	१,७२५	५,९६४
केरा	४८.६	६४.१	२०,२९६	३५,६७०
अम्बा	३०.८	०.३	६,८४३	१०,४९६
रुख कटहर	१.३	०	१७५	७३१
भुई कटहर	१.७	०	३,१५९	०
लिची	०	०	३८०	४९७
नासपाती	४८.५	१.२	१७,२२६	५,९६५
स्याऊ	०	४५.४	५८५	९,२०९
आरु/आरुबखडा	१४.७	०.७	८,५१०	५,२६२
मेवा	१२.४	०.५	३,१५९	४,३८६
अनार	०	०	११७	१७५
अन्य फलफूल	७.४	१.५	४,१२४	३,६५५

स्रोत : रा.कृषि गणना २०५८ र २०६८

तालिका ७.९ : जिल्लामा स्थायी बालीले ढाकेको क्षेत्रफल

७.२. कृषि जग्गाको वितरण

जिल्ला कृषि विकास कार्यालय को वार्षिक प्रतिवेदन २०६९/७० अनुसार जिल्लाको भू- उपयोगको स्थिति हेर्दा २५.२९ प्रतिशत कृषि क्षेत्र रहेको छ, जसको वितरण निम्न अनुसार रहेको छ । जिल्लामा कृषि योग्य भूमि ४६,१४८ हेक्टर रहेको छ । उक्त जग्गा मध्ये बाली उत्पादनमा प्रयोग भएको ३०,४७६ हेक्टर रहेको छ ।

विवरण	क्षेत्रफल (हेक्टरमा)	प्रतिशतमा
जम्मा कृषि क्षेत्र	४६,१४८	२५.२९ (कुल क्षेत्रफलको)
खेती गरिएको क्षेत्र	३०,४७६	६६.०३ (जम्मा कृषि क्षेत्रको)
खेती गरिएको मध्ये खेतको क्षेत्र	५,९७४	१९.६ (जम्मा खेती गरिएको क्षेत्रको)
खेती गरिएको मध्ये बारी/पाखो क्षेत्र	२४,५०२	८०.४ (जम्मा खेती गरिएको क्षेत्रको)

स्रोत: जिल्ला कृषि विकास कार्यालयको प्रतिवेदन, २०७२ /७३

तालिका ७.१० : कृषि जग्गाको वितरण

७.३. कृषि उत्पादन सम्बन्धी विवरण

जिल्ला कृषि विकास कार्यालयको प्रतिवेदन, २०७३ अनुसार पनि आ.व.२०७१/७२ र २०७२/७३ मा जिल्लामा सबैभन्दा वढी जग्गामा मकै लगाएको देखिन्छ भने त्यसपछि क्रमशः कोदो, गहुँ, र धान लगाइएको थियो भने उत्पादनका हिसाबले बढी उत्पादन हुनेमा मकै, कोदो, धान र गहुँ पर्दछन् ।

क्र.स	वालिहरुको नाम	आ.व २०७१/०७२		आ.व २०७२/०७३	
		क्षेत्रफल हेक्टर	उत्पादन मे.टन	क्षेत्रफल हेक्टर	उत्पादन मे.टन
	खाद्यान्न वाली				
१	धान	५५९५	१९४८५	६०१०	१९२८६
२	मकै	२०२९०	६६६५६	२०३२१	६५७२७
३	गहुँ	६९५०	१३६४६	६९९१	१७०३८
४	कोदो	१८५८०	२२१९०	१८६०५	२२१९२
५	जौ	९६०	११३५	९५२	११४१
६	तरकारी	१६६६	२७३७४	१७९५	२०७८९
७	वेमौषमी	९५७	५७४६	६७५	७५२१
८	वर्षे	३२७	१५८६७	७९०	४८८३
९	हिउदे	३८२	५७६१	६३०	८३८५
१०	दलहन	१५१०	१९३५	१५०५	१८९९.५
११	तेलहन वाली/ तोरी/सस्यु	८९०	७८०	८९०	७८०
१२	आलु	३००७	३५२९४	१७०५	२०१५०
१४	हिउदे आलु उत्पादन	२०००	२६६००	११२५	१३४४३
१५	वर्षे आलु उत्पादन	१००७	११६९७	५८०	६७१५

स्रोत: जिल्ला कृषि विकास कार्यालयको प्रतिवेदन, , २०७२ /७३

तालिका ७.११ : प्रमुख कृषि वालीहरुको उत्पादन तथा ढाकेको क्षेत्रफल

७.४. पशुपंक्षी सम्बन्धी विवरण

पशुपंक्षी तर्फ गाईगोरु तथा राँगाभैसी को संख्या २०५८ को कृषि गणनाको तुलनामा २०६८ सालको गणनामा क्रमशः ३१.८८ र ६.८८ प्रतिशतले घटेको देखिन्छ भने कुखुरा तथा बाख्राको संख्या उल्लेख्य रुपमा क्रमशः ४६.५० र ७३.५५ प्रतिशतले बढेको देखिन्छ र भेडा तथा सुंगुर/बंगुर को संख्या सामान्य रुपमा बढेको देखिन्छ । २०६८ सालको कृषिगणनामा उल्लेखित पशुपंक्षीको संख्या राष्ट्रिय जनगणना २०६८ मा प्रत्येक घरपरिवारबाट संकलन गरी लिइएको हो ।

वि.सं.	गाई/गोरु	भैंसी/राँगा	भेडा	बाख्रा	सुंगुर/बंगुर	कुखुरा	परेवा	हाँस
२०५८	७२,८२२	८४,०२३	६,७८५	५३,४६१	२,४५७	२,२०,८९२	१२,२८३	१,६९६
२०६८	४९,६०९	७८,२४६	७,१८५	९२७८१	३,१६७	३,२३,६०३	१२,९५२	१,४६२

स्रोत : रा.कृषि गणना २०५८ र २०६८

तालिका ७.१२ : पशुपंक्षी सम्बन्धी विवरण

७.४.१ पशुपंक्षीजन्य उत्पादन सम्बन्धी विवरण

बागलुङ जिल्ला पशुपंक्षी उत्पादन हिसाबले प्रशस्त सम्भावना रहेको जिल्ला हो । विगत केही वर्षदेखि यस जिल्लामा व्यवसायिक रूपमा गाईपालन, बाख्रापालन, बंगुरपालन तथा पोल्ट्री फर्महरू स्थापना भएका छन् । जिल्लाका पशुजन्य उत्पादनका लागि प्रमुख क्षेत्रहरूलाई गाई, भैंसी, बाख्रा, बंगुर, कुखुरापालनको हिसाबले पकेट क्षेत्रको रूपमा विकास गरिदै लगेको छ ।

क्र.सं.	विवरण	ईकाई	उत्पादन आ.व	
			२०७१/०७२	२०७२/७३
१	भेडा/थुमा मास	मे.ट	१८.३	२३.०८
२	खसी/वोकाको मासु	मे.ट	५७८.२८	४९२.४
३	रांगो/भैंसीको मासु	मे.ट	१७२४.४६	१५५०
४	सुंगुर/बंगुरको मासु	मे.ट	२२१.३८	१७३.२
५	कुखुराको मासु	मे.ट	१९७.५८	३३८.१
६	कुखुराको अण्डा	हजारमा	२१९९	२३५०
७	दुध	मे.ट	२५५१६	२४४९०
८	हाँस	मे.ट.	७.०७	१.८

स्रोत: जिल्ला पशुसेवा कार्यालय, बागलुङ

तालिका ७.१३ : पशुपंक्षीजन्य उत्पादन सम्बन्धी विवरण

वन तथा भू-संरक्षण

८.१. वन

प्राकृतिक सम्पति जल, जमिन र जंगल(वन)को उचित उपयोगको स्थिति कुनैपनि राष्ट्रको सामाजिक उन्नति र विकासको सवालसँग प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्षरूपले जोडिएको हुन्छ । त्यसैले जंगलको उचित सदुपयोग र संरक्षण एवं सम्बर्द्धन गर्न सके सामाजिक तथा आर्थिक क्षेत्रको विकासमा ठूलो टेवा पुग्न जान्छ । हाम्रो देशमा कुल क्षेत्रफलको भण्डै २० प्रतिशत कृषि योग्य जमिनले ढाकेको र २९ प्रतिशत जमिन बनजंगलले ढाकेको छ ।

यस खण्डमा वन क्षेत्रको विवरण, वनको किसिम, काठजन्य पैदावारहरूको संकलन र निकासी, लघुवन पैदावारको संकलन र निकासी, बनजन्य उद्योगहरूको विवरण तथा सामुदायिक तथा कबुलियती वनसम्बन्धी विवरण लगायतका विषयवस्तुहरू उल्लेख गरिएको छ ।

८.१.१ सामुदायिक वन क्षेत्रको विवरण

बागलुङ जिल्लाको कुल क्षेत्रफल १,८२,४८६ हेक्टरमध्ये जम्मा बन क्षेत्र ९८,०४६ हे. (५३.७३%) रहेको छ । कुल सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह ४५० वटा गठन गरिएका छन् भने कुल सामुदायिक वन ४४३ वटा रहेका छन् । सम्भावित सामुदायिक वनको क्षेत्रफल ४८,००० हेक्टर छ भने हस्तान्तरण गरिएको सामुदायिक वनको क्षेत्रफल २१,६६०.५२ हे. छ जसमा ६०,१५७ घरधुरी संलग्न रहेका छन् (दोहोरिएका उपभोक्ता घरधुरी समेत) ।

प्रति समूह औषत सामुदायिक वनको क्षेत्रफल ४८.८९ हे. छ भने प्रति घरधुरी औषत सामुदायिक बन ०.३६ हे. पर्छ । त्यसैगरी प्रति समूह औषत घरधुरी संख्या १३६ पर्दछ । सामुदायिक वनको समूहमा ४३.३६ प्रतिशत महिला प्रतिनिधित्व रहेको छ । महिलाहरूबाट मात्रै व्यवस्थापन गरिएका सामुदायिक वनको संख्या ३६ वटा रहेको छ ।

८.१.२ धार्मिक वन

यस जिल्लामा हालसम्म २ वटा संस्थाको नाममा धार्मिक वन दर्ता गरिएको छ । श्री दुर्गादेवी मन्दिर धार्मिक संस्था छिस्ती र श्री कारीकोट मन्दिर धार्मिक संस्था बा.न.पा. ७ लाई १० वर्षको लागि क्रमश १.१२ हे. र ४.०३ हे. वन दर्ता भएको छ ।

८.१.३ निजी वन

यस जिल्लामा निजी आवादीमा ०.८३ हेक्टर मा मालिका ७ मा एउटा मात्र निजी वन दर्ता भएको छ । तर पनि जिल्लाका धेरै परिवारमा निजी बनबनेलो रहेको पाइएको छ ।

८.१.४ कबुलियती वन

बागलुङ जिल्लामा ७.४४ हेक्टर कबुलियती बन रहेको छ । ४ वटा समूहको नाममा बा.न.पा., मालिका र रायडाँडामा २० र ४० वर्ष अवधिको लागि कबुलियती बन दर्ता गरिएको छ ।

८.१.५. वनको वर्गिकरण

क. प्रजाती मिश्रणको आधारमा वन क्षेत्र

बागलुङ जिल्लाको वन क्षेत्रलाई वनस्पतिको प्रजातिको आधारमा, भौगोलिक वितरणको आधारमा र उचाईको आधारमा निम्न तालिकामा विभाजन गरिएको छ ।

सि.नं	प्रकार	क्षेत्रफल (हेक्टर)	प्रतिशत
१	कोणधारी वन(Coniferous Forest)	१६,४८६.१	१६.८१
२	चौडापाते वन (Hard Wood Forest)	५०,७५७.४	५१.७७
३	मिश्रित वन (Mixed Forest)	२३,१८६.२०	२३.६५
४	भन्नाडी वन (Shrub Land)	७,५६५.३०	७.७२
५	अन्य(Other land)	५१.०	०.०५
जम्मा		९८,०४६	१००

स्रोत: जिल्ला वन कार्यालय, बागलुङ

तालिका ८.१ : प्रजाती मिश्रणको आधारमा वन क्षेत्रको क्षेत्रफल

ख. भौगोलिक वितरणको आधारमा वन क्षेत्र

क्षेत्र विभाजन	कोणधारी	कडा काठ	मिश्रित वन	भन्नाडी वन
उच्च हिमाल	१०१.३०	२२३.४	१,५७३.८०	३०,२३९.०
उच्च पहाड	१३,४७६.२०	२२,४८०.२०	१४,६६८.०	४,५९२.१०
मध्य पहाड	१,९९५.६०	२८,०५३.८०	६,९४४.४०	००.००
कुल जम्मा क्षेत्रफल (हे)	१६,४८६.१	५०,७५७.४	२,३१८६.२	७६९६.०

स्रोत: जिल्ला वन कार्यालय, बागलुङ

तालिका ८.२ : भौगोलिक वितरणको आधारमा वन क्षेत्रको अवस्था (क्षेत्रफल)

ग. उचाईको आधारमा वनमा पाइने प्रजातिहरू

सि.नं.	उचाई (मिटर)	मुख्य प्रजाति
१	६५५-१५००	साल, टुनी, चिलाउने, ढाले कट्टुस, मौवा, खोटेसल्ला आदि ।
२	१५००-२०००	कट्टुस, चिलाउने, उतिस, गोब्रेसल्ला आदि ।
३	२००० भन्दा माथि	गोब्रेसल्ला, लालीगुरांस, मसुरे कट्टुस, लोक्ता, बांभ ।

स्रोत: जिल्ला वन कार्यालय, बागलुङ

तालिका ८.३ : उचाईको आधारमा वनमा पाइने प्रजातिहरूको वितरणको अवस्था

८.२ भू संरक्षण

उप-जलाधार क्षेत्रको संरक्षण तथा सम्वर्धन गरी वाढी, पहिरो, भू-क्षय जस्ता प्राकृतिक प्रकोपको चाप कम गर्दै पारिस्थितिक सन्तुलन कायम राख्न सघाउ पुऱ्याउन, भू-क्षय कम गरी जमिनको उर्वराशक्ति कायम राख्नुको साथै विकासका पुर्वाधारहरूको संरक्षणमा सघाउ पुऱ्याउन तथा वातावरण तथा भू-संरक्षण सम्वन्धि कार्यक्रमहरूको वारेमा प्रचार प्रसार गरि जन-चेतना अभिवृद्धि गराउने उद्देश्यले नेपाल भरीमा ५६ जिल्लामा भू संरक्षण कार्यालयको स्थापना भएकोमा बागलुङमा वि.सं. २०५० सालमा स्थापना भएको हो । नेपालको परिप्रेक्ष्यमा बागलुङ जिल्लाको

जलाधारीय अवस्था सिमान्त रहेको छ । बागलुङ जिल्लामा ३० देखि ४० वर्ग किलोमिटरका ४० गोटा उपजलाधार क्षेत्रहरू पहिचान गरिएको छ ।

बागलुङ जिल्लामा हाल सम्म तयार भएका उप जलाधार व्यवस्थापन योजनाको संख्या तल दिइएका ५ रहेका छन् ।

- १) काठेखोला उप जलाधार
- २) ठेउलेखोला उप जलाधार
- ३) ठेउले टिमुरे खोला उप जलाधार
- ४) तल्लो काली गण्डकी (वलेवा) उप जलाधार
- ५) गौदीखोला उप जलाधार क्षेत्र

खण्ड ९
भौतिक पूर्वाधार

१.१ सडक सम्बन्धि वितरण

जिल्लामा धेरै क्षेत्रमा छोटो दुरीका कच्ची सडक निर्माण भएतापनि लामो दुरीका सडकहरू विस्तार तथा निर्माणाधिन अवस्थामा रहेका छन् । पक्की सडकको रूपमा पोखरा बागलुङ राजमार्ग अन्तरगत ४.५ कि.मी., बागलुङ बेनी सडक रत्नेचौर सम्म ७ कि.मी. र बागलुङ बजार भित्रको १५ कि.मी. सडकहरू मात्र पर्दछन् । जिल्लाभित्र सबभन्दा लामो दुरी (९१ कि.मी.) को मध्य पहाडी लोकमार्गको बागलुङ बुर्तिवाङ खण्डको सडक र निर्माण भै सकेका छोटो दुरीका अधिकांश कच्ची सडकहरू ९ महिना चल्ने र वर्षातका कारणले ३ महिना बन्द हुने गर्दछन् ।

यस जिल्लामा हाल निर्माण सम्पन्न भईसकेका र निर्माण भईरहेका ग्रामिण सडकहरू करिव १०० वटा रहेका छन् । उक्त सडकहरूको कुल लम्बाई १३९७.७६ कि.मि.मध्ये १०३७.३३ कि.मी. निर्माण सम्पन्न भईसकेको र ३६०.४३ कि.मी. निर्माणाधिन रहेको छ । बागलुङ जिल्लाका राष्ट्रिय राजमार्ग तथा फिडर रोड, **A** र **B** वर्गका सडकहरूको सूची तालिकामा दिइएको छ ।

१.२ बागलुङ जिल्लाका सडकहरूको सूची

क्र.सं.	सडकको नाम	कुल लम्बाई कि.मी.
१	पुष्पलाल (मध्य पहाडी)लोकमार्ग	१४९.०
२	मालढुंगा - बागलुङ सडक	४.१७
३	बागलुङ - म्याग्दी सडक	७.४२
४	दर्लिङ (जिल्ला सिमाना) - धारा(मध्य पहाडी) - ढोरपाटन (उत्तर गंगा) सडक	५२.०
५	कालीगण्डकी कोरिडोर (बागलुङ मालढुंगा-छिस्ती) सडक खण्ड	२८.०
६	मालढुंगा - कुश्मसेरा सडक	२१.०

स्रोत : जिल्ला प्राविधिक कार्यालय, बागलुङ

तालिका १.२.१ : राष्ट्रिय राजमार्ग तथा फिडर रोड

विद्युत तथा उर्जा

१०.१ विद्युतिकरण

यस जिल्लाका साविकका ५९ गाविसहरू र १ नगरपालिका मध्ये ३० गाविसहरू र १ नगरपालिकाका अधिकांश भागहरूमा केन्द्रीय प्रसारण लाईन अन्तर्गत विद्युतिकरण भैसकेको छ । ४ गा.वि.स.हरूमा आंशिक रूपमा केन्द्रीय प्रसारण लाईन अन्तर्गत विद्युतिकरण भएको छ र बाँकी २० गा.वि.स.मा केन्द्रीय प्रसारण लाईन अन्तर्गत विद्युतिकरण भएको छैन तर सामुदायिक तथा साना जलविद्युत आयोजनाबाट विद्युत पुगेको देखिन्छ ।

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार यस जिल्लाका ६१,५२२ घरपरिवार मध्ये ५०,२४२ परिवार (८१.७२ %) ले अक्सर बति बाल्नको लागि बिजुली प्रयोग गरेको देखिन्छ । २,२५३ परिवारले सोलारबाट र १२१ परिवारले बायोग्याँसबाट बति बालेको पाइन्छ ।

१०.१.१ क्षेत्र अनुसार विद्युत उपभोग

क्र.सं.	ग्राहक वर्गिकरण	ग्राहक संख्या	औषत विद्युत खपत युनिट (मासिक)	विद्युत खपत प्रतिशत
१	गार्हस्थ	२४७०७	७,५०,०००	७२.५३
२	व्यापारीक	१२२	७९,०००	७.६४
३	गैह्र व्यापारीक	१८३	३०,०००	२.९०
४	औधोगिक	२८८	६२,०००	६.००
५	सिंचाई	०	०	०
६	खानेपानी	२	२००	०.०२
७	मठ, मन्दिर	४६	२,२००	०.२१
८	सामुदायिक	४०	१,००,०००	९.६७
९	आन्तरिक खपत	७	२,५००	०.२४
१०	अस्थायी	४	१,१००	०.११
११	सडक वती	१	७,०००	०.६८
	जम्मा	२५४००	१०,३४,०००	१००.००

स्रोत: नेपाल विद्युत प्राधिकरण, बागलुङ शाखा

तालिका १०.१ : क्षेत्र अनुसार विद्युत उपभोग

१०.१.२ विद्युत उपभोग विवरण

सि.नं	विवरण	मान
१	विद्युत सेवा पुगेको साविक गा.वि.स. संख्या	३९
२	विद्युत सेवा पुगेको साविक न.पा.संख्या	१
३	जम्मा ग्राहक संख्या	२५४००

स्रोत: नेपाल विद्युत प्राधिकरण, बागलुङ शाखा

तालिका १०.२ : विद्युत उपभोग विवरण

१०.२ वैकल्पिक उर्जा तथा लघु जलविद्युत

१०.२.१. वैकल्पीत उर्जा सम्बन्धी विवरण

सि.नं	विवरण	मान
१	लघु जलविद्युत आयोजना संख्या	९७ (२९२१kw)
२	सानो घरेलु सौर्य उर्जा प्रणाली (१० वाट पिक) प्रयोग गर्ने संख्या	७१५
३	सौर्य उर्जा प्रणालीको प्रयोग गर्नेको संख्या	२०२४०
४	गोबर ग्याँस संख्या	८५३
५	सुधारिएको चुल्होको संख्या	२८१०१
६	सोलार वाटर पम्पीङ्ग खानेपानी संख्या	४

स्रोत : जि.वि.स.को कार्यालय

तालिका १०.३ : वैकल्पिक उर्जा सम्बन्धी विवरण

हाल सम्म यस जिल्लामा २९२१ किलोवाट बिजुली उत्पादन गरी २०२४० घरधुरीहरूमा वितरण गरिएको छ । जिल्लाको कुल घरधुरीको अनुपातमा लघु जलविद्युतबाट बिजुली उपभोग गर्ने घरधुरीहरूको संख्या ४१ प्रतिशत रहेको छ । वैकल्पिक उर्जा अन्तर्गत केन्द्रीय विद्युत प्रणाली नपुगेका स्थानहरूमा नेपाल सरकारको अनुदान प्राप्त सोलार प्रणाली (१० कि.वा.पिक) जडित घरधुरीहरू ७१५ रहेको छ । उल्लेखित तथ्याङ्कमा अनुदान नलिई सोलार प्रणाली जडान भएका घरधुरीहरूको गणना गरिएको छैन । त्यस्तै यस जिल्लाका अधिकांश गाविसहरूमा बायोग्याँस जडान भएको पाइन्छ । जिल्लाका ८५३ घरधुरीहरूले वैकल्पिक उर्जा प्रवर्धन केन्द्रबाट अनुदान प्राप्त बायोग्याँस जडान गरेका छन् ।

१०.२.२. सुधारिएको चुल्हो

जिल्लाका ६१,५२२ घरधुरी मध्ये २८,१०१ घरधुरीहरूले सुधारिएको चुल्हो प्रयोग गर्दै आएका छन् । नेपाल सरकारको सन् २०१७ सम्ममा नेपालका सबै घरधुरीहरूलाई घरभित्रको धुँवा रहित घर घोषणा गर्ने लक्ष्य पुरा गर्ने क्रममा यस जिल्लाका २ गाविसहरू लाई घरभित्रको धुँवा उन्मुलन भएका गाविसहरू घोषणा गरिसकेका छन् । गाविसहरूमा सुधारिएको चुल्होको प्रयोग स्थिति निम्नानुसार रहेको छ ।

क्र. सं.	साविक गाविसहरू	जम्मा घरधुरीहरू (२०६८)	चुल्हो प्रयोग गर्ने घरधुरीहरू	क्र.सं.	साविक गाविसहरू	जम्मा घरधुरीहरू (२०६८)	चुल्हो प्रयोग गर्ने घरधुरीहरू
१	भिमपोखारा	८२५	३०७	३१	देविस्थान	१,६१६	९४२
२	धम्जा	६००	२०४	३२	धुल्लुवास्कोट	७७९	२७०
३	पाला	८७३	३५८	३३	गवालीचौर	९२६	२९३
४	सर्कुवा	५५०	५८४	३४	हरीचौर	१,२७०	१८५
५	सिंगाना	७७७	८७५	३५	हटिया	१,७२३	४३२
६	अमलाचौर	१,२०६	२५३	३६	हिल	६१२	३२९
७	अमरभुमी	५६३	६७८	३७	हुग्दीशिर	९३३	५५७
८	वागलुङ न. पा.	७,८४८	१५२०	३८	जैदी	१,००६	४७१

क्र. सं.	साविक गाविसहरू	जम्मा घरधुरीहरू (२०६८)	चुल्हो प्रयोग गर्ने घरधुरीहरू	क्र.सं .	साविक गाविसहरू	जम्मा घरधुरीहरू (२०६८)	चुल्हो प्रयोग गर्ने घरधुरीहरू
९	भकुण्डे	८६७	४२८	३९	जलजला	८०४	३६५
१०	विहुँ	१,४४१	५४७	४०	काँडेवास	५३९	७६२
११	विनामारे	५६२	५२५	४१	खुंगा	८४३	२८३
१२	दुदिलाभाटी	९६९	४०३	४२	खुङखानी	५२५	६२
१३	कुस्मीशेरा	८१८	१५६	४३	मालिका	५८७	१२८
१४	लेखानी	६२६	७८९	४४	मल्म	१,०६७	४५४
१५	नारायणस्थान	७८१	२५३	४५	निसी	१,४२५	२०५
१६	नरेठाँटी	७६८	३५२	४६	पैयुँथन्थाप	८३८	४२४
१७	रायडाँडा	५४९	२७१	४७	पाण्डवखानी	५५२	२३९
१८	रेश	१,१५६	६३७	४८	राजकुट	५५८	१६२
१९	तंग्राम	८४६	४७४	४९	रणसिंहकिटेनी	५७०	०
२०	तित्याङ	९८१	५८३	५०	राङखानी	९०७	४६९
२१	पैयुँपाटा	१,३४७	१६६	५१	रिघा	८२३	५४१
२२	अधिकारीचौर	१,४२४	११०	५२	सल्यान	३९३	१६५
२३	अर्गल	४७५	५७२	५३	सिसाखानी	४१८	२३७
२४	अर्जेवा	४८४	२३४	५४	सुखौरा	२६६	१११
२५	बाटाकाचौर	८६९	३५४	५५	तमान	६८०	२४१
२६	भिम्मिगिठे	१,१८६	६३२	५६	तारा	८४५	४०८
२७	बोहोरागाउँ	१,२९४	१११४	५७	छिस्ती	१,१०६	८९४
२८	बुंगादोभान	१,२१७	३९६	५८	दगातुन्डाँडा	१,१६८	६२६
२९	बोवाङ	१,४४१	३४	५९	दमेक	१,२०६	१२७८
३०	बुर्तिबाङ	१,९९८	५२४	६०	दर्लिङ	१,१५६	२३५

स्रोत: वैकल्पिक उर्जा प्रवर्द्धन केन्द्र, बागलुङ

तालिका १०.४: साविक गाविस र नगरपालिका अनुसार सुधारिएको चुल्हो सम्बन्धी विवरण

खण्ड ११
सञ्चार

११.१ दुरसञ्चार

जिल्लामा दुरसञ्चारसम्बन्धी उपलब्ध मुख्य सेवाहरूमा तार सहितको टेलिफोन सेवा, जि.एस.एम. मोवाईल सेवा, सि.डि.एम.ए. र इन्टरनेट सेवा मुख्य रहेका छन् । जिल्लामा मुख्य सेवा प्रदायक कम्पनीको रूपमा नेपाल टेलिकम रहेको छ र अन्य सेवा प्रदायकहरूमा एन सेल, युटिएल तथा स्मार्ट फोन पनि रहेका छन् ।

११.१.१ टेलिफोन सेवा

क्र. सं.	संचार सेवाको किसिम/प्रकार	वितरण गरिएको लाईन	कैफियत
१	(स्थिर टेलिफोन)PSTN	३,५२०	बागलुङ न.पा.र बुर्तिवाङ
२	(मोबाईल फोन)GSM Prepaid	१४१४०४	बा.न.पा. र सबै गा.वि.स.हरूमा
३	(मोबाईल फोन)GSM Postpaid	४६५४	बा.न.पा. र सबै गा.वि.स.हरूमा
४	(सि डि एम ए)CDMA Sky Ruim	१४७९१	बा.न.पा. र सबै गा.वि.स.हरूमा
५	(सि डि एम ए)CDMApost paid	१२६७	बा.न.पा. र सबै गा.वि.स.हरूमा
६	CDMA Set	८९८	गा.वि.स.हरूमा
७	Internet ADSL	१४४६	बागलुङ न.पा. र बुर्तिवाङ
८	Wi-max	३३६	बा.न.पा. र गा.वि.स.हरूमा

स्रोत: नेपाल टेलिकम, बागलुङ

तालिका ११.१ : टेलिफोन सेवा सम्बन्धी विवरण

११.२. हुलाक सेवा

हुलाक तथा डाँक सेवा उपलब्ध गराउने मुख्य निकायको रूपमा जिल्ला हुलाक कार्यालय र यस मातहतका निकायहरू क्रियाशिल रहेका छन् । जिल्लामा एक जिल्ला हुलाक कार्यालय, १३ इलाका हुलाक कार्यालयहरू र ४८ गाविसहरूमा अतिरिक्त हुलाक सेवा उपलब्ध रहेको छ । निम्न स्थानहरूमा रहेर हुलाकका कार्यालयहरूले सेवा प्रदान गर्दै आइरहेको पाइन्छ ।

क्र.सं.	हुलाकको किसिम	संख्या	हुलाक रहेको स्थान
१	जिल्ला हुलाक	१	बागलुङ बजार
२	इलाका हुलाक	१३	बोहरागाउँ (भिमपा), बुर्तिवाङ (अर्नाकोट), पाण्डवखानी, बुंगादोभान, कुशिमसेरा, पैयुंपाटा (बलेवा), जैदी (बेलवगर), हुगिदशिर (बरेङ), हरिचौर, हटिया, दगतन्डाँडा (खरवाङ), पाला र विहुँ
३	अतिरिक्त हुलाक	४८	इलाका हुलाक नभएका हरेक गा.वि.स.हरूमा ।

११.३. पत्रपत्रिका तथा रेडियो

जिल्लामा राष्ट्रिय स्तरबाट प्रकाशन हुने दैनिक पत्रपत्रिकाहरूमा गोरखापत्र, कान्तिपुर, नागरिक, रिपब्लिका, अन्नपूर्ण पोष्ट, नेपाल समाचार पत्र, द हिमालय टाइम्स, राजधानी, नयाँ पत्रिका, हिमालय टाइम्स लगायत पत्रपत्रिकाहरूका स्थानीय संवाददाताहरू रहेका छन् । त्यस्तै, टेलिभिजन तर्फ पनि नेपाल टेलिभिजन, कान्तिपुर, हिमालय, माउन्टेन, एभिन्जुज, इमेज, सगरमाथा लगायत टेलिभिजन नेटवर्कहरूका स्थानीय संवाददाताहरू रहेका छन् । जिल्लामा हाल धौलागिरी टेलिभिजन सञ्चालनमा आएको छ । अनलाईन समाचार रहेका छन् । मानव अधिकारसम्बन्धी मिडियामा इन्सेक अनलाईन र नेपाल पत्रकार महासंघ जिल्ला शाखा क्रियाशिल रहेका छन् । हाल यस जिल्लाका विभिन्न स्थानहरूमा सातवटा स्थानीय एफ एम रेडियोहरू स्थापना भई सञ्चालनमा आएका छन् ।

११.३.१. रेडियो

सि. नं.	नाम र मेगा हर्ज	क्षमता (वाट)	प्रसारण समय	स्थान	सम्पर्क फोन नं.	प्रसारण प्रभाव क्षेत्र
१	धौलागिरी एफ एम ९६.६	५००	१८	बा.न.पा.	०६८५२२९७२	पश्चिमाञ्चलका १६ जिल्ला
२	बागलुङ एफ एम ९६.४	५००	१६.५	बा.न.पा.	०६८५२२०७५	पश्चिमाञ्चलका १६ जिल्ला
३	सयपत्री एफ एम ९९.६	१०००	१८	बा.न.पा.	०६८५२२२५२	पश्चिमाञ्चलका १६ जिल्ला
४	सामुदायिक रेडियो गल्कोट १०२.५	१००	१३	गल्कोट न.पा.	०६८६२०२४०	गलकोटसँगैका १२ गा.वि.स. म्याग्दी, अर्घाखाँची प्युठान र पाल्पाका केही भागहरू ।
५	रेडियो सारथी १०७.४	१००	१८	वडिगाढ गा.पा.	०७९६९०५९०	बागलुङ पश्चिमका गा.पा./न.पा. गुल्मी, अर्घाखाँची, र प्युठानका केही भागहरू ।
६	सामुदायिक रेडियो परिवर्तन ९९	१००	१८	ढोरपाटन न.पा.	९९४६८००४६	बागलुङ पश्चिमका गा.पा./न.पा. गुल्मी, अर्घाखाँची, र प्युठान, पाल्पा र म्याग्दीका केही भागहरू ।
७	सामुदायिक रेडियो ढोरपाटन १०४.९	१००	१७	ढोरपाटन न.पा.	९८४७७९९०५८	बागलुङ पश्चिमका गा.पा./न.पा., गुल्मी, अर्घाखाँची, प्युठान, पाल्पा, स्याङ्जा, रुकुम र रोल्पा जिल्लाका केही भागहरू ।
८	सामुदायिक रेडियो विहानी ८९.०	१००	१७	वरेड गा.पा.	९८०५९९९६८८	वागलुङ, पर्वत, गुल्मी, अर्घाखाँची, प्युठान, पाल्पा, स्याङ्जा जिल्लाका केही भागहरू ।

स्रोत: नेपाल पत्रकार महासंघ, जिल्ला शाखा,

११.३.२. पत्रपत्रिका

जिल्ला प्रशासन कार्यालय मा दर्ता भएका दैनिक, साप्ताहिक, मासिक पत्रिका गरी जम्मा ९ वटा रहेका छन् । हाल प्रकाशनमा रहेका पत्रपत्रिकाहरूको विवरण निम्न अनुसार रहेको छ ।

क्र.सं.	पत्रपत्रिकाको नाम	फोन नं.	इमेल ठेगाना
१	धौलागिरी जागरण दैनिक, अग्रसर मासिक	०६८५२२१२८	dailyjagran@gmail.com
२	ढोरपाटन दैनिक, धौलागिरी स्टार	०६८५२०३८३	hngtm@ntc.net.np
३	मुक्तिक्षेत्र दैनिक, कालिका साप्ताहिक	०६८५२२०६२	dailymukti@gmail.com
४	सन्तुलित साप्ताहिक	९८४७६२९४२४	-
५	निलगिरी साप्ताहिक	९८४७६३३३८५	-
६	धौलागिरी गर्जन	९८५७६२२३८८	-
७	धौलाश्री अनलाइन	९८५७६२०८८८	-
८	धौलागिरी टेलिभिजन	०६८-५२२९४४	-

स्रोत : नेपाल पत्रकार महासंघ, जिल्ला शाखा, बागलुङ

११.३.३. नेपाल पत्रकार महासंघ, जिल्ला शाखा, बागलुङको कार्य – समिति (२०७३- २०७६)

पदाधिकारीको नामावली	
अध्यक्ष	दिल श्रीस
सदस्य सचिव	राम थापा “अअविरल”
सदस्यहरू	
नरेश कँडेल	उषा पौडेल
नविनशिथिर वि.क.	सुवास आचार्य
विजय राना	राजु खडका
लोकेन्द्र सुनार	सिर्जना पन्त
नारायण रिजाल	कृष्ण कँडेल
पदम छन्त्याल “प्रकाश”	खगेन्द्र विश्वकर्मा
जीवनकला खत्री “सरिता”	शेखर थापा
सल्लाहकारहरू	
हरिनारायण गौतम	राजेशचन्द्र रा.भ.
विदुर खडका	नारायणदत्त कँडेल
रामबहादुर जि.सी.	मुकेशचन्द्र रा.भ.

११.३.४. बागलुङ जिल्लामा क्रियाशिल पत्रकारहरूको विवरण

क्र.स	नाम	आवद्धता	सम्पर्क नम्बर
१	हरिनारायण गौतम	ढोरपाटन दैनिक	९८५७६२०२०४
२	रामबहादुर जी.सी.	धौलागिरी जागरण दैनिक	९८५७६२०२१४
३	मुकेशचन्द्र राजभण्डारी	नयां विश्व अनलाइन	९८५७६२०२१४
४	कोपिला कंडेल	रेडियो नेपाल	९८४७६२१५१७
५	रामकृष्ण वोहरा	ढोरपाटन दैनिक	९८४७६२४८८९
६	विर चोखाल	गलकोट पत्र	९८४७६५५४४५

७	राजेशचन्द्र राजभण्डारी	एभिन्युज टेलिभिजन	९८५७६२००६१
८	गणेश पौडेल	गोरखापत्र दैनिक	९८४७६३३३८७
९	किरण आचार्य	कान्तिपुर टेलिभिजन	९८५७६२९३९८
१०	नविनशिशिर वि.क.	राजधानी दैनिक	९८५७६२५९५०
११	प्रकाश बराल	कान्तिपुर दैनिक	९८४७६२२१५६
१२	राम थापा अविरल	रासस, धौलागिरी	९८४७६२९४२४
१३	रविना वोहरा	विविस	९८६७१०००२
१४	सिर्जना पन्त	नेपाल समाचारपत्र	९८४७६३८९३४
१५	प्रदिप पन्त	सगरमाथा टेलिभिजन	९८५७६२१४४९
१६	रामनारायण सुवेदी	रेडियो परिवर्तन	९८५७६२००४६
१७	बालकृष्ण सुवेदी	जनता टेलिभिजन, गलकोट	९८५७६२६२९२

स्रोत : नेपाल पत्रकार महासंघ, बागलुङ शाखा

उद्योग, व्यापार र वाणिज्य

१२.१ उद्योग तथा वाणिज्य

उद्योग व्यवसायको सन्दर्भमा बागलुङ जिल्ला धवलागिरी अञ्चलकै केन्द्रविन्दु हो । राडीपाखी, गलैंचा, नेपाली हाते कागज, बुट्टेनली, ठेका-ठेकी, डोका-डाली, डम्फू, मादल, तामा-फ्लामका भाँडाकूँडाहरू यस जिल्लाका प्रमुख उत्पादन हुन् भने कृषिको क्षेत्रमा सुन्तला, अदुवा, अलैंची, आलु कृषिमा आधारित उत्पादनहरू रहेका छन् । त्यसैगरी गैह्वन पैदावारमा भने जिल्ला निकै नै धनी रहेको छ । प्रसिद्ध जीवनबुटी यासाँगुम्बा, चिराइतो, जटामसी, सतुवा, अमला, पदमचाल, चुल्हे, नागवेलीलगायत सयौं जातका जडिबुटीहरू यस जिल्लामा पाइन्छन् । यी गैह्वन पैदावारहरूसंग सम्बन्धित उद्योग व्यवसायहरू सञ्चालन गरी निर्यात गर्न सकिने देखिन्छ । त्यस्तैगरी पहाडी जिल्ला भएकोले घरेलु, लघु उद्योग, साना जलविद्युत आदिमात्र सञ्चालनमा रहेका छन् भने अन्य व्यवसाय करीब ३५०० वाणिज्यतर्फका व्यवसायीहरू रहेका छन् । यस जिल्लामा पर्यटन उद्योग, कृषि तथा फलफूलमा आधारित उद्योगलगायत लघु उद्यमहरूको संभावना रहेको छ । बागलुङ जिल्लामा खानीहरूको उत्खनन हुन सकेमा सीसाखानी, फ्लामखानी, कोइलाखानी, तामाखानी, दुइगाखानीमा कच्चा पदार्थहरू प्रचुरमात्रामा रहेका छन् ।

बागलुङ जिल्लामा उद्योग तथा वाणिज्य क्षेत्रको विकास गर्न बागलुङ उद्योग वाणिज्य संघ र यस अन्तर्गत महिला उद्यम विकास समिति, बुर्तिवाङ र गल्कोटमा इकाइहरू र २१ वटा बस्तुगत संघहरू रहेका छन् ।

यस जिल्लामा हाल सम्म बागलुङ उद्योग वाणिज्य संघ अन्तर्गत १७९५ उद्योग र १८६२ निजी व्यापारिक संस्थाहरू गरी कुल ३६५७ उद्योग तथा वाणिज्य दर्ता भएका छन् । जिल्लाका मुख्य व्यापारिक क्षेत्रहरूमा बा.न.पा., बुर्तिवाङ, कुश्मसेरा, हटिया आदि रहेता पनि प्राय सबै केन्द्रहरूमा हाल मोटरबाटो पुगेकाले खासगरी अन्य क्षेत्रमा पनि व्यापारिक गतिविधिहरू बढी हुँदै गएका पाइन्छ ।

१२.१.१ उद्योग विभाग तथा घरेलु तथा साना उद्योग विकास समितिमा दर्ता भएका उद्योगहरू

नेपाल सरकार उद्योग विभागमा बागलुङ जिल्लामा सञ्चालन गर्ने गरी हालसम्म ४ वटा, गत आ.व.मा २ वटा तथा विदेशी लगानी गन गरी १ वटा उद्योगहरू दर्ता भएका छन् ।

विवरण	उद्योगको संख्या	कुल पूंजी (रु दश लाखमा)	स्थिर पूंजी	चालू पूंजी	रोजगारी
गत आ.व.मा दर्ता	२	११२३.३०	१११७.०	६.३	८५
हालसम्म दर्ता	४	१५२७.७८	१५५३.४८	१९.३०	२०४
विदेशी लगानी	१	५००	२५०	२५०	२९०

स्रोत : उद्योग विभागको वार्षिक प्रतिवेदन: २०७३

तालिका १२.१ तुला उद्योगहरूको दर्ता संख्या

राष्ट्रिय औद्योगिक गणना २०६९ अनुसार बागलुङ जिल्लामा जम्मा ५ वटा ठूला उद्योगहरू रहेका छन् । यि उद्योगहरूमा संलग्न मानिसहरू, तलबी कर्मचारीहरू, लगानी तथा उत्पादन तलको तालिकामा दिइएको छ । उत्पादन, खर्च तथा सम्पत्ति र मूल्य रु. हजारमा उल्लेख गरिएको छ ।

१२.१.२. बागलुङ जिल्लामा उद्योगको अवस्था

उद्योगहरूको संख्या	जम्मा संलग्न मानिसहरू	कर्मचारीको संख्या	तलब, भत्ता तथा अन्य सुविधामा खर्च रु हजारमा	पूँजिगत सम्पत्तिमा थप रु हजारमा	कुल पूँजिगत सम्पत्ति रु हजारमा	उत्पादनको मूल्य रु हजारमा	साधनहरूको मूल्य रु हजारमा	कुल मूल्यमा थप रु हजारमा
५	१०३	८४	१२२५३	३५७	२०८९६	७०५१६	४०१७८	३०३३८

स्रोत : देशी औद्योगिक गणनाको प्रतिवेदन, २०७१

तालिका १२.२ : औद्योगिक गणना २०६९ अनुसार बागलुङ जिल्लामा उद्योगको अवस्था

१२.२. वित्तीय सेवा प्रदायक निकायहरू

बागलुङ जिल्लामा हाल विभिन्न बाणिज्य बैंक, विकास बैंक, लघुवित्त, वित्तीय सहकारी र इन्स्योरेन्स कम्पनी सहितका बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले वित्तीय सेवाहरू प्रदान गर्दै आईरहेका छन् । जिल्लामा कार्यक्षेत्र रहेका मुख्य बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको नाम, अवस्थिति र सम्पर्क नं तलको तालिकामा दिइएको छ ।

क्र.स.	वित्तीय संस्थाको विवरण	सम्पर्क नं.
क.	बाणिज्य बैंकहरू	
१	नेपाल बैंक लि.	०६८-५२०१५५
२	राष्ट्रिय बाणिज्य बैंक	०६८-५२०४४६
३	कृषि विकास बैंक	०६८-५२०१६६
४	कुमारी बैंक	०६८-५२२४७२
५	एस.वि.आइ. बैंक	०६८-५२२४९१
६	एमरेष्ट बैंक	०६८-५२२१८५
७	नविल बैंक	०६८-५२२१९३
८	ग्लोबल आई एम इ बैंक	०६८-५२१८८२
९	बैंक अफ काठमाण्डौं	०६८-५२२७८५
१०	हिमालयन बैंक	०६८-५२२६९०
११	माछापुच्छ्रे बैंक	०६८-५२२६७२

ख विकास बैंकहरू

१	काष्ठमण्डप डेभलपमेण्ट बैंक	०६८-५२२४३४
२	ग्रीन डेभलपमेण्ट बैंक	०६८-५२२८६५, ०६८-५२२८६६
३	गण्डकी विकास बैंक	०६८५२२७६८

स्रोत : स्थलगत तथ्याङ्क संकलन

तालिका १२.३ : जिल्लामा त्रिभुज बाणिज्य बैंक तथा विकास बैंकहरू

१२.३ सहकारी संस्थाहरू

यस जिल्लामा आ.व. २०७३/७४ सम्म दर्ता भएका जम्मा सहकारी संस्थाहरू ४६९ रहेका छन् । उक्त तथ्याङ्क मध्ये बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाहरूको संख्या सबैभन्दा बढी १५० रहेको छ । जिल्लामा स्थापना भएका सहकारीहरूको संख्या निम्न अनुसार रहेको छ ।

क्र.सं.	सहकारी संस्थाहरू	संख्या
१	बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाहरू	१५०
२	बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्थाहरू	११२
३	दुग्ध उत्पादक सहकारी संस्थाहरू	२६
४	व्यवसायिक कृषि सहकारी संस्थाहरू	९७
५	जलविद्युत सहकारी संस्थाहरू	११
६	उपभोक्त सहकारी संस्थाहरू	८
७	उद्यमी सहकारी संस्थाहरू	१०
८	वातावरण संरक्षण सहकारी संस्थाहरू	१
९	तरकारी तथा फलफुल उत्पादक सहकारी संस्थाहरू	१०
१०	जडिबुटी सहकारी संस्थाहरू	१
११	कुटानी/पिसानी सहकारी संस्थाहरू	४
१२	मौरीपालन सहकारी संस्थाहरू	२
१३	डिजल मिल	२
१४	संचार	१२
१५	स्वास्थ्य	१३
१६	विउ उत्पादन	१
१७	जिल्ला संघ	२
१८	विषयगत जिल्ला संघ	७
	जम्मा	४६९

स्रोत : डिभिजन सहकारी कार्यालय, बागलुङ

तालिका १२.४ : सहकारीका प्रकारहरू

खण्ड १३

राजश्व र स्वर्त्त

१३.१ करदाता सेवा कार्यालय बागलुङ-बाट गत आव. र चालु आव.मा संकलित राजश्व रकम र दर्ता भएका कुल करदाता संख्या

सि.नं.	राजश्व शिर्षक	राजश्व रकम		
		आ.व. २०७१/०७२	आ.व. २०७२/०७३	आ.व. २०७३/०७४
१	आयकर रु.	९०,४५,१६४/२३	१०,२७,४८,८६६/९६	१,३८,२०,१२९/५६
२	मु.अ.कर रु.	२,१५,०२,१३२/६७	२,४७,२६,६८९/६५	३,४२,५६,९२१/००
३	अन्तःशुल्क रु.	२५,९८,६२७/००	२८,४८,७५०/००	३६,१०,९००/००
४	शिक्षा सेवा शुल्क रु.	७,६३,४२७/००	११,९४,६३९/००	१८,७३,८५९/००
५	स्वास्थ्य सेवा शुल्क रु.	१,७९,१६७/००	७,९३,१६६/००	१०,१२,८५७/००
	जम्मा रु.	११,५४,७९,०४०/००	७,९३,१६६/००	१,७९,८९,८२६/५६
	पान दर्ता	९४४	७३४	१५७४
हालसम्म दर्ता भएका कुल करदाता				
आयकर दर्ता		८५९२		
मु.अ.कर दर्ता		६१०		

स्रोत : करदाता सेवा कार्यालय, बागलुङ

तालिका १३.१ : राजश्व रकम र दर्ता भएका कुल करदाता संख्या

१३.२ मालपोत कार्यालयमा विगत ३ वर्षमा दर्ता भएका लिखत संख्या तथा संकलित राजश्व रकम

क्र.सं.	आ. व.	लिखत पारित संख्या	राजश्व संकलन (रु.)
१	२०७०/०७१	४,३८७	१,५१,८७,७२०.१५
२	२०७१/०७२	४,४०५	१,८०,९३,४३४.३२
३	२०७२/०७३	४,३८२	१,७८,१२,९२३.७०

स्रोत : मालपोत कार्यालय, बागलुङ

तालिका १३.२ : दर्ता भएका लिखत संख्या तथा संकलित राजश्व रकम

१३.३ बागलुङ जिल्ला विकास समितिको विगत ५ वर्षको आन्तरिक स्रोत संकलन स्थिति

आर्थिक वर्ष	२०६८/०६९	२०६९/०७०	२०७०/०७१	२०७१/०७२	२०७२/०७३
संकलित रकम (रु.हजारमा)	२४५३	३४९६	१२१३५	१३८२४	१२३३५

स्रोत : जिल्ला विकास समितिको कार्यालय, बागलुङतालिका

१३.३ : विगत ५ वर्षको आन्तरिक स्रोत संकलन स्थिति

खण्ड १४ पर्यटन

१४.१ पर्यटकीय पूर्वाधार :

बागलुङ जिल्लामा नेपालको एक मात्र सिकार आरक्ष ढोरपाटन सिकार आरक्ष पश्चिम भेगमा अवस्थित रहेको छ । उक्त स्थान सम्म पुग्नका लागि ट्रेकिङ रुट सञ्चालनमा ल्याउन सकेमा जिल्लाको गलकोट क्षेत्र हुँदै पश्चिमसम्ममा पर्यटकहरूको आवागमनमा वृद्धि हुँदै जाने भएकोले जिल्लाकै आर्थिक क्रियाकलापमा समेत सकारात्मक परिवर्तन हुने तथा अन्ततः राष्ट्रकै अर्थतन्त्रमा समेत टेवा पुग्ने देखिन्छ । जिल्लाको घुम्तेको लेक, गाजाको धूरी, ग्वालिचौरको चमेरेगुफा, संसारकोट, प्रसिद्ध शक्ति पीठ कालिका भगवती मन्दिर, बलेवा भैरवस्थान गलकोटे राजाको दरबार आदि स्थानहरू जिल्लाका पर्यटकीय महत्व बोकेका स्थान हुन् । यी क्षेत्रहरूको प्रवर्द्धनमा बागलुङ उद्योग वाणिज्य संघले नियमित रूपमा बागलुङ महोत्सवको आयोजना गरी जिल्लालाई राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा पहिचान गराउने प्रयास गरेको छ । संघले महोत्सवको अवसर पारेर कालिगण्डकी नदीमा आयोजना गर्ने गरेको रयाफटेङ, बागलुङ बजारमा सञ्चालन गरेको प्याराग्लाइडिङले पनि यो जिल्ला पर्यटकका लागि साहसिक खेलको एक गन्तव्य हुन सक्न संभावनालाई प्रमाणित गरिरहेको छ । कालीगण्डकी नदीजस्तै जिल्लाका दरमखोला, निसीखोला, उत्तरगडगा, बढिगाड लगायतका नदीहरूका साथै जिल्लाको गाजाको दह, ढोरपाटनको पार्मी ताल, भकुण्डेको नील दह आदि पनि पर्यटकीय महत्वका नदी तथा ताल-तलैयाहरू रहेका छन् ।

१४.२ सांस्कृतिक सम्पदा :

आकार सानै भए पनि धार्मिक, सामाजिक, सांस्कृतिक, जातीयताका कारण बागलुङ कला, संस्कृति, भेषभूषा र रीतिरिवाजमा पनि नेपालजस्तै विविधतायुक्त रहेको पाईन्छ । हिन्दू, बौद्ध, मुस्लिम संस्कृतिका साथै ब्राह्मण-क्षेत्री, मगर, गुरुङ, नेवार थकाली लगाएतका जातीय संस्कृतिबाट बागलुङ जिल्ला समृद्ध मानिन्छ । विभिन्न जात-जातिहरूले समय-समयमा प्रदर्शन गर्ने भेषभूषा जस्तै: नेवारको हनुमान नाच, घाटु नाच, मालसारी नाच, घोडे जात्रा, सिस्नु खोस्ने, भूस पोल्ने, सिङ फोर्ने, माछा छेप्नेलगायतका लोकसंस्कृति बागलुङका पहिचान हुन् । यसरी जातीय भेषभूषा, लोकनृत्य पञ्चे बाजा, मादल, डम्फु, खैजडी, पिपरा आदिमा बागलुङ नेपालभरीकै समृद्ध जिल्लाको रूपमा चिनिन्छ ।

बागलुङ जिल्लामा हाल विभिन्न जातजातिहरूका निम्न पर्व तथा सांस्कृतिक धरोहर रहेका छन्, जसले जिल्लाको आन्तरिक तथा वाह्य पर्यटन विकासमा महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्न सक्छ ।

१. चैत्राष्टमी मेला - कालिका भगवती मन्दिर, बागलुङ नगरपालिका ।
२. हनुमान नाच - नेपालको बागलुङमा मात्र नाचिने नेवार जातिको नाच ।
३. लाखे नाच - जिल्लाका विभिन्न स्थानहरूमा नाचिने ।
४. जोगी नाच - बागलुङ नगरपालिका भित्र नाचिने नाच ।
५. रोपाई नाच - बागलुङ नगरपालिका भित्र, बलेवा क्षेत्रमा नाचिने नाच ।
६. बैशाख पूणिमा - प्रसिद्ध घुम्तेको लेकमा प्रत्येक वर्ष लाग्ने मेला ।
७. न्वागी मेला - जिल्लाको पश्चिम ग्वालिचौरमा वर्षेनी लाग्ने मेला
८. सिस्नु खोस्ने - जिल्लाको ताराखोला क्षेत्रमा नाचिने नाच
९. भूस पोल्ने - जिल्लाको अर्गल क्षेत्रमा नाचिने नाच

यी माथि उल्लेखितबाहेक आ-आफ्नो जातजातिका विभिन्न समयमा गर्ने भौँकीहरू पनि प्रदर्शन गर्ने गरिएको छ ।

खण्ड १५
न्याय तथा कानून

१५.१ जिल्ला अदालत बागलुङमा दर्ता भएका मुद्दा सम्बन्धी विवरण

सि.नं	मुद्दाको प्रकृति	संख्या
१	देवानी	८३
२	फौजदारी	८५
जम्मा		१६८

स्रोत : जिल्ला अदालत, बागलुङ

तालिका १५.१ : दर्ता भएका मुद्दा सम्बन्धी विवरण

१५.२ जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा परेका विभिन्न प्रकृतिका मुद्दाहरूको स्थिति

सि.नं.	मुद्दाको नाम	मुद्दा दर्ता संख्या	फर्क्यौट संख्या २०७२/०७३ सम्म	फर्क्यौट हुन बाँकी संख्या
१	केही सार्वजनिक अपराध	१७९	३५	१४४
२	हातहतियार खरखजाना	८	३	५
३	कालोबजारी	१	०	१
जम्मा		१८८	३८	१५०

स्रोत : जिल्ला प्रशासन कार्यालय, बागलुङ

तालिका १५.२ : जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा परेका विभिन्न प्रकृतिका मुद्दाहरूको स्थिति

१५.३ मालपोत कार्यालय बागलुङमा परेका विभिन्न प्रकृतिका मुद्दासम्बन्धी विवरण

सि.नं.	आर्थिक वर्ष	मुद्दा दर्ता संख्या	फर्क्यौट भएको संख्या	फर्क्यौट हुन बाँकी संख्या
१	२०७०/७१	८५३	७७०	८३
२	२०७१/७२	९३४	८७८	५६
३	२०७२/७३	९११	८४८	६३

स्रोत : मालपोत कार्यालय, बागलुङ

तालिका १५.३ मालपोत कार्यालय बागलुङमा परेका विभिन्न प्रकृतिका मुद्दासम्बन्धी विवरण

१५.४ जिल्लामा घटेका अपराध सम्बन्धी विवरण

१५.४.१ विभिन्न अपराध

क्र.सं.	अपराधको किसिम	आ. व. ०७१/७२	आ. व. ०७२/७३	आ. व. ०७३/७४
		दर्ता	फर्क्यौट	बाँकी
१	कर्तव्य ज्यान	६	८	६
२	छुरा प्रहार गरी आत्महत्या	१	०	०
३	फुटकर ज्यान	०	०	०

क्र.सं.	अपराधको किसिम	आ. व. ०७१/७२	आ. व. ०७२/७३	आ. व. ०७३/७४
		दर्ता	फछ्यौट	बाँकी
४	भवितव्य ज्यान	२३	१६	१९
५	हाम फालेर आत्म हत्या	८	६	७
६	विष सेवन गरी आत्म हत्या	३	३	४
७	भ्रुण्डी आत्म हत्या	५०	२९	३३
८	खुन डाँका	०	०	०
९	चोरी	०	०	०
१०	लागु औषध	७	५	६
११	चन्दा	०	०	०
१२	केही सार्वजनिक अपराध	७९	४४	५३
१३	जुवा	४	०	०
१४	किर्ते जालसाजी	०	०	०
१५	कालो वजार	०	०	०
१६	वहुविवाह	२	२	२
१७	वालविवाह	०	०	०
१८	जवरजस्ती करणी	११	१५	११
१९	जवरजस्ती करणी उद्योग	०	०	०
२०	अनावश्यक वस्तु संरक्षण	०	०	०
२१	सवारी ज्यान	१०	८	१३
२२	अवैध हातहतियार खरखजाना	३	२	१
२३	अपहरण तथा बन्धक	०	०	०
२४	आगलागी	०	०	०
२५	जातिय भेदभाव	०	०	०
२६	गर्भपतन	०	०	०
२७	प्रतिलिपी अधिकार हनन	०	०	०
२८	ठगी	०	०	०
२९	गौबध	०	०	०
	कुल जम्मा	२०३	१३८	१५१

श्रोत : जिल्ला प्रहरी कार्यालय, बागलुङ

तालिका १५.४ जिल्लामा घटेका अपराध सम्बन्धी विवरण

१५.४.२. सवारी दुर्घटना

यस जिल्लामा ३ वर्षमा ४१ जनाको दुर्घटनामा मृत्यु भयो । ३ वर्षको समयमा यस जिल्लामा भएका दुर्घटनामा २३५ जना घाइते भएका थिए । सडक दुर्घटनालाई न्यून गर्नका लागि ट्राफिक प्रहरीले सडकमा नै चालक र सहचालकलाई प्रशिक्षण, विद्यालयमा कक्षा संचालन, अन्तर्क्रिया, चेतनामूलक व्यानर, पर्चा र होडिड बोर्डहरू राखेको देखिन्छ ।

ग्रामिण सडकहरूको बिग्रदो अवस्था सडक सवारी दुर्घटनाको मुख्य कारण देखिन्छ । विशेषगरी यातायातका साधनहरू बढीजसो ठक्कर दिएर, पल्टिएर र खसेर मृत्यु भएको देखिन्छ । जिल्लामा बढ्दो शहरीकरण तथा जिल्ला सडक नेटवर्कको सञ्जालको बिस्तारबाट यातायातका साधन उपभाग गर्ने दरमा बृद्धिसँगै सडक दुर्घटनामा पनि बृद्धि हुनु स्वभाविक भएतापनि यस वर्ष सवारी दुर्घटनामा उल्लेख्य कमि आएको पाइन्छ । विगत तीन आर्थिक वर्षको सडक दुर्घटनाको अवस्था निम्न अनुसार रहेको छ ।

विवरण	०७१/७२	०७२/७३	०७३/७४	जम्मा	कैफियत
दुर्घटना संख्या	३५	२५	२१	८१	
मृत्यु संख्या	१३	११	१८	४१	
घाइते संख्या	९८	९६	४१	२३५	
जम्मा	१४६	१३२	८०	३५७	

स्रोत : जिल्ला ट्राफिक कार्यालय, बागलुङ

तालिका १५.५ :सडक दुर्घटनाको स्थिति

खण्ड १६

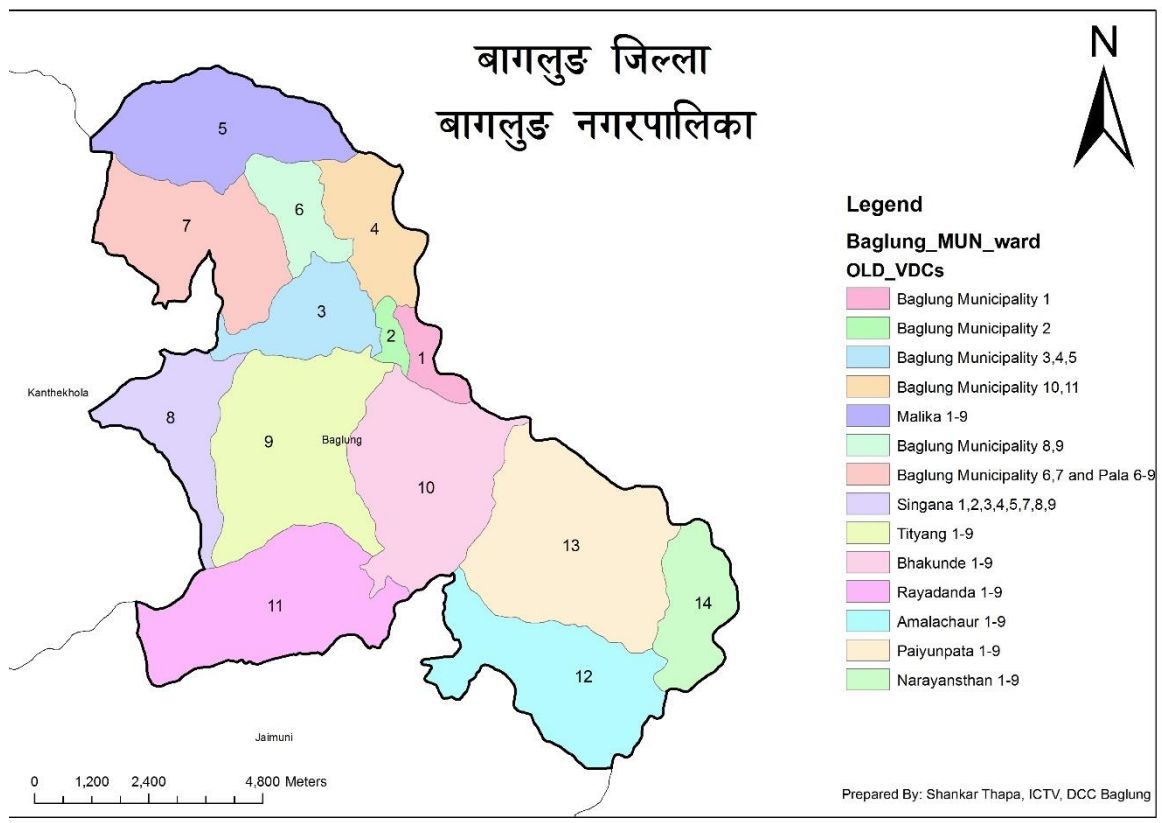
स्थानीय तह नगरपालिका तथा गाउँपालिका सम्बन्धि विवरण
मिति २०७३।१।२७ गतेको राजपत्रमा प्रकाशित विवरण अनुसार यस जिल्लामा तपसिल
वमोजिमका स्थानिय तहहरु रहने व्यवस्था गरिएको छ ।

सि.नं	गाउँ/नगरपालिकाकोनाम	केन्द्र	जनसंख्या	वडा संख्या
१	बागलुङ नगरपालिका	बागलुङ बजार	५९९९२	१४
२	काँठखोला गाउँपालिका	सुलडाँडा अक्षते	२६१७४	८
३	जैमुनी नगरपालिका	कुस्मीसेरा बजार	३२०६९	९
४	वरेडगाउँपालिका	वरेड बजार	१४५११	७
५	गल्कोटनगरपालिका	मजुवा हरिचौर	३३३३०	९
६	ताराखोलागाउँपालिका	भातखाने डाँडा	१२००९	५
७	बडिगाडगाउँपालिका	ग्वालीचौर, खर्वाड	३०९०६	१२
८	ढोरपाटननगरपालिका	बुर्तिवाड बजार	२६४३८	९
९	तमानखोलागाउँपालिका	बोडगादोभान	१०६५९	६
१०	निसीखोलागाउँपालिका	झिवाखोला बोहरागाउँ	२३३२५	६
जम्मा			२६८६१३	

स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८

तालिका १६.१ : गाउँपालिका / नगरपालिका सम्बन्धि विवरण

१. बागलुङ नगरपालिका

१) नगरपालिकाको पृष्ठभूमि -

धौलागिरी अञ्चल, बागलुङ जिल्लाको सदरमुकाममा पर्ने बागलुङ नगरपालिका र यसका आसपासका ९ वटा गाविसहरू लाई समावेश गरी बागलुङ नगरपालिका बनाइएको ।

२) नगरपालिकाको संक्षिप्त परिचय

नामः	बागलुङ नगरपालिका
क्षेत्रफल (वर्ग कि.मी)	९८.०१
केन्द्रः	बागलुङ बजार
वडा संख्याः	१४
जनसंख्या	५९९९२ (जनगणना २०६८)
जनघनत्वः	५९४.८२
घरपरिवार संख्या	१५१७१

३) सिमाना

पूर्वः कालीगण्डकी, पर्वत जिल्ला पश्चिमः काठेखोला गा.पा.
उत्तरः म्याग्दी जिल्ला दक्षिणः जैमिनि न.पा.

४) नगर पालिकामा गाभिएका गाविसनपाको जनसंख्या(रा.ज.ग. २०६८) र क्षेत्रफल

सि.नं.	साविकका गा.वि.स /नगरपालिका	जनसंख्या	क्षेत्रफल(वर्ग कि.मी)	कैफियत
१	बागलुङ नगरपालिका	२९३६०	१८.६५९६	
२	मालिका	२२६२	८.७७८	
३	तित्याङ	३९७२	१०.०७५३	
४	भकुण्डे	३४८३	९.७६२५	
५	अमलाचौर	४५८७	१०.४३०६	
६	पैयूपाटा	५०४१	१३.८८२२	
७	नारायणस्थान	२८७६	४.५४०६	
८	पाला (वडा नं. ६,७,८,९)	११७५	४.४४	
९	सिगाना (वडा नं. ६ बाहेक सबै)	२७३८	५.५०	
१०	रायडाँडा	२३२९	११.१४	
	जम्मा	५७८२३	९७.२१	

तालिका १६.१.१ गाभिएका गाविसनपाको जनसंख्या र क्षेत्रफल

५) नगरपालिकाको वार्ड अनुसार पुरुष तथा महिलाको जनसंख्या र घरपरिवार विवरण

रा.ज.ग. २०६८ को नतिजामा उल्लेख गरिएको आधारभूत जासांख्यिक विवरणहरु तल उल्लेख गरिएको छ ।

वडा नं.	समावेश भएका गा.वि.स/ न.पा.	साविक वडा नं	पुरुषको संख्या	महिलाको संख्या	जम्मा जनसंख्या	घरपरिवार संख्या
१	बागलुङ	१	२०६७	२०६३	४१३०	१०८६
२	बागलुङ	२	३८००	३८१७	७६१७	२११२
३	बागलुङ	३-५	४५९४	५२७२	९८६६	२६१३
४	बागलुङ	१०,११	२०२५	१९४५	३९७०	८३५
५	मालिका	१-९	९६३	१२९९	२२६२	५८७
६	बागलुङ	८,९	१६४९	२१२०	३७६९	९१८
७	बागलुङ	६,७	१०९३	१४९३	२५८६	५९६

८	पाला	६-९	११०५	१५५५	२६६०	६९०
९	सिगाना	१-५,७-९	१६८२	२२९०	३९७२	९८१
१०	तित्याङ	१-९	१५२०	१९६३	३४८३	८६७
११	भकुण्डे	१-९	१००८	१३२१	२३२९	५४९
१२	रायडाडा	१-९	१८७८	२७०९	४५८७	१२०६
१३	अमलाचौर	१-९	२०९१	२९५०	५०४१	१३४७
१४	पैयुपाटा	१-९	१२२१	१६९९	२९२०	७८४
	जम्मा		२६६९६	३२४९६	५९१९२	१५१७१

तालिका १६.१.२ जनसंख्या र घरपरिवार विवरण

६) जातजाती अनुसारको जनसंख्या

वि.सं. २०६८ को जनगणना अनुसार यस नगरपालिकामा बसोवास गर्दै आएका मुख्य जातजातीहरूमध्ये क्षेत्री, ब्राह्मण, मगर, नेवार, सार्की, दमाई, कामी देखिएका छन्। जुन तपशिल बमोजिमको प्रतिशतमा देखिएका छन्।

ब्राह्मण - ३१%, क्षेत्री - २४%, मगर - १६%, सार्की - १०%, दमै - ५%, कामी - ५%, नेवार - ३%, मुस्लिम - १% तथा अन्य ५%

७) मातृभाषा अनुसार जनसंख्याको संरचना

बागलुङ नगरपालिका क्षेत्रमा बसोवास गर्ने बहुसंख्यक जनसंख्याहरूको बोलिचालीको भाषा नेपाली देखिएको छ। यस बाहेक नेवारी, मगर भाषा पनि देखिएको छ भने अन्य गुरुङ भाषा, हिन्दी आदि भाषा केही मात्रामा देखिएका छन्। जम्मा जनसंख्या मध्ये नेपाली भाषी ९४ प्रतिशत, मगर भाषी ३ प्रतिशत नेवारी भाषी २ प्रतिशत र अन्य भाषा बोल्नेको संख्या १ प्रतिशत देखिएको छ।

८) संस्थागत पूर्वाधार सम्बन्धी अवस्थाः

८.१) शिक्षण संस्था

१. शिक्षण संस्था								
सि.नं	साविक गाविस को/नपाको नाम	प्रा. वि.	नि.मा. वि	मा.वि	उ.मा. वि	स्नातक	स्नातकोत्तर	कैफियत
१	बागलुङ नगरपालिका	११	८	७	१६	३	१	निजी सामुदायिक
२	मालिका	१	२	०	१	०	०	निजी सामुदायिक
३	तित्याङ	७	०	१	१	०	०	निजी सामुदायिक
४	भकुण्डे	५	१	१	१	०	०	निजी सामुदायिक
५	पैयुपाटा	६	३	१	१	१	०	

६	नारायणस्थान	१	१	१	१	१	०	
७	अमलाचौर	९	१	०	१	०	०	
८	पाला (वडा नं. ६,७,८,९)	१	०	१	०	०	०	
९	सिगाना (वडा नं. ६ बाहेक सबै)	२	१	१	१	०	०	
१०	रायडाँडा	५	१	०	१	०	०	

स्रोत : जि.शि.का., बागलुङ

तालिका १६.१.३ शिक्षण संस्था सम्बन्धि विवरण

८.१.१) साक्षरता सम्बन्धि विवरण

ड		साक्षरता प्रतिशत	
न.पा. / गा.पा.	महिला	पुरुष	जम्मा
बागलुङ न.पा.	७२.५	८८.९	७९.८

स्रोत रा.ज.ग.०६८

तालिका १६.१.४ साक्षरता सम्बन्धि विवरण

८.२) स्वास्थ्य केन्द्र

क्र.स.	२. स्वास्थ्य केन्द्र				
	साविक गा.वि.स/न.पा.को नाम	स्वास्थ्य केन्द्रको किसिम	अस्पताल वा स्वास्थ्य संस्थाको बेड संख्या	नपाको वडा नं	कैफियत
१	बागलुङ नगरपालिका	अस्पताल	५०	२	
२	मालिका, तिल्याङ, भकुण्डे, अमलाचौर, पैयूपाटा, नारायणस्थान, सिगाना, रायडाँडा	स्वास्थ्यचौकी, आ.औ.	०	५, ९, १०, १२, १३, १४, ८, ११	
क्र.स.	९.३ कृषि सेवा केन्द्र				
	साविक गा.वि.स.वा नपाको नाम	केन्द्रको किसिम	नपाको वडा नं	कैफियत	
१	बागलुङ नगरपालिका, नारायणस्थान, पैयूपाटा	जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, कृषि सेवा केन्द्र	२, १४, १३		
क्र.स.	९.४ पशु सेवा केन्द्र				
	साविक गाविस /नपाको नाम	केन्द्रको किसिम	नपाको वडा नं	कैफियत	

तथ्याङ्क कार्यालय, बागलुङ

५७

२०७४

१	बागलुङ नगरपालिका, नारायणस्थान, पैयूपाटा	जिल्ला पशु सेवा कार्यालय, पशु सेवा केन्द्र	२, १४, १३	
---	--	---	-----------	--

स्रोत : जि.स.स., बागलुङ

तालिका १६.१.५ स्वास्थ्य कृषि र पशुसेवा सम्बन्धि विवरण

९) परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन सम्बन्धि विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ को नतिजाले यस नगरपालिकाका कुल परिवार मध्ये ६४ प्रतिशत परिवारले दैनिक रूपमा खाना पकाउन अक्सर काठ/ दाउरा प्रयोग गर्ने गरेको देखिएको छ। कुल परिवारको ३४ प्रतिशतले खाना पकाउन अक्सर एल पि ग्यासको प्रयोग गर्ने गरेको देखिन्छ। गोवर ग्यासको प्रयोग गर्ने परिवार संख्या ६३ देखिएको छ। मट्टितेल, गुइठा र अन्य नखुलेका इन्धनका साधनहरूको प्रयोग पनि देखिन्छ।

जम्मा घर परिवार संख्या	काठ दाउरा	मट्टितेल	एल पि ग्यास	गुइठा	गोवर ग्यास	विजुली	अन्य	नखुलेको
१५१५७	९६८३	६९	५२९२	४	६३	१	७	३८

स्रोत रा.ज.ग.०६८
विवरण

तालिका १६.१.६ खाना पकाउन प्रयोग गरिने इन्धन सम्बन्धि

१०) परिवारमा बत्ति वालन अक्सर प्रयोग गरिने साधन

नगरपालिकाका धेरैजसो घरपरिवारले आफू बसोवास गरेका घर आवासिय इकाइमा बत्ति वालनको लागी अक्सर विजुली प्रयोग गर्ने गरेको देखिएको छ। केही प्रतिशत बैकल्पिक उर्जा स्रोतको पनि उपयोग गरेको देखिएको छ।

जम्मा परिवार संख्या	विद्युत	मट्टितेल	वायोग्यास	सोलर	अन्य	नखुलेको
१५१५७	१४६६०	४०६	२८	९	१६	३८

स्रोत रा.ज.ग.०६८

तालिका १६.१.७ बत्ति वालन प्रयोग गरिने इन्धन सम्बन्धि विवरण

११) परिवारले पिउने पानीको मुख्य स्रोत

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ मा यस नगरपालिका क्षेत्र भित्र बसोवासका परिवारले पिउने पानीको मुख्य स्रोतमा घारा/पाइप देखिएको छ। यस बाहेक मुल तथा नढाकेको कुवाको माध्यमबाट पनि पिउने पानीको उपयोग गरेको देखिन्छ। जुन तल तालिका उल्लेख गरिएको छ।

कुल परिवार संख्या	घारा/पइप	ट्युववे ल	ढाकेको कुवा	नढाकेको कुवा	मुलघारा	नदी खोला	अन्य	उल्लेख नभएको
१५१५७	१४१८०	११	९८	१७०	६२७	२९	८	३४

स्रोत : रा.ज.ग.०६८

तालिका १६.१.८ परिवारले पिउने पानीको मुख्य स्रोत सम्बन्धि विवरण

१२) अन्य पुर्वाधार तथा स्रोतहरु:

१२.१) सडक

क्र.स.	सडक (किमि)				कैफियत
	साविक गाविस/ नपाको नाम	पिच सडक	ग्राभेल	कच्ची	
१	बागलुङ नगरपालिका	१०	१०	२७.३३	
२	मालिका	०	०	१८.२९	
३	तित्याङ	०	०	११.७५	
४	भकुण्डे	०	०	६.७६	
५	नारायणस्थान	०	२	१०	
६	अमलाचौर	०	३	२९.९७	
७	पैयूपाटा	०	३	२६	

स्रोत : जि.स.स., बागलुङ

तालिका १६.१.९ सडक पुर्वाधार सम्बन्धि विवरण

१२.२) वनक्षेत्र

क्र.स..	वनक्षेत्र (निजी वन वाहेक)			क्षेत्रफल (हे.)	कैफियत
	वनको किसिम	साविक गाविस वा नपा	नपाको वाड नं		
१	सामुदायिक वन	बागलुङ नगरपालिका	१	३३८.८१	
२	सामुदायिक वन, कबुलीयती वन	मालिका	७	२५८.१	
३	सामुदायिक वन	तित्याङ	८	१७७.५	
४	सामुदायिक वन	भकुण्डे	९	२७६.६	
५	सामुदायिक वन	नारायणस्थान	११	२५.४३	
६	सामुदायिक वन	अमलाचौर	१२	५८.५	
७	सामुदायिक वन	पैयूपाटा	१०	७७.४२६	

स्रोत : जि.व.का., बागलुङ

तालिका १६.१.१० वनक्षेत्र सम्बन्धि विवरण

१३) बैंक तथा वित्तीय संस्था

क्र.स..	साविक गाविस र	सहकारी	फाईनान्स	विकास	बैंक	कैफियत
---------	---------------	--------	----------	-------	------	--------

तथ्याङ्क कार्यालय, बागलुङ

	नपाको नाम	संस्था		वैंक		
१	बागलुङ नगरपालिका	११८		८	१२	निजी, सरकारी
२	मालिका	७	०	०	०	
३	तित्याङ	१२	०	०	०	
४	भकुण्डे	६	०	०	०	
५	नारायणस्थान	१२	१	०	०	
६	अमलाचौर	९	०	०	०	
	पैयूपाटा	१५	०	०	०	

स्रोत : स्थलगत संकलित विवरण

तालिका १६.१.११ वैंक तथा वित्तीय संस्था

१४) व्यापारीक क्षेत्र (बजार)

बागलुङ नगरपालिकाबागलुङ बजार, कुँडुले, नारायणस्थान गालुङ बजार ।

१५) उद्योग (नगरपालिकाको क्षेत्र भित्र रहेका उद्योगको संख्या)

घरेलु	साना	मझौला	ठुला
१५	५	०	०

स्रोत : घरेलु विकास कार्यालय

तालिका १६.१.१२ न.पा.मा औद्योगिक विवरण

१६) मुख्य पर्यटकिय स्थल

बराह ताल, नील दह (साविक भकुण्डे), भकुण्डेको धुरि, भैरवस्थान, पञ्चकोट सर्वसिद्धि धाम, संसार कोट, कारीकोट, मुलावारीसाविक पैयूपाटा, मालिका देवीको मन्दिर ।

१७) धार्मिक तथा सांस्कृतिक दृष्टिले प्रख्यात मठ मन्दिर तथा कोटहरूको संक्षिप्त टिनारी

१७.१ कालिका भगवतीको मन्दिर

कालिका भगवती मन्दिर बागलुङ जिल्लाको सदरमुकाममा अवस्थित छ । बागलुङ नगरपालिका वडा नं. १ क्षेत्रभित्र पर्ने अर्थात् बजारको नजिक आग्नेय दिशामा अवस्थित घना जङ्गलको बीचमा स्थापित मन्दिरमा महाकाली, महालक्ष्मी र महासरस्वतीका मूर्तिहरू पर्वत मल्लाज राज्यका राजकुमार नारायण मल्लले प्रतिष्ठापन गरेका थिए । उक्त मूर्तिहरू वि.सं. १५९१ सालमा पाल्पाका राजा मणिमुकुन्द सेनकी छोरी पर्वत मल्ल राज्यका राजकुमार नारायण मल्लसँग विवाह गरी दिँदा आफ्नी छोरी विश्रवा सेनको इच्छामुताविक पूजा गर्न दाइजोका रूपमा दिएका थिए । जुन ठाउँमा तीनवटा देवीका मूर्तिहरू स्थापना गरिएका छन् । तिनै ठाउँमा (पौराणिक ग्रन्थ अनुसार) पार्वतीले तपस्या गरेकी हुँदा शिवजीको मूर्तिसमेत स्थापना गरिएको पाइन्छ । यस्तो हुनुको मुल कारण हो, पार्वतीले तपस्या गरी बस्दा शिवजी सो ठाउँमा आई प्रसन्नतापूर्वक “आजदेखि तिमि पार्वतीबाट भगवती भए” भनी वरदान दिएको हुँदा सो बेलादेखि पार्वती भगवतीका स्वरूपमा अवतरित भएकी थिइन् भन्ने किम्वदन्ती छ । त्यसो भएको हुनाले यो ठाउँको नाम कालिका-भगवती माइस्थानको नामले प्रसिद्ध छ । यहाँ प्रत्येक वर्षमा पर्ने दुईवटा दशैँमध्ये चैत्राष्टमीको दिनमा ठुलो मेला लाग्छ । चैत्राष्टमीको अवसरमा नवमीका दिन देवीका मूर्तिहरू खट (काठको मन्दिर रथ) मा राखी शोभा-यात्रा गराइन्छ ।

१७.२ कालीगण्डकी

नेपालको उत्तरी हिमवत क्षेत्र मुस्ताङ जिल्लाको दामोदर कुण्ड, मध्य खोलाङबाट निरन्तर रुपमा शालिग्रामका साथ म्याग्दी, पर्वत र बागलुङ जिल्लालाई स्पर्श गरी गुल्मीको किनारै किनार हुँदै नारायणी (सप्त गण्डकी) मा मिसिन पुगेकी कृष्णगण्डकीको आफ्नै पौराणिक महिमा छ । बागलुङ बजारको पूर्व दिशाको कृष्णगण्डकीको किनारमा प्रत्येक वर्ष शुक्ल एकादशीका दिन हिन्दु धर्मावलम्बीहरूको ठुलो जात्रा लाग्छ । तोरण तार्ने र गौदान गर्ने आदि कार्यबाट मृत्यु पश्चात मुक्ति प्राप्त गर्न सकिन्छ भन्ने जनविश्वास रहेको पाइन्छ । वा.न.पा.१ स्थित यस ठाउँ बागलुङवासीहरू बिच निर्णयघाटका रुपमा परिचित रहेको छ ।

१७.३ कारिकोट

कारिकोट बागलुङ **नगरपालिकामा** क्षेत्रभित्र पर्दछ । यो स्थान समुन्द्री सतहबाट करिब ४ हजार ५ सय फिट उचाइ (लेक) मा पर्दछ । यस ठाउँमा सल्लाका अनगिन्ती रुखहरू पाइन्छन् । गर्मीको समयमा भुरे राजा यहाँ बस्दथे भने जाडो याममा बागलुङ उपल्लाचौरस्थित आफ्नो दरबार (निवासस्थान) मा आई बस्ने गर्दथे भन्ने प्रमाण रहेको छ । कारिकोटमा आराध्यदेव शिवजीको मन्दिर पनि स्थापना गरिएको छ । हरेक वर्ष विशेष गरेर हरितालिकाको अवसरमा यहाँ मेला लाग्दछ । ऐतिहासिक दृष्टिकोणले यो ठाउँको महत्व र यसको खोजी गर्नु आवश्यक देखिन्छ ।

१७.४ भैरवस्थान मन्दिर

हालको वा.न.पा. १२ अवस्थित भैरवस्थान मन्दिर बागलुङ जिल्लाको **साबिक** अमलाचौर गा.वि.स. मा पर्दछ । दिनहुँ भैरवस्थानको लोकप्रियता बढिरहेको छ । यो मन्दिर अमलाचौर गा.वि.स. को उच्च डाँडा (थुम्को) मा अवस्थित छ । भुरे राजाको पालामा राज्य गरीने यो मन्दिर नजिकैमा कोट नामको कोटघर छ जहाँ विजया दशमीको अधिल्लो दिन निकै ठूलो मेला लाग्दछ । विशेष गरी बोकाको बलि चढाउने र मन्दिरको दर्शन गर्नेहरूको मनोकामना पूरा हुन्छ भन्ने जनविश्वास छ । मन्दिरको आसपासमा २-४ वटा सतल पौवा पनि रहेका छन् । यहाँ प्रत्येक भाद्र महिनाको पहिलो मंगलबारको दिन ठूलो मेला लाग्ने गर्दछ भने बाह्रै महिनाको पहिलो मंगलबार र शनिबारको दिनमा घाम ढल्कन थालेपछि मात्र सम्पूर्ण भक्तजनहरूबाट ल्याइएका पूजा सामाग्रीहरू बटुली क्रमशः पूजाआजा तथा भाकल (शुद्ध सडकल्प) र बलि चढाइने प्रथा हालसम्म प्रचलित छ । धार्मिक दृष्टिकोणले यसलाई काल भैरवको प्रतीकका रुपमा मानिएको पाइन्छ ।

१७.५ संसारकोट

संसारकोट बागलुङ नगरपालिका वडा नं. ७ मा पर्दछ । संसारकोट घुम्तेको उच्च पहाडपछिको दोस्रो उचाइमा पर्ने सिमलेचौर नुवारा गाउँबाट करिब ८००० फुट अग्लो थुम्कोमा अवस्थित छ । प्रचार-प्रसारका दृष्टिले यो पछि परेको छ तापनि पर्यटकीय दृष्टिले यसलाई अति आकर्षक थलोका रुपमा लिन सकिन्छ ।

१७.६ लक्ष्मीनारायण मन्दिर

बा.न.पा. ४ कँडुले फेदीमा रहेको लक्ष्मीनारायण मन्दिर हजारौं भक्तजनहरूको श्रद्धा र आस्थाको केन्द्र रही आएको, अविच्छिन्न रुपमा वैदिक विधिपूर्वक नित्यसेवा आराधना, उत्सव पर्वहरूको सन्चालन, वेद वेदाङ्गको अध्ययन अध्यापन आदि कार्यहरूद्वारा यस क्षेत्रको अत्यन्तै महत्वपूर्ण धार्मिक, सामाजिक र शैक्षिक केन्द्रको रुपमा विकसित भएको छ । यस मन्दिरमा मुक्तिक्षेत्रबाट ल्याइएको ३५० किलोग्रामको शालिग्राम रहेको छ । मन्दिरमा प्रयोग भएका प्रत्येक शिलामा श्रीराम अंकित गरी उक्त मन्दिर पुनर्निर्माण गरिएको छ ।

१७.७ बौद्ध विहार

बागलुङ जिल्ला, बागलुङ नगरपालिका वडा नं. ३, बागलुङ बजार बौद्ध चोक, नयाँ बजारमा अवस्थित भगवान बुद्धको सुन्दर मूर्ति प्रतिस्थापना गर्नुभन्दा पहिले यहाँ शिव र विष्णुको मूर्ति स्थापना गरिएको थियो । वि.सं. २००८ सालमा स्थानीय समाजसेवी रामलाल शाक्यद्वारा भगवान बुद्ध स्तुप बनाई बौद्ध विहारको निर्माण गरिएको थियो । उक्त बौद्ध विहारको आफ्नै गुठी छ । गुठी मार्फत विभिन्न लोकसंस्कृति मूलक लोकनृत्य व्यवस्थित रूपमा सञ्चालन गर्ने गरेको छ । वैशाख पूर्णिमाको दिन भगवान बुद्धको भव्य रथ यात्रा (शोभा यात्रा) विशेष प्रकारले चलाइन्छ । बौद्ध विहारको आफ्नै विशाल भवन निर्माण भइसकेको छ । हाल यस स्थानमा धार्मिक तथा योगध्यान सम्बन्धि क्रियाकलापहरू गर्ने गरिन्छ ।

१७.८ राधाकृष्ण मन्दिर

वि.सं. १९९४ सालमा तत्कालीन हजारै साहू बागलुङ बजार किनाराटोलका नन्दकुमार श्रेष्ठको अगुवाईमा बागलुङ बजारका उत्साही समाजसेवीहरूद्वारा वि.सं. १९९७ सालमा राधाकृष्णको मूर्ति स्थापना गरिएको थियो । त्यस बेलादेखि सो ठाउँको नाम राधाकृष्ण टोल रहेको बुझिन्छ ।

१७.९ माईकुटीस्थित शिवजीको मन्दिर

बागलुङ नगरपालिका वडा नं. ३ स्थित बागलुङ बजारदेखि उत्तर पश्चिम दिशामा पर्ने पारखोमा माईकुटीको मन्दिर छ । गुठीको नाममा करिव २० रोपनी जग्गामा पुरै पर्यालले घेरिराखेको सो ठाउँको मध्य भागमा वि.सं. १९८४ सालमा भगवान पशुपतिनाथको मन्दिर निर्माण गरिएको छ । मन्दिरभित्र शिवजीको मूर्ति प्रतिस्थापन गरिएको छ । मन्दिरको वरिपरि २ ३ वटा पौवा र सतलहरू पनि छन् । सो ठाउँलाई बागलुङको माईकुटीको नामले चिनिन्छ । यहाँ वर्षको श्रावण महिनाभरिको सोमवार र ऋषि तर्पणीको दिन विशेष गरी शिवजीका भक्तजनहरू श्रद्धा भक्तिपूर्वक पूजा आजाका लागि घुइँचो लाग्ने गर्दछ ।

१७.१० ऐतिहासिक हनुमान नाच

बागलुङको प्राचीनतम लोकनृत्यहरू मध्ये एक प्रमुख लोकनृत्य हनुमान नाच मानिन्छ । यहाँका नेवार जातिहरू भक्तपुरबाट विभिन्न उद्देश्यले विभिन्न समयमा आएको मानिन्छ । सो समयदेखि तिनीहरूद्वारा आफ्नो संस्कृतिका रूपमा उक्त नृत्य प्रस्तुत गर्न थालेको पाइन्छ । एक चोटि यो नृत्य बिजोर वर्ष अर्थात् ३, ५, ७, ९ वर्षको फरकमा निकाल्ने गरेको पाइन्छ । एकचोटि यो नृत्य १३ वर्ष पछि मात्र निस्केको थियो । शुरु-शुरुमा चौधरी खलककाले निकाल्ने गर्दथे भने केही वर्ष पहिले (२०४६) देखि संस्थागतरूपमा सञ्चालन गर्न यसको एउटा छुट्टै हनुमान नाच संरक्षण परिषद् गठन गरी सो संस्थाद्वारा सञ्चालन गर्ने गरिएको छ । बागलुङ बजारदेखि पश्चिमपट्टि करिव ५०० मिटर टाढा करालो भीर पारखामा हनुमानको आकृतिको विशाल मूर्तिको साथमा स-साना २ वटा मूर्ति पनि राखिएका छन् । यहीबाट हनुमान नाचको थालनी हुन्छ र यही ठाउँमा आएर कार्यक्रम विसर्जन गर्ने गरिन्छ ।

१७.११ जोगी नाच

यो नाच विभिन्न प्राचीन नृत्यहरूमध्ये एक मानिन्छ । बागलुङ बजारका स्थानीय युवाहरू जोगीका भेषभूषामा सिंगारी प्रत्येक वर्षको गाईजात्राको उत्सवमा र कृष्णाष्टमीको अवसर पारी नाच्ने नचाइने चलन छ । यो नृत्य उक्त समयमा मात्र नचाइन्छ । नृत्यको विभिन्न तालहरू छन्, जुन तालमा नाच्न थाल्दा मानौ पूर्ण रूपमा शिवजी अवतरित भएको विश्वास यहाँका मानिसले लिने गर्दछन् ।

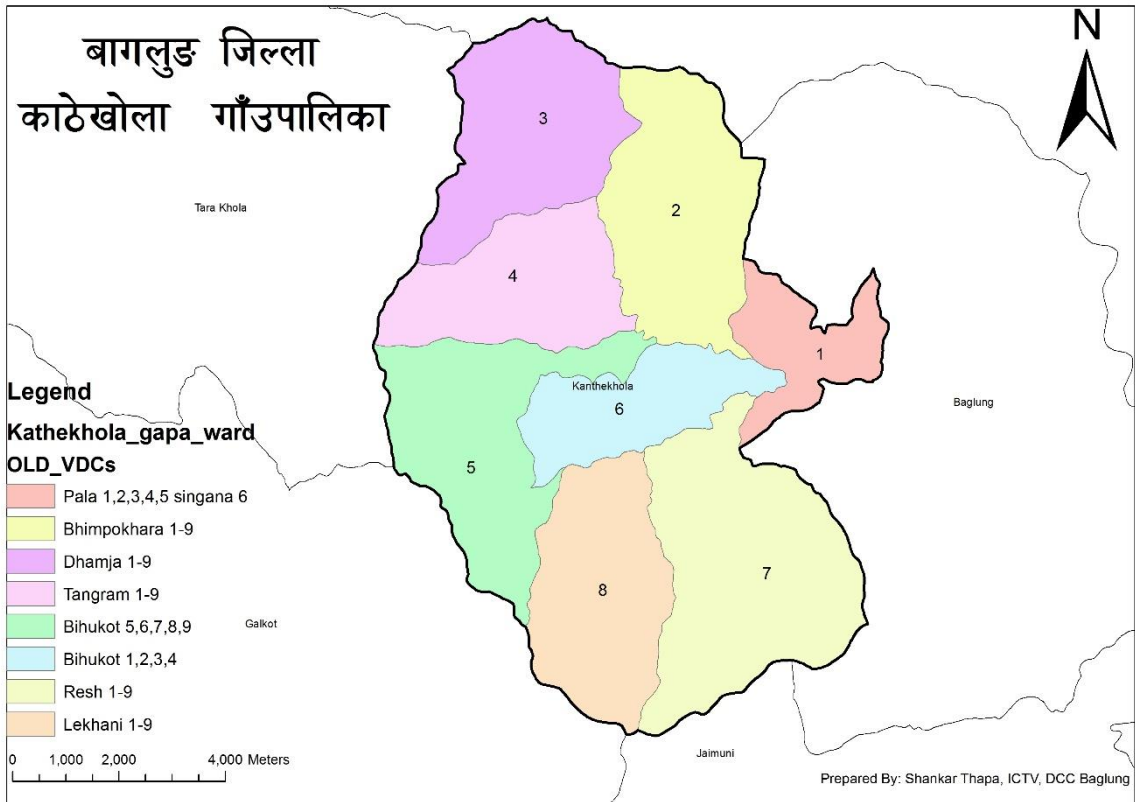
१७.१२ लाखे नाच

लाखेनाच लखी राक्षसी (भिमासुर निशाचरकी पत्नी) को प्रतीक मानिन्छ । भीमासुर राक्षसलाई वध गर्दा पतिको वियोगमा तडपिँदै विह्वल भएको अवस्थालाई नेवारजातिले आफ्नो संस्कृतिमा परिणत गराई यो बेलादेखि लाखे नाच नचाउन थालेको पौराणिक आधारबाट स्पष्ट हुन्छ । तदनुरूप बागलुङका विभिन्न ठाउँहरूमा पनि यो नाच प्रत्येक वर्षको गठेमङ्गलको पुत्ला जलाउँदाको दिनदेखि तीज सम नचाइने प्रचलन कायम छ । बागलुङमा मूलतः शाक्य खलक अर्थात् बौद्धमार्गीहरूद्वारा मात्र उक्त समयवाधिमा नचाइने गरिन्छ ।

१७.१३ रोपाईँ नाच

बागलुङ बजारमा भदौरे नाच प्रसिद्ध छ । यो नाच स्थानीय युवायुवतीहरूद्वारा भेषभूषामा सिंगारिएर प्रत्येक वर्षको जनैपूणिमादेखि कृष्णाष्टमीको अवधिको मुख्य दिन पारी नचाइन्छ । नाच स्थानीय युवकहरूको प्रेमालाप लोकगीतको माध्यमबाट युवतीहरूलाई भड्का हान्ने हिसाबले यो नाच नचाइने गरिन्छ । निकै रमाइलो देखिने यो नाच शाक्य र नेवार समुदायको बीचमा प्रतिस्पर्धात्मक रूपमा नचाइन्छ ।

२. काँठेखोला गाउँपालिका

१) गाउँपालिकाको पृष्ठभूमि -

बागलुङ जिल्लाको क्षेत्र नं १ मा पर्ने साविकका ८ वटा गाविसहरूलाई समायोजन गरी काँठखोला गाउँपालिका गठन गरिएको ।

२) गाउँपालिकाको संक्षिप्त परिचय

नामः	काँठखोला
क्षेत्रफल (वर्ग कि.मी)	७७.२२
केन्द्रः	सुल्डाँडा अक्षेते
वडा संख्याः	८
जनसंख्या	२६१७४ (जनगणना २०६८)
जनघनत्वः	३३७.७६
घरपरिवार संख्या	६१५४

३) सिमाना

पुर्व	वा.न.पा.	पश्चिमः	गल्कोट न.पा.
उत्तरः	म्याग्दी जिल्ला	दक्षिणः	जैमिनी न.पा.

४) गा.पा.मा गाभिएका गाविसका जनसंख्या(जनगणना २०६८) र क्षेत्रफल

सि.नं.	साविकका गा.वि.स. हरु	जनसंख्या	क्षेत्रफल(वर्ग कि.मी)	कैफियत
१	बिहुँ	६४१५	२०.०००४	
२	पाला गाविस वडा नं. १-४ र ५	२४२४	४.१६	
३	रेश	४७१३	१५.६१३७	
४	लेखानी	२४७३	१०.५२३९	
५	धम्जा	२४९४	१०.२६१७	
६	भीमपोखरा	३४५५	१२.७७४६	
७	तंग्राम	३८१५	८.०५२९	
८	सिगाना गाविस वडा नं. ६	२९३	०.८९	
	जम्मा	२६०८२	७७.२२७२	

स्रोत : रा.ज.ग.२०६८

तालिका १६.२.१ गा.पा.मा गाभिएका गाविसका जनसंख्या र क्षेत्रफल

५) गाउँपालिकाको वार्ड अनुसार पुरुष तथा महिलाको जनसंख्या र घरपरिवार संख्या विवरण

तथ्याङ्क कार्यालय, बागलुङ

६४

२०७४

रा.ज.ग. २०६८ को नतिजामा उल्लेख गरिएको आधारभूत जनसांख्यिक विवरणहरु तल उल्लेख गरिएको छ ।

वडा नं.	समावेश भएका गा.वि.स/ न.पा.	साविक वडा नं	पुरुषको संख्या	महिलाको संख्या	जम्मा जनसंख्या	घरपरिवार संख्या
१	पाला र सिगाना	पाला १-५सिगाना ६	११७९	१६१६	२७९५	६५९
२	भीमपोखरा	१-९	१४९४	१९६१	३४५५	८२५
३	धम्जा	१-९	१०५७	१४३७	२४९४	६००
४	तंग्राम	१-९	१६५२	२१६३	३८१५	८४६
५	विहुँकोट	५-९	१५७२	२१५६	३७२८	८०९
६	विहुँकोट	१-४	११६६	१५३४	२७००	६३३
७	रेश	५-९	१९८३	२७३०	४७१३	११५६
८	लेखानी	१-९	९९६	१४७८	२४७४	६२६
जम्मा			११०९९	१५०७५	२६१७४	६१५४

स्रोत : रा.ज.ग.२०६८ तालिका १६.२.२ गापाको वार्ड अनुसार पुरुष तथा महिलाको जनसंख्या र घरपरिवार संख्या विवरण

६) जातजाती अनुसारको जनसंख्या

वि.सं. २०६८ को जनगणना अनुसार यस काठेखोला गाउँपालिकामा बसोवास गर्दै आएका मुख्य जातजातीहरुमध्ये ब्राह्मण, क्षेत्री, मगर, नेवार, सार्की, दमाई, कामी देखिएका छन् । जुन तपशिल बमोजिमको प्रतिशतमा रहेका छन् ।

मगर - ३३%, ब्राह्मण - २६%, क्षेत्री - १८%, कामी - ९%, सार्की - ६%, दमाई - ५%, छन्तेल - १%, ठकुरी - १% तथा अन्य १%

७) मातृभाषा अनुसार जनसंख्याको संरचना

काठेखोला गाउँपालिका क्षेत्रमा बसोवास गर्ने बहुसंख्यक जनसंख्याहरुको बोलिचालीको भाषा नेपाली देखिएको छ । यस बाहेक मगर, छन्तेल, भाषीको संख्या पनि देखिएको छ भने अन्य गुरुङ भाषा, नेवारी आदि भाषा केही संख्यामा देखिएका छन् । जम्मा जनसंख्या मध्ये नेपाली भाषी ८८ प्रतिशत, मगर भाषी १० प्रतिशत छन्तेल भाषी १ प्रतिशत र अन्य भाषा बोल्नेको संख्या १ प्रतिशत देखिएको छ ।

८) संस्थागत पूर्वाधार सम्बन्धी अवस्थाः

१. शिक्षण संस्था								
सि.नं	साविक गाविसकोनाम	प्रा. वि.	नि.मा. वि	मा.वि	उ.मा. वि	स्नातक	स्नातकोत्तर	कैफियत (निजी तथा सामुदायिक खुलाउने)
१	पाला	२	१	०	०	०	०	निजी सामुदायिक
२	भीमपोखरा	६	३	१	१	०	०	

३	धम्जा	५	०	१	१	०	०	
४	तंग्राम	५	२	०	२	०	०	
५	बिहुँकोट	६	५	२	२	२	०	

७	लेखानी	३	१	१	१	०	०	
८	सिगाना	१	०	०	०	०	०	
६	रेश	६	१	०	१	०	०	

स्रोत : जि.शि.का., बागलुङ

तालिका १६.२.३ शिक्षण संस्था सम्बन्धि विवरण

८.१) साक्षरता सम्बन्धि विवरण

साक्षरता प्रतिशत			
न.पा. / गा.पा.	महिला	पुरुष	जम्मा
काठेखोला गा.पा.	६६.४	८२.३	७३.०

क्र.स.	९.२. स्वास्थ्य केन्द्र				
	साविक गा.वि.स.को नाम	स्वास्थ्य केन्द्रको किसिम	अस्पताल वा स्वास्थ्य संस्थाको बेड संख्या	गापाको वडा नं	कैफियत
२	पाला, भीमपोखरा, धम्जा, तंग्राम, बिहुँकोट, रेश	स्वास्थ्य चौकी, आ.औ.	०	१, २, ३, ४, ५, ७	
क्र.स.	९.३ कृषि सेवा केन्द्र				
	साविक गा.वि.स.वा नपाको नाम	केन्द्रको किसिम कृषि सेवा केन्द्र	नपाको वडा नं	कैफियत	
१	धम्जा, बिहुँ, रेश		३, ५, ७		

क्र.स.	९.४ पशु सेवा केन्द्र			
	साविक गाविस / नपाको नाम	केन्द्रको किसिम	नपाको वडा नं	कैफियत
१	धम्जा, बिहुँ, रेश	पशु सेवा केन्द्र	३, ५, ७	

स्रोत : जि.स.स., बागलुङ

तालिका १६.२.४ स्वास्थ्य, कृषि तथा पशु सेवा सम्बन्धि विवरण

१. पकेट खेती : सुन्तला

२. व्यवसायीक खेती - अर्गानीक खेती, वाख्रापालन तथा कुखुरापालन ।

९. परिवारमा वृत्ति बालन अक्सर प्रयोग गरिने साधन

गाउँपालिकाका धेरैजसो घरपरिवारले आफू वसोवास गरेका घर आवासिय इकाइहरुमा वृत्ति बालनको लागि अक्सर विजुली प्रयोग गर्ने गरेको देखिएको छ। यस क्षेत्रमा केही प्रतिशत बैकल्पिक उर्जा स्रोतको पनि उपयोग गरेको देखिएको छ।

जम्मा परिवार संख्या	विद्युत	मट्टितेल	वायोग्यास	सोलर	अन्य	नखुलेको
६१५४	५४५९	४२५	३	२०१	४१	२४

स्रोत रा.ज.ग. २०६८

तालिका १६.२.५ परिवारमा वृत्ति बालन अक्सर प्रयोग गरिने साधन

१०. परिवारले पिउने पानीको मुख्य स्रोत

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ मा यस गाउँपालिका भित्रका हरेक परिवारले पिउने पानीको मुख्य स्रोतमा घारा/पाइप देखिएको छ। यस बाहेक मुल धारा पनि उल्लेख्य मात्रामा रहेको देखिन्छ। जुन तल तालिका उल्लेख गरिएको छ।

कुल परिवार संख्या	घारा/पाइप	ट्युबवेल	ढाकेको कुवा	नढाकेको कुवा	मुलघारा	नदी खोला	अन्य	उल्लेख नभएको
६१५४	५९५९	३	११	२२	१०४	२४	६	२४

स्रोत रा.ज.ग. २०६८

तालिका १६.२.६ परिवारले पिउने पानीको मुख्य स्रोत

११. परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन सम्बन्धि विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ को नतिजाले यस गाउँपालिकाका कुल परिवार मध्ये अधिकांश परिवारले दैनिक रुपमा खाना पकाउन अक्सर काठ/ दाउरा प्रयोग गर्ने गरेको देखिएको छ। कुल परिवारको ९८ प्रतिशतले खाना पकाउन अक्सर दाउरा प्रयोग गर्ने गरेको देखिन्छ। एल पि ग्यासको प्रयोग गर्ने परिवार संख्या ७६ देखिएको छ। मट्टितेल, र गोबर ग्यासको प्रयोग पनि देखिन्छ।

जम्मा घर परिवार संख्या	काठ/ दाउरा	मट्टितेल	एल पि ग्यास	गुइठा	गोबर ग्यास	विजुली	अन्य	नखुलेको
६१५४	६०४५	६	७६	०	१	०	१	२४

स्रोत रा.ज.ग. २०६८

तालिका १६.२.६ परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन सम्बन्धि विवरण

१२. अन्य पुर्वाधार तथा स्रोतहरु:

१ सडक

क्र.स.	१ सडक (किमि)	कैफियत

	साविक गाविसको नाम	पिच सडक	ग्राभेल	कच्ची	
१	पाला	०	३	१०	
२	भीमपोखरा	०	०.२०	१२	
३	धम्जा	०	०	९	
४	तंग्राम	०	०	१५	
५	बिहुँकोट	०	१७	५०	
६	रेश	०	०	१८	
७	लेखानी	०	०	१०	
८	सिगाना	०	०	१७.९४	

स्रोत : जि.स.स. बागलुङ

तालिका १६.२.७ सडक सम्बन्धि विवरण

२ वनक्षेत्र

क्र.स..	२ वनक्षेत्र			क्षेत्रफलहे.	कैफियत
	वनको किसिम	साविक गाविस	गा.पा.को वाड नं		
१	पाला सामुदायिक वन	पाला	१	२३३.४६७	
२	भीमपोखरा सा.व	भीमपोखरा	२	२४३.९४	
३	धम्जा सा.व	धम्जा	३	२७३.३१	
४	तंग्राम सा.व	तंग्राम	४	२९१.०४	
५	बिहुँकोट सा.व	बिहुँकोट	५,६	३५९.५३२	
६	रेश सा.व	रेश	७	६६८.०७	
७	लेखानी सा.व	लेखानी	८	३९६.६२	
८	सामुदायिक वन	सिगाना	९	१८६.५	

स्रोत : जि.व.का. बागलुङ

तालिका १६.२.८ वनक्षेत्र सम्बन्धि विवरण

१३. बैंक तथा वित्तीय संस्था (साविक गा.वि.स.मा सहकारी संस्थाको संख्या)

पाला	भीमपोखरा	धम्जा	तंग्राम	बिहुँकोट	रेश	लेखानी	सिगाना
२१	११	४	७	२०	६	७	८

स्रोत : डि.स.का. बागलुङ

तालिका १६.२.९ सहकारी संस्था सम्बन्धि विवरण

१४ प्रमुख पर्यकीय स्थलहरु

धम्जा देउराली तथा ओख्ले, रामकोट विँहु, घोडावाँधे, गाजाको घुरी रेश साइड, भिमपोखराको कोट,

१५. ब्यापारीक क्षेत्र

तथ्याङ्क कार्यालय, बागलुङ

भीमपोखरा - अक्षेते बजार,पाला - दोबिल्ला बजार,बिहुँ - रिजालचोक,धम्जा- देउराली ।

१६ प्रख्यात मठ मन्दिर तथा कोटहरूको संक्षिप्त चिनारी

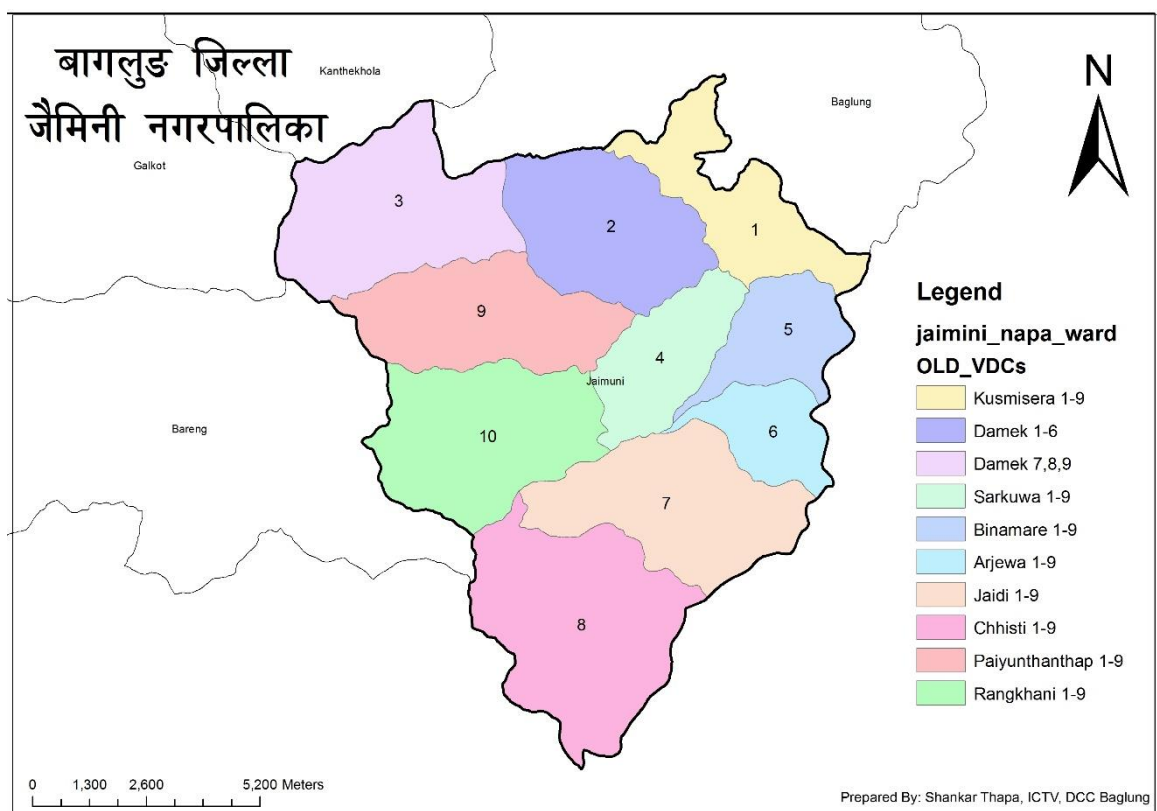
१ बिहुँकोट

बिहुँकोट साविक बिहुँ गा.वि.स. वडा नं. ४ अन्तर्गत पर्दछ । सो ठाउँको ऐतिहासिक मान्यता अनुसार वि.स. १६ औं शताब्दीताका भारतका मुसलमान शासकहरूको शासनकालमा भारतको कुमाउगढ तिरबाट महादेव पाध्या नामका एक जना ब्राह्मण नेपालको जुम्ला हुँदै गल्कोट राज्यमा आईपुगेका थिए भनिन्छ । केही समयपछि उनी गल्कोटे राजाको सल्लाहबमोजिम बिहुँस्थित घोडा बाँधने (गल्कोटे राजा आवतजावत गर्दा घोडा बाँधने गर्थे) भन्ने घना-जंगलको बीचमा आई बास बसेका थिए जुन ठाउँमा बास गरे बास परेको रातलाई त्यहाँका बासिन्दाहरूले “लामराति” को नाम लिने गर्दछन् । तिनै ठाउँको बीच खण्डमा पर्ने बिहुँ-थुम्को जग्गा) मा स्थानीय वासिन्दाहरूको सहयोगमा उनले त्यस बेलाको देवीको मन्दिर स्थापना गरेको हुँदा त्यस बेलादेखि बिहुँकोटको नाम रहन गएको हो भनी स्थानीय वासिन्दा भन्ने गर्दछन् । उक्त ठाउँबाट केही दूरीको फरक पारी दुईवटा देवीका मन्दिरहरू (कोट) बनाईएको पाईन्छ जसलाई उपल्लोकोट र तल्लोकोटको नामले चिनिन्छ यी दुवै मन्दिरभित्र एक/एक वटा “खड्ग” र मूर्ति प्रतिस्थापन गरेकाले त्यस बेलादेखि प्रत्येक वर्षको विजयादशमीको अवसरमा अर्थात् नौ दिनसम्म विशेष रुपमा पाठ-पूजा वा भाकलसहित वलि दिईने प्रथा अद्यापि चलेको पाइन्छ । त्यसबाहेक अन्य मासहरूमा प्रत्येक मंगलवार र शनिवारको दिन पूजा गरिने चलन पनि कायमै छ । बिहुँकोटमा पूजा, पाठ, भाकल वा वलि चढाईनु पर्दा उक्त दुवैकोटको नाउँमा बेगलाबेगलै गरी चढाउनुपर्दछ । अन्यथा जुन कामले कामना गरिएको हो त्यो काम सिद्ध नहुने जनविश्वास छ । त्यसैले त्यहाँ जानेले दुवै कोटको नाउँमा पूजा गर्ने गर्दछन् । अर्को कुरा मन्दिरभित्रको “खड्ग” वर्षको उक्त अवसरमा १ चोटी मात्र सार्वजनिक रुपमा बाहिर ल्याई देखाउने चलन हालसम्म रहेको छ ।

२ रामकोट (राडकोट)

बागलुङ जिल्लाको सदरमुकामबाट ६ कोष पश्चिममा पर्ने साविक बिहुँ गा.वि.स. को माथिल्लो खण्डमा रामकोट अवस्थित छ । यसको संरक्षण १००८ आवाल ब्रह्मचारी ब्रह्मलीन स्वामी परमानन्दको संरक्षकत्वमा त्रिपुरेश्वर महादेवको मन्दिर स्थापना गरिएको छ । प्रत्येक दिन वेदध्वनिसहित पूजा-पाठ र आराधना गरिन्छ । यस मन्दिरको परिसरमा “वेद वेदाङ्ग संस्कृत पाठशाला” समेत सञ्चालन गरिएको छ ।

३. जैमुनी नगरपालिका

१) नगरपालिकाको पृष्ठभूमि -

बागलुङ जिल्लाको क्षेत्र नं २ मा पर्ने साविक ८ वटा गाविसहरूलाई समायोजन गरी जैमुनी नगरपालिका गठन गरिएको ।

२) जैमुनीनगरपालिकाको संक्षिप्त परिचय

नामः	जैमुनीनगरपालिका
क्षेत्रफल (वर्ग कि.मी)	९९.३०३५
केन्द्रः	कुश्मीसेरा बजार
वडा संख्याः	१०
जनसंख्या	३२०६९(जनगणना २०६८)
जनघनत्वः	२७१

३) सिमाना

पूर्वः	कालिगण्डकी, पर्वत जिल्ला	पश्चिमः	गल्कोट न.पा. र वरेड गा.पा.
उत्तरः	काठेखोला गा.पा.र वाग्लुङ न.पा.	दक्षिणः	गुल्मि र पर्वत जिल्ला कालीगण्डकी

४) नपामा गाभियका गाविसको जनसंख्या(जनगणना २०६८) र क्षेत्रफल

सि.नं.	साविकका गा.वि.स.हरु	जनसंख्या	क्षेत्रफल(वर्ग कि.मी)	कैफियत
१	कुश्मीसेरा	३२४४	९.८०	
२	दमेक	५७४६	२८.४४	
३	सर्कुवा	२३१९	८.३७	
४	बिनामारे	२३९२	६.७९	
५	अर्जेवा	१९९३	५.४८	
६	जैदी	४१९५	१४.७१	
७	छिस्ती	४८१०	१९.४६	
८	पैयुथन्थाप	३५८०	१२.७३	
९	राङ्खानी	३८०७	१३.४१	

स्रोत : रा.ज.ग. २०६८

तालिका १६.३.१ नपामा गाभियका गाविसको जनसंख्या र क्षेत्रफल

५) नपाको वडा विभाजन र जनसंख्या विवरण र घरपरिवार संख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ बाट प्राप्त साविकका गा.वि.स. तथा न.पा.हरुको वार्डवाइज पुरुष महिला र जम्मा जनसंख्या तथा ती गा.वि.स.हरुमा रहेका जम्मा घर परिवार संख्या तल तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

क्र.स.	न.पा.को वडा नं.	साविक गा.वि.स.र वडा		जनसंख्या			घरपरिवार संख्या
		साविक गाविस वा	वडा नं	पुरुष	महिला	जम्मा	

		नपाको नाम					
१	१	कुश्मीसेरा	१-९	१४३९	१८२८	३२६७	८१९
२	२	दमेक	१-६	१४९३	१९३४	३४२७	७२४
३	३	दमेक	७-९	९५६	१३६३	२३१९	४८२
४	४	सर्कुवा	१-९	१००१	१३१८	२३१९	५५०
५	५	बिनामारे	१-९	९७५	१३७७	२३५२	५६२
६	६	अर्जेवा	१-९	८४३	११५०	१९९३	४८४
७	७	जैदी	१-९	१७९०	२४०५	४१९५	१००६
८	८	छिस्ती	१-९	२००५	२८०५	४८१०	११०६
९	९	पैयुथन्थाप	१-९	१५६५	२०१५	३५८०	८३८
१०	१०	राङ्खानी	१-९	१६२७	२१८०	३८०७	९०७
जम्मा				१३६९४	१८३७५	३२०६९	७४७८

स्रोत : रा.ज.ग. २०६८

तालिका १६.३.२. नपाको वडा विभाजन र जनसंख्या विवरण र घरपरिवार संख्या

६) जातजाती अनुसारको जनसंख्या

वि.सं. २०६८ को जनगणना अनुसार यस यस जैमिनि नगरपालिकामा बसोवास गर्दै आएका मुख्य जातजातीहरूमध्ये ब्राह्मण, क्षेत्री, मगर, नेवार, सार्की, दमाई, कामी, छन्तेल, ठकुरी आदि र थोरै संख्यामा रहेका अन्य केहीजातजातीहरू देखिएका छन्। जुन तपशिल बमोजिमको प्रतिशतमा रहेका छन्। ब्राह्मण - ३६%, मगर - २७%, सार्की - १२%, क्षेत्री - ७%, कामी - ७%, दमाई - ५%, ठकुरी - २%, घर्ती/भुजेल - २%, छन्तेल - १%, तथा अन्य १%।

७) मातृभाषा अनुसार जनसंख्याको संरचना

जैमिनि नगरपालिका क्षेत्रमा बसोवास गर्ने बहुसंख्यक जनसंख्याहरूको बोलिचालीको भाषा नेपाली देखिएको छ। यस बाहेक मगर, छन्तेल, नेवारी भाषीको संख्या पनि देखिएको छ भने अन्य गुरुङ भाषा, हिन्दी आदि भाषा केही संख्यामा देखिएका छन्। जम्मा जनसंख्या मध्ये नेपाली भाषी ९३ प्रतिशत, मगर भाषी ६ प्रतिशत छन्तेल भाषी लगायत अन्य भाषा बोल्नेको संख्या १ प्रतिशत देखिएको छ।

८) संस्थागत पूर्वाधार सम्बन्धी अवस्थाः

८.१. शिक्षण संस्था

शिक्षण संस्था								
सि.नं	साविक गाविस /नपाको नाम	प्रा. वि.	नि.मा. वि	मा. वि	उ.मा. वि	स्नातक	स्नातकोत्तर	कैफियत (निजी तथा सामुदायिक खुलाउने)
१	कुश्मीसेरा	०	०	२	१	१	०	

२	दमेक	११	१	२	१	०	०	निजी, सामुदायिक
३	सर्कुवा	४	१	०	१	०	०	
४	बिनामारे	०	०	१	१	०	०	
५	अर्जेवा	२	२	१	१	०	०	
६	जैदी	७	१	१	१	०	०	
७	छिस्ती	९	१	१	१	०	०	
८	पैयुथन्थाप	५	१	१	२	०	०	
	राडखानी	४	०	०	२	०	०	

स्रोत : जि.शि.का.बागलुङ

तालिका १६.३.३ शिक्षण संस्था सम्बन्धि विवरण

८.१.१) साक्षरता सम्बन्धि विवरण

साक्षरता प्रतिशत			
न.पा. / गा.पा.	महिला	पुरुष	जम्मा
जैमिनि न.पा.	६६.६	८२.७	७३.४

स्रोत : राज.ग.०६८

तालिका : १६.३.४ साक्षरता सम्बन्धि विवरण

८.२) स्वास्थ्य केन्द्र

क्र.स	स्वास्थ्य केन्द्र				
	साविक गा.वि.स.को नाम	स्वास्थ्य केन्द्रको प्रकृति	स्वास्थ्य संस्थाको वेड संख्या	न.पा.को वडा नं	
१	कुश्मीसेरा	स्वास्थ्यकेन्द्र	३	१	
२	दमेक	स्वास्थ्यचौकी-१आयुर्वेद-१	०	२	
३	सर्कुवा, बिनामारे, अर्जेवा, जैदी, छिस्ती, पैयुथन्थाप, राडखानी	स्वास्थ्यचौकी	०	४, ५, ६, ७, ८, ९, १०	

स्रोत : जि.स्वा.का., बागलुङ

तालिका १६.३.५ स्वास्थ्य पूर्वाधार सम्बन्धि विवरण

८.३) कृषि तथा पशु सेवा केन्द्र; कुश्मीसेरा १,१ अर्जेवा १।

१. पकेट खेती : कफी २. ब्यवसायीक खेती:अर्गानीक तरकारी खेती ,वाख्रापाल ,कुखुरा पालन।

९. परिवारमा वृत्ति वालन अक्सर प्रयोग गरिने साधन

तथ्याङ्क कार्यालय, बागलुङ

७३

२०७४

नगरपालिकाका धेरैजसो घरपरिवारले आफू वसोवास गरेका घर आवासिय इकाइहरूमा बत्ति बाल्नको लागि अक्सर बिजुली प्रयोग गर्ने गरेको देखिएको छ । केही प्रतिशत बैकल्पिक उर्जा स्रोतको पनि उपयोग गरेको देखिएको छ ।

जम्मा परिवार संख्या	विद्युत	मट्टितेल	वायोग्यास	सोलर	अन्य	नखुलेको
७४७७	६८७९	५१६	१२	१९	१७	३४

स्रोत रा.ज.ग. २०६८ तालिका १६.३.६ परिवारमा बत्ति बाल्न अक्सर प्रयोग गरिने साधन

१०. परिवारले पिउने पानीको मुख्य स्रोत

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ मा नगरपालिका भित्रका हरेक परिवारले पिउने पानीको मुख्य स्रोतमा घारा/पाइप देखिएको छ । जुन तल तालिका उल्लेख गरिएको छ ।

कुल परिवार संख्या	घारा/पाइप	ट्युबवेल	ढाकेको कुवा	नढाकेको कुवा	मुलघारा	नदी खोला	अन्य	उल्लेख नभएको
७४७७	६५९६	३	४८	२१३	५२७	५५	२	३३

स्रोत रा.ज.ग. २०६८ तालिका १६.३.७ परिवारले पिउने पानीको मुख्य स्रोत

११ अन्य पुर्वाधार तथा स्रोतहरू:

११.१ सडक

क्र.स.	१ सडक (किमि)				कैफियत
	साविक गाविसको नाम	पिच सडक	ग्राभेल	कच्ची	
१	कुश्मीसेरा	०	३	५	
२	दमेक	०	०	५८.३१	
३	सर्कुवा	०	०	५.९१	
४	बिनामारे	०	०	८.९४	
५	जैदी	०	०	१६.४२	
६	अर्जेवा	०	०	६	
७	छिस्ती	०	०	२	
८	पैयुथन्थाप	०	०	६.५२	
९	राङ्खानी	०	०	१७	

स्रोत जि.स.स.बागलुङ

तालिका १६.३.८ सडक सम्बन्धि विवरण

११.२ वनक्षेत्र

क्र.स.	वनक्षेत्र			क्षेत्रफल हे.	कैफियत
	वनको किसिम	साविक गाविस	नपाको वडा नं		

१	सामुदायिक वन	कुश्मीसेरा	१	२६.६१	
२	सामुदायिक वन	दमेक	२,३	७९४.६६	
३	सामुदायिक वन	सर्कुवा	४	२७.०३	
४	सामुदायिक वन	बिनामारे	५	६१.६९	
५	सामुदायिक वन	जैदी	७	४३.६३	
६	सामुदायिक वन	अर्जेवा	६	५९.०१	
७	सामुदायिक वन	छिस्ती	८	५१३.८३६	
८	सामुदायिक वन, कबुलियती वन	पैयुथन्थाप	९	२५१.६१	
९	सामुदायिक वन,	राङ्खानी	१०	१४७.५१	

स्रोत जि.व.का.बागलुङ

तालिका १६.३.९ वनक्षेत्र सम्बन्धि विवरण

११.३ सिचाईको स्रोत

क्र.स..	सिचाईको स्रोतको नाम	३ सिचाईको स्रोत		कैफियत
		साविक गाविस को नाम	नपाको वडा नं	
१	टिमुरखोला	कुश्मीसेरा	१	
२	बयरबासे खोला	बिनामारे	४	
३	कुईधाङ, भालुखोला	जैदी	७	
४	साउनेखो ला	अर्जेवा	६	
५	पालुङ खोला	छिस्ती	८	

स्रोत डि.सि.का.बागलुङ

तालिका १६.३.१० सिचाई सम्बन्धि विवरण

१२.वित्तिय संस्था (सहकारि संस्थाहरुको संख्या)

कुश्मीसेरा	दमेक	सर्कुवा	बिनामारे	अर्जेवा	जैदी	छिस्ती	पैयुथन्थाप	राङ्खानी
१०	७	२	३	१	१०	३	१	२

स्रोत डि.स.का.बागलुङ

तालिका १६.३.११ सहकारी संस्थाहरुको विवरण

१३. पर्यटकिय स्थल

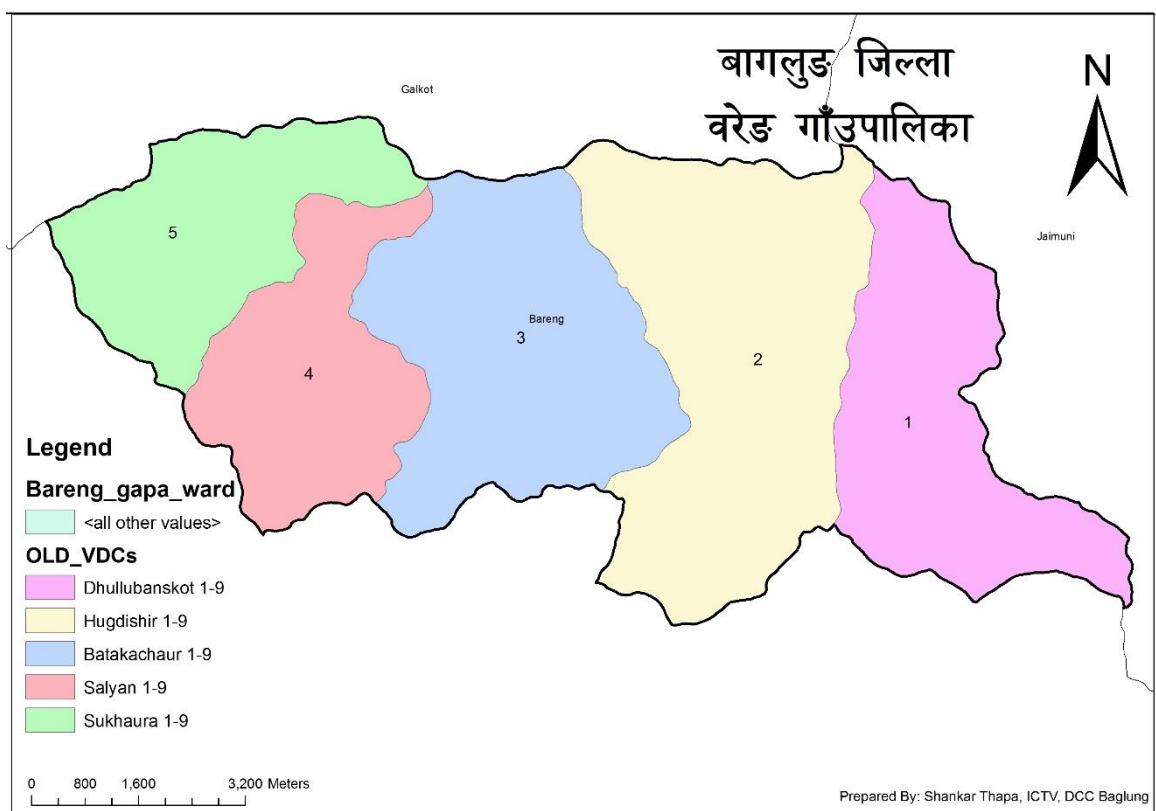
जैमिनिश्वर- ज्यामिर घाट, थन्थापि माई, हाडिकोटको धुरि, डाडाखानि, नाम्दुक, वाइनकुना – छिस्ति,गाजाको दह (साविक दमेक ३) ।

१४. प्रख्यात मठ मन्दिर तथा कोटहरूको संक्षिप्त चिनारी

जैमुनेश्वर शिवमन्दिर (ज्यामिरघाट)

जैमुनिघाट जैमुनि ऋषिले तपस्या गरी बसेको हुँदा सोही ऋषिको नामबाट यो ठाउँको नाम रहन गएको हो । यो बागलुङ जिल्ला, कुश्मीसेरा गा.वि.स वडा नं. १ मा पूर्वी खण्डको ठेउलेखोला र कृष्णगण्डकीको दोभानमा अवस्थित छ । यो ठाउँ धार्मिक दृष्टिकोणले पवित्र तीर्थस्थल मानिन्छ । यो ठाउँमा अर्थात् कृष्णा गण्डकीको तटमा अवस्थित शङखशिला, दर्पणाकार, देवशिला आदि नामका शिलाहरू पाइन्छन् । पुराणका आधारबाट जैमुनि ऋषिले तपस्या गरी बसेको हुँदा यहाँ “जैमुनि-गुफा” पनि छ । यस पवित्र तीर्थस्थलमा प्रत्येक सालको माघे संक्रान्तिका दिन तुलो मेला लाग्दछ ।

४. बरेङ गाउँपालिका

१) गाउँपालिकाको पृष्ठभूमि –

बागलुङ जिल्ला स्थीत क्षेत्र नं २ मा पर्ने साविकका ५ वटा गाविसहरु समेटेर बरेङ गाउँपालिका गठन गरिएको छ ।

२) गाउँपालिकाको संक्षिप्त परिचय

नामः	बरेङ गाउँपालिका
क्षेत्रफल (वर्ग कि.मी)	९४.०६
केन्द्रः	बरेङ बजारहुग्दिशिर
वडा संख्याः	५
जनसंख्या	१४५११ (जनगणना २०६८)
जनघनत्वः	२०८
घरपरिवार संख्या	३२४१

३) सिमाना

पूर्वः जैमिनी नपा	पश्चिमः गल्किट नपा, काँडेबास
उत्तरः गल्किट नपा, दुधिलाभाटी	दक्षिणः गुल्मी जिल्ला

४) गापामा समावेश भएका गाविसको जनसंख्या(जनगणना २०६८) र क्षेत्रफल

सि.नं.	साविकका गा.वि.सहरु	जनसंख्या	क्षेत्रफल(वर्ग कि.मी)	कैफियत
१	धुल्लुबाँस्कोट	३५९४	१४.७३६१	
२	हुग्दिशिर	४२००	२१.८०१३	
३	सल्यान	१७२१	१०.८८११	
४	बाटाकाचौर	३८५९	१९.९६५	
५	सुखौरा	१११८	६.७३५३	

स्रोत : रा.ज.ग. २०६८

तालिका : १६.४.१. गापामा समावेश भएका गाविसको जनसंख्या र क्षेत्रफल

५) गा.पा.को वडा विभाजन र जनसंख्याविवरण तथा जम्मा घरपरिवार संख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ बाट प्राप्त साविकका गा.वि.स. तथा न.पा.हरुको वार्डवाइज पुरुष महिला र जम्मा जनसंख्या तथा ती गा.वि.स.हरुमा रहेका जम्मा घर परिवार संख्या तल तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

क्र.स.	गा.पा.को	साविक गा.वि.स.र वडा	जनसंख्या	घरपरिवार
--------	----------	---------------------	----------	----------

वडा नं.	साविक गाविस वा नपाको नाम	वडा नं.	पुरुष	महिला	जम्मा	संख्या
१	धुल्लुबाँस्कोट	१-९	१५५१	२०४३	३५९४	७७९
२	हुग्दिशिर	१-९	१८०४	२४१५	४२१९	९३४
३	बाटाकाचौर	१-९	१६२६	२२३३	३८५९	८६९
४	सल्यान	१-९	७०९	१०१२	१७२१	३९३
५	सुखौरा	१-९	४९३	६२५	१११८	२६६
जम्मा			६१८३	८३२८	१४५११	३२४१

स्रोत : रा.ज.ग. २०६८

तालिका : १६.४.२. गा.पा.को वडा विभाजन र जनसंख्या र जम्मा घरपरिवार संख्या

६) जातजाती अनुसारको जनसंख्या

वि.सं. २०६८ को जनगणना अनुसार यस वरेड गाउँपालिकामा बसोवास गर्दै आएका मुख्य जातजातीहरूमध्ये ब्राह्मण, क्षेत्री, मगर,सार्की, दमाई, कामी, छन्तेल, गुरुड आदि र थोरै संख्यामा रहेका अन्य केहीजातजातीहरू देखिएका छन्। जुन तपशिल बमोजिमको प्रतिशतमा रहेका छन्।

ब्राह्मण - १६%, मगर - ३५%, सार्की - ७%, क्षेत्री - २१%, कामी - १२%, दमाई - ६%, गुरुड-१%, छन्तेल - १%, तथा अन्य १%।

७) मातृभाषा अनुसार जनसंख्याको संरचना

वि.सं. २०६८ को जनगणना अनुसार वरेड गाउँपालिका क्षेत्रमा बसोवास गर्ने बहुसंख्यक जनसंख्याहरूको बोलिचालीको भाषा नेपाली देखिएको छ। यस बाहेक मगर, गुरुड, भाषीको संख्या पनि देखिएको छ भने अन्य थारु भाषा, मैथली, हिन्दी आदि भाषा बोल्नेका सख्या पनि केही देखिएका छन्। जम्मा जनसंख्या मध्ये नेपाली भाषी ९५ प्रतिशत, मगर भाषी ४ प्रतिशत गुरुड भाषी लगायत अन्य भाषा बोल्नेको संख्या १ प्रतिशत देखिएको छ।

८) संस्थागत पूर्वाधार सम्बन्धी अवस्थाः

१. शिक्षण संस्था								
सि.नं.	साविक गाविस को/नपाको नाम	प्रा. वि.	नि.मा. वि	मा.वि	उ.मा. वि	स्नातक	स्नातकोत्तर	कैफियत (निजी तथा सामुदायिक खुलाउने)
१	धुल्लुबाँस्कोट	९	०	१	०	०	०	सामुदायिक
२	हुग्दिशिर	११	०	२	१	०	०	
३	सल्यान	५	०	१	०	०	०	
४	बाटाकाचौर	४	२	०	१	०	०	
५	सुखौरा	३	०	०	१	०	०	

स्रोत : जि.शि.का., बागलुङ

तालिका : १६.४.३ शिक्षण संस्था सम्बन्धि विवरण

तथ्याङ्क कार्यालय, बागलुङ

७८

२०७४

८.१) साक्षरता सम्बन्धि विवरण

साक्षरता प्रतिशत			
न.पा. / गा.पा.	महिला	पुरुष	जम्मा
बरेङ गा.पा.	६६.०	८०.५	७२.०

स्रोत : रा.ज.ग. २०६८

तालिका : १६.४.४. गा.पा.को साक्षरता सम्बन्धि विवरण

८.२. स्वास्थ्य केन्द्र

क्र.स.	२. स्वास्थ्य केन्द्र				
	साविक गा.वि.सको नाम	स्वास्थ्य केन्द्रको प्रकृति	स्वास्थ्य संस्थाको बेडसंख्या	गा.पा.को वडा नं	
१	धुल्लुबाँस्कोट, हुग्दिशिर, बाटाकाचौर, सल्यान, सुखौरा	स्वास्थ्यचौकी	०	१, २, ३, ४, ५	

स्रोत : जि.स्वा.का., बागलुङ

तालिका : १६.४.५ स्वास्थ्य पुर्वाधार सम्बन्धि विवरण

८.३ कृषि तथा पशु सेवा केन्द्र ; धुल्लुबाँस्कोट १, १

व्यवसायीक खेती, पशुपालन ; बाख्रापालन, कुखुरा पालन आदि ।

९. परिवारमा वृत्ति वालन अक्सर प्रयोग गरिने साधन

गाउपालिकाका धेरैजसो घरपरिवारले आफू वसोवास गरेका घर आवासिय इकाइहरुमा वृत्ति वालनको लागी अक्सर बिजुली प्रयोग गर्ने गरेको देखिएको छ । यस क्षेत्रमा केही प्रतिशत बैकल्पिक उर्जा स्रोतको पनि उपयोग गरेको देखिएको छ ।

जम्मा परिवार संख्या	विद्युत	मट्टितेल	वायोग्यास	सोलर	अन्य	नखुलेको
३२४०	१६५३	७७४	१८	६१४	१७०	११

स्रोत : रा.ज.ग. २०६८

तालिका : १६.४.६ परिवारमा वृत्ति वालन अक्सर प्रयोग गरिने साधन

१०. परिवारले पिउने पानीको मुख्य स्रोत

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ मा गाउपालिका भित्रका हरेक परिवारले पिउने पानीको मुख्य स्रोतमा घारा/पाइप देखिएको छ । जुन तल तालिका उल्लेख गरिएको छ ।

कुल परिवार संख्या	घारा/पाइप	ट्युववेल	ढाकेको कुवा	नढाकेको कुवा	मुलघारा	नदी खोला	अन्य	उल्लेख नभएको
३२४०	३०७४	१	९	३४	१०२	९	०	११

स्रोत : रा.ज.ग. २०६८

तालिका : १६.४.७.

परिवारले पिउने पानीको मुख्य स्रोत

११. परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन सम्बन्धि विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ को नतिजाले यस गाउँपालिकाका कुल परिवार मध्ये अधिकांश परिवारले दैनिक रूपमा खाना पकाउन अक्सर काठ/ दाउरा प्रयोग गर्ने गरेको देखिएको छ । कुल परिवारको ९९ प्रतिशतले खाना पकाउन अक्सर दाउरा प्रयोग गर्ने गरेको देखिन्छ । एल पि ग्यासको प्रयोग गर्ने परिवार संख्या २४ देखिएको छ । मट्टितेल, गुइठा र गोबर ग्यासको प्रयोग पनि देखिन्छ ।

जम्मा घर परिवार संख्या	काठ/दाउरा	मट्टितेल	एल पि ग्यास	गुइठा	गोबर ग्यास	विजुली	अन्य	नखुलेको
३२४०	३१९५	८	२४	१	१	०	०	११

स्रोत : रा.ज.ग. २०६८

तालिका : १६.४.८. परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन सम्बन्धि विवरण

१२) अन्य पूर्वाधार तथा स्रोतहरू:

१२.१) सडक

क्र.स.	सडक (किमि)				कैफियत
	साविक गाविस/ नपाको नाम	पिच सडक	ग्राभेल	कच्ची	
१	धुल्लुबाँस्कोट	०	०	६.४१	
२	हुग्दिशिर	०	०	१८	
४	बाटाकाचौर	०	०	१७	
३	सल्यान	०	०	८.७६	
५	सुखौरा	०	०	१०.९३	

स्रोत : जि.स.स. बागलुङ

तालिका : १६.४.९ सडक पूर्वाधार सम्बन्धि विवरण

१२.२) वनक्षेत्र

क्र.स.	वनक्षेत्र			क्षेत्रफल(हे.)	कैफियत
	वनको नाम	साविक गाविसको नाम	गा.पा. को वाड नं		
१	सामुदायिक वन	धुल्लुबाँस्कोट	१	३००.४५४	

तथ्याङ्क कार्यालय, बागलुङ

८०

२०७४

२	सामुदायिक वन	हुग्दिशिर	२	४४७.६७	
३	सामुदायिक वन	बाटाकाचौर	३	३३०.२३	
४	सामुदायिक वन	सल्यान	४	४४.९८	
५	सामुदायिक वन	सुखौरा	५	२२४.३६	

स्रोत : जि.व.का. बागलुङ

तालिका : १६.४.१० वनक्षेत्र सम्बन्धि विवरण

१३. वित्तीय संस्था

सहकारी संस्था

धुल्लुबाँस्कोट	हुग्दिशिर	बाटाकाचौर	सल्यान	सुखौरा
१	५	२	१	१

स्रोत : डि.स.का. बागलुङ

तालिका : १६.४.११ सहकारी संस्था सम्बन्धि विवरण

१४. ब्यापारीक केन्द्रः बरेङजार, बाटाकाचौरनयाँबजार

१५. पर्यटकिय केन्द्रः सत्यवति मन्दिर, सल्यान ।

१६. प्रख्यात मठ मन्दिर तथा कोटहरूको संक्षिप्त टिनारी

बराङकोट

बागलुङ जिल्लाको साविकका ५९ गा.वि.स. अन्तर्गत जिल्लाको दक्षिण पश्चिम भेक हुग्दीशिर र धुल्लुवास्कोट गा.वि.स. को मध्य खण्ड “बरेङ” भनिने ठाउँमा बराङकोटको मन्दिर स्थापना गरिएको छ । सो मन्दिरभित्र मूल रूपमा “खड्ग” सहितका अन्य मूर्तिहरू स्थापना गरिएका छन् । बागलुङका महाकालि माईका रूपमा अर्को मूर्तिसमेत स्थापना गरिएको छ । उक्त देवीदेवताको विजया दशमी र चैत्र महिनामा पर्ने अर्को दशैं अर्थात वर्षमा दुईवटा दशमीको अवसरमा सो अवधिभर मेला लाग्ने गर्दछ । त्यस अवसरमा पाठपूजा गर्नुका अतिरिक्त विभिन्न लोकगीत, लोकनृत्यहरूसमेत नचाइने गरिन्छ । त्यस ठाउँमा बागलुङ जिल्लाबाहेक लुम्बिनी अञ्चलका श्रद्धालु भक्तजनहरूसमेत आजापूजा, पाठपारायण गर्न र मेला भर्न आउने गर्दछन् ।

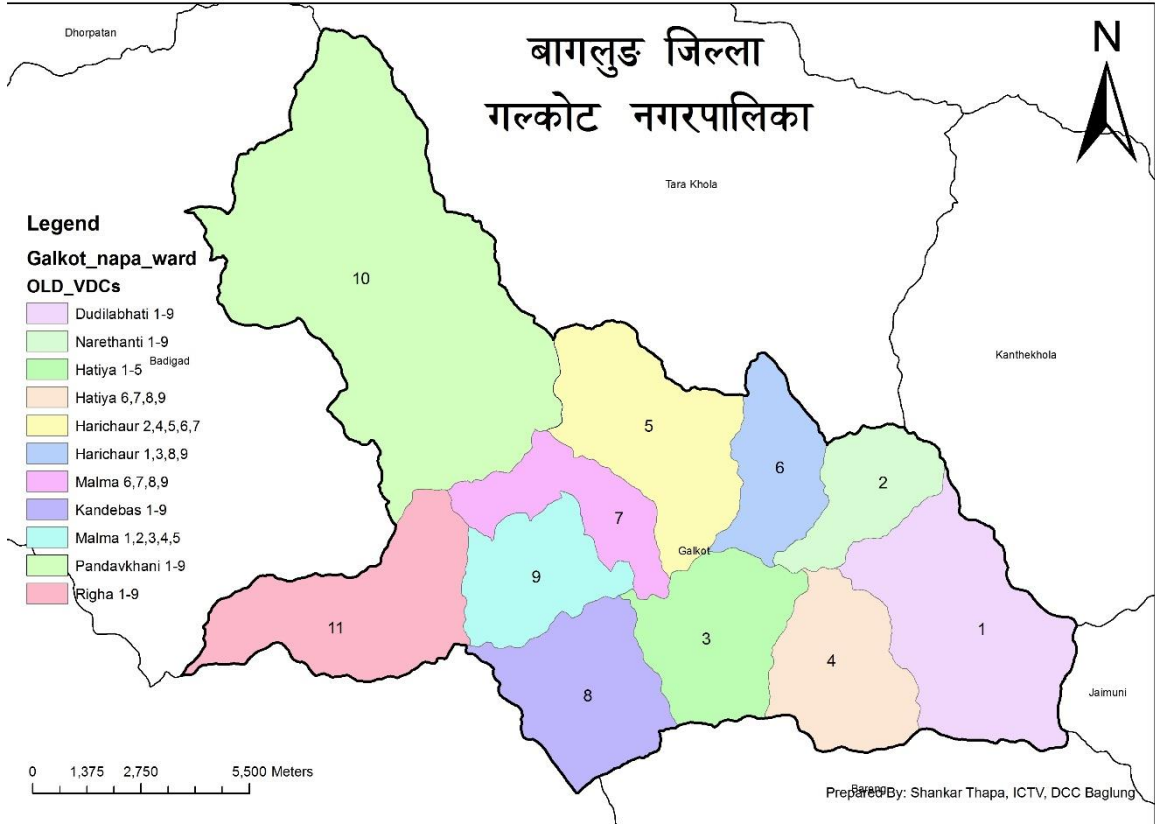
सत्यवती मन्दिर

सत्यवती मन्दिर बागलुङ जिल्लाको साविक बाटाकाचौर गा.वि.स. वडा नं. ९ मा अवस्थित छ । यो मन्दिरलाई सारुदीको मन्दिरको नामले पनि चिनिन्छ । यस मन्दिरमा स्थानीय वासिन्दाहरूले प्रायः पाठपूजा र आराधना गर्ने गर्दछन् । यस मन्दिरमा पाठ पूजा गर्नेले मनले चाहेको कुरा पूरा गर्न सकिन्छ भन्ने जनविश्वास छ ।

बरेङको दह

बरेङको दह बागलुङ जिल्ला साविक हुग्दिशिर गा.वि.स. अन्तर्गत पर्दछ । यो दहको लम्बाइ-चौडाइ करिब २०० मिटरले चारपाटे आकारको छ । सो दहमा नागहरूको निवास रहेको मानिन्छ । प्रत्येक वर्षको बैकुण्ठ चतुर्दशीको दिन दहको धुरीमा रातभरि जात्रा लाग्दछ । एकचोटि नागराजा गल्कोटकी बुढी आमालाई भुक्थ्याई आफ्नी छोरी नाग (सर्प) सँग विवाह गरी दिएकी हुँदा बुढीआमाले नागराजालाई “तिमीले अर्को रूप फेर्न नमिलोस् जहाँ गए पनि सर्पको रूपमा जानु परोस् र जबसम्म वनमा न्याउली रुनेछ, त्यस बेलासम्म श्राप रहिरहनेछ” भनी सराप दिई उनी मरिछन् भन्ने किम्बदन्ती छ । तसर्थ त्यस बेलादेखि सो दहको महत्व भन्न बढेको पाइन्छ ।

५ गल्कोट नगरपालिका

१) नगरपालिकाको पृष्ठभूमि -

बागलुङ जिल्लाको क्षेत्र नं १ र २ मा पर्ने एतिहासिक क्षेत्र गल्कोटका साविकका ८ वटा गाविसहरूको समायोजन गरी गल्कोट नगरपालिका गठन गरिएको ।

२) नगरपालिकाको संक्षिप्त परिचय

नामः	गल्कोट नगरपालिका
क्षेत्रफल (वर्ग कि.मी)	१९४.३९
केन्द्रः	साविकहरिचौर,मजुवा
वडा संख्याः	११
जनसंख्या	३३३३०(जनगणना२०६८)
जनघनत्वः	२२५
घरपरिवार संख्याः	७७२१

३) सिमाना

- १) पूर्वः काठेखोला गाउपालिका
 २) पश्चिमः बडिगाड गा.पा.
 ३) उत्तरः ताराखोला गाउपालिका
 ४) दक्षिणः बरेड गा.पा.गुल्मी जिल्ला

४) न.पा.मा गाभिएका गाविसको जनसंख्या(रा.ज.ग. २०६८) र क्षेत्रफल

सि.नं.	साविक गा.वि.सहर	जनसंख्या	क्षेत्रफल(वर्ग कि.मी)	कैफियत
१	काँडेबास	२५३२	१५.०२	
२	हटिया	७२४०	२७.६९	
३	नरेठाँटी	३२५९	२१.५३	
४	दुधिलाभाटी	४०७८	७.७१	
५	पाण्डवखानी	२३८०	५७.६४	
६	हरिचौर	५२६६	२७.३९	
७	मल्म	४६२०	१९.०३	
८	रिघा	३७२२	१८.२९	

स्रोत : रा.ज.ज. २०६८

तालिका १६.५.१ न.पा.मा गाभिएका गाविसको जनसंख्या र क्षेत्रफल

५) न.पा.को वडा विभाजन र जनसंख्याविवरण तथा घरपरिवार संख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ बाट प्राप्त साविकका गा.वि.स. तथा न.पा.हरूको वार्डवाइज पुरुष महिला र जम्मा जनसंख्या तथा ती गा.वि.स.हरूमा रहेका जम्मा घर परिवार संख्या तल तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

क्र.स.	न.पा.को वडा नं.	साविक गा.वि.स.र वडा		जनसंख्या			घरपरिवार संख्या
		साविक गाविसको नाम	वडा नं	पुरुष	महिला	जम्मा	
१	१	दुधिलाभाटी	१-९	१७१५	२३६३	४०७८	९६९
२	२	नरेठाँटी	१-९	१३१३	१९४६	३२५९	७६८
३	३	हटिया	१-५	२०५५	२५८२	४६३७	११०१
४	४	हटिया	६-९	११२२	१५१७	२६३९	६२५
५	५	हरिचौर	२,४-७	१३८७	१७८२	३१६९	७५७

६	६	हरिचौर	१,३,८,९	१०४१	१२५३	२२९४	५२०
७	७	मल्म	६-९	९४९	१२६४	२२९३	५२६
८	८	काँडेबास	१-९	११५८	१३७४	२५३२	५३९
९	९	मल्म	१-५	११००	१३०७	२४०७	५४१
१०	१०	पाण्डवखानि	१-९	१००२	१३७८	२३८०	५५२
११	११	रिघा	१-९	१६११	२१११	३७२२	८२३
जम्मा				१४४५३	१८८७७	३३३३०	७७२१

स्रोत : रा.ज.ज. २०६८ तालिका १६.५.२ न.पा.को वडा विभाजन र जनसंख्याविवरण तथा घरपरिवार संख्या

६) जातजाती अनुसारको जनसंख्या

वि.सं. २०६८ को जनगणना अनुसार यस गल्कोट नगरपालिकामा बसोवास गर्दै आएका मुख्य जातजातीहरूमध्ये ब्राह्मण, क्षेत्री, मगर,सार्की, दमाई, कामी, नेवार, गुरुड, ठकुरी आदि र थोरै संख्यामा रहेका अन्य केही थकाली, कुमालजातजातीहरू देखिएका छन् । जुन तपशिल बमोजिमको प्रतिशतमा रहेका छन् ।

क्षेत्री - ३५% , मगर - २२% , ब्राह्मण - १४%,कामी - १३%,दमाई - ७%,सार्की - ५% , ठकुरी-२%तथा अन्य १% ।

७) मातृभाषा अनुसार जनसंख्याको संरचना

वि.सं. २०६८ को जनगणना अनुसार गल्कोट नगरपालिका क्षेत्रमा बसोवास गर्ने बहुसंख्यक जनसंख्याहरूको बोलिचालीको भाषा नेपाली देखिएको छ । यस बाहेक मगर, नेवार गुरुड, भाषीको संख्या पनि देखिएको छ भने अन्य छत्त्याल, कुमाल भाषा, आदि भाषा बोल्नेका सख्या पनि देखिएका छन् । जम्मा जनसंख्या मध्ये नेपाली भाषी ९५ प्रतिशत, मगर भाषी ४ प्रतिशत नेवार, गुरुड भाषी लगायत अन्य भाषा बोल्नेको संख्या १ प्रतिशत देखिएको छ ।

८) संस्थागत पूर्वाधार सम्बन्धी अवस्थाः

८.१. शिक्षण संस्था

शिक्षण संस्था								
सि.नं	साविक गाविसको नाम	प्रा.वि.	नि.मा. वि	मा. वि	उ.मा. वि	स्नातक	स्नातकोत्तर	कैफियत
१	काँडेबास	५	१	०	२	०	०	निजी तथा सामुदायिक
२	हटिया	८	२	२	१	१	०	
३	नरेठाँटी	४	२	१	१	०	०	
४	दुधिलाभाटी	९	१	१	२	०	०	
५	पाण्डवखानी	६	२	०	२	०	०	

६	हरिचौर	४	१	४	२	०	०	
७	मल्म	९	२	२	०	०	०	
८	रिघा	१४	४	०	२	०	०	

स्रोत : जि.स्वा.का. बागलुङ

तालिका १६.५.३ शिक्षण संस्था सम्बन्धि विवरण

८.२) साक्षरता समबन्धि विवरण

साक्षरता प्रतिशत			
न.पा. / गा.पा.	महिला	पुरुष	जम्मा
गल्कोट न.पा.	६७.५	८१.२	७३.३

स्रोत : रा.ज.ज. २०६८

तालिका १६.५.४ साक्षरता समबन्धि विवरण

८.३) स्वास्थ्य केन्द्र

क्र.स.	२. स्वास्थ्य केन्द्र				
	साविक गा.वि.स.को नाम	स्वास्थ्य संस्थाको प्रकृति	बेड संख्या	नपाको वडा नं	कैफियत
१	हरिचौर	प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र	७	५	
२	दुधिलाभाटी, नरेठाँटी, हटिया, मल्म, काँडेबास, पाण्डवखानी, रिघा	स्वास्थ्यचौकी	०	२, ३, ५, ७, ८, १०, ११	हटिया- निजि अस्पताल - १५ बेड

स्रोत : जि.स्वा.का. बागलुङ

तालिका १६.५.५ : स्वास्थ्य पूर्वाधार सम्बन्धि विवरण

८.४). कृषि सेवा केन्द्र ; हटिया १, हरिचौर १ ।

पकेट खेती : चिया, अलैंची, आलु, आदी ।

८.५). पशु सेवा केन्द्र ; काँडेबास १ दुधिलाभाटी १ पाण्डवखानी १ हरिचौर १ ।

व्यवसायीक पशुपालन व्यवसाय : वाख्रापालन, कुखुरा पालन, भैंसीपालन, बंगुरपालन, मौरीपालन ।

९. परिवारमा बत्ति वालन अक्सर प्रयोग गरिने साधन

यस नगरपालिकाका धेरैजसो घरपरिवारले आफू वसोवास गरेका घर आवासिय इकाइहरुमा बत्ति वालनको लागि अक्सर बिजुली प्रयोग गर्ने गरेको देखिएको छ । यस क्षेत्रमा केही प्रतिशत बैकल्पिक उर्जा स्रोतको पनि उपयोग गरेको देखिएको छ ।

जम्मा परिवार संख्या	विद्युत	मट्टिले	वायोग्यास	सोलर	अन्य	नखुलेको
७७११	६६४५	७७६	१०	२२१	२७	३२

स्रोत : रा.ज.ज. २०६८

तालिका १६.५.६ परिवारमा बत्ति वालन अक्सर प्रयोग गरिने साधन

१०. परिवारले पिउने पानीको मुख्य स्रोत

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ मा नगरपालिका भित्रका हरेक परिवारले पिउने पानीको मुख्य स्रोतमा घारा/पाइपनै देखिएको छ। यस बाहेक नढाकेको कुवा, मुल तथा सिधै नदी खोला आदि पनि देखिएको छ। जुन तल तालिका उल्लेख गरिएको छ।

कुल परिवार संख्या	घारा/पाइप	ट्युबवेल	ढाकेको कुवा	नढाकेको कुवा	मुलघारा	नदी खोला	अन्य	उल्लेख नभएको
७७११	७०७९	२	८	१८८	२८५	१२	१०५	३२

स्रोत : रा.ज.ज. २०६८

तालिका १६.५.७. परिवारले पिउने पानीको मुख्य स्रोत

११. परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन सम्बन्धि विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ को नतिजाले यस नगरपालिकाका कुल परिवार मध्ये अधिकांश परिवारले दैनिक रुपमा खाना पकाउन अक्सर काठ/ दाउरा प्रयोग गर्ने गरेको देखिएको छ। कुल परिवारको ९५ प्रतिशतले खाना पकाउन अक्सर दाउरा प्रयोग गर्ने गरेको देखिन्छ। एल पि ग्यासको प्रयोग गर्ने परिवार संख्या ३०८ (४%) देखिएको छ। मट्टितेल, विजुली र गोबर ग्यासको प्रयोग पनि देखिन्छ।

जम्मा घर परिवार संख्या	काठ/ दाउरा	मट्टितेल	एल पि ग्यास	गुइठा	गोबर ग्यास	विजुली	अन्य	नखुलेको
७७११	७३३९	२१	३०८	०	७	१	३	३२

स्रोत : रा.ज.ज. २०६८

तालिका १६.५.८ परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन सम्बन्धि विवरण

१२) अन्य पुर्वाधार तथा स्रोतहरू:

१३.१ सडक

क्र.स.	१ सडक (किमि)				कैफियत
	साविक गाविसको नाम	पिच सडक	ग्राभेल	कच्ची	
१	काँडेबास	०	०	२२.९	
२	हटिया	५	०	१४	
३	नरेठाँटी	३	०	१०.०६	
४	दुधिलाभाटी	५	०	१४.१	
५	पाण्डवखानी	०	०	१०	
६	हरिचौर	०	०	१४.०६	
७	मल्म	३	७	१३.५	
८	रिघा	०	८	८	

स्रोत : जि.स.स., बागलुङ

तालिका १६.५.९ सडक पुर्वाधार सम्बन्धि विवरण

१२.२ वनक्षेत्र

क्र.स..	३ वनक्षेत्र			क्षेत्रफल(हे.)	कैफियत
	वनको नाम	साविक गाविसको नाम	न.पा.को वाड नं		
१	सामुदायिक वन	दुधिलाभाटी	१	६४३.६८८	
२	सामुदायिक वन	नरेठाँटी	२	३५५.१४९	
३	सामुदायिक वन	हटिया	४	३४४.६०५	
४	सामुदायिक वन	हरिचौर	६	३८९.२३	
५	सामुदायिक वन	मल्म	९	६०७.६७	
६	सामुदायिक वन	काँडेबास	८	२६६.०२	
७	सामुदायिक वन	पाण्डवखानी	१०	१५९६.१४	
८	सामुदायिक वन	रिघा	११	४५२.२१	

स्रोत : जि.व.का., बागलुङ

तालिका १६.५.१० वनक्षेत्र सम्बन्धि विवरण

१३). बैंक तथा वित्तीय संस्था

सहकारी संस्था

दुधिलाभाटी	नरेठाँटी	हटिया	हरिचौर	मल्म	काँडेबास	पाण्डवखानी	रिघा
६	६	५ (बैंक २)	१३	९	५	५	५

स्रोत : डि.स.का., बागलुङ

तालिका १६.५.११ सहकारी संस्था सम्बन्धि विवरण

१४) प्रमुख व्यापारीक केन्द्र : हटियावजार, हरिचौरवजार, नरेठाँटीवजार, भाटी वजार।

१५.) प्रमुख पर्यटकीय स्थलहरु : घुम्तेको सिद्धेश्वर मन्दिर (हरिचौर र पाण्डवखानी), भाङ्गखानी ताल पाण्डवखानी, घुम्तेको लेक, हरिचौरको दरवार, गाईघाटको भरना, पाण्डव गुफा पाण्डवखानी, नुवाकोट दरवार ।

१६) प्रख्यात मठ मन्दिर तथा कोटहरुको संक्षिप्त टिनारी

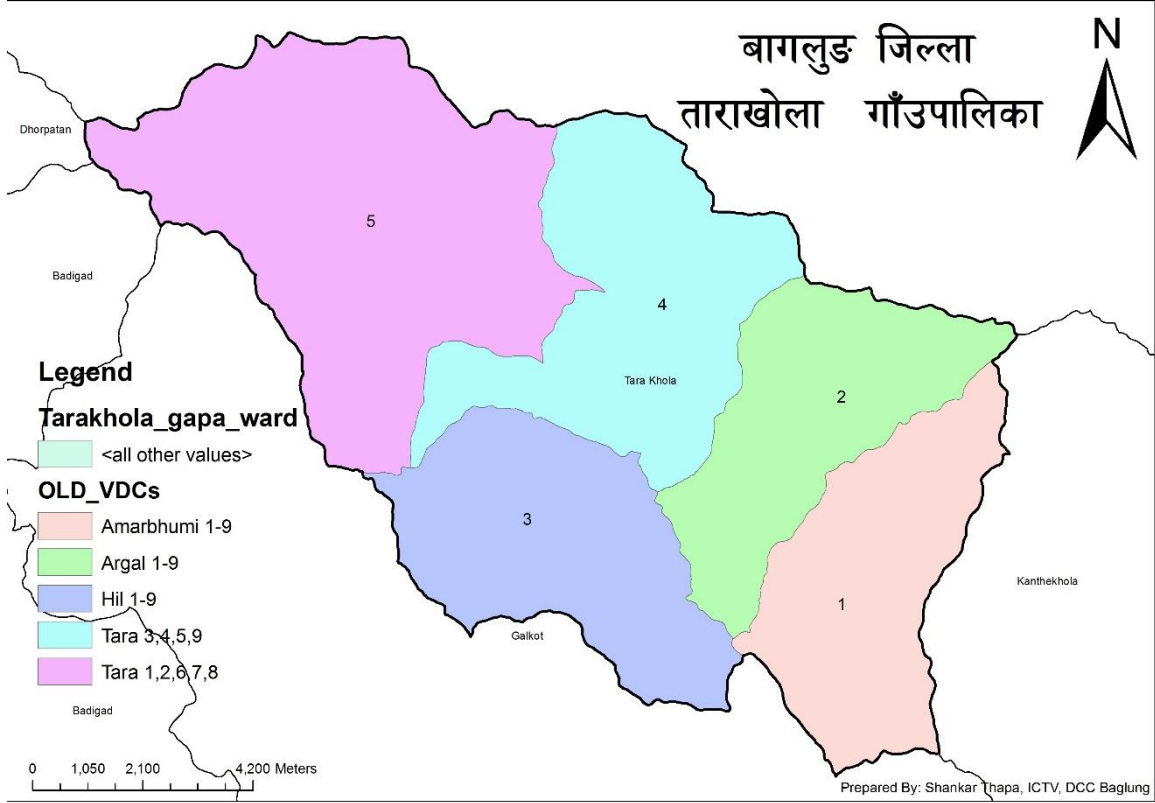
१ घुम्तेको लेक

घुम्तेको लेक बागलुङ जिल्ला साविक हरिचौर गा.वि.स.मा पर्दछ । यस घुम्तेको लेकमा सिद्धेश्वरदेवको मन्दिर छ । यहाँ श्रीपञ्चमी र जनैपूर्णिमाको दिनमा मेला लाग्दछ । सो समयमा आसपासका मानिसहरु भेला भएर एक आपसमा आ-आफ्नो लोक संस्कृति भल्किने गरी लोकगीतको लहर चल्छ ।

२ गल्कोट

गल्कोट ऐतिहासिक र सांस्कृतिक दृष्टिले सुपरिचित ठाउँको नाम हो । सहीद थीरबम मल्लजस्ता व्यक्ति यस राज्य (रजौटा) का सपुत थिए । राजा त्रिभुवन शाहको सुपुत्रीको गल्कोटे राजा भरतबम मल्लसंग विवाह भएको थियो । नेपाल राज्यको एउटा सानो रजौटाको रुपमा शासित प्रदेश वा भत्ता खान पाउने गरी यहाँका राजाहरुले शासन गर्ने गर्दथे । यस ठाउँमा आफ्नै किसिमका सांस्कृतिक चाड पर्व मनाइन्छ । यसलाई लोकनृत्य र लोकगीतको अपूर्व स्थल मानिन्छ ।

६. ताराखोला गाउँपालिका

१) गाउँपालिकाको पृष्ठभूमि

बागलुङ जिल्लाको क्षेत्र नं १ मापर्ने ऐतिहासिक ताराखोलाक्षेत्रका ४ वटा गाविसहरूको समायोजन गरी ताराखोला गाउँपालिका गठन गरिएको । यस गाउँपालिका बसोबास गर्ने विभिन्न जातजाति, जनजातिहरूको एउटै भाषा, संस्कृति र रहनसहन मिल्ने प्रकारकोरहि भाषागत समानता र साँस्कृतिक रूपमा सघन उपस्थिति रहेकोपाईन्छ ।

२) गाउँपालिकाको संक्षिप्त परिचय

नामः	ताराखोला गाउँपालिका
क्षेत्रफल (वर्ग कि.मी)	१२८.९३
केन्द्रः	भातखानेडाँडा, अर्गल
वडा संख्याः	५
जनसंख्या	१२००९(जनगणना २०६८)
जनघनत्वः	९३.९४

३) सिमाना

पूर्वः	काठेखोला गा.पा.	पश्चिमः	गल्कोट न.पा. पाण्डबखानि
--------	-----------------	---------	-------------------------

उत्तरः म्याग्दी जिल्ला

दक्षिणः गल्कोट न.पा. हरिचौर

४) गा.पा.मा गाभिएका गाविसको जनसंख्या(२०६८जनगणना) र क्षेत्रफल

सि.नं.	साविक गा.वि.स.हरू	जनसंख्या	क्षेत्रफल(वर्ग कि.मी)	कैफियत
१	अमरभूमि	२४७९	१६.३७	
२	अर्गल	२३२९	२३.७४	
३	हिल	२८५४	२३.१७	
४	तारा	४३४७	६५.६४	
	जम्मा	१२००९	१२९.५३	

स्रोत : रा.ज.ज. २०६८

तालिका १६.६.१ न.पा.मा गाभिएका गाविसको जनसंख्या र क्षेत्रफल

५) गा.पा.को वडा विभाजन र जनसंख्याविवरण तथा घरपरिवार संख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ बाट प्राप्त साविकका गा.वि.स. तथा न.पा.हरूको वार्डवाइज पुरुष महिला र जम्मा जनसंख्या तथा ती गा.वि.स.हरूमा रहेका जम्मा घर परिवार संख्या तल तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

क्र.स.	गा.पा.को वडा नं.	साविक गा.वि.स. र वडा		जनसंख्या			घरपरिवार संख्या
		साविक गाविस वा नपाको नाम	वडा नं	पुरुष	महिला	जम्मा	
१	१	अमरभूमि	१-९	१०५४	१४२५	२४७९	५६३
२	२	अर्गल	१-९	१०६२	१२६७	२३२९	४७५
३	३	हिल	१-९	१२७३	१५८१	२८५४	६१२
४	४	तारा	३-५,९	७८३	९९३	१७७६	३६१
५	५	तारा	१,२,६-८	११९३	१३७८	२५७१	४८४
		जम्मा		५३६५	६६४४	१२००९	२४९५

६) जातजाती अनुसारको जनसंख्या

वि.सं. २०६८ को जनगणना अनुसार यस ताराखोला गाउँपालिकामा बसोवास गर्दै आएका मुख्य जातजातीहरूमध्ये ब्राह्मण, क्षेत्री, मगर,सार्की, दमाई, कामी, नेवार, गुरुङ, ठकुरी आदि र थोरै संख्यामा रहेका अन्य केही थकाली, कुमालजातजातीहरू देखिएका छन् । जुन तपशिल बमोजिमको प्रतिशतमा रहेका छन् ।

मगर - ४३%, क्षेत्री - १८%, ब्राह्मण - १६%, कामी - १२%, दमाई - ५%, छन्त्याल-२%, सार्की - १%, गुरुङ - १%, तथा अन्य १% ।

तथ्याङ्क कार्यालय, बागलुङ

८९

२०७४

७) मातृभाषा अनुसार जनसंख्याको संरचना

वि.सं. २०६८ को जनगणना अनुसार ताराखोलागाउँपालिका क्षेत्रमा बसोबास गर्ने बहुसंख्यक जनसंख्याहरूको बोलिचालीको भाषा नेपाली देखिएको छ। यस बाहेक मगर, नेवार, गुरुङ, भाषीको संख्या पनि देखिएको छ भने अन्य छत्त्याल, तामाङ, मैथली, आदि भाषा बोल्नेको संख्या पनि देखिएका छन्। जम्मा जनसंख्या मध्ये नेपाली भाषी ८३ प्रतिशत, मगर भाषी १४ प्रतिशत गुरुङ १ प्रतिशत, छत्तेल १ प्रतिशत तथा नेवार, तामाङ आदि भाषी लगायत अन्य भाषा बोल्नेको संख्या १ प्रतिशत देखिएको छ।

८) संस्थागत पूर्वाधार सम्बन्धी अवस्थाः

८.१) शिक्षण संस्था

१. शिक्षण संस्था								
सि.नं	साविक गाविसको नाम	प्रा. वि.	नि.मा. वि	मा.वि	उ.मा. वि	स्नातक	स्नातकोत्तर	कैफियत
१	अमरभूमि	३	०	१	१			निजी तथा सामुदायिक
२	अर्गल	३	०	१	०			
३	हिल	३	२	१	१			
४	तारा	५	१	१	१			

स्रोत : रा.ज.ज. २०६८

तालिका १६.६.२ न.पा.को वडा विभाजन र जनसंख्याविवरण तथा घरपरिवार संख्या

८.२) साक्षरता सम्बन्धि विवरण

साक्षरता प्रतिशत			
न.पा. / गा.पा.	महिला	पुरुष	जम्मा
ताराखोलागा.पा.	६६.७	७९.०	७२.१

स्रोत : रा.ज.ज. २०६८

तालिका १६.६.३ साक्षरता सम्बन्धि विवरण

८.२. स्वास्थ्य केन्द्र

क्र.सं.	साविक गा.वि.सको नाम	स्वास्थ्य केन्द्रको प्रकृति	नपाको वडा नं	कैफियत
१	अमरभूमि, अर्गल, हिल, तारा	स्वास्थ्य चौकी	१, २, ३, ५	

८.३. कृषि तथा पशु सेवा केन्द्र तारा खोला १।

पकेट खेती : चिया, आलु, अलैंची लगायतका आर्गानिक खेती

ब्यवसायीक पशुपालन : बाख्रापालन, भैंसीपालन, कुखुरापालन, बंगुरपालन, मौरीपालन आदि।

९. परिवारमा वृत्ति वालन अक्सर प्रयोग गरिने साधन

यस गाउपालिकाका धेरैजसो घरपरिवारले आफू वसोवास गरेका घर आवासिय इकाइहरुमा बत्ति बाल्नको लागि अक्सर बिजुली प्रयोग गर्ने गरेको देखिएको छ । यस क्षेत्रमा केही प्रतिशत बैकल्पिक उर्जाका स्रोत जस्तै वायोग्यास, सोलर आदिको पनि उपयोग गरेको देखिएको छ ।

जम्मा परिवार संख्या	विद्युत	मट्टितेल	वायोग्यास	सोलर	अन्य	नखुलेको
२४९५	२१३३	१४३	६	१७६	३१	६

स्रोत : रा.ज.ज. २०६८
साधन

तालिका १६.६.४ परिवारमा बत्ति बाल्न अक्सर प्रयोग गरिने

१०. परिवारले पिउने पानीको मुख्य स्रोत

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ मा गाउपालिका क्षेत्र भित्रका हरेक परिवारले पिउने पानीको मुख्य स्रोतमा घारा/पाइपनै देखिएको छ । यस बाहेक नढाकेको कुवा, मुल तथा सिधै नदी खोला आदि पनि देखिएको छ । जुन तल तालिका उल्लेख गरिएको छ ।

कुल परिवार संख्या	घारा/पाइप	ट्युब वेल	ढाकेको कुवा	नढाकेको कुवा	मुलघारा	नदी खोला	अन्य	उल्लेख नभएको
२४९५	२३६६	१	३	१८	९७	४	०	६

स्रोत : रा.ज.ज. २०६८

तालिका १६.६.५ परिवारले पिउने पानीको मुख्य स्रोत

११. परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन सम्बन्धि विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ को नतिजाले यस गाउपालिका क्षेत्रका अधिकांश परिवारले दैनिक रुपमा खाना पकाउन अक्सर काठ/ दाउरा प्रयोग गर्ने गरेको देखिएको छ । कुल परिवारको ९९ प्रतिशतले खाना पकाउन अक्सर दाउरा प्रयोग गर्ने गरेको देखिन्छ । एल पि ग्यासको प्रयोग गर्ने परिवार संख्या १४ (०.६५) देखिएको छ । मट्टितेल, गुइठा र गोवर ग्यासको प्रयोग न्यून देखिन्छ ।

जम्मा घर परिवार संख्या	काठ/दाउरा	मट्टितेल	एल पि ग्यास	गुइठा	गोवर ग्यास	विजुली	अन्य	नखुलेको
२४९५	२४७०	२	१४	२	१	०	०	६

स्रोत : रा.ज.ज. २०६८

तालिका १६.६.६ परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन सम्बन्धि विवरण

१२) अन्य पुर्वाधार तथा स्रोतहरु:

क्र.स.	१ सडक (किमि)				कैफियत
	साविक गाविसको नाम	पिच सडक	ग्राभेल	कच्ची	
१	अमरभूमि	०	०	११.६३	
२	अर्गल	०	०	८	

३	हिल	०	०	८	
४	तारा	०	०	२२.४९	

स्रोत : जि.स.स. बागलुङ

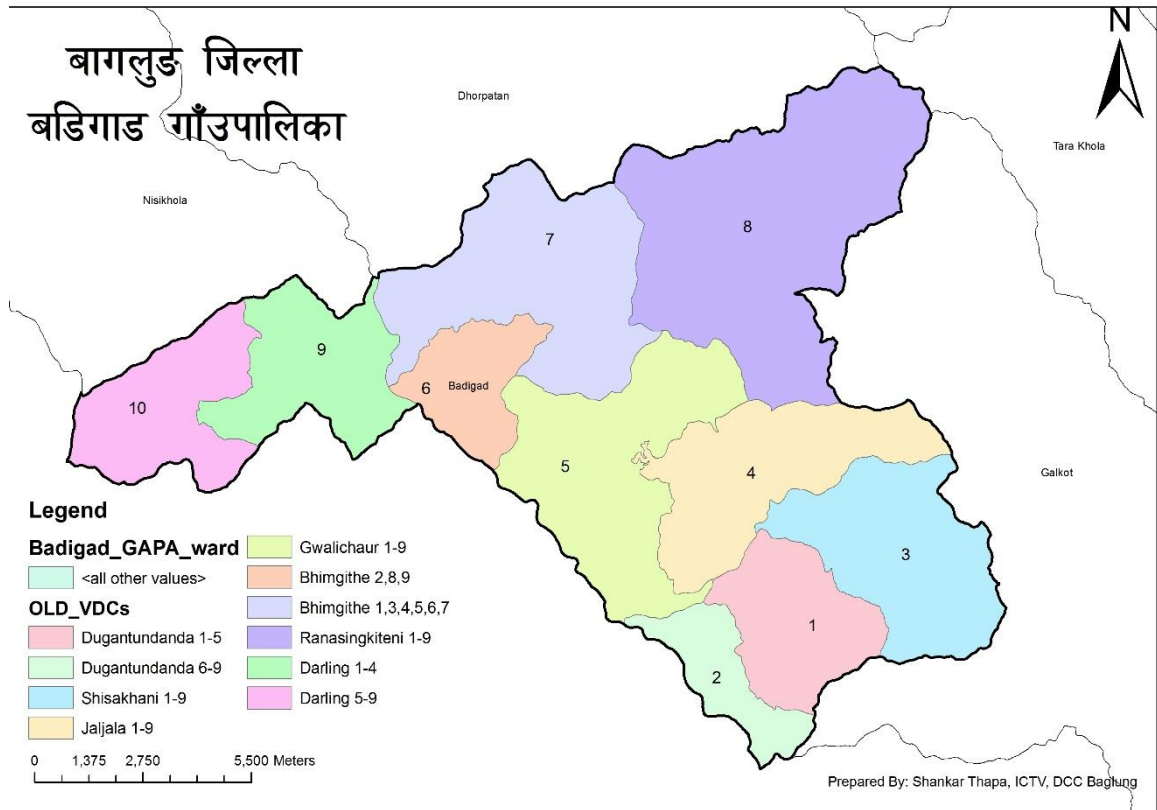
तालिका १६.६.६ सडक पूर्वाधार सम्बन्धि विवरण

व्यापारिक क्षेत्र : घुस्मेली हिल, भातखाने डाँडा, करीमेला ताराखोला ।

ताल तलैया : मतिमारे ताल (साबिक अमरभूमि ६)

प्रमुख पर्यटकीय केन्द्र : ताराखोला हुँडेको लेक ।

७. बडिगाड गाउँपालिका

१) गाउँपालिका पृष्ठभूमि –

बागलुङ जिल्ला क्षेत्र नं ३ मा पर्ने ७ वटा गाविस हरूलाई समेटेर बडिगाड गाउँपालिका गठन गरिएको छ ।

२) गाउँपालिकाको संक्षिप्त परिचय

नामः	बडिगाड गाउँपालिका
क्षेत्रफल (वर्ग कि.मी)	१२९.५३
केन्द्रः	ग्वालीचौरगा.बि.स.को कार्यालय
वडा संख्याः	१० वटा
जनसंख्या	३०९०६ (जनगणना २०६८)
जनघनत्वः	१४५

३) सिमाना

- १) पूर्वः गल्कोट न.पा. मल्म
 २) पश्चिमः निसिखोला गा.पा.राजकुत, प्युठान र गुल्मि जिल्ला
 ३) उत्तरः गल्कोट न.पा.ताराखोला
 ४) दक्षिणः गुल्मि जिल्ला

४) गा.पा.मा समावेश भएका गाविसको जनसंख्या (जनगणना २०६८) र क्षेत्रफल

सि.नं.	साविकका गा.वि.सहर	जनसंख्या	क्षेत्रफल(वर्ग कि.मी)	कैफियत
१	दगातुन्डाँडा	५४६६	१८.५९	
२	सीसाखानी	२०५६	२०.२१	
३	जलजला	४०३५	१९.३४	
४	ग्वालिचौर	४३७५	२४.९४	
५	भीमगिठे	५७९१	२७.३०	
६	रणसिंहकिटेनी	३०३२	४४.३८	
७	दर्लिङ	६१५१	२३.३१	

स्रोत : रा.ज.ज. २०६८

तालिका १६.७.१ गा.पा.मा गाभिएका गाविसको जनसंख्या र क्षेत्रफल

५) गा.पा.को वडा विभाजन र जनसंख्या विवरण तथा घरपरिवार संख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ बाट प्राप्त साविकका गा.वि.स. तथा न.पा.हरुको वार्डवाइज पुरुष महिला र जम्मा जनसंख्या तथा ती गा.वि.स.हरुमा रहेका जम्मा घर परिवार संख्या तल तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

क्र.स.	गा.पा.को वडा नं.	साविक गा.वि.स. र वडा		जनसंख्या			घरपरिवार संख्या
		साविक गाविसको नाम	वडा नं	पुरुष	महिला	जम्मा	
१	१	दगातुन्डाँडा	१-७	११५३	१५१९	२६७२	५५८
२	२	दगातुन्डाँडा	६-९	१२०५	१५८९	२७९४	६१०
३	३	सीसाखानी	१-९	८७७	११७९	२०५६	४१८
४	४	जलजला	१-९	१६९७	२३३८	४०३५	८०४
५	५	ग्वालिचौर	१-९	१९१६	२४५९	४३७५	९२६

६	६	भीमगिठे	२,८,९	९५३	११४१	२०९४	३९८
७	७	भीमगिठे	१,३-७	१६३०	२०६७	३६९७	७८८
८	८	रणसिंहकिटेनी	१-९	१३२६	१७०६	३०३२	५७०
९	९	दर्लिङ	१-४	१२४७	१४८१	२७२८	५४८
१०	१०	दर्लिङ	५-९	१५८७	१८३६	३४२३	६०८
जम्मा				१३५९१	१७३१५	३०९०६	६२२८

स्रोत : रा.ज.ज. २०६८ तालिका १६.७.२ गा.पा.को वडा विभाजन र जनसंख्या विवरण तथा घरपरिवार संख्या

६) जातजाती अनुसारको जनसंख्या

वि.सं. २०६८ को जनगणना अनुसार यस वडिगाड गाउपालिकामा बसोवास गर्दै आएका बहुसंख्यक जातजातीहरुमध्ये मगर,कामी, क्षेत्री, ब्राह्मण, दमाई, कुमाल, सार्की, नेवार, गुरुड, आदि र थोरै संख्यामा रहेका अन्य थकाली, छत्त्याल, सन्यासी जातजातीहरु देखिएका छन् । जुन तपशिल बमोजिमको प्रतिशतमा रहेका छन् ।

मगर - ५०%, कामी - १६%, क्षेत्री - १२%, ब्राह्मण - १०%, दमाई - ४%, कुमाल - २%, छत्त्याल-१%, सार्की - १%, गुरुड - १%, सन्यासी - १%, नेवार - १%, तथा अन्य १% ।

७) मातृभाषा अनुसार जनसंख्याको संरचना

वि.सं. २०६८ को जनगणना अनुसार वडिगाड गाउपालिका क्षेत्रमा बसोवास गर्ने बहुसंख्यक जनसंख्याहरुको बोलिचालीको भाषा नेपाली देखिएको छ । यस बाहेक मगर, नेवार, गुरुड, भाषीको संख्या पनि देखिएको छ भने अन्य छत्त्याल, कुमाल, आदि भाषा बोल्नेको संख्या पनि देखिएका छन् । जम्मा जनसंख्या मध्ये नेपाली भाषी ८५ प्रतिशत, मगर भाषी ४ प्रतिशत र गुरुड, छत्तेल, कुमाल, नेवारी भाषी आदि र अन्य नखुलेका गरी जम्मा १ प्रतिशत देखिएको छ ।

८) संस्थागत पूर्वाधार सम्बन्धी अवस्थाः

८.१) शिक्षण संस्था

१. शिक्षण संस्था								
सि.नं	साविक गाविसको नाम	प्रा.वि.	नि.मा. वि	मा. वि	उ.मा.वि	स्नातक	स्नातकोत्तर	कैफियत
१	दगातुन्डाँडा	९	०	०	२	०	०	निजी सामुदायिक
२	सीसाखानी	४	०	१	०	०	०	
३	जलजला	३	२	१	१	०	०	
४	ग्वालिचौर	७	२	२	१	०	०	
५	भीमगिठे	७	३	१	१	०	०	
६	रणसिंहकिटेनी	७	२	२	०	०	०	
७	दर्लिङ	५	३	२	०	०	०	

स्रोत : जि.शि.का.

तालिका १६.७.३ शिक्षण संस्था सम्बन्धि विवरण

८.१.१) साक्षरता सम्बन्धि विवरण

साक्षरता प्रतिशत			
न.पा. / गा.पा.	महिला	पुरुष	जम्मा
बडिगाडगा.पा.	६५.१	७७.९	७०.६

स्रोत : रा.ज.ज. २०६८

तालिका १६.७.४ साक्षरता सम्बन्धि विवरण

८.२. स्वास्थ्य केन्द्र

क्र.स	साविक गा.वि.सको नाम	स्वास्थ्य केन्द्रको प्रकृति	गा.पा.को वडा नं	कैफियत
१	दगातुन्डाँडा, सीसाखानी, जलजला, ग्वालिचौर, भीमगिटे, रणसिंहकिटेनी, दर्लिङ	स्वास्थ्य चौकी	१, २, ३, ४, ५, ६, ७	

स्रोत : जि.स्वा.का.

तालिका १६.७.५ स्वास्थ्य पूर्वाधार सम्बन्धि विवरण

८.३. कृषि तथा पशु सेवा केन्द्र ; दगातुन्डाँडा १, पाण्डवखानी १ जलजला १

१ पकेट खेती : धानमकै ,, आलु खेति आदि ।

२. ब्यवसायीक खेती/पशुपालन:बाख्रापालन, बंगुरपालन, कुखुरापालन, माहुरि पालन आदि ।

९. परिवारमा वृत्ति वालन अक्सर प्रयोग गरिने साधन

यस गाउपालिकाका धेरैजसो घरपरिवारले आफू वसोवास गरेका घर आवासिय इकाइहरुमा वृत्ति वालनको लागी अक्सर बिजुली प्रयोग गर्ने गरेको देखिएको छ । यस क्षेत्रमा केही प्रतिशत बैकल्पिक उर्जाका स्रोत जस्तै वायोग्यास, सोलर आदिको पनि उपयोग गरेको देखिएको छ ।

जम्मा परिवार संख्या	विद्युत	मट्टितेल	वायोग्यास	सोलर	अन्य	नखुलेको
२४९५	२१३३	१४३	६	१७६	३१	६

स्रोत : रा.ज.ज. २०६८

तालिका १६.७.६ परिवारमा वृत्ति वालन अक्सर प्रयोग गरिने साधन

१०. परिवारले पिउने पानीको मुख्य स्रोत

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ मा गाउपालिका क्षेत्र भित्रका हरेक परिवारले पिउने पानीको मुख्य स्रोतमा घारा/पाइपनै देखिएको छ । यस वाहेक नढाकेको कुवा, मुल तथा सिधै नदी खोला आदि पनि देखिएको छ । जुन तल तालिका उल्लेख गरिएको छ ।

कुल परिवार संख्या	घारा/पाइप	ट्युववेल	ढाकेको कुवा	नढाकेको कुवा	मुलघारा	नदी खोला	अन्य	उल्लेख नभएको
२४९५	२३६६	१	३	१८	९७	४	०	६

स्रोत : रा.ज.ज. २०६८

तालिका १६.७.७ परिवारले पिउने पानीको मुख्य स्रोत

११. परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन सम्बन्धि विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ को नतिजाले यस गाउँपालिका क्षेत्रका अधिकांश परिवारले दैनिक रूपमा खाना पकाउन अक्सर काठ/ दाउरा प्रयोग गर्ने गरेको देखिएको छ। कुल परिवारको ९९ प्रतिशतले खाना पकाउन अक्सर दाउरा प्रयोग गर्ने गरेको देखिन्छ। एल पि ग्यासको प्रयोग गर्ने परिवार संख्या १४ (०.६%) देखिएको छ। मट्टितेल, गुइठा र गोबर ग्यासको प्रयोग न्यून देखिन्छ।

जम्मा घर परिवार संख्या	काठ/ दाउरा	मट्टितेल	एल पि ग्यास	गुइठा	गोबर ग्यास	विजुली	अन्य	नखुलेको
२४९५	२४७०	२	१४	२	१	०	०	६

स्रोत : रा.ज.ज. २०६८

तालिका १६.७.८ परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन सम्बन्धि विवरण

१२) अन्य पूर्वाधार तथा स्रोतहरू:

१२.१ सडक

क्र.स.	१ सडक (किमि)				कैफियत
	साविक गाविस/ नपाको नाम	पिच सडक	ग्राभेल	कच्चा	
१	दगातुन्डाँडा	०	८	१२.२९	
२	सीसाखानी	०	०	५.६	
३	जलजला	०	०	७.८	
४	ग्वालिचौर	०	८	३२.९७	
५	भीमगिठे	०	५	१९.१	
६	रणसिंहकिटेनी	०	०	५.३	
७	दर्लिँड	०	०	१०	

स्रोत : जि.स.स.बागलुङ

तालिका १६.७.९ सडक पूर्वाधार सम्बन्धि विवरण

१२.२ वनक्षेत्र

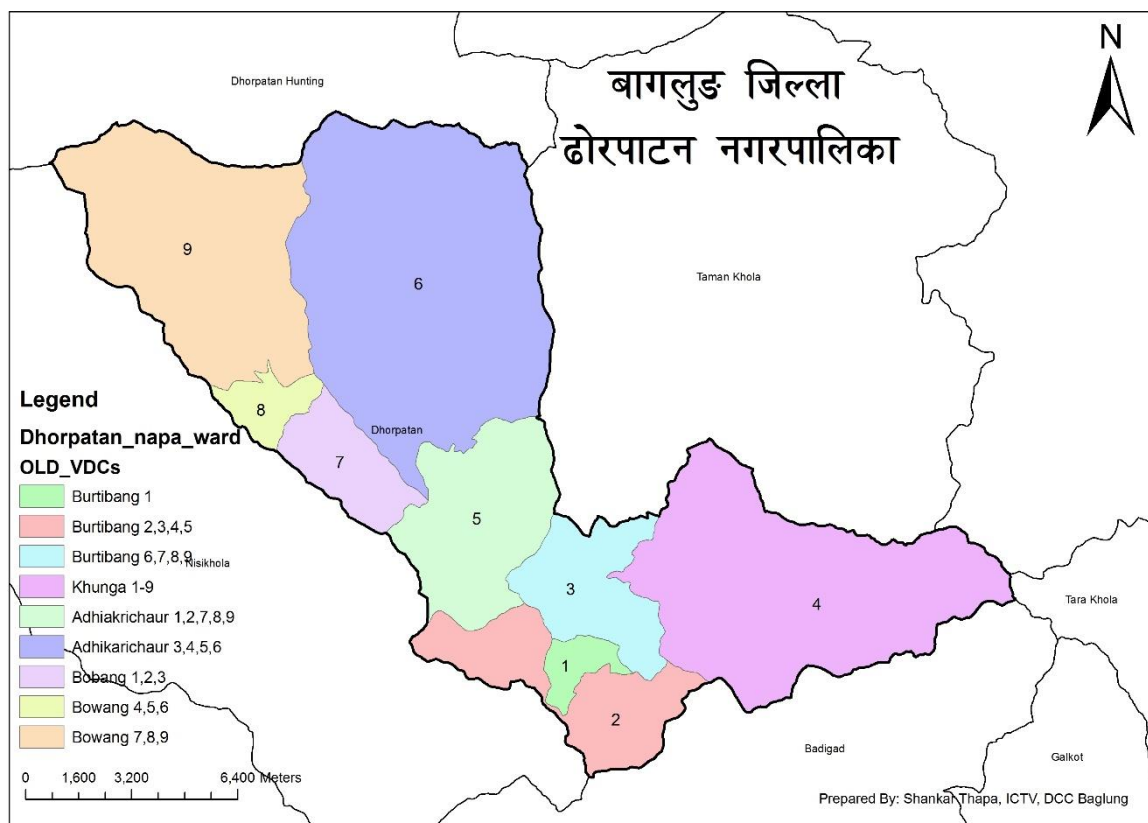
क्र.स.	३ वनक्षेत्र			क्षेत्रफल(हे.)	कैफियत
	वनको नाम	साविक गाविस	गापाको वडा नं		
१	सामुदायिक वन	दगातुन्डाँडा	१	३०६.५२	
२	सामुदायिक वन	सीसाखानी	२	२२०.०५	
३	सामुदायिक वन	जलजला	३	३८७.०२	
४	सामुदायिक वन	ग्वालिचौर	४	३२८.१७	
५	सामुदायिक वन	भीमगिठे	५	५०२.२३	
६	सामुदायिक वन	रणसिंहकिटेनी	६	१२३२.६२	
७	सामुदायिक वन	दर्लिँड	७	३८४.५६	

स्रोत : जि.व.का.बागलुङ

तालिका १६.७.९ वनक्षेत्र सम्बन्धि विवरण

- १२.३ ब्यापारीक केन्द्र: (वजार) ; खर्बाङ बजार, न्वारा बजार, खौलार वजार, खार बजार, खाल वजार, भीमगिठे बजार, भुलेडाँडा वजार ।
- १२.४. ताल तलैया ; अन्धाअन्धी ताल (साबिक ग्वालिचौर ९)
- १२.५. प्रमुख पर्यटकीय केन्द्र: दर्लिङ नेटा, ल्वाङको धुरि-रणसिंकिटेनि, शिवधुरि-रणसिंकिटेनि, ढुङगा खानी-शिशु खानी, असारेको धुरी-भिमगिठे, चमेरे गुफा-ग्वालीचौर, थानपती मन्दिर-ग्वालीचौर, सत्यनाथ शिव मन्दिर-ग्वालीचौर गराङ चौर- दगा, भुले डाँडा-जलजला, मालारानी, गँगरे-दर्लिङ, दाँगाको धुरी-ग्वालीचौर ।
- १२.६ प्रमुख मेला पर्वहरु : न्वागी मेला-ग्वालीचौर, गँगरे मेला-दर्लिङ, शिवधुरी र ल्वाङको धुरीको वैसाख पुर्णिमाको मेला ।

८. ढोरपाटन नगरपालिका

क) नगरपालिकाको पृष्ठभूमि -

बागलुङ जिल्लाको क्षेत्र नं ३ मा पर्ने ऐतिहासिक ढोरपाटन क्षेत्रलाई आधार बनाई साविकका ४ वटा गाविसहरू समावेश गरी ढोरपाटन नगरपालिका गठन गरिएको ।

ख) नगरपालिकाको संक्षिप्त परिचय

नामः	ढोरपाटन नगरपालिका
क्षेत्रफल (वर्ग कि.मी)	२२२.८५
केन्द्रः	बुर्तिबाङ
वडा संख्याः	९ वटा
जनसंख्या	२६४३८ (जनगणना २०६८)
जनघनत्वः	६१.११
घरपरिवारसंख्याः	५७१६

ग) सिमाना

पूर्वः तमानखोला गा.पा र म्याग्दि जिल्ला

पश्चिमः निसिखोला गा.पा. र ढोरपाटन शिकारआरक्ष

उत्तरः ढोरपाटन शिकार आरक्ष र म्याग्दी जिल्ला

दक्षिणः बडिगाड र निसिखोला गा.पा.

घ)न.पा.मा गाभिएका गाविसहरुको जनसंख्या(जनगणना २०६८) र क्षेत्रफल

सि.नं.	साविकका गा.वि.सहरु	जनसंख्या	क्षेत्रफल(वर्ग कि.मी)	कैफियत
१	वुर्तिबाङ	८७७१	३३.०१	
२	खुङ्गा	३६७३	४८.९१	
३	अधिकारीचौर	६६८३	११४.९६	
४	वोवाङ	७०८८	२५४.८१	

स्रोत : रा.ज.ग.०६८

तालिका :१६.८.१ न.पा.मा गाभिएका गाविसको जनसंख्या र क्षेत्रफल

१) न.पा.को वडा विभाजन र जनसंख्याविवरण तथा घरपरिवार सँख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ बाट प्राप्त साविकका गा.वि.स. तथा न.पा.हरुको वार्डवाइज पुरुष महिला र जम्मा जनसंख्या तथा ती गा.वि.स.हरुमा रहेका जम्मा घर परिवार संख्या तल तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

क्र.स.	न.पा.को वडा नं.	साविक गा.वि.स.र वडा		जनसंख्या			घरपरिवार संख्या
		साविक गाविसको नाम	वडा नं	पुरुष	महिला	जम्मा	
१	१	वुर्तिबाङ	१	१७८६	१७७६	३५६२	८२४
२	२	वुर्तिबाङ	२-५	१०७४	१३३७	२४११	५०७
३	३	वुर्तिबाङ	६-९	१२९३	१७२८	३०२१	६७७
४	४	खुङ्गा	१-९	१६३५	२०३८	३६७३	८४३
५	५	अधिकारीचौर	१, २, ७-९	१२५७	१६६५	२९२२	६७३
६	६	अधिकारीचौर	३-६	१६६६	२०९५	३७६१	७५१
७	७	वोवाङ	१-३	९०७	११२५	२०३२	३७८
८	८	वोवाङ	४-६	११८६	१३८८	२५७४	५७४
९	९	वोवाङ	७-९	११५७	१३२५	२४८२	४८९
		जम्मा		११९६१	१४४७७	२६४३८	५७१६

स्रोत : रा.ज.ग.०६८

तालिका :१६.८.२ न.पा. वडा विभाजन र जनसंख्या विवरण तथा घरपरिवार सँख्या

२) जातजाती अनुसारको जनसंख्या

वि.सं. २०६८ को जनगणना अनुसार यस ठोरपाटन नगरपालिकामा बसोवास गर्दै आएका मुख्य जातजातीहरुमध्ये कामी, मगर,क्षेत्री,ब्राह्मण,दमाई, छन्त्याल, कुमाल आदि र थोरै संख्यामा रहेका

थकाली, कायस्थ, सार्की र अन्य केही जातजातीहरु देखिएका छन् । जुन तपशिल बमोजिमको प्रतिशतमा रहेका छन् ।

कामी - ३९%, मगर - २३%, क्षेत्री - १७% , ब्राह्मण - ९%,
दमाई - ३%, छन्त्याल - ३%, कुमाल - २%
थकाली, कायस्थ, सार्की क्रमश १%/१%र अन्य १% ।

३) मातृभाषा अनुसार जनसंख्याको संरचना

वि.सं. २०६८ को जनगणना अनुसार ढोरपाटन नगरपालिका क्षेत्रमा बसोवास गर्ने बहुसंख्यक जनसंख्याहरुको बोलिचालीको भाषा नेपाली देखिएको छ । यस बाहेक मगर, छन्त्याल भाषीको संख्या पनि देखिएको छ भने अन्य तामाङ, थकाली, खाम भाषा, आदि भाषा बोल्नेका सख्या पनि देखिएका छन् । जम्मा जनसंख्या मध्ये नेपाली भाषी ९६ प्रतिशत, मगर भाषी २ छन्त्याल भाषी १ प्रतिशत अन्य भाषा बोल्नेको संख्या १ प्रतिशत देखिएको छ ।

४) संस्थागत पूर्वाधार सम्बन्धी अवस्थाः

१. शिक्षण संस्था

१. शिक्षण संस्था								
सि.नं	साविक गाविसको नाम	प्रा. वि.	नि.मा. वि	मा.वि	उ.मा. वि	स्नातक	स्नातकोत्तर	कैफियत
१	वुर्तिबाङ	६	४	०	१	१	०	निजी/ सामुदायिक
२	खुङ्गा	३	२	२	०	०	०	
३	अधिकारीचौर	६	२	२	१	०	०	
४	बोवाङ	१०	२	१	०	०	०	

स्रोत : जि.शि.का. बागलुङ

तालिका १६.८.३ शिक्षण संस्था सम्बन्धि विवरण

२) साक्षरता सम्बन्धि विवरण

साक्षरता प्रतिशत			
न.पा. / गा.पा.	महिला	पुरुष	जम्मा
बडिगाडगा.पा.	५६.१	७२.४	६३.४

स्रोत : रा.ज.ग.०६८

तालिका १६.८.४ साक्षरता सम्बन्धि विवरण

३)स्वास्थ्य केन्द्र

क्र.स.	२. स्वास्थ्य केन्द्र

	साविक गा.वि.सको नाम	स्वास्थ्य केन्द्रको प्रकृति	स्वास्थ्य संस्थाको वेड संख्या	नपाको वडा नं	
१	वुर्तिबाङ	१ आयुर्वेद, १ अस्पताल	२५	१	
२	बोबाङ, खुङ्गा, अधिकारीचौर,	स्वास्थ्यचौकी	०	३, ५, ७	

स्रोत : जि.स्वा.का.बागलुङ

तालिका : १६.द.५ स्वास्थ्य पूर्वाधार सम्बन्धि विवरण

४. कृषि तथा पशु सेवा केन्द्रवुर्तिबाङ १, खुङ्गा १

१. पकेट खेती:आलु ,स्याउ,मकै आदि ।

२. व्यवसायीक खेती पशुपालन : भेडा, वाख्रा पालन कुखुरा पालन ।

५. परिवारमा वृत्ति वालन अक्सर प्रयोग गरिने साधन

यस नगरपालिकाका धेरैजसो घरपरिवारले आफू वसोवास गरेका घर आवासिय इकाइहरूमा वृत्ति वालनको लागी अक्सर विजुली प्रयोग गर्ने गरेको देखिएको छ । यस क्षेत्रमा केही प्रतिशत वैकल्पिक उर्जाका स्रोत जस्तै वायोग्यास, सोलर आदिको पनि उपयोग गरेको देखिएको छ ।

जम्मा परिवार संख्या	विद्युत	मट्टितेल	वायोग्यास	सोलर	अन्य	नखुलेको
५७९६	४३६६	९५२	१२	४८	२९१	४७

स्रोत : रा.ज.ग. २०६८

तालिका १६.द.६ परिवारमा वृत्ति वालन अक्सर प्रयोग गरिने साधन

६. परिवारले पिउने पानीको मुख्य स्रोत

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ मा ढोरपाटन नगरपालिका क्षेत्र भित्रका परिवारले पिउने पानीको मुख्य स्रोतमा घारा/पाइपनै देखिएको छ । यस वाहेक नढाकेको कुवा, मुल तथा सिधै नदी खोला आदि बाट पनि पिउनका लागी पानीको प्रयोग गरेको देखिएको छ । जुन तल तालिका उल्लेख गरिएको छ ।

कुल परिवार संख्या	घारा/पाइप	ट्युववेल	ढाकेको कुवा	नढाकेको कुवा	मुलघारा	नदी खोला	अन्य	उल्लेख नभएको
५७९६	४४११	२	१६	५५९	३६५	२९८	१९	४६

स्रोत : रा.ज.ग. २०६८

तालिका १६.द.७ परिवारले पिउने पानीको मुख्य स्रोत

७. परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन सम्बन्धि विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ को नतिजाले यस नगरपालिका क्षेत्रका अधिकांश परिवारले दैनिक रुपमा खाना पकाउन अक्सर काठ/ दाउरा प्रयोग गर्ने गरेको देखिएको छ । कुल परिवारको ९१ प्रतिशतले खाना पकाउन अक्सर दाउरा प्रयोग गर्ने गरेको देखिन्छ । एल पि ग्यासको प्रयोग गर्ने परिवार संख्या ४१७ अर्थात ७% देखिएको छ । यो संख्या विस्तारै बढ्दो क्रममा देखिन्छ । मट्टितेल, गोवर ग्यासको प्रयोग न्यून देखिन्छ ।

जम्मा घर	काठ/	मट्टितेल	एल पि	गुइठा	गोवर ग्याँस	विजुली	अन्य	नखुलेको
----------	------	----------	-------	-------	-------------	--------	------	---------

तथ्याङ्क कार्यालय, बागलुङ

१०२

२०७४

परिवार संख्या	दाउरा		ग्यास					
५७६	५२११	२८	४१७	२	११	०	०	४७

स्रोत : रा.ज.ग. २०६८ तालिका १६.८.८ परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन सम्बन्धि विवरण

८) अन्य पुर्वाधार तथा स्रोतहरू:

१ सडक

क्र.स.	१ सडक (किमि)				कैफियत
	साविक गाविसको नाम	पिच सडक	ग्राभेल	कच्ची	
१	वुर्तिवाड		५	२६.१४	
२	खुङ्गा		०	१६	
३	अधिकारीचौर		०	१२.३५	
४	बोवाड		०	१३.७	

स्रोत : जि.स.स.बागलूड तालिका १६.८.९ सडक पुर्वाधार सम्बन्धि विवरण

२ वनक्षेत्र

क्र.स.	३ वनक्षेत्र			क्षेत्रफल(हे.)	कैफियत
	वनको किसिम	साविक गाविस	नपाको वाड नं		
१	सामुदायिक वन	वुर्तिवाड	१	६४६.७३	
२	सामुदायिक वन	खुङ्गा	३	१२५९.८१	
३	सामुदायिक वन	अधिकारीचौर	५	१६३७.५२	
४	सामुदायिक वन	बोवाड	७	६१८.८१	

स्रोत : जि.व.का.बागलूड तालिका १६.८.१० वनक्षेत्र सम्बन्धि विवरण

९ बैंक तथा वित्तीय संस्था

क्र.स.	साविक गाविस	सहकारी संस्था	फाईनान्स	विकास बैंक	बैंक	कैफियत
१	वुर्तिवाड	१९	२	१	२	
२	खुङ्गा	३	०	०	०	
३	अधिकारीचौर	३	०	०	०	
४	बोवाड	४	०	०	०	

स्रोत : स्थलगत संकलित विवरण तालिका १६.८.११ बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धि विवरण

१०. प्रमुख व्यापारिक केन्द्र : वुर्तिवाड बजार ।

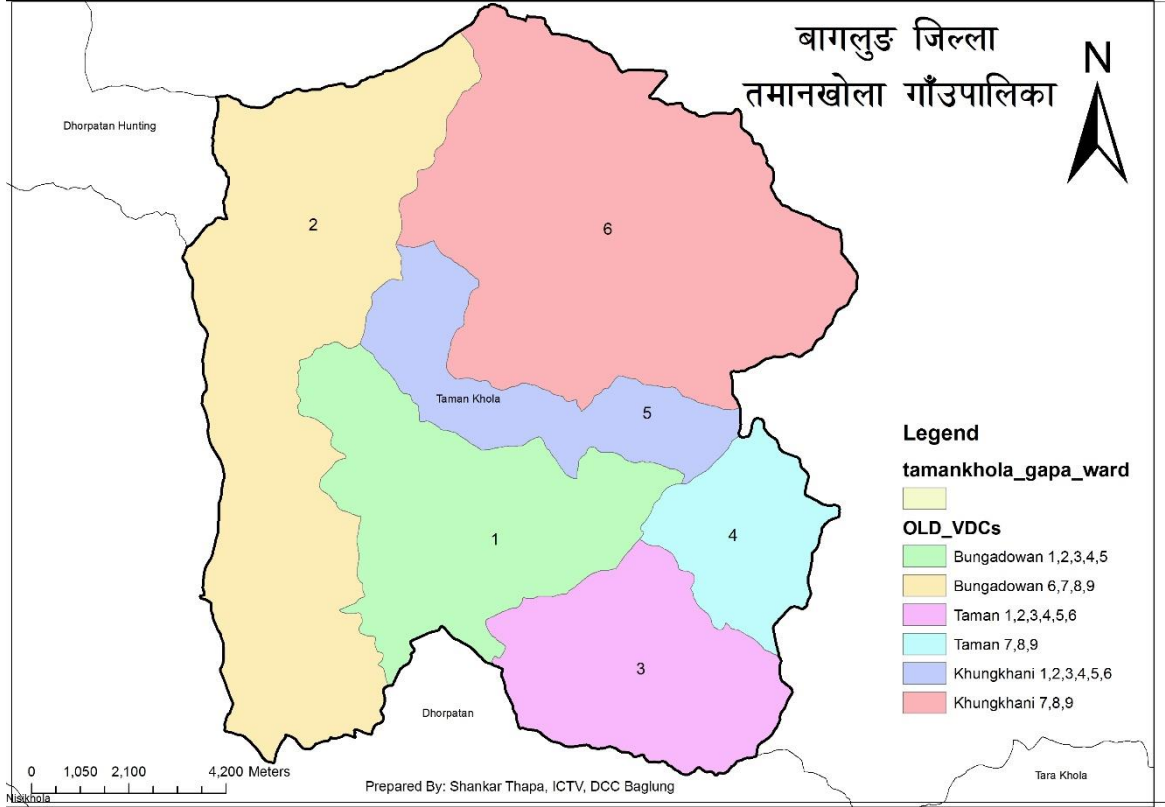
११. पर्यटकीय केन्द्र : अर्नाकोट वुर्तिवाड, ढोरपाटन, उत्तरगंगा ढोरपाटन, ढोरपाटन शिकार आरक्ष, रुद्रताल-वोवाड, ढोरपाटनबराह मन्दिर, ढोरपाटनको बौद्ध गुम्बा र प्राकृतिक चिकित्सालय ।

१२. प्रख्यात मठ मन्दिर तथा कोटहरूको संक्षिप्त चिनारी

ढोरपाटन

नेपालको प्रसिद्ध ठाउँहरूमध्ये बागलुङको ढोरपाटनको नाम पनि आउँछ । यो बागलुङ जिल्ला साविक बोबाङ गा.वि.स. मा पर्दछ । तुलाचन धुरी यसै गाउँको आसपासमा पर्दछ । उत्तरगङ्गाको बराहस्थानमा वर्षको एक पटक जनैपूर्णिमाको दिन मेला लाग्दछ । हिन्दूहरूको आराध्य देवता पशुपतिनाथको अगाडिपट्टि साँढेको मूर्ति भएजस्तै यहाँ पनि एउटा ठूलो साँढेको मूर्ति स्थापना गरिएको छ । यस ठाउँमा पूर्व दिशाबाट उत्तर दिशातिर निरन्तर बगिरहने गङ्गा भएकोले उत्तरगङ्गाको नाउँले पनि यो चर्चित हुन पुगेको छ । ढोरपाटन नेपालको एकमात्र शिकार आरक्ष पनि हो । चारैतिर पहाडले घेरिएको ढोरपाटन उपत्यका, उत्तरतर्फ वग्ने उत्तरगंगा नदी तथा वन्य जन्तुको शिकार गर्न पाइने व्यवस्थाले यो बागलुङको सबभन्दा महत्वपूर्ण पर्यटकिय स्थल हुन गएको छ ।

१. तमानखोला गाउँपालिका

१) गाउँपालिकाको पृष्ठभूमि -

बागलुङ जिल्लाको क्षेत्र नं ३ मा पर्ने तमान खोला क्षेत्रलाई आधार बनाई साविकका ३ वटा गाविसहरूको समायोजन गरी तमान खोला गाउँपालिका गठन गरिएको गठन ।

२) गाउँपालिकाको संक्षिप्त परिचय

नामः	तमान खोला गाउँपालिका
क्षेत्रफल (वर्ग कि.मी)	१७८.०२
केन्द्रः	वोङ्गादोभान गा.वि.स.को कार्यालय
वडा संख्याः	६ वटा
जनसंख्या	१०६५९(जनगणना २०६८)
घरपरिवार संख्या	२४२२
जनघनत्वः	५६.३५

४) सिमाना

पूर्वः म्याग्दी जिल्ला पश्चिमः ढोरपाटन न.पा., ढोरपाटन शि.आ.

उत्तरः म्याग्दी जिल्ला दक्षिणः ढोरपाटन न.पा.बुर्तिवाङ

३) गा.पा.मा गाभिएका गाविसको जनसंख्या(जनगणना २०६८) र क्षेत्रफल

सि.नं.	साविकका गा.वि.स.	जनसंख्या	क्षेत्रफल(वर्ग कि.मी)	कैफियत
१	बोङ्गादोभान	५४८६	८०.०४५९	
२	तमान	२८७१	३०.४५२६	
३	खुङ्खानी	२३०२	७८.६५९७	

स्रोत : रा.ज.ग.०६८

तालिका :१६.९.१ गा.पा.मा गाभिएका गाविसको जनसंख्या र क्षेत्रफल

४) गा.पा.को वडा विभाजन र जनसंख्याविवरण तथा घरपरिवार सँख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ बाट प्राप्त साविकका गा.वि.स. तथा न.पा.हरुको वार्डवाइज पुरुष महिला र जम्मा जनसंख्या तथा ती गा.वि.स.हरुमा रहेका जम्मा घर परिवार संख्या तल तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

क्र.स.	गा.पा.को वडा नं.	साविक गा.वि.स. र वडा		जनसंख्या			घरपरिवार संख्या
		साविक गाविसको नाम	वडा नं	पुरुष	महिला	जम्मा	
१	१	बोङ्गादोभान	१-५	१२८९	१५६४	२८५३	६३८
२	२	बोङ्गादोभान	६-९	११३४	१४९९	२६३३	५७९
३	३	तमान	१-६	७५१	९३४	१६८५	४१४
४	४	तमान	७-९	५०७	६७९	११८६	२६६
५	५	खुङ्खानी	१-६	५९९	७९०	१३८९	३२६
६	६	खुङ्खानी	७-९	३९७	५१६	९१३	१९९
		जम्मा		४६७७	५९८२	१०६५९	२४२२

स्रोत : रा.ज.ग.०६८

तालिका :१६.९.२ गा.पा.को वडा विभाजन र जनसंख्याविवरण तथा घरपरिवार सँख्या

५) जातजाती अनुसारको जनसंख्या

वि.सं. २०६८ को जनगणना अनुसार यस तमानखोलागाउँपालिकामा बसोवास गर्दै आएका मुख्य जातजातीहरुमध्ये कामी, मगर,छत्त्याल,क्षेत्री,ब्राह्मण,दमाई, आदि र थोरै संख्यामा रहेका थकाली, सन्यासी, गुरुङ र अन्य केही जातजातीहरु देखिएका छन् । जुन तपशिल बमोजिमको प्रतिशतमा रहेका छन् ।

कामी - ५६%, मगर - २७%, छत्त्याल - १२%, क्षेत्री - २% ,
ब्राह्मण - १%, दमाई - १%, थकाली, सन्यासी, गुरुड र अन्य १% ।

६) मातृभाषा अनुसार जनसंख्याको संरचना

वि.सं. २०६८ को जनगणना अनुसार तमानखोलागाउँपालिका क्षेत्रमा बसोवास गर्ने बहुसंख्यक जनसंख्याहरूको बोलिचालीको भाषा नेपाली देखिएको छ । यस बाहेक मगर, छत्त्याल भाषीको संख्या पनि देखिएको छ भने अन्य भाषा बोल्नेका सख्या देखिएको छैन । जम्मा जनसंख्या मध्ये नेपाली भाषी ९८ प्रतिशत, छत्त्याल भाषी १ प्रतिशत तथा मगर र अन्य भाषा बोल्नेको संख्या १ प्रतिशत देखिएको छ ।

७) संस्थागत पूर्वाधार सम्बन्धी अवस्थाः

७.१) शिक्षण संस्था

१. शिक्षण संस्था								
सि.नं	साविक गाविसको नाम	प्रा. वि.	नि.मा. वि	मा.वि	उ.मा. वि	स्नातक	स्नातकोत्तर	कैफियत
१	बोङ्गादोभान	७	०	२	१	०	०	निजी/ सामुदायिक
२	तमान	१	१	१	०	०	०	
३	खुङ्खानी	४	१	१	०	०	०	

स्रोत : जि.शि.का., बागलुङ

तालिका : १६.१.३ शिक्षण संस्था सम्बन्धि विवरण

७.१.२) साक्षरता सम्बन्धि विवरण

साक्षरता प्रतिशत			
न.पा. / गा.पा.	महिला	पुरुष	जम्मा
तमान खोला गा.पा.	५६.६	७२.६	६३.५

स्रोत : रा.ज.ग.०६८

तालिका : १६.१.४ गा.पा.को साक्षरता सम्बन्धि विवरण

७.२ स्वास्थ्य केन्द्र

क्र.स.	साविक गा.वि.सको नाम	स्वास्थ्य संस्थाको किसिम	गा.पा.को वडा नं	कैफियत
१	बोङ्गादोभान, तमान, खुङ्खानी	स्वास्थ्य चौकी	१, ३, ४	

७.३) कृषि तथा पशु सेवा ;

पकेट खेती: आलु, व्यवसायीक खेती पशु पालन वाख्रापालन, कुखुरा पालन, माहुरि पालन आदी ।

८. परिवारमा बत्ति बालन अक्सर प्रयोग गरिने साधन

यस गाउँपालिकाका धेरैजसो घरपरिवारले आफू बसोवास गरेका घर आवासिय इकाइहरूमा बत्ति बालनको लागी अक्सर बिजुली प्रयोग गर्ने गरेको देखिएको छ । यस क्षेत्रमा केही प्रतिशत बैकल्पिक उर्जाका स्रोत जस्तै वायोग्यास, सोलर आदिको पनि उपयोग गरेको देखिएको छ ।

जम्मा परिवार संख्या	विद्युत	मट्टितेल	वायोग्यास	सोलर	अन्य	नखुलेको
२४२२	१९०५	३१६	२	१३	१७०	१६

स्रोत : रा.ज.ग.०६८

तालिका :१६.९.५ गा.पा.को परिवारमा वृत्ति वालन अक्सर प्रयोग गरिने साधन

९. परिवारले पिउने पानीको मुख्य स्रोत

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ मा तमानखोला गाउपालिका क्षेत्र भित्रका परिवारले पिउने पानीको मुख्य स्रोतमा घारा/पाइपनै देखिएको छ । यस बाहेक नढाकेको कुवा, मुल तथा सिधै नदी खोला आदि बाट पनि पिउनका लागी पानीको प्रयोग गरेको देखिएको छ । जुन तल तालिका उल्लेख गरिएको छ ।

कुल परिवार संख्या	घारा/पाइप	ट्युववेल	ढाकेको कुवा	नढाकेको कुवा	मुलघारा	नदी खोला	अन्य	उल्लेख नभएको
२४२२	२०६२	१	१७	११४	१६६	४६	०	१६

स्रोत : रा.ज.ग.०६८

तालिका :१६.९.६ परिवारले पिउने पानीको मुख्य स्रोत

१०. परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन सम्बन्धि विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ को नतिजाले यस गाउपालिका क्षेत्रका अधिकांश परिवारले दैनिक रुपमा खाना पकाउन अक्सर काठ/ दाउरा प्रयोग गर्ने गरेको देखिएको छ । कुल परिवारको ९९ प्रतिशतले खाना पकाउन अक्सर दाउरा प्रयोग गर्ने गरेको देखिन्छ । एल पि ग्यास, मट्टितेल, गुइठा, गोवर ग्यास तथा अन्य नखुलेको गरी १ प्रतिशत रहेका छन् । गोवर ग्यासको प्रयोग न्यून देखिन्छ ।

परिवार संख्या	काठ/ दाउरा	मट्टितेल	एल पि ग्यास	गुइठा	गोवर ग्यास	विजुली	अन्य	नखुलेको
२४२२	२३९९	३	२	१	१	०	०	१६

स्रोत : रा.ज.ग.०६८

तालिका :१६.९.७ परिवारमा खाना पकाउन प्रयोग गरिने इन्धन सम्बन्धि विवरण

११) अन्य पुर्वाधार तथा स्रोतहरु:

११.१) सडक

क्र.स.	१ सडक (किमि)				कैफियत
	साविक गाविसको नाम	पिच सडक	ग्राभेल	कच्ची	
३	बोङ्गादोभान		०	१३.५	
६	तमान		०	२.३	
७	खुङ्खानी		०	०	

स्रोत : जि.स.स.बागलुङ

तालिका :१६.९.८ सडक सम्बन्धि विवरण

११.२) वनक्षेत्र

क्र.स.	३ वनक्षेत्र (निजी वन बाहेक)			क्षेत्रफल(हे.)	कैफियत
	वनको किसिम	साविक गाविस	गापाको वडा		
३	सामुदायिक वन	बोङ्गादोभान	१	१६४७.१९	
६	सामुदायिक वन	तमान	३	५५.३४	

तथ्याङ्क कार्यालय, बागलुङ

७	सामुदायिक वन	खुङ्खानी	४	४२५.९९	
---	--------------	----------	---	--------	--

स्रोत : जि.व.का.बागलुङ

तालिका : १६.९.९ वनक्षेत्र सम्बन्धि विवरण

११.३) बैंक तथा वित्तीय संस्था ; सहकारी संख्या

बोङ्गादोभान	तमान	खुङ्खानी
५	४	२

स्रोत : डि.स.का.बागलुङ

तालिका : १६.९.१० सहकारी संघ संस्था सम्बन्धि विवरण

१२) ब्यापारिक क्षेत्र ; बोङ्गादोभान बजार, लामेला- तमान ।

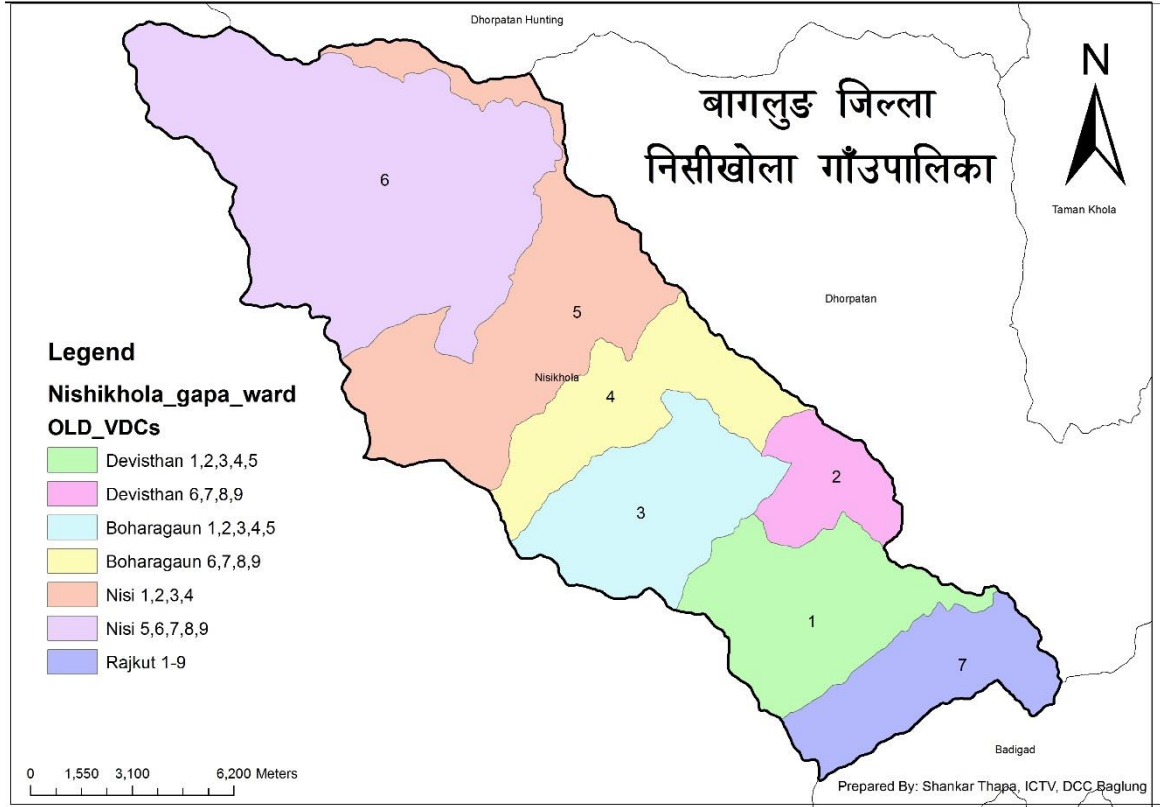
१३) प्रमुखपर्यटकीय स्थल ; मुठा चोर र सादिवनको बराह ताल, (साविक बोङ्गादोभान १, शोलेको धुरि -साविक तमान गाविस), नउडल्ले पहाड, अगुटेको देउराली, मालिकाको धुरि, अमिलचउर-दुर्लेख-योगिकोठि, नाउचुलीको धुरी ।

१४ (प्रख्यात मठ मन्दिर तथा कोटहरूको संक्षिप्त टिनारी

शोलेको धुरी

पश्चिम पहाडी गाउँहरूमा यतिको अग्लो धुरी अन्य ठाउँहरूमा कतै पाइँदैन । यो धुरी समुद्री सतहबाट करिब ५ हजार फुट उचाइमा रहेको अनुमान गरिएको छ । यसको चुचुरोबाट राजधानी (काठमाडौं) का डाँडाकाँडाहरू देख्न सकिन्छ भन्ने विश्वास छ । शोलेको धुरी, बागलुङ जिल्ला, गल्कोट क्षेत्रभित्र पर्दछ । यसको चुचुरोमा पुग्दा निकै कठिनताको महसुस गर्नुपर्दछ ।

१०. निसीखोला गाँउपालिका

१) गाउँपालिकाको पृष्ठभूमि -

बागलुङ जिल्लाको क्षेत्र नं ३ मा पर्ने राजकुट, देविस्थान, बोहरागाँऊ र निसीखोला गा.वि.स. गारि ४ वटा गाविसहरू समावेस गरी निसीखोला गाउँपालिका गठन गरिएको ।

२) गाउँपालिकाको संक्षिप्त परिचय

नाम:	निसी खोला गाउँपालिका
क्षेत्रफल (वर्ग कि.मी)	२४४.३७
केन्द्र:	देविस्थान गा.वि.स.को कार्यालय
वडा संख्या:	७ वटा
जनसंख्या	२३३२५(जनगणना२०६८)
जनघनत्व:	६६.२८
घरपरिवार संख्या	४८९६

३) सिमाना

पूर्व: ढोरपाटन गा. पा. पश्चिम: रोल्पा जिल्ला
उत्तर: ढोरपाटन शि.आ. र रुकुम जिल्ला दक्षिण: बडिगाड गा.पा र प्युठान जिल्ला

४) गा.पा.मा गाभिएकासाविक गाविसको जनसंख्या(जनगणना २०६८) र क्षेत्रफल

सि.नं.	साविकका गा.वि.स .हरु	जनसंख्या	क्षेत्रफल(वर्ग कि.मी)	कैफियत
१	देवीस्थान	७६५१	४५.०७	
२	बोहोरागाउँ	५९०३	५८.६३	
३	निसी	७०५७	२०७.२३	
४	राजकुत	२६८९	२१.२९	

स्रोत : रा.ज.ग.०६८

तालिका : १६.१०.१ गा.पा.मा गाभिएका साविक गाविसको जनसंख्या र क्षेत्रफल

५) गा.पा.को वडा विभाजन र जनसंख्याविवरण तथा घरपरिवार संख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ बाट प्राप्त साविकका गा.वि.स. तथा न.पा.हरुको वार्डवाइज पुरुष महिला र जम्मा जनसंख्या तथा ती गा.वि.स.हरुमा रहेका जम्मा घर परिवार संख्या तल तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

क्र.स.	गा.पा.को वडा नं.	साविक गा.वि.स.र वडा		जनसंख्या			घरपरिवार संख्या
		साविक गाविसको नाम	वडा नं	पुरुष	महिला	जम्मा	
१	१	देविस्थान	१-५	१६२४	२११५	३७३९	७८९
२	२	देविस्थान	६-९	१७०२	२२१०	३९१२	८२७
३	३	बिहोरागाउ	१-५	१३८१	१७५०	३१३१	७०४
४	४	बिहोरागाउ	६-९	१२९३	१४९८	२७९१	५९२
५	५	निसी	१-४	१५३५	१९८५	३५२०	७२६
६	६	निसी	५-९	१६०२	१९४१	३५४३	७००
७	७	राजकुत	१-९	११४१	१५४८	२६८९	५५८
		जम्मा		१०२७८	१३०४७	२३३२५	४८९६

स्रोत : रा.ज.ग.०६८

तालिका : १६.१०.२ गा.पा.को वडा विभाजन र जनसंख्याविवरण तथा घरपरिवार संख्या

६) जातजाती अनुसारको जनसंख्या

वि.सं. २०६८ को जनगणना अनुसार यस निसीखोला गाउपालिकामा बसोवास गर्दै आएका मुख्य जातजातीहरुमध्ये मगर,कामी, क्षेत्री,ब्राह्मण,दमाई, ठकुरी, छत्त्याल, गुरुड आदि र थोरै संख्यामा रहेका

नेवार, तामाङ, थकाली, सन्यासी, घर्ती/भुजेलसार्की र अन्य केही जातजातीहरु देखिएका छन् । जुन तपशिल बमोजिमको प्रतिशतमा रहेका छन् ।

मगर - ३०%, कामी - २८%, क्षेत्री - १७% ब्राह्मण - ८%, ठकुरी - ५% दमाई - ५%, छन्त्याल - २%, गुरुङ - २%, सन्यासी - १%, नेवार - १% तामाङ-१% र थकाली, सार्की, घर्ती/भुजेल र अन्य गरी १% ।

७) मातृभाषा अनुसार जनसंख्याको संरचना

वि.सं. २०६८ को जनगणना अनुसार नीसीखोलागाउँपालिका क्षेत्रमा बसोवास गर्ने बहुसंख्यक जनसंख्याहरुको बोलिचालीको भाषा नेपाली देखिएको छ । यस बाहेक मगर, खाम भाषीको संख्या पनि देखिएको छ, भने गुरुङ, तामाङ भाषा बोल्नेको संख्या देखिएको छ । जम्मा जनसंख्या मध्ये नेपाली भाषी ८३ प्रतिशत, मगर भाषी १० प्रतिशत तथा खाम भाषा ५ प्रतिशत तामाङ १ प्रतिशत र गुरुङ लगायत अन्य भाषा बोल्नेको संख्या १ प्रतिशत देखिएको छ ।

८) संस्थागत पूर्वाधार सम्बन्धी अवस्थाः

८.१). शिक्षण संस्था

१. शिक्षण संस्था								
सि.नं	साविक गाविसको नाम	प्रा. वि.	नि.मा. वि	मा.वि	उ.मा. वि	स्नातक	स्नातकोत्तर	कैफियत (निजी तथा सामुदायिक खुलाउने)
१	देवीस्थान	११	२	२	१	०	०	सामुदायिक
२	बोहोरागाउँ	१०	२	१	१	०	०	
३	निसी	७	२	१	०	०	०	
४	राजकुत	५	३	१	०	०	०	५
८.१.१ साक्षरता प्रतिशत								
न.पा. /गा.पा.		महिला		पुरुष		जम्मा		
निसीखोला गा.पा.		५३.१		६९.८		६०.३		
९.२.२. स्वास्थ्य केन्द्र								
क्र.स.	साविक गा.वि.सको नाम	स्वास्थ्य केन्द्रको किसिम		स्वास्थ्य संस्थाको बेड		गापाको वडा नं		
१	देवीस्थान, बोहोरागाउँ, निसी, राजकुत	स्वास्थ्य चौकी		०		२, ४, ६, ७		

स्रोत : जि.स्वा.का.बागलुङ

तालिका : १६.१०.३ : स्वास्थ्य पूर्वाधार सम्बन्धि विवरण

८.३) कृषितथा पशु सेवा ;

पकेट खेती:कोद,धान ,मकै ।

व्यवसायीक खेती पशु पालन वाख्रापालन, कुखुरा पालन, माहुरि पालन आदी ।

तथ्याङ्क कार्यालय, बागलुङ

११२

२०७४

९. परिवारमा बत्ति वालन अक्सर प्रयोग गरिने साधन

यस गाउँपालिकाका धेरैजसो घरपरिवारले आफू वसोवास गरेका घर आवासिय इकाइहरूमा बत्ति वालनको लागि अक्सर बिजुली प्रयोग गर्ने गरेको देखिएको छ । यस क्षेत्रमा केही प्रतिशत बैकल्पिक उर्जाका स्रोत जस्तै वायोग्यास, सोलर आदिको पनि उपयोग गरेको देखिएको छ ।

जम्मा परिवार संख्या	विद्युत	मट्टितेल	वायोग्यास	सोलर	अन्य	नखुलेको
४८९६	२२४६	२१७५	९	१४५	२८२	३९

स्रोत : रा.ज.ग.०६८

तालिका : १६.१०.४ परिवारमा बत्ति वालन अक्सर प्रयोग गरिने साधन

१०. परिवारले पिउने पानीको मुख्य स्रोत

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ मा निसीखोला गाउँपालिका क्षेत्र भित्र वसोवास गर्ने परिवारले पिउने पानीको मुख्य स्रोतमा घारा/पाइपनै देखिएको छ । यस बाहेक नढाकेको कुवा, मुल तथा सिधै नदी खोला आदि बाट पनि पिउनका लागि पानीको प्रयोग गरेको देखिएको छ । जुन तल तालिका उल्लेख गरिएको छ ।

कुल परिवार संख्या	घारा/पाइप	ट्युबवेल	ढाकेको कुवा	नढाकेको कुवा	मुलघारा	नदी खोला	अन्य	उल्लेख नभएको
४८९६	३५९४	३	२३	४६५	४७८	२९४	१	३८

स्रोत : रा.ज.ग.०६८

तालिका : १६.१०.५ परिवारले पिउने पानीको मुख्य स्रोत

११. परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन सम्बन्धि विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ को नतिजाले यस गाउँपालिका क्षेत्रका अधिकांश परिवारले दैनिक रूपमा खाना पकाउन अक्सर काठ/दाउराको प्रयोग गर्ने गरेको देखिएको छ । कुल परिवारको ९८ प्रतिशतले खाना पकाउन अक्सर दाउरा प्रयोग गर्ने गरेको देखिन्छ । एल पि ग्यास, मट्टितेल, गुइठा तथा अन्य नखुलेको गरी १ प्रतिशत रहेका छन् । एल पी ग्यासको प्रयोग बढ्दै गएको छ भने गोवर ग्यासको प्रयोग देखिएको छैन ।

परिवार संख्या	काठ/ दाउरा	मट्टितेल	एल पि ग्यास	गुइठा	गोवर ग्याँस	बिजुली	अन्य	नखुलेको
४८९६	४८१८	२२	१२	५	०	०	०	३९

स्रोत : रा.ज.ग.०६८

तालिका : १६.१०.६ परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन सम्बन्धि विवरण

१२) अन्य पुर्वाधार तथा स्रोतहरू:

क्र.स.	सडक (किमि)				कैफियत
	साविक गाविसको नाम	पिच सडक	ग्राभेल	कच्ची	

१	देवीस्थान	०	१४	७	
२	बोहोरागाउँ	०	६	५.१०	
३	निसी	०	१५	२२	
४	राजकुत	०	०	७.५०	

स्रोत : जि.स.स. बागलुङ

तालिका १६.१०.७ सडक सम्बन्धि विवरण

१२.१) वनक्षेत्र

क्र.स.	३ वनक्षेत्र			क्षेत्रफल(हे.)	कैफियत
	वनको किसिम	साविक गाविको नाम	गा.पा.को वाड नं		
१	सामुदायिक वन	देवीस्थान	२	१०६५.९६	
२	सामुदायिक वन	बोहोरागाउँ	४	११७१.७	
३	सामुदायिक वन	निसी	६	२६१६.२५	
४	सामुदायिक वन	राजकुत	८	३२१.३६	

स्रोत : जि.व.का. बागलुङ

तालिका १६.१०.८ वनक्षेत्र सम्बन्धि विवरण

१२.२) वित्तीय संस्था (सहकारि) सम्बन्धी

देवीस्थान	बोहोरागाउँ	निसी	राजकुत
३	२	३	२

स्रोत : डि.स.का. बागलुङ

तालिका १६.१०.८ सहकारी संस्था सम्बन्धि विवरण

१३) प्रमुखपर्यटकीय स्थल : देविस्थान मन्दिर, निसि ढोरबराह,झिवा खोला- बोहरागाउ, राजकुत ।

१४) प्रख्यात मठ मन्दिर तथा कोटहरूको संक्षिप्त टिनारी

राजकूट

बागलुङ जिल्लाको पश्चिम भेकमा पर्ने साविक राजकुत गा.वि.स.को नामले यो प्रसिद्ध छ । यो गाउँ विकास समिति क्षेत्रभित्र अर्वाकोटको भगवती मन्दिरमा प्रत्येक वर्षको हरितालिका (तीज) र चैत्र दशमीका दिन पनि यहाँ मेला लाग्दछ । सदरमुकाम बागलुङ बजारबाट यस ठाउँमा पुग्न करिव तीन दिन (हिँडेर) जति लाग्छ । दुर्गम क्षेत्रमा पर्ने या मेलाको आफ्नै महत्व देखिन्छ ।

खण्ड १७

स्थानीय तह निर्वाचन २०७४ सम्बन्धि विवरण

लोकतन्त्र गणतन्त्र र संघियताका लागी लामो समय देखि संघर्षरत नेपाली जनताहरुको अधिकारको सुनिश्चित गर्न र मताधिकारको सम्मान गर्न एवं आफूले रोजेको उम्मेदवार लाई छान्न पाउने मतदाताको सार्वभौम अधिकारलाई पूर्ण सम्मान गर्न नेपालको संविधान २०७२ र स्थानीय तह निर्वाचन ऐन २०७३ ले गरेको व्यवस्था अनुरूप पहिलो चरणमा सम्पन्न देशका २८१ स्थानीय तह मध्ये यस जिल्लामा गठन भएका १० स्थानीय तहको निर्वाचन सम्पन्न भैसकेको छ ।

संघिय संरचना अनुसार स्थानीय तहको निर्वाचन सम्पन्न भै स्थानीय सरकारको स्वरूप वन्ने सन्दर्भमा महिला, दलित, अल्पसंख्यक सहितको समावेशी प्रतिनिधित्व सुनिश्चित भैसकेको छ । बागलुङ जिल्लाका १० वटा स्थानीय तहमा जम्मा ४४५ पदमा निर्वाचन सम्पन्न भैसकेको छ । ४ वटा नगरपालिका लागी ४ जना प्रमुख र ४ जना उप प्रमुख गरी ८ जना र ६ गाँउपालिकाका लागी ६ जना अध्यक्ष र ६ जना उपाध्यक्ष निर्वाचित भएका छन् । ८५ वडावाट त्यतिकै संख्यामा वडा अध्यक्ष र ३४० जना वडा सदस्य निर्वाचित भएका छन् । संविधानले व्यवस्था गरे अनुसार यो निर्वाचनबाट १७० जना महिला निर्वाचित भएका छन् जसमा ८५ जना दलित महिलाहरुको प्रतिनिधित्व भएको छ । नगर कार्यपालिकामा १२ जना तथा गाँउ कार्यपालिकामा १२ गरी जम्मा २४ जना दलित तथा अल्पसंख्यक सदस्यहरुको प्रतिनिधित्व भैसकेको छ । संविधानले व्यवस्था गरे वमोजिम स्थानीय तहमा नगर सभा, नगर कार्यपालिका तथा गाँउ सभा, गाँउ कार्यपालिकाको गठन भै यस प्रकारको प्रतिनिधित्व भएको छ । निर्वाचित ४६९ जना जनप्रतिनिधिहरुको विवरण अनुसूचीमा उल्लेख गरिएको छ ।

खण्ड १८

तथ्याङ्क कार्यालय सम्बन्धी जानकारी

१.१ कार्यालय सम्बन्धी

१.१.१ कार्यालयको परिचय र अवस्थिती

हाल राष्ट्रिय योजना आयोगको सचिवालय अन्तर्गत रहेको केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागको स्थापना तथ्याङ्क ऐन २०१५ वमोजिम वि.सं. २०१५ साल मार्ग १५ गते भएको हो । तथ्याङ्क ऐन २०१५ र नियमावली २०४१ मा व्यवस्था भए वमोजिम केन्द्रिय तथ्याङ्क विभागको कार्य सम्पादनमा सहयोग पुऱ्याउने उद्देश्यले बागलुङ, म्याग्दी र मुस्ताङ गरी ३ जिल्ला कार्य क्षेत्र हुने गरी यो तथ्याङ्क कार्यालय बागलुङ स्थापना वि.सं. २०५० साल भदौ १ गते भएको हो । स्थापना कालमा यस कार्यालयको नाम शाखा तथ्याङ्क कार्यालय रहेकोमा आ.व. २०७०/०७१ देखि कार्यालयको नाम परिमार्ज भई तथ्याङ्क कार्यालय भएको छ । हाल यो कार्यालय बागलुङ जिल्लाको सदरमुकाम बागलुङ नगरपालिका वडा नं. ३, स्थित गुठि टोलमा रहेको छ ।

तथ्याङ्क कार्यालयको स्थापना पछि स्थानिय तहहरुमा केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागबाट सञ्चालन हुने गणना एवं सर्वेक्षणहरुमा सहयोगी भूमिका निभाउनुको अतिरिक्त तथ्याङ्क कार्यालयको आफ्नै बार्षिक कार्यक्रमहरु पनि आर्थिक वर्ष भरिमा सञ्चालन हुदै आएका छन् । जिल्ला स्तरमा यस कार्यालयले सेवाग्राही हरुलाई सर्व सुलभ रुपमा निःशुल्क तथ्याङ्क सम्बन्धित विभिन्न सेवाहरु उपलब्ध गराउदै आएको छ । कार्यालय स्थापना पश्चात स्थानिय स्तरमा तथ्याङ्किय गतिविधीहरुमा बृद्धि हुनुका साथै कार्यालयको कार्य प्रभावकारीतामा समेत बृद्धि हुदै गैरहेको छ ।

१.१.२ कार्यालयको काम

राष्ट्रिय योजना आयोगको सचिवालय, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागको मातहतमा रहेको तथ्याङ्क कार्यालयका कार्यहरु देहाय वमोजिम रहेको छन् ।

क) विभागबाट आफ्नो क्षेत्रमा सञ्चालन गरिने गणना एवं सर्वेक्षणमा संलग्न हुने ।

ख) विभागबाट जिल्लास्तरमा सञ्चालन हुने तालिम कार्यमा सघाउ पुऱ्याउने र स्थानिय स्तरमा कार्यक्रम सञ्चालन गर्न आवश्यक पर्ने तालिम सञ्चालन गर्ने ।

ग) विभागले जिल्लाबाट संकलन गर्न जिम्मेवारी दिएका द्वितिय तथ्याङ्कहरु संकलन गर्ने ।

घ) जिल्लाको तथ्याङ्क प्रोफाइल तयार गर्ने

ङ) जिल्ला विकासको निमित्त आवश्यक तथ्याङ्क उपलब्ध भए नभएको मुल्याङ्कन गर्ने ।

च) जिल्लास्तरिय तथ्याङ्क विकास कार्यक्रम वनाई केन्द्रमा पठाउने ।

छ) वडा र गणना क्षेत्रको सिमाना, धरातल र घर परिवारको निर्दिष्ट स्थान छुट्याउने गरी नक्साङ्कन गर्ने ।

ज) जिल्ला स्तरिय तथ्याङ्किय क्रियाकलापहरुको समन्वय गर्ने ।

१.२ कर्मचारी सम्बन्धी

१.२.१ कार्यालयको कर्मचारी दरवन्दी विवरण

कर्मचारी दरवन्दी विवरण

सि.नं	पद	सेवा, समुह	श्रेणि	पद संख्या
१	तथ्याङ्क अधिकृत	नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्याङ्क, तथ्याङ्क	रा.प.तृ.प्रा.	१

२	सुपरिवेक्षक/ तथ्याङ्क सहायक	नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्याङ्क, तथ्याङ्क	रा.प.अ.प्र.प्रा	२
३	ले.पा	प्रशासन, लेखा	रा.प.अ.प्र.	१
४	गणक	नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्याङ्क, तथ्याङ्क	रा.प.अ.द्वि.प्रा	४
५	खरिदार	प्रशासन, सामान्य प्रशासन	रा.प.अ.द्वि	३
६	कार्यालय सहयोगी	प्रशासन, सामान्य प्रशासन	श्रेणि विहिन	२
कुल दरवन्दी				१३

१.२.२ कार्यरत कर्मचारीहरूको विवरण

हाल यस कार्यालयमा कार्यरत कर्मचारीहरूको विवरण यस प्रकार रहेको छ ।

सि.नं	पद	कर्मचारीको नाम, थर	स्थायी ठेगाना	शुरु नियुक्ति	कार्यालयमा कार्यरत
१	तथ्याङ्क अधिकृत	मुकुन्द प्रसाद शर्मा	वा.न.पा.२, बागलुङ	०५५१०७११०	०७२१०१०१
२	सुपरिवेक्षक	मोहनलाल महतो	मुर्तिया ६, सर्लाही	०७२१०८११८	०७२१०८११८
३	सुपरिवेक्षक	राधिका थापा	विम ५, म्याग्दी	०६७१०९११०	०६७१०९११०
४	लेखापाल	गुरु प्रसाद आचार्य	वा.न.पा-१०, बागलुङ	०४४११२१०२	०६४१०९११०
५	गणक	रामचन्द्र सुवेदी	कुश्मा न.पा.७, पर्वत	०६८१०४१११	०६८१०४१११
६	खरिदार	चेतनाथ सापकोटा	वा.न.पा-४, बागलुङ	०४६१०९१०४	०७१०९१०४
७	खरिदार	पार्वती पुन	रामपुर २, पाल्पा	०६८१०९१२७	०७३१०४१०३
८	का.स.	भूमिराज पन्त	वा.न.पा- ५, बागलुङ	०४५१०३१०६	०६०१०९११०
९	का.स.(करार)	विशाल शर्मा	वा.न.पा-११, बागलुङ	-	-

२. कार्यालयले दिने सेवा तथा त्यसको व्यवस्थापन

२.१ जनतालाई दिइने सेवा

यस कार्यालयबाट उपलब्ध गराउने सेवाको अवस्था यस प्रकार रहेको छ ।

२.१.१ तथ्याङ्क कार्यालय बागलुङबाट जारि गरिएको नागरिक वडापत्र

क) सञ्चालन हुने कार्यहरू:

सि.नं	सञ्चालन हुने कार्यहरू	प्रक्रिया
१	तथ्याङ्क सङ्कलन: कृषि सामग्री मूल्य, निर्माण सामग्री मूल्य, औद्योगिक तथा गैर औद्योगिक मूल्य, राष्ट्रिय लेखा अनुमानकालागि आवश्यक पर्ने जिल्ला स्तरिय तथ्याङ्कहरू र विभागले तोकेका अन्य कार्यक्रमहरू	विभागबाट छानिएका क्षेत्रमा प्राप्त निर्देशानुसार अन्तरवार्ता/ प्रश्नावलीको प्रयोग गरी तथ्याङ्क सङ्कलन गर्ने
२	तथ्याङ्क प्रकाशन तथा वितरण गर्ने ।	कार्यालयबाट प्रकाशित एवम के.त.विभागबाट प्राप्त तथ्याङ्क एवमप्रकाशनहरू विभिन्न व्यक्ति, संघसंस्था र कार्यालयहरूलाई उपलब्ध गराउने ।
३	तथ्याङ्क अभिलेखन गर्ने ।	केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग र अन्य कार्यालय तथा संघ

		संस्थाबाट प्राप्ततथ्याङ्क एवम् प्रकाशनहरुको अभिलेख राख्ने ।
४	जिल्ला स्तरिय तथ्याङ्कीय क्रियाकलापहरुको समन्वय गर्ने ।	जिल्लाका सरकारी तथा गैर सरकारीकार्यालय,तथ्याङ्क प्रयोगकर्ताहरु बीच गोष्ठी, बैठक आदि मार्फतसमन्वय कार्य गर्ने ।
५	जिल्ला स्तरमा तथ्याङ्कीय प्राविधिक सेवा प्रदान गर्ने ।	जिल्लाका सरकारी तथा गैर सरकारी कार्यालय, योजना, परियोजना आदिले संचालन गर्न लागेको तथ्याङ्कीय क्रियाकलापहरु तथा सर्वेणहरुमा सर्वेण विधि तथा नमूना छनौट पढ्ती, तथ्याङ्क विश्लेषण विधि आदीको प्राविधिक सेवा प्रदान गर्ने ।

ख) प्रदान गरिने सेवाहरु:

- १) वडा तहरुको: जनसंख्या, घरपरिवार र जिल्ला तहबाट संकलित र प्रक्षेपित तथ्याङ्कीय विवरण ।
- २) गा.वि.स./न.पा तहको: क्षेत्रफल, जनसंख्या, साक्षरता, जातजाती धर्म, मार्तभाषा, कृषक परिवार, गैरकृषि परिवार र जिल्ला तहबाट संकलित र प्रक्षेपित तथ्याङ्कीय विवरण ।
- ३) जिल्ला तहको : जनगणना, कृषिगणना र औधोगिक गणना, नेपाल जिवनस्तर र श्रमशक्ति सर्वेणका नतिजाका आवधिक प्रकाशनहरु, नियमित प्रकाशनहरु र अन्य प्रकाशनहरुको तथ्याङ्क उपलब्ध गराउने ।

ग) सेवा उपलब्ध गराउने प्रक्रिया :

- १) यस कार्यालयको प्राविधिक तथा लाईब्रेरि फाँटमा लिखित वा मौखिक रुपमा आवश्यक परेको तथ्याङ्क माग गर्नु पर्दछ ।
- २) लाग्ने समय: तयार अवस्थामा भए निवेदन पेश गर्ने वित्तिकै र तयार गर्नु पर्ने भए माग बमोजिम तत्काल ।
- ३) सेवा तथा अन्य दस्तुर शुल्क: नि:शुल्क तर मूल्य तोकिएका पुस्तकहरु खरिद गर्नु परेमा तोकिएको दस्तुर लाग्ने
- ४) गुनासो तथा उजुर सुन्ने जिम्मेवार व्यक्ति : कार्यालय प्रमुख ।

यस कार्यालयबाट जिल्लास्थित तथ्याङ्क उत्पादन गर्ने निकायहरु जस्तै : जिल्ला विकास समितिको कार्यालयमा रहेको सूचना तथा अभिलेख केन्द्र, जिल्ला शिक्षा कार्यालयको तथ्याङ्क शाखा, कृषि विकास कार्यालयको योजना शाखा, जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयको तथ्याङ्क शाखा, अन्य संघसंस्थाहरु आदिमा कार्यरत जनशक्तिहरुलाई आवश्यक पर्दा तथ्याङ्कीय राय सल्लाह तथा परामर्श दिइँ आएको छ । जिल्लामा रहेका क्याम्पस तथा विद्यालयहरुलाई जनसंख्या तथा तथ्याङ्कको बारेमा आवश्यकताअनुसारको अवधारणा तथा परामर्श समेत दिइँ आएको छ ।

(ङ) अन्य निकायसँगको सहकार्य :

यस कार्यालयले जिल्लाका सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरुमा उत्पादन हुने तथ्याङ्कीय कार्यमा सहयोगी भूमिका निभाउदै आएको छ । जिल्लाका विभिन्न गाविस तथा संघसंस्थाहरुको प्रोफाईल तयारीको लागि तहाँबाट माग भए बमोजिम यस कार्यालयबाट प्राविधिक सहयोग गर्ने गरिएको छ ।

खण्ड १९

बागलुङ जिल्लास्थित विभिन्न सरकारी कार्यालयहरु

१९.१. जिल्ला स्थित विभिन्न सरकारीसम्पर्क नम्बरहरु निम्नअनुसार रहेका छन् ।

सि.नं.	कार्यालयको नाम	फोन नं.
१	पुनरावेदन अदालत	५२०२९३/२४५/२६१
२	जिल्ला अदालत	५२०१९५/२४२
३	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	५२०१३३/३२२/ २३३
४	पुनरावेदन सरकारी वकिलको कार्यालय	५२०१३६
५	जिल्ला शिक्षा कार्यालय	५२११०२/५२०१०५
६	क्षेत्रिय प्रहरी इकाइ कार्यालय	५२०१०९/३०१
७	जिल्ला विकास समिति	५२०१४४/१४८/४०५
८	श्री नं.बाहिनी अड्डा	५२११२४/५२११२२
९	अञ्चल प्रहरी कार्यालय	५२०१०९
१०	अञ्चल सशस्त्र प्रहरी गुल्म	५२०१६६
११	विरदल गुल्म (ब्यारेक)	५२०२००
१२	जिल्ला प्रहरी कार्यालय	५२०१९९/२१९
१३	राष्ट्रिय अनुसन्धान जिल्ला कार्यालय	५२०२४३/१४३
१४	जिल्ला कृषि विकास कार्यालय	५२०१३०/२९०
१५	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय	५२०११०/२९४
१६	जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालय	५२०४२०
१७	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय	५२०३८८
१८	कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालय	५२००३८
१९	जिल्ला वन कार्यालय	५२०१३५
२०	पश्चिमाञ्चल सिंचाई डिभिजन कार्यालय	५२०१७५
२१	जिल्ला पशु सेवा कार्यालय	५२०१२१
२२	शहरी विकास तथा भवन निर्माण (डिभिजन कार्यालय)	५२०१२०
२३	जिल्ला मालपोत कार्यालय	५२०१५८
२४	लोकसेवा आयोग अञ्चल कार्यालय	५२०१४७/६४७
२५	जिल्ला हुलाक कार्यालय	५२०१५९
२६	जिल्ला भू-संरक्षण कार्यालय	५२०१५१
२७	तथ्याङ्क कार्यालय	५२०२७६
२८	घरेलु तथा साना उद्योग विकास समितिको कार्यालय	५२०१२३/२९३
२९	डिभिजन सहकारी कार्यालय	५२०३०२
३०	महिला तथा बालबालिका कार्यालय	५२०२६३
३१	जिल्ला प्राविधिक कार्यालय	५२०१५२

सि.नं.	कार्यालयको नाम	फोन नं.
३२	कर कार्यालय	५२०१२९
३३	जिल्ला अस्पताल	५२०२८८
३४	अञ्चल आयुर्वेद औषधालय	५२००३१
३५	जिल्ला निर्वाचन कार्यालय	५२०००६
३६	ढोरपाटन शिकार आरक्ष कार्यालय	५२१११२
३७	नापी कार्यालय	५२०१२७
३८	बागलुङ्ग नगरपालिका	५२०१३०/३१
३९	कारागार कार्यालय	५२०१६७
४०	यातायात व्यवस्था कार्यालय	५२२०५१
४१	ट्राफिक प्रहरी कार्यालय	५२०३९९

श्रोत : नेपाल टेलिकम, बागलुङ

तालिका २०.१ : बागलुङ्ग जिल्लाका सरकारी कार्यालयहरूको टेलिफोन नं.

१९.२. बागलुङ जिल्ला स्थित सस्थान एवं अन्य संघ संस्थाहरूको टेलिफोन नम्बरहरू:

सि.न.	कार्यालयको नाम	फोन नं.
१.	आँखा उपचार केन्द्र	५२०२६३
२.	कृषि विकास बैंक	५२०१६६/२८६
३.	नेपाल टेलिकम(दूर संचार कार्यालय)	५२०४४४
४.	नेपाल विद्युत प्राधिकरण	५२०८८२८/१७७
५.	नेपाल टेलिकम इनक्वायरी	१९७
६.	नेपाल टेलिकम मर्मत	१९८
७.	नेपाल बैंक लिमिटेड	५२१५५
८.	राष्ट्रिय बाणिज्य बैंक	५२११४२
९.	धवलागिरी बहुमुखी क्याम्पस	५२०११३
१०.	साभ्ना प्रकाशन	५२०३१८
११.	साल्ट ट्रेडिङ कर्पोरेशन	५२०२६४
१२.	उद्योग बाणिज्य संघ	५२०१४२
१३.	नेपाल बाल संगठन	५२०२३०
१४.	बागलुङ बसपार्क	५२११३२
१५.	जनकपुर चुरोट कारखाना	५२०१४९
१६.	जिविको पार्जनका लागि वन कार्यक्रम	५२०१०३
१७.	रक्त सञ्चार केन्द्र	५२०२७३
१८.	सुस्त मनस्थिति	५२०१२६

१९.	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	५२०१६९
२०.	आमा मिलन केन्द्र	५२०८३९
२१.	नेपाल परिवार नियोजन संघ	५२०११४
२२.	स्थानिय शान्ति समितिको कार्यालय	५२२६८६
२३.	सडक सम्पर्क कार्यालय	५२०४३४
२४.	कर्मचारी मिलन केन्द्र	५२०४३३

तालिका २०.२: बागलुङ्ग जिल्लाका अन्य संघ संस्था तथा कार्यालयहरुको टेलिफोन नं.

खण्ड २० अनुसूचीहरू

- अनुसूची १ : स्थानीय तह निर्वाचन २०७४: निर्वाचित पदाधिकारीहरूको विवरण
- अनुसूची २ : गा.वि.स. र न.पा. अनुसार विभिन्न स्रोतको खानेपानी प्रयोग गर्ने घरपरिवार संख्या
- अनुसूची ३ : गा.वि.स. र न.पा. अनुसार बत्ति बाल्न विभिन्न स्रोतको उपयोग गर्ने घरपरिवार संख्या
- अनुसूची ४ : गा.वि.स. र न.पा. अनुसार खाना पकाउन विभिन्न स्रोतको इन्धन प्रयोग गर्ने घरपरिवार संख्या
- अनुसूची ५ : गा.वि.स. र न.पा. अनुसार अनुपस्थित (विदेशमा रहेका) घरपरिवार संख्या तथा जनसंख्या
- अनुसूची ६ : गा.वि.स. र न.पा. अनुसार साक्षर जनसंख्या तथा प्रतिशत
- अनुसूची ७ : अनुसूची १० : गा.वि.स. र न.पा. मा बसोबास गर्ने विभिन्न जातजाति अनुसारको जनसंख्या
- अनुसूची ८ : गा.वि.स. र न.पा. अनुसार विभिन्न मातृभाषा बोल्ने जनसंख्या

:

अनुसूची १ : स्थानीय तह निर्वाचन २०७४: निर्वाचित स्थानीय तहका जनप्रतिनिधिहरुको नामावली

क्र.सं.	स्थानीय तह	राजनीतिक दल	पद	वडा नं.	विजयी उम्मेदवारको नामथर
१	काठेखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	अध्यक्ष		अमर बहादुर थापा
२	काठेखोला गाउँपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	उपाध्यक्ष		अर्जुन बहादुर खत्री
३	काठेखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	वडा अध्यक्ष	१	खडक बहादुर थापा
४	काठेखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	महिला सदस्य	१	गम्वीरा थापा
५	काठेखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	दलित महिला सदस्य	१	रिता नेपाली
६	काठेखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	१	मिन बहादुर खड्का
७	काठेखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	सदस्य	१	भुमिराज खत्री
८	काठेखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	वडा अध्यक्ष	२	विद्या पति शर्मा
९	काठेखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	महिला सदस्य	२	लक्ष्मी हमाल
१०	काठेखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	दलित महिला सदस्य	२	सन्तरी किसान सार्की
११	काठेखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	२	जय बहादुर थापा
१२	काठेखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	सदस्य	२	चिरन थापा
१३	काठेखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	वडा अध्यक्ष	३	याम बहादुर श्रीस
१४	काठेखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	महिला सदस्य	३	नैन कली खड्का
१५	काठेखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	दलित महिला सदस्य	३	सुन्तली वि.क.
१६	काठेखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	सदस्य	३	खुम बहादुर भण्डारी
१७	काठेखोला गाउँपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	सदस्य	३	पूर्ण बहादुर थापा
१८	काठेखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	वडा अध्यक्ष	४	केशर बहादुर थापा
१९	काठेखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	महिला सदस्य	४	नर माया थापा

२०	काठेखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	दलित महिला सदस्य	४	बिष्णु दमाई
२१	काठेखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	४	रीम बहादुर पुन
२२	काठेखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	४	टीका राम पुन
२३	काठेखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	वडा अध्यक्ष	५	शिव प्रसाद कंडेल
२४	काठेखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	महिला सदस्य	५	खगि श्वरा न्यौपाने
२५	काठेखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	दलित महिला सदस्य	५	सरिता वि.क.
२६	काठेखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	५	शिवलाल कंडेल
२७	काठेखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	५	भुमिश्वर कंडेल
२८	काठेखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	वडा अध्यक्ष	६	युक्त प्रसाद कंडेल
२९	काठेखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले))	महिला सदस्य	६	जमुना देवी कंडेल
३०	काठेखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	दलित महिला सदस्य	६	सम्झना नेपाली चर्मकार
३१	काठेखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	६	मनहर कडेल
३२	काठेखोला गाउँपालिका	राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी	सदस्य	६	लिलाधर ढुङ्गाना
३३	काठेखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	वडा अध्यक्ष	७	प्रेम बहादुर जि.सी
३४	काठेखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	महिला सदस्य	७	चित्र कुमारी थापा
३५	काठेखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	दलित महिला सदस्य	७	रुपा सार्की
३६	काठेखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	सदस्य	७	मुक्तिराम थापा
३७	काठेखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	सदस्य	७	कृष्ण बहादुर थापा
३८	काठेखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	वडा अध्यक्ष	८	चित्र कला छन्त्याल (श्रीस)
३९	काठेखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	महिला सदस्य	८	तुलसा श्रीस
४०	काठेखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	दलित महिला सदस्य	८	चन्द्रि कला विश्वकर्मा
४१	काठेखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	८	काशि राम कंडेल

४२	काठेखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	८	चन्द्र कुमार पुन
४३	काठेखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	दलित/अल्पसंख्यक		टिका संगम वि.क.
४४	काठेखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	दलित/अल्पसंख्यक		हेमलाल विश्वकर्मा
४५	गल्कोट नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	प्रमुख		भरत शर्मा
४६	गल्कोट नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	उपप्रमुख		रेनुका काउचा
४७	गल्कोट नगरपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	वडा अध्यक्ष	१	नेत्र बहादुर बुढाथोकी
४८	गल्कोट नगरपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	महिला सदस्य	१	दुर्गा पुन
४९	गल्कोट नगरपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	दलित महिला सदस्य	१	चन्द्र कली नेपाली
५०	गल्कोट नगरपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	सदस्य	१	तुल बहादुर खत्री
५१	गल्कोट नगरपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	सदस्य	१	पदम बहादुर कार्की
५२	गल्कोट नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	वडा अध्यक्ष	२	हिम बहादुर भण्डारी
५३	गल्कोट नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	महिला सदस्य	२	दुर्गा देवि भण्डारी
५४	गल्कोट नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	दलित महिला सदस्य	२	विष्णु वि.क
५५	गल्कोट नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	२	घनश्याम कुँवर
५६	गल्कोट नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	२	भक्त बहादुर घर्ति मगर
५७	गल्कोट नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	वडा अध्यक्ष	३	विर जंग भण्डारि
५८	गल्कोट नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	महिला सदस्य	३	रत्न कला अधिकारी
५९	गल्कोट नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	दलित महिला सदस्य	३	तुलसी दर्जी
६०	गल्कोट नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	३	वेल बहादुर बोहोरा
६१	गल्कोट नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	३	झहर बहादुर खत्री
६२	गल्कोट नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	वडा अध्यक्ष	४	बल बहादुर खत्री
६३	गल्कोट नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	महिला सदस्य	४	शिव कुमारी खत्री

६४	गल्कोट नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	दलित महिला सदस्य	४	शोभा सुनार
६५	गल्कोट नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	४	रविलाल सुवेदी
६६	गल्कोट नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	४	रुद्र प्रसाद सुवेदी
६७	गल्कोट नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	वडा अध्यक्ष	५	नारायण ध्वज मल्ल
६८	गल्कोट नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	महिला सदस्य	५	कमला कुमारी ढकाल
६९	गल्कोट नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	दलित महिला सदस्य	५	विष्णु कामी
७०	गल्कोट नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	५	यम बहादुर क्षेत्री
७१	गल्कोट नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	५	यम बहादुर बस्नेत
७२	गल्कोट नगरपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	वडा अध्यक्ष	६	नर बहादुर खत्री
७३	गल्कोट नगरपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	महिला सदस्य	६	मन कुमारी पाण्डे
७४	गल्कोट नगरपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	दलित महिला सदस्य	६	माया सार्की
७५	गल्कोट नगरपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	सदस्य	६	भिम बहादुर विश्वकर्मा
७६	गल्कोट नगरपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	सदस्य	६	मनोज कुमार थापा
७७	गल्कोट नगरपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	वडा अध्यक्ष	७	टिका बहादुर थापा
७८	गल्कोट नगरपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	महिला सदस्य	७	लक्ष्मी सार्की
७९	गल्कोट नगरपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	दलित महिला सदस्य	७	मिना कुमारी दर्जी
८०	गल्कोट नगरपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	सदस्य	७	लोक बहादुर थापा
८१	गल्कोट नगरपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	सदस्य	७	दल बहादुर थापा
८२	गल्कोट नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	वडा अध्यक्ष	८	राम प्रसाद कडेल
८३	गल्कोट नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	महिला सदस्य	८	मन कुमारी बुढाथोकी

८४	गल्कोट नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	दलित महिला सदस्य	८	भिम कुमारी विक.सुनार
८५	गल्कोट नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	८	घनश्याम चालिसे
८६	गल्कोट नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	८	पुर्ण बहादुर सुनार
८७	गल्कोट नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	वडा अध्यक्ष	९	तेज बहादुर थापा
८८	गल्कोट नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	महिला सदस्य	९	अम्बीका सापकोटा
८९	गल्कोट नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	दलित महिला सदस्य	९	तील कुमारी विश्वकर्मा
९०	गल्कोट नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	९	दुर्ग बहादुर मल्ल
९१	गल्कोट नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	९	धर्म दत्त सापकोटा
९२	गल्कोट नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	वडा अध्यक्ष	१०	तिलक घर्ती मगर
९३	गल्कोट नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	महिला सदस्य	१०	राधिका पुन
९४	गल्कोट नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	दलित महिला सदस्य	१०	कमला वि क
९५	गल्कोट नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	१०	धन बहादुर सुनार
९६	गल्कोट नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	१०	राम प्रसाद बि.क.
९७	गल्कोट नगरपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	वडा अध्यक्ष	११	डम्मर बहादुर श्रीस
९८	गल्कोट नगरपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	महिला सदस्य	११	माया सिंजाली
९९	गल्कोट नगरपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	दलित महिला सदस्य	११	रुपा वि.क
१००	गल्कोट नगरपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	सदस्य	११	श्याम बहादुर श्रीस
१०१	गल्कोट नगरपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	सदस्य	११	दल बहादुर बुढाथोकी
१०२	गल्कोट नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	दलित/अल्पसंख्यक		गणेश शेरचन
१०३	गल्कोट नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	दलित/अल्पसंख्यक		नारायण नेपाली
१०४	गल्कोट नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	दलित/अल्पसंख्यक		लक्ष्मी सुनार
१०५	जैमुनी नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	प्रमुख		इन्द्र राज पौडेल

१०६	जैमुनी नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	उपप्रमुख		लिला राना
१०७	जैमुनी नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	वडा अध्यक्ष	१	भुपेन्द्र थापा
१०८	जैमुनी नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	महिला सदस्य	१	तुलसी देवी पाध्यानी
१०९	जैमुनी नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	दलित महिला सदस्य	१	पार्वती सर्किनी
११०	जैमुनी नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	१	रुद्र नाथ शर्मा
१११	जैमुनी नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	१	लक्ष्मण आचार्य
११२	जैमुनी नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	वडा अध्यक्ष	२	लक्ष्मी प्रसाद सापकोटा
११३	जैमुनी नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	महिला सदस्य	२	रुपा सापकोटा
११४	जैमुनी नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	दलित महिला सदस्य	२	सूर्य कली दमाई दर्जी
११५	जैमुनी नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	२	कृष्ण प्रसाद रिजाल
११६	जैमुनी नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	२	प्रेम सापकोटा
११७	जैमुनी नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	वडा अध्यक्ष	३	बेद बहादुर छन्त्याल
११८	जैमुनी नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	महिला सदस्य	३	पवित्रा थापा क्षेत्री
११९	जैमुनी नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	दलित महिला सदस्य	३	तेज माया वि.क
१२०	जैमुनी नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	३	भैर बहादुर छन्त्याल थापा
१२१	जैमुनी नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	३	श्री पहल सिं पुन
१२२	जैमुनी नगरपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	वडा अध्यक्ष	४	चक्र बहादुर थापा
१२३	जैमुनी नगरपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	महिला सदस्य	४	हिरादेवी शर्मा
१२४	जैमुनी नगरपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	दलित महिला सदस्य	४	लक्ष्मी किसान नेपाली
१२५	जैमुनी नगरपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	सदस्य	४	खगेश्वर जैसी भन चन्द्र बहादुर क्षेत्री
१२६	जैमुनी नगरपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	सदस्य	४	नर वीर थापा
१२७	जैमुनी नगरपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	वडा अध्यक्ष	५	गोपाल प्रसाद शर्मा

१२८	जैमुनी नगरपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	महिला सदस्य	५	रुद्र कुमारी (रोका) क्षेत्री
१२९	जैमुनी नगरपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	दलित महिला सदस्य	५	देवी नेपाली
१३०	जैमुनी नगरपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	सदस्य	५	देवेन्द्र रेग्मी
१३१	जैमुनी नगरपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	सदस्य	५	राजेन्द्र के.सी.
१३२	जैमुनी नगरपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	वडा अध्यक्ष	६	कृष्ण बहादुर थापा
१३३	जैमुनी नगरपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	महिला सदस्य	६	मिना थापा
१३४	जैमुनी नगरपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	दलित महिला सदस्य	६	कोपिला नेपाली
१३५	जैमुनी नगरपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	सदस्य	६	बुद्धि बहादुर थापा
१३६	जैमुनी नगरपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	सदस्य	६	केशव राज शर्मा
१३७	जैमुनी नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	वडा अध्यक्ष	७	जित बहादुर राना मगर
१३८	जैमुनी नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	महिला सदस्य	७	कुमारी राना
१३९	जैमुनी नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	दलित महिला सदस्य	७	विमला सुनार
१४०	जैमुनी नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	७	केन्द्र बहादुर सुनार
१४१	जैमुनी नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	७	बम बहादुर क्षेत्री
१४२	जैमुनी नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	वडा अध्यक्ष	८	विजय शर्मा अधिकारी
१४३	जैमुनी नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	महिला सदस्य	८	नन्दकली श्रीस थापा
१४४	जैमुनी नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	दलित महिला सदस्य	८	सीता सार्की
१४५	जैमुनी नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	८	कर्ण सिङ पुन
१४६	जैमुनी नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	८	थिर बहादुर थापा
१४७	जैमुनी नगरपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	वडा अध्यक्ष	९	भगिन्द्र कुमार थापा
१४८	जैमुनी नगरपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	महिला सदस्य	९	शान्त कला शर्मा
१४९	जैमुनी नगरपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	दलित महिला सदस्य	९	विस्नु कली दर्जी

१५०	जैमुनी नगरपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	सदस्य	९	दिलिप थापा
१५१	जैमुनी नगरपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	सदस्य	९	नविन थापा
१५२	जैमुनी नगरपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	वडा अध्यक्ष	१०	नर बहादुर थापा
१५३	जैमुनी नगरपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	महिला सदस्य	१०	डिल कुमारी श्रीस
१५४	जैमुनी नगरपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	दलित महिला सदस्य	१०	कल्पना वि.क.
१५५	जैमुनी नगरपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	सदस्य	१०	नर बहादुर श्रीस राना मगर
१५६	जैमुनी नगरपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	सदस्य	१०	छविलाल श्रीस राना
१५७	जैमुनी नगरपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	दलित/अल्पसंख्यक		दिल बहादुर दमै
१५८	जैमुनी नगरपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	दलित/अल्पसंख्यक		बल बहादुर सार्की
१५९	जैमुनी नगरपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	दलित/अल्पसंख्यक		लाल बहादुर परियार
१६०	ढोरपाटन नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	प्रमुख		देव कुमार नेपाली
१६१	ढोरपाटन नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	उपप्रमुख		कर मती पुन मगर
१६२	ढोरपाटन नगरपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	वडा अध्यक्ष	१	चित्र बहादुर भण्डारी
१६३	ढोरपाटन नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	महिला सदस्य	१	गौमती कुमाल
१६४	ढोरपाटन नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	दलित महिला सदस्य	१	असारी विश्वकर्मा
१६५	ढोरपाटन नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	१	चन्डी प्रसाद गुरुङ
१६६	ढोरपाटन नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	१	होम बहादुर राना
१६७	ढोरपाटन नगरपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	वडा अध्यक्ष	२	युवराज महत
१६८	ढोरपाटन नगरपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	महिला सदस्य	२	जमुना जैसी
१६९	ढोरपाटन नगरपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	दलित महिला सदस्य	२	मन कुमारी वि.क
१७०	ढोरपाटन नगरपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	सदस्य	२	प्रेमलाल चालिसे
१७१	ढोरपाटन नगरपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	सदस्य	२	तम बहादुर घर्ति

१७२	ढोरपाटन नगरपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	वडा अध्यक्ष	३	हेमेन्द्र घर्ती मगर
१७३	ढोरपाटन नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	महिला सदस्य	३	बेल कुमारी छन्त्याल
१७४	ढोरपाटन नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	दलित महिला सदस्य	३	गिता दमाई
१७५	ढोरपाटन नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	सदस्य	३	गोबिन्द बि.क
१७६	ढोरपाटन नगरपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	सदस्य	३	बल बहादुर पुन
१७७	ढोरपाटन नगरपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	वडा अध्यक्ष	४	तिलक पुन
१७८	ढोरपाटन नगरपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	महिला सदस्य	४	तारा कुमारी पुन
१७९	ढोरपाटन नगरपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	दलित महिला सदस्य	४	कमला छवि वि.क.
१८०	ढोरपाटन नगरपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	सदस्य	४	तिल बहादुर फकामी
१८१	ढोरपाटन नगरपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	सदस्य	४	ललित मान वि.क
१८२	ढोरपाटन नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	वडा अध्यक्ष	५	लक्ष्मण पुन मगर
१८३	ढोरपाटन नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	महिला सदस्य	५	बेलमती जैसी
१८४	ढोरपाटन नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	दलित महिला सदस्य	५	शान्ति वि क
१८५	ढोरपाटन नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	सदस्य	५	दल बहादुर कामी
१८६	ढोरपाटन नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	सदस्य	५	ईन्द्र बहादुर थापा मगर
१८७	ढोरपाटन नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	वडा अध्यक्ष	६	जिवन कुमार पुन मगर
१८८	ढोरपाटन नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	महिला सदस्य	६	जमुना घर्ती मगर
१८९	ढोरपाटन नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	दलित महिला सदस्य	६	ज्ञान कुमारी व क
१९०	ढोरपाटन नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	६	शोक बहादुर थापा
१९१	ढोरपाटन नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	६	गोपाल वि.क.
१९२	ढोरपाटन नगरपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	वडा अध्यक्ष	७	दिपक थापा
१९३	ढोरपाटन नगरपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	महिला सदस्य	७	हिमा कायत

१९४	ढोरपाटन नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	दलित महिला सदस्य	७	लिला वि.क
१९५	ढोरपाटन नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	७	भीम बहादुर छोटा भण्डारी
१९६	ढोरपाटन नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	७	तारा प्रसाद बुढा
१९७	ढोरपाटन नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	वडा अध्यक्ष	८	नन्दे सोनार
१९८	ढोरपाटन नगरपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	महिला सदस्य	८	वेगमती घर्ती मगर
१९९	ढोरपाटन नगरपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	दलित महिला सदस्य	८	सनी मला वि.क.
२००	ढोरपाटन नगरपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	सदस्य	८	लीङ्कन घर्तीमगर
२०१	ढोरपाटन नगरपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	सदस्य	८	लाल बहादुर वि.क.
२०२	ढोरपाटन नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	वडा अध्यक्ष	९	हरि बहादुर घर्ती मगर
२०३	ढोरपाटन नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	महिला सदस्य	९	धनीमला वि.क.
२०४	ढोरपाटन नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	दलित महिला सदस्य	९	चनमती कामी
२०५	ढोरपाटन नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	सदस्य	९	डोठे सुनार
२०६	ढोरपाटन नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	सदस्य	९	यामु कामी
२०७	ढोरपाटन नगरपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	दलित/अल्पसंख्यक		थम बहादुर छन्त्याल
२०८	ढोरपाटन नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	दलित/अल्पसंख्यक		गोकुल प्रसाद शेरचन
२०९	ढोरपाटन नगरपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	दलित/अल्पसंख्यक		नर बहादुर सुनार
२१०	तमानखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	अध्यक्ष		जोकलाल बुढा
२११	तमानखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	उपाध्यक्ष		मान सरी शेरचन
२१२	तमानखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	वडा अध्यक्ष	१	थम बहादुर रोका
२१३	तमानखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	महिला सदस्य	१	हिरा देवी कामी
२१४	तमानखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	दलित महिला सदस्य	१	भावना गोतामे

२१५	तमानखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	सदस्य	१	दील बहादुर कामी
२१६	तमानखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	सदस्य	१	मोति प्रसाद कामी
२१७	तमानखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	वडा अध्यक्ष	२	मिन बहादुर घर्ति
२१८	तमानखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	महिला सदस्य	२	गौमाया घर्ति
२१९	तमानखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	दलित महिला सदस्य	२	रन कुमारी वि. क.
२२०	तमानखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	सदस्य	२	झक प्रसाद कामी
२२१	तमानखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	सदस्य	२	माया प्रसाद छन्त्याल
२२२	तमानखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	वडा अध्यक्ष	३	गिर बहादुर घर्ति
२२३	तमानखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	महिला सदस्य	३	मन कुमारी बुढाथोकी
२२४	तमानखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	दलित महिला सदस्य	३	भुलमति वि.क
२२५	तमानखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	३	गोविन्द बहादुर वुढा
२२६	तमानखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	३	होम बहादुर घर्ती
२२७	तमानखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	वडा अध्यक्ष	४	उदिम बहादुर छन्त्याल
२२८	तमानखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	महिला सदस्य	४	ओम कुमारी छन्त्याल
२२९	तमानखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	दलित महिला सदस्य	४	दुर्गा सिर्पाली
२३०	तमानखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	सदस्य	४	लग बहादुर छन्त्याल
२३१	तमानखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	सदस्य	४	तम बहादुर वि.क
२३२	तमानखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	वडा अध्यक्ष	५	हिरा बहादुर वि.क
२३३	तमानखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	महिला सदस्य	५	माया कुमारी पुन मगर
२३४	तमानखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	दलित महिला सदस्य	५	टीका कुमारी दमाई
२३५	तमानखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	५	च बहादुर वि क

२३६	तमानखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	५	लिला कुमार छन्त्याल
२३७	तमानखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	वडा अध्यक्ष	६	कुल बहादुर छन्त्याल
२३८	तमानखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	महिला सदस्य	६	मैना छन्त्याल
२३९	तमानखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	दलित महिला सदस्य	६	निर्मला देवी विश्वकर्मा
२४०	तमानखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	६	लोक बहादुर छन्त्याल
२४१	तमानखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	सदस्य	६	थम प्रसाद कामी
२४२	तमानखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	दलित/अल्पसंख्यक		हिरामान कामी
२४३	तमानखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	दलित/अल्पसंख्यक		लिल कुमारी वि.क.
२४४	ताराखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	अध्यक्ष		प्रकाश घर्ति मगर
२४५	ताराखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	उपाध्यक्ष		दिल कुमारी पुन
२४६	ताराखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	वडा अध्यक्ष	१	यम बहादुर श्रीश
२४७	ताराखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	महिला सदस्य	१	गौरी माया गुरुङ
२४८	ताराखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	दलित महिला सदस्य	१	रुमा वि.क
२४९	ताराखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	सदस्य	१	खर्क वहादुर घर्ति मगर
२५०	ताराखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	सदस्य	१	खम बहादुर छन्त्याल
२५१	ताराखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	वडा अध्यक्ष	२	भद्र बहादुर घर्ति
२५२	ताराखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	महिला सदस्य	२	फुलमाया पुन
२५३	ताराखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	दलित महिला सदस्य	२	पुर्ण कुमारी सुनार
२५४	ताराखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	सदस्य	२	खड्क बहादुर विश्वकर्मा
२५५	ताराखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	सदस्य	२	भिम बहादुर रोका

२५६	ताराखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	वडा अध्यक्ष	३	डिल वहादुर वस्नेत
२५७	ताराखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	महिला सदस्य	३	श्री माया घर्ती मगर
२५८	ताराखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	दलित महिला सदस्य	३	तेजु माया भण्डारी परियार
२५९	ताराखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	सदस्य	३	हेमन्त घिमिरे
२६०	ताराखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	सदस्य	३	भुप नारायण बगाले
२६१	ताराखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	वडा अध्यक्ष	४	जीत बहादुर खत्री
२६२	ताराखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	महिला सदस्य	४	सपना धरी बुढाथोकी
२६३	ताराखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	दलित महिला सदस्य	४	धनमाया कामि
२६४	ताराखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	सदस्य	४	कुल बहादुर खत्री
२६५	ताराखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	सदस्य	४	ओम बहादुर घर्ती
२६६	ताराखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	वडा अध्यक्ष	५	राम बहादुर रोका
२६७	ताराखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	महिला सदस्य	५	मन कुमारी रोका
२६८	ताराखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	दलित महिला सदस्य	५	चन्द्र कली दमिनी
२६९	ताराखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	सदस्य	५	मन बहादुर रोका
२७०	ताराखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	सदस्य	५	दल राम पुन
२७१	ताराखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	दलित/अल्पसंख्यक		धन बहादुर वि.क.
२७२	ताराखोला गाउँपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	दलित/अल्पसंख्यक		जग बहादुर छन्त्याल
२७३	निसीखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	अध्यक्ष		तारा नाथ पौडेल
२७४	निसीखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	उपाध्यक्ष		शोभा कुमारी कार्की
२७५	निसीखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	वडा अध्यक्ष	१	इन्द्र बहादुर मल्ल

२७६	निसीखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	महिला सदस्य	१	हुम कुमारी मल्ल
२७७	निसीखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	दलित महिला सदस्य	१	बेल कुमारी बि.क
२७८	निसीखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	१	पदम बहादुर मल्ल
२७९	निसीखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	१	खाल बहादुर घर्ति
२८०	निसीखोला गाउँपालिका	ने.क.पा.(माओवादी केन्द्र)	वडा अध्यक्ष	२	कुवीर वि.क
२८१	निसीखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	महिला सदस्य	२	हिरा कुमारी कुंवर
२८२	निसीखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	दलित महिला सदस्य	२	थम कुमारी वि क
२८३	निसीखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	२	टेक बहादुर कार्की
२८४	निसीखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	२	देब बहादुर छन्त्याल
२८५	निसीखोला गाउँपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	वडा अध्यक्ष	३	जुन विक्रम शाही
२८६	निसीखोला गाउँपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	महिला सदस्य	३	धन कुमारी शाही
२८७	निसीखोला गाउँपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	दलित महिला सदस्य	३	कल्पना सुनार
२८८	निसीखोला गाउँपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	सदस्य	३	खिम बहादुर शाही
२८९	निसीखोला गाउँपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	सदस्य	३	नर बहादुर शाही
२९०	निसीखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	वडा अध्यक्ष	४	टिका निधि पौडेल
२९१	निसीखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	महिला सदस्य	४	भिम कला मगर
२९२	निसीखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	दलित महिला सदस्य	४	जिवन कुमारी वि.क
२९३	निसीखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	४	मन बहादुर आचार्य
२९४	निसीखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	४	दधी राम रेग्मी
२९५	निसीखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	वडा अध्यक्ष	५	हर्कमान घर्ति मगर
२९६	निसीखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	महिला सदस्य	५	महेन्द्र कुमारी घर्तिमगर
२९७	निसीखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	दलित महिला सदस्य	५	ददिकला कामी

२९८	निसीखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	५	चुले कामी
२९९	निसीखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	५	टंक प्रसाद पुन
३००	निसीखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	वडा अध्यक्ष	६	सुर्य बहादुर घर्ती
३०१	निसीखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	महिला सदस्य	६	अनिता बुढा
३०२	निसीखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	दलित महिला सदस्य	६	बेलमती सुनार
३०३	निसीखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	६	हेम बहादुर बुढा
३०४	निसीखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	६	रवि माला घर्ती
३०५	निसीखोला गाउँपालिका	स्वतन्त्र	वडा अध्यक्ष	७	तेजेन्द्र बिक्रम कुँवर
३०६	निसीखोला गाउँपालिका	स्वतन्त्र	महिला सदस्य	७	टिका कुमारी कुँवर
३०७	निसीखोला गाउँपालिका	स्वतन्त्र	दलित महिला सदस्य	७	अमृता परियार
३०८	निसीखोला गाउँपालिका	स्वतन्त्र	सदस्य	७	लाल बहादुर कुँवर
३०९	निसीखोला गाउँपालिका	स्वतन्त्र	सदस्य	७	रुपेश प्रसाद श्रेष्ठ
३१०	निसीखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	दलित/अल्पसंख्यक		कोक बहादुर कामी
३११	निसीखोला गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	दलित/अल्पसंख्यक		मिलन कामी
३१२	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	प्रमुख		जनक राज पौडेल
३१३	बागलुङ नगरपालिका	राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी	उपप्रमुख		सुरेन्द्र खड्का
३१४	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	वडा अध्यक्ष	१	दुर्गे सार्की
३१५	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	महिला सदस्य	१	शान्ती देवी शर्मा
३१६	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	दलित महिला सदस्य	१	लक्ष्मी बोहरा
३१७	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	सदस्य	१	सूर्य लामिछाने क्षेत्री
३१८	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	सदस्य	१	लाल बहादुर के.सी
३१९	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	वडा अध्यक्ष	२	जिबन आचार्य

३२०	बागलुङ नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	महिला सदस्य	२	निर्मला जि.सी पन्त
३२१	बागलुङ नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	दलित महिला सदस्य	२	अनिता के.सी
३२२	बागलुङ नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	२	अर्जुन घिमिरे
३२३	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	सदस्य	२	सुरज बोसेल
३२४	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	वडा अध्यक्ष	३	लक्ष्मी बास्कोटा
३२५	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	महिला सदस्य	३	दुर्गा कुमारी शर्मा
३२६	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	दलित महिला सदस्य	३	रेवती किसान
३२७	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	सदस्य	३	रोशन खड्का
३२८	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	सदस्य	३	कमल खड्का
३२९	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	वडा अध्यक्ष	४	धुब बहादुर के.सी
३३०	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	महिला सदस्य	४	पबित्रा थापा
३३१	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	दलित महिला सदस्य	४	अमृता बराईली
३३२	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	सदस्य	४	डिल्ली प्रसाद आचार्य
३३३	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	सदस्य	४	वाणीन्द्र बहादुर क्षेत्री
३३४	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	वडा अध्यक्ष	५	शिव प्रसाद सापकोटा
३३५	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	महिला सदस्य	५	कालिका सापकोटा
३३६	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	दलित महिला सदस्य	५	गुमा चर्माकार
३३७	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	सदस्य	५	कमल बहादुर घर्ती क्षेत्री
३३८	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	सदस्य	५	रवि लाल रेग्मी
३३९	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	वडा अध्यक्ष	६	खिम राज सापकोटा
३४०	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	महिला सदस्य	६	मधु देवी खत्री

३४१	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	दलित महिला सदस्य	६	नरि दमिनी
३४२	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	सदस्य	६	सम्मर बहादुर खत्री क्षेत्री
३४३	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	सदस्य	६	डम्मर बहादुर थापा
३४४	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	वडा अध्यक्ष	७	खग राज पाण्डे
३४५	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	महिला सदस्य	७	धन कुमारी खत्री
३४६	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	दलित महिला सदस्य	७	देवि माया विश्वकर्मा
३४७	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	सदस्य	७	रमेश किसान
३४८	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	सदस्य	७	केशब बहादुर कार्की
३४९	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	वडा अध्यक्ष	८	जित बहादुर क्षेत्री
३५०	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	महिला सदस्य	८	पदम कुमारी घर्ती क्षेत्री
३५१	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	दलित महिला सदस्य	८	देबि नेपाली
३५२	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	सदस्य	८	प्रेम बहादुर घर्ती
३५३	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	सदस्य	८	देवी राम शर्मा
३५४	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	वडा अध्यक्ष	९	गणेश बहादुर थापा मगर
३५५	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	महिला सदस्य	९	गंगा के.सी
३५६	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	दलित महिला सदस्य	९	धन कुमारी थापा सुनार
३५७	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	सदस्य	९	राम बहादुर खड्का
३५८	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	सदस्य	९	डोलेन्द्र बहादुर खड्का
३५९	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	वडा अध्यक्ष	१०	प्रेम बहादुर थापा
३६०	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	महिला सदस्य	१०	सीता थापा
३६१	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	दलित महिला सदस्य	१०	हरि कुमारी किसान

३६२	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	सदस्य	१०	सोम बहादुर थापा
३६३	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	सदस्य	१०	लक्ष्मण शर्मा
३६४	बागलुङ नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	वडा अध्यक्ष	११	जानेन्द्र गौतम
३६५	बागलुङ नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	महिला सदस्य	११	टुका देवी शर्मा आचार्य
३६६	बागलुङ नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	दलित महिला सदस्य	११	गिता सार्की
३६७	बागलुङ नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	११	दुर्गा बहादुर थापा
३६८	बागलुङ नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	११	घन श्याम आचार्य
३६९	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	वडा अध्यक्ष	१२	गुरु दत्त पाठक
३७०	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	महिला सदस्य	१२	मिना कुमारी आचार्य
३७१	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	दलित महिला सदस्य	१२	बविता रामदाम
३७२	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	सदस्य	१२	लोक नाथ शर्मा
३७३	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	सदस्य	१२	रुद्र प्रसाद शर्मा पौडेल
३७४	बागलुङ नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	वडा अध्यक्ष	१३	नारायण शर्मा पौडेल
३७५	बागलुङ नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	महिला सदस्य	१३	मिना कुमारी रोका
३७६	बागलुङ नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	दलित महिला सदस्य	१३	लक्ष्मी सार्की
३७७	बागलुङ नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	१३	भवानी प्रसाद रिज्याल
३७८	बागलुङ नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	१३	एक नाथ रेग्मी
३७९	बागलुङ नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	वडा अध्यक्ष	१४	चक्र बहादुर खत्री
३८०	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	महिला सदस्य	१४	पुष्पा के. सी.
३८१	बागलुङ नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	दलित महिला सदस्य	१४	याम कुमारी दमै
३८२	बागलुङ नगरपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	१४	नारायण प्रसाद श्रेष्ठ
३८३	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	सदस्य	१४	सुरेन्द्र आचार्य

३८४	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	दलित वा अल्पसंख्यक		नविन बहादुर किसान
३८५	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	दलित वा अल्पसंख्यक		सञ्जु नेपाली
३८६	बागलुङ नगरपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	दलित वा अल्पसंख्यक		कविराम किसान
३८७	वडिगाड गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	अध्यक्ष		मेहर सिंह पाइजा
३८८	वडिगाड गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	उपाध्यक्ष		अम्म बहादुर श्रीस
३८९	वडिगाड गाउँपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	वडा अध्यक्ष	१	बोम बहादुर थापा
३९०	वडिगाड गाउँपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	महिला सदस्य	१	सोमन्ता सलामी
३९१	वडिगाड गाउँपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	दलित महिला सदस्य	१	अनिता वि क
३९२	वडिगाड गाउँपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	सदस्य	१	अनिल गिरी
३९३	वडिगाड गाउँपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	सदस्य	१	नरेन्द्र घर्ति
३९४	वडिगाड गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	वडा अध्यक्ष	२	विष्णु प्रसाद भुसाल
३९५	वडिगाड गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	महिला सदस्य	२	हिमा कुमारी खराल
३९६	वडिगाड गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	दलित महिला सदस्य	२	जमुना वि.क.
३९७	वडिगाड गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	सदस्य	२	गोम बहादुर राना
३९८	वडिगाड गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	सदस्य	२	सुर्य बहादुर अधिकारी
३९९	वडिगाड गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	वडा अध्यक्ष	३	खडक बहादुर पुन
४००	वडिगाड गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	महिला सदस्य	३	पार्वती घर्ती थापा
४०१	वडिगाड गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	दलित महिला सदस्य	३	उमा वि.क.
४०२	वडिगाड गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	सदस्य	३	केहर सिंह थापा
४०३	वडिगाड गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	सदस्य	३	चुडा बहादुर पुन
४०४	वडिगाड गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	वडा अध्यक्ष	४	प्रेम गलामी

४०५	वडिगाड गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	महिला सदस्य	४	केशमाया छन्त्याल
४०६	वडिगाड गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	दलित महिला सदस्य	४	मन कुमारी विश्वकर्मा
४०७	वडिगाड गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	सदस्य	४	दान बहादुर पुन
४०८	वडिगाड गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	सदस्य	४	प्रेम बहादुर श्रीस
४०९	वडिगाड गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	वडा अध्यक्ष	५	अर्जुन प्रसाद खरेल
४१०	वडिगाड गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	महिला सदस्य	५	विष्णु घिमिरे
४११	वडिगाड गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	दलित महिला सदस्य	५	कोपिला दर्जि
४१२	वडिगाड गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	५	घम्वीर पेमी
४१३	वडिगाड गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	५	टिका राम पुन
४१४	वडिगाड गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	वडा अध्यक्ष	६	मौसम काजी क्षेत्री
४१५	वडिगाड गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	महिला सदस्य	६	नर माया थापा
४१६	वडिगाड गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	दलित महिला सदस्य	६	पवित्रा कामी
४१७	वडिगाड गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	६	छविलाल पुन
४१८	वडिगाड गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	६	नर बहादुर वि.क.
४१९	वडिगाड गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	वडा अध्यक्ष	७	कृष्ण गुरूड
४२०	वडिगाड गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	महिला सदस्य	७	मिन कुमारी माझी
४२१	वडिगाड गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	दलित महिला सदस्य	७	सावित्रा वि.क.
४२२	वडिगाड गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	७	दीपेन्द्र प्रताप के.सी.
४२३	वडिगाड गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	७	योगेन्द्र बहादुर माझी
४२४	वडिगाड गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	वडा अध्यक्ष	८	यम बहादुर श्रीस थापा
४२५	वडिगाड गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	महिला सदस्य	८	टेक माया शेरपुजा पुन
४२६	वडिगाड गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	दलित महिला सदस्य	८	सुनीता सुनार

४२७	वडिगाड गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	सदस्य	८	खिम बहादुर वोहोरा
४२८	वडिगाड गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	सदस्य	८	भिम बहादुर बलाल
४२९	वडिगाड गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	वडा अध्यक्ष	९	कृष्ण बहादुर खत्री
४३०	वडिगाड गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	महिला सदस्य	९	सुमित्रा के.सी
४३१	वडिगाड गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	दलित महिला सदस्य	९	मैसरा दमाई
४३२	वडिगाड गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	९	यद्ध बहादुर के. सी.
४३३	वडिगाड गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	सदस्य	९	तारा बहादुर बुढा
४३४	वडिगाड गाउँपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	वडा अध्यक्ष	१०	बिरेन्द्र कुमार बुढा
४३५	वडिगाड गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	महिला सदस्य	१०	उमा कुमारी गुरुड
४३६	वडिगाड गाउँपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	दलित महिला सदस्य	१०	देउमाया वि.क सिर्पाली
४३७	वडिगाड गाउँपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	सदस्य	१०	हिरे कामी
४३८	वडिगाड गाउँपालिका	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	सदस्य	१०	शक्तीराम थापा
४३९	वडिगाड गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	दलित महिला सदस्य		कविराज सुनार
४४०	वडिगाड गाउँपालिका	ने.क.पा. (एमाले)	दलित महिला सदस्य		केदार नेपाली
४४१	वरेड गाउँपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	अध्यक्ष		कृष्ण प्रसाद शर्मा
४४२	वरेड गाउँपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	उपाध्यक्ष		दिल कुमारी पुन
४४३	वरेड गाउँपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	वडा अध्यक्ष	१	नरसिंह पुन
४४४	वरेड गाउँपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	महिला सदस्य	१	विष्णु माया मगर्नी
४४५	वरेड गाउँपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	दलित महिला सदस्य	१	गंगा (क्षेत्री) सुनार
४४६	वरेड गाउँपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	सदस्य	१	राजेन्द्र ढुंगाना
४४७	वरेड गाउँपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	सदस्य	१	छत्र बहादुर थापा

४४८	वरेड गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	वडा अध्यक्ष	२	गुप्त प्रसाद काला थापा
४४९	वरेड गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	महिला सदस्य	२	मना देवी खत्री
४५०	वरेड गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	दलित महिला सदस्य	२	अमृता परियार
४५१	वरेड गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	२	मेख बहादुर छन्त्याल
४५२	वरेड गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	२	रन बहादुर क्षेत्री पौडेल
४५३	वरेड गाउँपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	वडा अध्यक्ष	३	पुर्न बहादुर खनाल
४५४	वरेड गाउँपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	महिला सदस्य	३	दुर्गा कार्की थापा क्षेत्री
४५५	वरेड गाउँपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	दलित महिला सदस्य	३	दिपा सुनार
४५६	वरेड गाउँपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	सदस्य	३	धनपति शर्मा
४५७	वरेड गाउँपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	सदस्य	३	पृथी बहादुर पुन
४५८	वरेड गाउँपालिका	स्वतन्त्र	वडा अध्यक्ष	४	लिल बहादुर खत्री
४५९	वरेड गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	महिला सदस्य	४	राजकुमारी खत्री
४६०	वरेड गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	दलित महिला सदस्य	४	गंगा देवी वि.क. थापा
४६१	वरेड गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	४	अमृत गौतम
४६२	वरेड गाउँपालिका	स्वतन्त्र	सदस्य	४	जन बहादुर खत्री
४६३	वरेड गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	वडा अध्यक्ष	५	अमर बहादुर शेरभुजा
४६४	वरेड गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	महिला सदस्य	५	पवित्रा पुन
४६५	वरेड गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	दलित महिला सदस्य	५	भूमा सर्किनी
४६६	वरेड गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	५	विष्णु बहादुर सुनार
४६७	वरेड गाउँपालिका	नेपाली काँग्रेस	सदस्य	५	इन्द्र बहादुर खत्री
४६८	वरेड गाउँपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा	दलित वा अल्पसंख्यक		देव वहादुर सुनार
४६९	वरेड गाउँपालिका	राष्ट्रिय जनमोर्चा			नर बहादुर वि.क.

अनुसूची २ :

विभिन्न स्रोतको खानेपानी प्रयोग गर्ने घरपरिवार संख्या

गा.वि.स./न.प ा.	कुल परिवार संख्या	पिउने पानीको मुख्य स्रोत							
		पाइप /धारा	ट्युववेल	ढाकेको कुवा	नढाकेको कुवा	मुलधारा	नदी खोला	अन्य	उल्लेख नभएको
अधिकारीचौर	१,४२४	१,०६३	०	६	१९४	१०२	५४	१	४
अमलाचौर	१,२०६	८७०	१	२२	६५	२४५	०	१	२
अमरभूमी	५६३	५५४	०	०	३	५	०	०	१
अर्गल	४७५	४५६	०	२	२	१५	०	०	०
अर्जेवा	४८४	३८८	०	०	५०	४५	०	०	१
बाटाकाचौर	८६९	८४०	१	७	१०	१	७	०	३
भकुण्डे	८६७	८२४	२	२२	१	१७	०	०	१
भिमपोखरा	८२५	८११	२	१	३	१	१	०	६
भिमगिठे	१,१८६	१,०२१	०	२१	२	३३	७४	३३	२
विहुँकोट	१,४४१	१,३८४	०	०	६	३२	६	१	१२
विनामारे	५६२	४६७	१	१५	२०	५५	२	०	२
बोहारागाउँ	१,२९४	१,१७५	०	३	४५	४४	१२	०	१५
बुंगादोभान	१,२१७	१,०५८	१	१४	१०	१०१	२२	०	११
बोवाड	१,४४१	८०१	२	९	१९९	१९१	२०६	१६	१७
बुर्तिवाड	१,९९८	१,९१९	०	१	५७	१०	१	०	१०
छिस्ती	१,१०६	८९९	०	२५	२६	१२१	२९	१	५
दगातुन्डाँडा	१,१६८	१,११५	०	०	३	१३	१२	२	२३
दमेक	१,२०६	१,०४२	०	०	१५	१३६	९	१	३
दर्लिङ	१,१५६	६९९	२	९	१५१	२३१	३४	०	३०
देविस्थान	१,६१६	१,३८९	३	५	६१	१४३	१२	०	३
धम्जा	६००	५८८	०	२	०	४	६	०	०
दुदिलाभाटी	९६९	९०४	०	१	२७	१९	१	०	१७
जैदी	१,००६	९०७	१	४	५	७५	४	०	१०
धुल्लुवास्कोट	७७९	७६२	०	१	२	१०	०	०	४
ग्वालीचौर	९२६	८९०	०	०	३	१६	४	५	८
हरिचौर	१,२७०	१,१४१	०	२	३	१२२	०	२	०
हटिया	१,७२३	१,५७१	०	१	७	४२	२	९६	४
हिल	६१२	६०८	०	०	३	०	०	०	१
हुग्दीशिर	९३३	९०२	०	०	१२	१४	१	०	४
जलजला	८०४	७३५	०	१	१०	३८	२०	०	०
वा.न.पा.	७,८४८	७,४९६	५	४६	७०	१९७	९	६	१९

गा.वि.स. / न.प I.	कुल परिवार संख्या	पिउने पानीको मुख्य श्रोत							
		पाइप /धारा	ट्युबवेल	ढाकेको कुवा	नढाकेको कुवा	मुलधारा	नदी खोला	अन्य	उल्लेख नभएको
काँडेवास	५३९	५०१	०	२	११	२२	०	२	१
खुंगा	८४३	६२८	०	०	१०९	६२	३७	२	५
कुशिमसेरा	८१८	८०१	०	१	३	११	०	०	२
लेखानी	६२६	६०४	०	२	०	१८	०	०	२
मालिका	५८७	५८३	०	०	०	०	०	०	४
मल्म	१,०६७	१,०५५	०	१	६	५	०	०	०
नारायणस्थान	७८१	७८०	०	०	०	०	१	०	०
नरेठाँटी	७६८	६३१	१	०	१०८	१८	४	०	६
निसी	१,४२५	५८८	०	९	२५५	२८६	२७०	०	१७
पैरुपाटा	१,३४७	१,१८५	०	०	६	१४२	१०	०	४
पैरु थन्थाप	८३८	८२४	०	०	४	५	३	०	२
पालाकोट	८७३	८३१	१	३	६	३१	०	०	१
पाण्डवखानी	५५२	५३१	०	०	५	६	३	४	३
राजकट	५५८	४४२	०	६	१०४	५	०	१	०
रणसिकिटेनी	५७०	४९८	०	६	४३	१३	८	०	२
राइखानी	९०७	८६९	१	२	११	९	७	०	८
रायडाँडा	५४९	५०१	३	३	२३	११	७	१	०
रेश	१,१५६	१,११३	०	४	७	१५	११	५	१
रिघा	८२३	७४५	१	१	२१	५१	२	१	१
सल्यान	३९३	३८५	०	१	५	१	१	०	०
सर्कुवा	५५०	३९९	०	१	७९	७०	१	०	०
सिंगाना	७७७	७७२	०	०	१	०	१	०	३
सिसाखानी	४१८	३३७	२	२	६२	३	४	८	०
सुखौरा	२६६	१८५	०	०	५	७६	०	०	०
खुंखानी	५२५	४६२	०	१	३८	१६	४	०	४
तमान	६८०	५४२	०	२	६६	४९	२०	०	१
तंग्राम	८४६	८३२	०	२	४	६	०	०	२
ताराखोला	८४५	७४८	१	१	१०	७७	४	०	४
तित्याड	९८१	९६५	०	२	०	१२	१	०	१
जम्मा	६१,४८२	५४,६१६	३१	२७२	२,०५७	३,०९८	९२७	१८९	२९२

अनुसुचि ३ :

बत्ती बाल्न विभिन्न स्रोतको प्रयोग गर्ने घरपरिवार संख्या

गा.वि.स. /न.पा.	बत्ती बाल्न अक्सर प्रयोग गर्ने इन्धन						
	कुल घरपरिवार संख्या	विजुली	मट्टितेल	बायोग्याँस	सोलर	अन्य	उल्लेख नभएको
अधिकारीचौर	१,४२४	१,२४२	१०२	५	५	६६	४
अमलाचौर	१,२०६	१,१४४	५८	२	०	०	२
अमरभूमी	५६३	५२१	३६	१	१	३	१
अर्गल	४७५	४४६	७	१	७	१४	०
अर्जेवा	४८४	४६०	२१	१	१	०	१
बाटाकाचौर	८६९	३५९	३१९	१४	१६७	७	३
भकृण्डे	८६७	८३६	२९	०	०	१	१
भिमपोखरा	८२५	७९४	२१	१	३	०	६
भिमगिठे	१,१८६	९३०	१८९	०	०	६५	२
विहुँकोट	१,४४१	१,३५९	६६	०	३	१	१२
विनामारे	५६२	५३७	१७	५	१	०	२
बोहारागाउँ	१,२९४	३२५	८८७	०	१९	४७	१६
बुँगादोभान	१,२१७	१,०३४	११३	१	१०	४८	११
बोवाड	१,४४१	६८६	५७७	१	३२	१२७	१८
बुर्तिवाड	१,९९८	१,८२०	१००	५	६	५७	१०
छिस्ती	१,१०६	९७७	११६	१	३	४	५
दगातुन्डाँडा	१,१६८	१,१०५	३४	१	५	०	२३
दमेक	१,२०६	१,०७६	१२५	०	०	२	३
दलिँड	१,१५६	८३३	१४६	१	३	१४४	२९
देविस्थान	१,६१६	१,३१६	२१०	४	२०	६३	३
धम्जा	६००	४६३	११७	०	१४	६	०
दुदिलाभाटी	९६९	९३१	१८	२	०	१	१७
जैदी	१,००६	८७९	१०३	१	५	७	११
धुल्लुबास्कोट	७७९	५४१	१०५	३	१०९	१७	४
ग्वालीचौर	९२६	८४१	५६	४	१३	५	७
हरिचौर	१,२७०	१,२१७	४८	४	०	१	०
हटिया	१,७२३	१,६५२	६५	१	०	१	४
हिल	६१२	४८१	२३	२	१०५	०	१
हुग्दीशिर	९३३	४७९	३०७	०	१०९	३४	४
जलजला	८०४	१	१०५	३	६९१	४	०
बा.न.पा.	७,८४८	७,६७४	११२	२१	६	१३	२२

गा.वि.स. /न.पा.	बत्ती बालन अक्सर प्रयोग गर्ने इन्धन						
	कुल घरपरिवार संख्या	विजुली	मट्टितेल	बायोग्याँस	सोलर	अन्य	उल्लेख नभएको
काँडेबास	५३९	४९७	३६	१	१	३	१
खुंगा	८४३	६१८	१७३	१	५	४१	५
कुशिमसेरा	८१८	७८१	३१	३	०	१	२
लेखानी	६२६	५९९	२२	०	२	१	२
मालिका	५८७	५८०	२	०	०	१	४
मल्म	१,०६७	८९१	१७०	०	२	४	०
नारायणस्थान	७८१	७५७	२३	१	०	०	०
नरेठाँटी	७६८	७१५	४१	२	३	१	६
निसी	१,४२५	२२६	९७३	३	९२	११४	१७
पैयुँपाटा	१,३४७	१,२५७	८५	०	०	१	४
पैयुँ थन्पाप	८३८	७९५	३७	०	३	१	२
पालाकोट	८७३	८४१	२९	१	१	०	१
पाण्डवखानी	५५२	५१८	१९	०	१	११	३
राजकुट	५५८	३७९	१०५	२	१४	५८	०
रणसिंकिटेनी	५७०	२२२	१३९	१	९४	११२	२
राडखानी	९०७	८४४	४६	१	६	२	८
रायडाँडा	५४९	५१६	२८	४	१	०	०
रेश	१,१५६	१,१३०	१६	०	१	८	१
रिघा	८२३	२२४	३७९	०	२१४	५	१
सल्यान	३९३	२७३	२३	१	९६	०	०
सर्कुवा	५५०	५३०	२०	०	०	०	०
सिंगाना	७७७	७५१	२०	०	३	०	३
सिसाखानी	४१८	३६४	४२	११	१	०	०
सुखौरा	२६६	१	२०	०	१३३	११२	०
खुंखानी	५२५	३१२	१७१	१	१	३६	४
तमान	६८०	५५९	३२	०	२	८६	१
तंग्राम	८४६	४८१	१६१	१	१७६	२५	२
ताराखोला	८४५	६८५	७७	२	६३	१४	४
तित्याड	९८१	९३७	४२	०	०	०	२
जम्मा	६१,४८२	५०,२४२	७,१९४	१२१	२,२५३	१,३७५	२९७

अनुसूची ४ :

खाना पकाउन विभिन्न इन्धन प्रयोग गर्ने घरपरिवार संख्या

गा.वि.स. /न.पा.	कुल परिवार संख्या	अक्सर खाना बनाउन प्रयोग हुने इन्धन							
		काठ/ दाउरा	मट्टिते ल	एल पी ग्याँस	गुईँठा	बायो ग्याँस	विद्युत	अन्य	उल्लेख नभएको
अधिकारीचौर	१,४२४	१,४०४	४	४	०	८	०	०	४
अमलाचौर	१,२०६	१,१९१	१	११	०	१	०	०	२
अमरभूमी	५६३	५५९	०	३	०	०	०	०	१
अर्गल	४७५	४७३	०	०	१	१	०	०	०
अर्जेवा	४८४	४७४	२	६	०	१	०	०	१
बाटाकाचौर	८६९	८५५	३	७	१	०	०	०	३
भकुण्डे	८६७	८६२	०	२	२	०	०	०	१
भिमापोखरा	८२५	८००	१	१७	०	१	०	०	६
भिमगिठे	१,१८६	१,१३६	६	४१	०	१	०	०	२
विहुँकोट	१,४४१	१,३९५	३	३१	०	०	०	०	१२
विनामारे	५६२	५५७	१	२	०	०	०	०	२
बोहारागाउँ	१,२९४	१,२६९	३	१	५	०	०	०	१६
बुँगादोभान	१,२१७	१,२०२	२	०	१	१	०	०	११
बोवाड	१,४४१	१,४०५	१६	१	०	१	०	०	१८
बुर्तिवाड	१,९९८	१,५६६	८	४१२	०	२	०	०	१०
छिस्ती	१,१०६	१,०९७	३	१	०	०	०	०	५
दगातुन्डाँडा	१,१६८	१,०९३	३	४७	१	१	०	०	२३
दमेक	१,२०६	१,१९५	२	६	०	०	०	०	३
दर्लिङ	१,१५६	१,१२६	०	०	०	०	०	०	३०
देविस्थान	१,६१६	१,५९७	७	९	०	०	०	०	३
धम्जा	६००	५९९	०	१	०	०	०	०	०
दुविलाभाटी	९६९	९४३	०	७	०	१	०	१	१७
जैदी	१,००६	९८७	१	६	०	१	०	०	११
धुल्लुबास्कोट	७७९	७६४	३	८	०	०	०	०	४
ग्वालीचौर	९२६	८८९	०	१५	०	१४	०	०	८
हरिचौर	१,२७०	१,२००	२	६३	०	५	०	०	०
हटिया	१,७२३	१,५२३	९	१८५	०	१	१	१	४
हिल	६१२	६०५	१	५	०	०	०	०	१
हुग्दीशिर	९३३	९१९	१	८	०	१	०	०	४
जलजला	८०४	८०१	०	३	०	०	०	०	०
बा.न.पा.	७,८४८	२,५८६	६५	५,१४५	०	२२	१	७	२२
काँडेबास	५३९	५२३	१	१४	०	०	०	०	१
खुंगा	८४३	८३६	०	०	२	०	०	०	५

गा.वि.स. /न.पा.	कुल परिवार संख्या	अक्सर खाना बनाउन प्रयोग हुने इन्धन							
		काठ/ दाउरा	मट्टिते ल	एल पी ग्याँस	गुईँठा	बायो ग्याँस	विद्युत	अन्य	उल्लेख नभएको
कृषिमसेरा	८१८	६६६	५	१४३	०	२	०	०	२
लेखानी	६२६	६२२	०	२	०	०	०	०	२
मालिका	५८७	५८०	०	२	०	१	०	०	४
मल्म	१,०६७	१,०५२	६	८	०	१	०	०	०
नारायणस्थान	७८१	६७३	०	७४	०	३४	०	०	०
नरेठाँटी	७६८	७३०	१	३१	०	०	०	०	६
निसी	१,४२५	१,३९५	११	२	०	०	०	०	१७
पैयुँपाटा	१,३४७	१,२९२	०	४५	२	४	०	०	४
पैयुँ थन्थाप	८३८	८३३	०	३	०	०	०	०	२
पालाकोट	८७३	८५५	०	१७	०	०	०	०	१
पाण्डवखानी	५५२	५४८	०	०	०	०	०	१	३
राजकुट	५५८	५५७	१	०	०	०	०	०	०
रणसिकिटेनी	५७०	५६५	०	१	२	०	०	०	२
राडखानी	९०७	८९६	०	३	०	०	०	०	८
रायडाँडा	५४९	५४५	१	३	०	०	०	०	०
रेश	१,१५६	१,१५३	०	२	०	०	०	०	१
रिघा	८२३	८२०	२	०	०	०	०	०	१
सल्यान	३९३	३९१	१	१	०	०	०	०	०
सर्कुवा	५५०	५४४	०	२	०	४	०	०	०
सिंगाना	७७७	७७१	०	२	०	१	०	०	३
सिसाखानी	४१८	४१५	१	१	१	०	०	०	०
सुखौरा	२६६	२६६	०	०	०	०	०	०	०
खुखानी	५२५	५२१	०	०	०	०	०	०	४
तमान	६८०	६७६	१	२	०	०	०	०	१
तंग्राम	८४६	८३४	२	७	०	०	०	१	२
ताराखोला	८४५	८३३	१	६	१	०	०	०	४
तित्याङ	९८१	९७०	२	७	०	०	०	०	२
जम्मा	६१,४८२	५४,४३४	१८३	६,४२५	१९	१०९	२	११	२९९

अनुसूची ५ :

अनुपस्थित घरपरिवार संख्या तथा जनसंख्या

गा.वि.स./ न.पा	कुल परिवार संख्या	अनुपस्थित परिवार संख्या	अनुपस्थित जनसंख्या			
			कुल	पुरुष	महिला	उल्लेख नभएको
अधिकारीचौर	१,४२४	६५९	८१६	७९५	२१	०
अमलाचौर	१,२०६	६५१	१,०६६	८९६	१७०	०
अमरभूमी	५६३	३०३	४१२	३८०	३२	०
अर्गल	४७५	२२६	३०८	२७९	२९	०
अर्जेवा	४८४	३०५	४८५	४२२	६३	०
बाटाकाचौर	८६९	४९६	७०४	६४६	५८	०
भकण्डे	८६७	२९८	४४०	३७६	६४	०
भिमपोखरा	८२५	३०६	३६४	३५३	११	०
भिमगिठे	१,१८६	५५५	७७३	७३०	४३	०
विहुँकोट	१,४४१	७६१	१,१०४	१,०१४	९०	०
विनामारे	५६२	३१४	५०२	४३४	६८	०
बोहारागाउँ	१,२९४	६२७	८७२	७९३	७९	०
बुँगादोभान	१,२१७	४८९	५८९	५६४	२५	०
बोवाड	१,४४१	५२७	६५७	६२८	२९	०
बुर्तिवाड	१,९९८	८३८	१,०७६	१,००७	६९	०
छिस्ती	१,१०६	६७७	१,२६८	१,०५०	२१८	०
दगातुन्डाँडा	१,१६८	६४९	१,१८०	१,०३५	१४५	०
दमेक	१,२०६	६५४	९७०	८८५	८५	०
दलिँड	१,१५६	५५१	८३३	७५९	७४	०
देविस्थान	१,६१६	७७४	१,०८१	९९२	८९	०
धम्जा	६००	३१०	३९८	३७९	१९	०
दुदिलाभाटी	९६९	५३३	७३५	६८१	५४	०
जैदी	१,००६	५७१	८४४	७५६	८८	०
धुल्लुवास्कोट	७७९	३९३	५८७	५३१	५६	०
ग्वालीचौर	९२६	५४०	९०६	७९४	११२	०
हरिचौर	१,२७०	६७६	१,०३८	८७९	१५९	०
हटिया	१,७२३	९३१	१,४९८	१,३०४	१९४	०
हिल	६१२	३६७	५५२	४९०	६२	०
हुग्दीशिर	९३३	५०८	७७०	६९०	८०	०
जलजला	८०४	४७३	७५७	६८३	७४	०
बा.न.पा.	७,८४८	२,३६४	३,११६	२,७६३	३५३	०
काँडेबास	५३९	२७५	४९०	४०७	८३	०
खुंगा	८४३	३९९	५१३	४८७	२६	०

गा.वि.स./ न.पा	कुल परिवार संख्या	अनुपस्थित परिवार संख्या	अनुपस्थित जनसंख्या			
			कुल	पुरुष	महिला	उल्लेख नभएको
कुशिमसेरा	८१८	३५१	५२७	४६६	६१	०
लेखानी	६२६	३३५	४८०	४२२	५८	०
मालिका	५८७	३०३	३८८	३६५	२३	०
मल्म	१,०६७	५७१	९४७	७७५	१७२	०
नारायणस्थान	७८१	४१०	६२९	५५६	७३	०
नरेठाँटी	७६८	४८०	७४३	६६६	७७	०
निसी	१,४२५	४०७	५६८	५०२	६६	०
पैयुँपाटा	१,३४७	६८६	१,०५७	९०९	१४८	०
पैयुँ धन्याप	८३८	४५२	७८५	६६४	१२१	०
पालाकोट	८७३	४८३	६७१	६०५	६६	०
पाण्डवखानी	५५२	२६३	४६०	३७२	८८	०
राजकुट	५५८	३२९	४३२	४१०	२२	०
रणसिकिटेनी	५७०	२८९	३८३	३६४	१९	०
राङ्खानी	९०७	४४१	६३९	५९८	४०	१
रायडाँडा	५४९	२१९	३२४	२८६	३८	०
रेश	१,१५६	५९४	८३०	७५२	७८	०
रिघा	८२३	४५९	७०८	६२०	८८	०
सल्यान	३९३	२३१	३७२	३२८	४४	०
सर्कुवा	५५०	३१५	५८९	४९५	९४	०
सिंगाना	७७७	३८२	५१६	४६५	५१	०
सिसाखानी	४१८	२३२	४२८	३६२	६६	०
सुखौरा	२६६	१७२	२७६	२४५	३१	०
खुंखानी	५२५	२४२	२७१	२७१	०	०
तमान	६८०	३२०	३८९	३७४	१५	०
तंग्राम	८४६	४२६	५३५	५०१	३४	०
ताराखोला	८४५	३८३	५१८	४९३	२५	०
तित्याङ	९८१	३५८	४५४	४३२	२२	०
बागलुङ कुल	६१,४८२	२९,१३३	४२,६२३	३८,१८०	४,४४२	१

अनुसूची ६ :
साक्षर जनसंख्या र प्रतिशत

गा.वि.स. / न. पा.	जनसंख्या				साक्षरता नखुलेको	साक्षरता प्रतिशत
	५ वर्ष वा माथिको जनसंख्या	पढ्न लेख्न जान्ने	पढ्न मात्र जान्ने	पढ्न लेख्न नजान्ने		
बागलुङ						
कुल	२४१,१०५	१७३,३००	६,१७९	६१,४६९	१५७	७१.८८
पुरुष	१०३,८२७	८३,६७५	२,६२४	१७,४८५	४३	८०.५९
महिला	१३७,२७८	८९,६२५	३,५५५	४३,९८४	११४	६५.२९
अधिकारीचौर						
कुल	५,८०३	३,६९०	२८१	१,८२७	५	६३.५९
पुरुष	२,४६८	१,७४८	१३१	५८८	१	७०.८३
महिला	३,३३५	१,९४२	१५०	१,२३९	४	५८.२३
अमलाचौर						
कुल	४,१३९	२,९३१	२८	१,१७९	१	७०.८१
पुरुष	१,६४९	१,३६६	१७	२६६	०	८२.८४
महिला	२,४९०	१,५६५	११	९१३	१	६२.८५
अमरभूमी						
कुल	२,२२६	१,५७९	१०७	५४०	०	७०.९३
पुरुष	९२६	७४१	३८	१४७	०	८०.०२
महिला	१,३००	८३८	६९	३९३	०	६४.४६
अर्गल						
कुल	२,०९९	१,५४०	९५	४६४	०	७३.३७
पुरुष	९५३	७५७	३९	१५७	०	७९.४३
महिला	१,१४६	७८३	५६	३०७	०	६८.३२
अर्जेवा						
कुल	१,८०१	१,४६५	९	३२२	५	८१.३४
पुरुष	७५२	६६६	५	८१	०	८८.५६
महिला	१,०४९	७९९	४	२४१	५	७६.१७
बाटाकाचौर						
कुल	३,४९९	२,४५७	३५	१,००६	१	७०.२२
पुरुष	१,४४९	१,१५१	१२	२८६	०	७९.४३
महिला	२,०५०	१,३०६	२३	७२०	१	६३.७१
भकुण्डे						
कुल	३,२१२	२,३२७	८०	८०५	०	७२.४५
पुरुष	१,३७२	१,१३६	३३	२०३	०	८२.८०
महिला	१,८४०	१,१९१	४७	६०२	०	६४.७३
भिमापोखरा						

गा.वि.स. / न. पा.	जनसंख्या				साक्षरता नखुलेको	साक्षरता प्रतिशत
	५ वर्ष वा माथिको जनसंख्या	पढ्न लेख्न जान्ने	पढ्न मात्र जान्ने	पढ्न लेख्न नजान्ने		
कुल	३,१७४	२,२०४	९६	८७०	४	६९.४४
पुरुष	१,३५७	१,०५३	४३	२६०	१	७७.६०
महिला	१,८१७	१,१५१	५३	६१०	३	६३.३५
भिमगिठे						
कुल	५,०४३	३,४०३	११८	१,५२२	०	६७.४८
पुरुष	२,१९९	१,६५९	६२	४७८	०	७५.४४
महिला	२,८४४	१,७४४	५६	१,०४४	०	६१.३२
विहुँकोट						
कुल	५,८२५	४,४३६	११९	१,२७०	०	७६.१५
पुरुष	२,४२९	२,०७९	५९	२९१	०	८५.५९
महिला	३,३९६	२,३५७	६०	९७९	०	६९.४१
विनामारे						
कुल	२,१६३	१,६४२	१	५१८	२	७५.९१
पुरुष	८८२	७४७	१	१३४	०	८४.६९
महिला	१,२८१	८९५	०	३८४	२	६९.८७
बोहारागाउँ						
कुल	५,१४७	३,२७३	२३५	१,६३९	०	६३.५९
पुरुष	२,२७६	१,६८७	७६	५१३	०	७४.१२
महिला	२,८७१	१,५८६	१५९	१,१२६	०	५५.२४
बुँगादोभान						
कुल	४,८२५	२,९३९	२२४	१,६६१	१	६०.९१
पुरुष	२,०९३	१,४४१	९५	५५६	१	६८.८५
महिला	२,७३२	१,४९८	१२९	१,१०५	०	५४.८३
बोवाड						
कुल	६,१२२	२,८९७	२१४	२,९९६	१५	४७.३२
पुरुष	२,७६५	१,६५४	९०	१,०१४	७	५९.८२
महिला	३,३५७	१,२४३	१२४	१,९८२	८	३७.०३
बुर्तिवाड						
कुल	७,७५२	५,७१७	७५	१,९५६	४	७३.७५
पुरुष	३,४६६	२,८०९	२९	६२८	०	८१.०४
महिला	४,२८६	२,९०८	४६	१,३२८	४	६७.८५
छिस्ती						
कुल	४,३५५	३,०६०	७१	१,२२४	०	७०.२६
पुरुष	१,७७९	१,४२४	२६	३२९	०	८०.०४
महिला	२,५७६	१,६३६	४५	८९५	०	६३.५१

गा.वि.स. / न. पा.	जनसंख्या				साक्षरता नखुलेको	साक्षरता प्रतिशत
	५ वर्ष वा माथिको जनसंख्या	पढ्न लेख्न जान्ने	पढ्न मात्र जान्ने	पढ्न लेख्न नजान्ने		
दगातुन्डाँडा						
कुल	४,८४६	३,७९२	१४७	९०५	२	७८.२५
पुरुष	२,०३५	१,७९३	६६	२५५	१	८४.१८
महिला	२,८११	२,०७९	८१	६५०	१	७३.९६
दमेक						
कुल	५,१६५	३,७९७	१२२	१,२४६	०	७३.५१
पुरुष	२,१५७	१,७७९	४९	३२९	०	८२.४८
महिला	३,००८	२,०१८	७३	९१७	०	६७.०९
दर्लिङ						
कुल	५,३१२	३,१८५	७१	२,०५३	३	५९.९६
पुरुष	२,३८७	१,६३८	३१	७१७	१	६८.६२
महिला	२,९२५	१,५४७	४०	१,३३६	२	५२.८९
देविस्थान						
कुल	६,७०३	४,४३२	७३	२,१९८	०	६६.१२
पुरुष	२,८६३	२,१७८	३०	६५५	०	७६.०७
महिला	३,८४०	२,२५४	४३	१,५४३	०	५८.७०
धम्जा						
कुल	२,२५०	१,७४७	२३	४८०	०	७७.६४
पुरुष	९१८	७९०	८	१२०	०	८६.०६
महिला	१,३३२	९५७	१५	३६०	०	७१.८५
दुदिलाभाटी						
कुल	३,६९८	२,८३४	११७	७४१	६	७६.६४
पुरुष	१,५३०	१,२४९	५७	२२२	२	८१.६३
महिला	२,१६८	१,५८५	६०	५१९	४	७३.११
जैदी						
कुल	३,८५८	२,७९२	६४	१,००१	१	७२.३७
पुरुष	१,६०६	१,३४५	३५	२२५	१	८३.७५
महिला	२,२५२	१,४४७	२९	७७६	०	६४.२५
धुल्लुबास्कोट						
कुल	३,२५८	२,४७९	४१	७३६	२	७६.०९
पुरुष	१,३८६	१,१७४	१६	१९६	०	८४.७०
महिला	१,८७२	१,३०५	२५	५४०	२	६९.७१
ग्वालीचौर						
कुल	३,९२२	२,९२०	५३	९४९	०	७४.४५
पुरुष	१,६६१	१,३६३	२५	२७३	०	८२.०६
महिला	२,२६१	१,५५७	२८	६७६	०	६८.८६

गा.वि.स. / न. पा.	जनसंख्या			साक्षरता नखुलेको	साक्षरता प्रतिशत	
	५ वर्ष वा माथिको जनसंख्या	पढ्न लेख्न जान्ने	पढ्न मात्र जान्ने			पढ्न लेख्न नजान्ने
हरिचौर						
कुल	४,८२०	३,५२६	१११	१,१८०	३	७३.१५
पुरुष	२,०३६	१,६७९	४५	३११	१	८२.४७
महिला	२,७८४	१,८४७	६६	८६९	२	६६.३४
हटिया						
कुल	६,५७२	४,८२८	१३४	१,६०९	१	७३.४६
पुरुष	२,८०९	२,२६८	६४	४७६	१	८०.७४
महिला	३,७६३	२,५६०	७०	१,१३३	०	६८.०३
हिल						
कुल	२,५४३	१,७४४	१५४	६४३	२	६८.५८
पुरुष	१,१०२	८५१	६०	१९०	१	७७.२२
महिला	१,४४१	८९३	९४	४५३	१	६१.९७
हुग्दीशिर						
कुल	३,७५४	२,७४७	७७	९२८	२	७३.१८
पुरुष	१,५५५	१,२३९	३३	२८३	०	७९.६८
महिला	२,१९९	१,५०८	४४	६४५	२	६८.५८
जलजला						
कुल	३,५३७	२,६६०	४३	८३४	०	७५.२०
पुरुष	१,४६८	१,२०२	११	२५५	०	८१.८८
महिला	२,०६९	१,४५८	३२	५७९	०	७०.४७
बा.न.पा.						
कुल	२६,८५०	२२,८४७	४३१	३,५४९	२३	८५.०९
पुरुष	१२,२२५	११,३०७	१६४	७४७	७	९२.४९
महिला	१४,६२५	११,५४०	२६७	२,८०२	१६	७८.९१
काँडेबास						
कुल	२,२९५	१,५९८	१३८	५५९	०	६९.६३
पुरुष	१,०३४	८००	५५	१७९	०	७७.३७
महिला	१,२६१	७९८	८३	३८०	०	६३.२८
खुंगा						
कुल	३,२३१	२,१३७	१०४	९८९	१	६६.१४
पुरुष	१,४०३	१,०५९	४४	३००	०	७५.४८
महिला	१,८२८	१,०७८	६०	६८९	१	५८.९७
कुश्मसेरा						
कुल	२,९८३	२,१८६	१०४	६९२	१	७३.२८
पुरुष	१,२७५	१,०४८	५०	१७७	०	८२.२०
महिला	१,७०८	१,१३८	५४	५१५	१	६६.६३

गा.वि.स. / न. पा.	जनसंख्या			साक्षरता नखुलेको	साक्षरता प्रतिशत	
	५ वर्ष वा माथिको जनसंख्या	पढ्न लेख्न जान्ने	पढ्न मात्र जान्ने			पढ्न लेख्न नजान्ने
लेखानी						
कुल	२,२३२	१,७१६	५६	४५०	१०	७६.८८
पुरुष	८७५	७६८	१९	८५	३	८७.७७
महिला	१,३५७	९४८	३७	३६५	७	६९.८६
मालिका						
कुल	२,०४८	१,५०२	७७	४६९	०	७३.३४
पुरुष	८५३	६९८	३५	१२०	०	८१.८३
महिला	१,१९५	८०४	४२	३४९	०	६७.२८
मल्म						
कुल	४,१६०	२,९४०	९६	१,११६	८	७०.६७
पुरुष	१,८१६	१,४२९	४७	३३८	२	७८.६९
महिला	२,३४४	१,५११	४९	७७८	६	६४.४६
नारायणस्थान						
कुल	२,६०६	२,०५७	२६	५२३	०	७८.९३
पुरुष	१,०३०	९२०	१८	९२	०	८९.३२
महिला	१,५७६	१,१३७	८	४३१	०	७२.१४
नरेठाँटी						
कुल	२,९०८	२,०७८	५६	७७२	२	७१.४६
पुरुष	१,११७	९०८	२०	१८८	१	८१.२९
महिला	१,७९१	१,१७०	३६	५८४	१	६५.३३
निसी						
कुल	६,२१५	३,१०८	३५१	२,७५३	३	५०.०१
पुरुष	२,७१९	१,५९७	१६५	९५६	१	५८.७३
महिला	३,४९६	१,५११	१८६	१,७९७	२	४३.२२
पैयुँपाटा						
कुल	४,६०६	३,३६६	७४	१,१६४	२	७३.०८
पुरुष	१,८५७	१,५४३	३६	२७७	१	८३.०९
महिला	२,७४९	१,८२३	३८	८८७	१	६६.३२
पैयुँ धन्याप						
कुल	३,२८५	२,३७७	१०२	८०४	२	७२.३६
पुरुष	१,४०५	१,१३०	४७	२२८	०	८०.४३
महिला	१,८८०	१,२४७	५५	५७६	२	६६.३३
पालाकोट						
कुल	३,२६५	२,४८९	९१	६८३	२	७६.२३
पुरुष	१,३६७	१,१७८	३८	१५०	१	८६.१७
महिला	१,८९८	१,३११	५३	५३३	१	६९.०७

गा.वि.स. / न. पा.	जनसंख्या			साक्षरता नखुलेको	साक्षरता प्रतिशत	
	५ वर्ष वा माथिको जनसंख्या	पढ्न लेख्न जान्ने	पढ्न मात्र जान्ने			पढ्न लेख्न नजान्ने
पाण्डवखानी						
कुल	२,१५०	१,६६०	७१	४१६	३	७७.२१
पुरुष	८९३	७५०	२४	११८	१	८३.९९
महिला	१,२५७	९१०	४७	२९८	२	७२.३९
राजकुट						
कुल	२,३३४	१,४८७	८६	७५९	२	६३.७१
पुरुष	९६३	६८८	३८	२३६	१	७१.४४
महिला	१,३७१	७९९	४८	५२३	१	५८.२८
रणसिकिटेनी						
कुल	२,६५१	१,८५९	४२	७५०	०	७०.१२
पुरुष	१,१४१	८९२	१७	२३२	०	७८.१८
महिला	१,५१०	९६७	२५	५१८	०	६४.०४
राङ्खानी						
कुल	३,४६९	२,६२१	१००	७४६	२	७५.५५
पुरुष	१,४६३	१,२५१	२९	१८३	०	८५.५१
महिला	२,००६	१,३७०	७१	५६३	२	६८.३०
रायडाँडा						
कुल	२,११०	१,५१०	१०१	४९९	०	७१.५६
पुरुष	८९९	७२२	४१	१३६	०	८०.३१
महिला	१,२११	७८८	६०	३६३	०	६५.०७
रेश						
कुल	४,२९२	२,९४१	३४०	१,०१०	१	६८.५२
पुरुष	१,७७१	१,३८५	१५७	२२९	०	७८.२०
महिला	२,५२१	१,५५६	१८३	७८१	१	६१.७२
रिघा						
कुल	३,४०१	२,४९३	१४९	७५९	०	७३.३०
पुरुष	१,४४७	१,१९१	५३	२०३	०	८२.३१
महिला	१,९५४	१,३०२	९६	५५६	०	६६.६३
सल्यान						
कुल	१,५५८	१,१०६	३२	४२०	०	७०.९९
पुरुष	६२७	५०८	१४	१०५	०	८१.०२
महिला	९३१	५९८	१८	३१५	०	६४.२३
सर्कुवा						
कुल	२,१३९	१,४९८	९४	५४७	०	७०.०३
पुरुष	९१२	७२७	४८	१३७	०	७९.७१
महिला	१,२२७	७७१	४६	४१०	०	६२.८४

गा.वि.स. / न. पा.	जनसंख्या			साक्षरता नखुलेको	साक्षरता प्रतिशत	
	५ वर्ष वा माथिको जनसंख्या	पढ्न लेख्न जान्ने	पढ्न मात्र जान्ने			पढ्न लेख्न नजान्ने
सिंगाना						
कुल	२,७२८	१,९५२	३५	७३९	२	७१.५५
पुरुष	१,१०१	९२५	१६	१६०	०	८४.०१
महिला	१,६२७	१,०२७	१९	५७९	२	६३.१२
सिसाखानी						
कुल	१,८०७	१,३२१	१७	४६९	०	७३.१०
पुरुष	७४०	५९५	९	१३६	०	८०.४१
महिला	१,०६७	७२६	८	३३३	०	६८.०४
सुखौरा						
कुल	१,००२	६२३	५७	३२२	०	६२.१८
पुरुष	४३५	३१२	१६	१०७	०	७१.७२
महिला	५६७	३११	४१	२१५	०	५४.८५
खुखानी						
कुल	२,०२९	१,३३२	२६	६४९	२२	६५.६५
पुरुष	८६७	६५५	९	१९८	५	७५.५५
महिला	१,१६२	६७७	१७	४५१	१७	५८.२६
तमान						
कुल	२,५०४	१,६७३	४३	७८८	०	६६.८१
पुरुष	१,०६६	८२८	२४	२१४	०	७७.६७
महिला	१,४३८	८४५	१९	५७४	०	५८.७६
तंग्राम						
कुल	३,४४४	२,४११	४७	९८६	०	७०.०१
पुरुष	१,४५५	१,१४२	२१	२९२	०	७८.४९
महिला	१,९८९	१,२६९	२६	६९४	०	६३.८०
ताराखोला						
कुल	३,८१३	२,८३५	१५४	८१६	८	७४.३५
पुरुष	१,६८०	१,३३५	५७	२८६	२	७९.४६
महिला	२,१३३	१,५००	९७	५३०	६	७०.३२
तित्याङ						
कुल	३,६०४	२,६१८	४५	९३८	३	७२.६४
पुरुष	१,४७७	१,२४३	१४	२२०	०	८४.१६
महिला	२,१२७	१,३७५	३१	७१८	३	६४.६५
संस्थागत						
कुल	१,९६३	१,९१६	१६	३१	०	९७.६१
पुरुष	१,५८६	१,५५५	१३	१८	०	९८.०५

अनुसूची ७ :

जातजाति अनुसार गा.वि.स.को जनसंख्या

गा.वि.स. न.पा./ जातजाति	कुल	पुरुष	महिला
अधिकारीचौर			
जम्मा	६६८३	२९२३	३७६०
क्षेत्री	१५५८	६८१	८७७
ब्राम्हण पहाड	६९२	३०९	३८३
मगर	१४८७	६४६	८४१
नेवार	१८	७	११
कामी	२३१९	१०१३	१३०६
दमाई/ढोली	२१९	९४	१२५
ठकुरी	१४	४	१०
सन्यासी/दशनामी	४८	२५	२३
घर्ती/भुजेल	५१	१५	३६
थकाली	१९	८	११
छत्त्याल	२४६	११५	१३१
अन्य	१२	६	६
अमलाचौर			
जम्मा	४५८७	१८७८	२७०९
क्षेत्री	३६०	१५०	२१०
ब्राम्हण पहाड	२६५२	१०४२	१६१०
मुसलमान	६३	३१	३२
कामी	४४५	१८३	२६२
दमाई/ढोली	२१४	८२	१३२
ठकुरी	९०	३७	५३
सार्की	६३४	३०१	३३३
माभ्नी	६०	२२	३८
गाइने	६०	२६	३४
अन्य	९	४	५
अमरभूमी			
जम्मा	२४७९	१०५४	१४२५
क्षेत्री	१०१	४२	५९
ब्राम्हण पहाड	४४०	१९०	२५०
मगर	११६०	४८९	६७१
तामाङ	६६	३२	३४
कामी	३६९	१५३	२१६
गुरुङ्ग	८२	३३	४९
दमाई/ढोली	७६	३५	४१
सार्की	७७	३२	४५
छत्त्याल	९७	४४	५३
अन्य	११	४	७
अर्गल			
जम्मा	२३२९	१०६२	१२६७

गा.वि.स. न.पा./ जातजाति	कुल	पुरुष	महिला
क्षेत्री	३११	१४४	१६७
ब्राम्हण पहाड	१२१	५४	६७
मगर	१२५४	५८४	६७०
कामी	३०३	१३४	१६९
दमाई/ढोली	१४४	६२	८२
सार्की	६९	३१	३८
छत्त्याल	९५	४१	५४
अन्य	३२	१२	२०
अर्जेवा			
जम्मा	१९९३	८४३	११५०
क्षेत्री	३५१	१३४	२१७
ब्राम्हण पहाड	३३३	१४३	१९०
मगर	७७३	३४९	४२४
कामी	११४	४६	६८
दमाई/ढोली	९४	४३	५१
सार्की	३१५	१२४	१९१
अन्य	१३	४	९
बाटाकाचौर			
जम्मा	३८५९	१६२६	२२३३
क्षेत्री	९६८	४१६	५५२
ब्राम्हण पहाड	६७५	२८४	३९१
मगर	८८८	३८२	५०६
नेवार	१२	६	६
मुसलमान	१९	१०	९
कामी	४७१	१९३	२७८
दमाई/ढोली	१७८	७१	१०७
सार्की	६१०	२४५	३६५
घर्ती/भुजेल	१९	११	८
अन्य	१९	८	११
भकृण्डे			
जम्मा	३४८३	१५२०	१९६३
क्षेत्री	१९५	८४	१११
ब्राम्हण पहाड	२८२	१२३	१५९
मगर	२३०६	१०३४	१२७२
कामी	१७०	६८	१०२
दमाई/ढोली	४१	१३	२८
ठकुरी	१९७	८३	११४
सार्की	२७७	११२	१६५
अन्य	१५	३	१२
भिमापोखरा			

गा.वि.स. न.पा./ जातजाति	कुल	पुरुष	महिला
जम्मा	३४५५	१४९४	१९६१
क्षेत्री	४८१	२००	२८१
ब्राम्हण पहाड	८६१	३७३	४८८
मगर	९१९	४०३	५१६
कामी	३२८	१३५	१९३
दमाई/ढोली	१८६	७९	१०७
ठकुरी	२१२	९८	११४
सार्की	४४२	१९३	२४९
अन्य	२६	१३	१३
भिडगिठे			
जम्मा	५७९१	२५८३	३२०८
क्षेत्री	१३८८	५७७	८११
ब्राम्हण पहाड	३३१	१५१	१८०
मगर	२५८९	११८१	१४०८
नेवार	८१	४०	४१
मुसलमान	१५	७	८
कामी	६१२	२७३	३३९
गुरुङ्ग	३४१	१५९	१८२
दमाई/ढोली	३०१	१३५	१६६
सार्की	६२	२७	३५
कुमाल	४१	१९	२२
अन्य	३०	१४	१६
विहुँकोट			
जम्मा	६४१५	२७२६	३६८९
क्षेत्री	२६७	११७	१५०
ब्राम्हण पहाड	४४१०	१८५२	२५५८
मगर	३७८	१६३	२१५
कामी	७४६	३१७	४२९
दमाई/ढोली	५३०	२३१	२९९
सार्की	२५	१२	१३
थकाली	१८	९	९
गाइने	११	७	४
अन्य	३०	१८	१२
विनामारे			
जम्मा	२३५२	९७५	१३७७
क्षेत्री	३४०	१३८	२०२
ब्राम्हण पहाड	८८२	३५५	५२७
मगर	१९७	९४	१०३
नेवार	२३	८	१५
कामी	२६३	१०८	१५५
दमाई/ढोली	१२८	५४	७४
ठकुरी	७६	२९	४७
सार्की	३१३	१३०	१८३

तथ्याङ्क कार्यालय, बागलुङ

गा.वि.स. न.पा./ जातजाति	कुल	पुरुष	महिला
सन्त्यासी/दशनामी	४८	२३	२५
घर्ती/भुजेल	३४	१४	२०
माझी	२४	१२	१२
बादी	१८	९	९
अन्य	६	१	५
बोहरागाउँ			
जम्मा	५९०३	२६६२	३२४१
क्षेत्री	६४८	२९२	३५६
ब्राम्हण पहाड	१२०६	५५४	६५२
मगर	११६३	५२५	६३८
मुसलमान	१३	६	७
कामी	१४०६	६२७	७७९
गुरुङ्ग	१९	९	१०
दमाई/ढोली	२३८	१११	१२७
ठकुरी	११८१	५२७	६५४
सन्त्यासी/दशनामी	२३	८	१५
अन्य	६	३	३
बोगादोभान			
जम्मा	५४८६	२४२३	३०६३
क्षेत्री	२२६	१०४	१२२
ब्राम्हण पहाड	७०	३३	३७
मगर	१६७३	७३२	९४१
कामी	२९३४	१२८३	१६५१
दमाई/ढोली	५८	३०	२८
सार्की	२९	९	२०
थकाली	२८	१२	१६
छन्त्याल	४४१	२०७	२३४
अन्य	२७	१३	१४
बोवाड			
जम्मा	७०८८	३२५०	३८३८
क्षेत्री	६७९	३२०	३५९
ब्राम्हण पहाड	७९	३५	४४
मगर	१६३५	७६५	८७०
नेवार	२२	१०	१२
कामी	४३१८	१९६८	२३५०
दमाई/ढोली	२१	९	१२
कायत	२९६	१२९	१६७
थकाली	१३	७	६
अन्य	२५	७	१८
बृतिवाड			
जम्मा	८७७१	३९७६	४७९५
क्षेत्री	१९३८	८७६	१०६२
ब्राम्हण पहाड	१३१५	६०१	७१४

१६१

२०७४

गा.वि.स. न.पा./ जातजाति	कुल	पुरुष	महिला
मगर	१५८२	६९२	८९०
तामाङ	३१	१९	१२
नेवार	४८	१९	२९
मुसलमान	१११	५८	५३
कामी	१९६०	८८१	१०७९
गुरुङ्ग	९०	४३	४७
दमाई/ढोली	४९१	२२०	२७१
ठकुरी	३०	१६	१४
सार्की	८९	४०	४९
सन्यासी/दशनामी	४९	२४	२५
कुमाल	५२५	२४४	२८१
थकाली	१००	४८	५२
छत्त्याल	२९७	१३८	१५९
अन्य	२९	१२	१७
अन्य दलित	८६	४५	४१
छिस्ती			
जम्मा	४८१०	२००५	२८०५
क्षेत्री	३३६	१४४	१९२
ब्राम्हण पहाड	१६४९	६६०	९८९
मगर	१२९९	५४३	७५६
कामी	४७८	२०६	२७२
दमाई/ढोली	१८९	९०	९९
सार्की	७४४	३२०	४२४
घर्ती/ भुजेल	९४	३५	५९
अन्य	२१	७	१४
दगातुन्डाँडा			
जम्मा	५४६६	२३५८	३१०८
क्षेत्री	३०८	१२४	१८४
ब्राम्हण पहाड	५०४	२२०	२८४
मगर	२६६७	११५८	१५०९
मुसलमान	१६	९	७
कामी	४१२	१८९	२२३
दमाई/ढोली	१३९	५२	८७
सार्की	१५७	७०	८७
सन्यासी/दशनामी	४००	१६५	२३५
कुमाल	७०२	३१०	३९२
थकाली	४३	१७	२६
छत्त्याल	५४	१९	३५
अन्य	१८	८	१०
नखुलेका जाति	४६	१७	२९
दमेक			
जम्मा	५७४६	२४४९	३२९७
क्षेत्री	३२३	१२४	१९९

तथ्याङ्क कार्यालय, बागलुङ

गा.वि.स. न.पा./ जातजाति	कुल	पुरुष	महिला
ब्राम्हण पहाड	२२९०	१००१	१२८९
मगर	११४७	४६७	६८०
कामी	५८८	२३४	३५४
गुरुङ्ग	२२	११	११
दमाई/ढोली	६१६	२५७	३५९
ठकुरी	७६	३९	३७
सार्की	१९१	९२	९९
घर्ती/ भुजेल	५९	३०	२९
छत्त्याल	४२०	१८३	२३७
अन्य	१४	११	३
दर्लिङ			
जम्मा	६१५१	२८३४	३३१७
क्षेत्री	७७८	३४३	४३५
ब्राम्हण पहाड	३२५	१५२	१७३
मगर	२४२९	११३२	१२९७
कामी	१७७१	८३३	९३८
गुरुङ्ग	१०२	४८	५४
दमाई/ढोली	४३४	१९३	२४१
ठकुरी	७४	३१	४३
सार्की	१७	८	९
सन्यासी/दशनामी	१७	६	११
छत्त्याल	१९०	८३	१०७
अन्य	१४	५	९
देविस्थान			
जम्मा	७६५१	३३२६	४३२५
क्षेत्री	२७२७	११९६	१५३१
ब्राम्हण पहाड	१९८	९५	१०३
मगर	१२१८	५२०	६९८
कामी	२२७३	१०१७	१२५६
गुरुङ्ग	३३१	१४९	१८२
दमाई/ढोली	४६६	१७५	२९१
ठकुरी	७४	२६	४८
सन्यासी/दशनामी	७९	३०	४९
थकाली	२१	९	१२
छत्त्याल	२५१	१०५	१४६
अन्य	१३	४	९
धम्जा			
जम्मा	२४९४	१०५७	१४३७
क्षेत्री	६५५	२७७	३७८
ब्राम्हण पहाड	१८१	८६	९५
मगर	६४०	२७१	३६९
नेवार	१८	८	१०
कामी	४६५	१९०	२७५

१६२

२०७४

गा.वि.स. न.पा./ जातजाति	कुल	पुरुष	महिला
दमाई/ढोली	१२२	४७	७५
सार्की	२६३	११९	१४४
छत्त्याल	१४४	५७	८७
अन्य	६	२	४
दुदिलाभाटी			
जम्मा	४०७८	१७१५	२३६३
क्षेत्री	१८३८	७६२	१०७६
ब्राम्हण पहाड	३०९	१४२	१६७
मगर	७९९	३४०	४५९
नेवार	१५	८	७
कामी	५६५	२३६	३२९
गुरुङ्ग	७९	३३	४६
दमाई/ढोली	१२९	५२	७७
सार्की	३१७	१३६	१८१
घले	१२	३	९
अन्य	१५	३	१२
धुल्लु जैदी			
जम्मा	४१९५	१७९०	२४०५
क्षेत्री	१६४	६९	९५
ब्राम्हण पहाड	१६९३	७०९	९८४
मगर	९४९	४२४	५२५
कामी	१८३	६७	११६
दमाई/ढोली	१३०	६१	६९
ठकुरी	४०	१३	२७
सार्की	६९७	२९४	४०३
सन्यासी/दशनामी	१९९	८६	११३
घर्ती/भुजेल	१११	५३	५८
अन्य	२९	१४	१५
धुल्लु बाँस्कोट			
जम्मा	३५९४	१५५१	२०४३
क्षेत्री	१४९	६१	८८
ब्राम्हण पहाड	६०६	२४७	३५९
मगर	२०३१	९०१	११३०
मुसलमान	१९	१०	९
कामी	३२३	१३९	१८४
गुरुङ्ग	८३	३४	४९
दमाई/ढोली	२२४	८६	१३८
सार्की	५८	२१	३७
छत्त्याल	८७	४६	४१
अन्य	१४	६	८
खालीचौर			
जम्मा	४३७५	१९१६	२४५९
क्षेत्री	६८६	२९३	३९३

तथ्याङ्क कार्यालय, बागलुङ

गा.वि.स. न.पा./ जातजाति	कुल	पुरुष	महिला
ब्राम्हण पहाड	१६२१	७०४	९१७
मगर	११७७	५१०	६६७
नेवार	३७	१५	२२
कामी	३४१	१५७	१८४
दमाई/ढोली	३०१	१४२	१५९
सार्की	१०४	४३	६१
सन्यासी/दशनामी	२०	१०	१०
घर्ती/भुजेल	४५	२३	२२
थकाली	१६	५	११
अन्य	२७	१४	१३
हरिचौर			
जम्मा	५२६६	२२८०	२९८६
क्षेत्री	२३४५	९८३	१३६२
ब्राम्हण पहाड	५८४	२६४	३२०
मगर	८८०	३६५	५१५
कामी	५७९	२७२	३०७
दमाई/ढोली	३३२	१३७	१९५
ठकुरी	१८१	८१	१००
सार्की	२७९	१३७	१४२
थकाली	२८	१२	१६
अन्य	५८	२९	२९
हटिया			
जम्मा	७२४०	३१४५	४०९५
क्षेत्री	३८४५	१६२८	२२१७
ब्राम्हण पहाड	१०७८	४६७	६११
मगर	१४८	७४	७४
तामाङ	३३	२०	१३
नेवार	१२५	६३	६२
मुसलमान	७६	३८	३८
कामी	५५५	२४३	३१२
दमाई/ढोली	८९०	३६७	५२३
ठकुरी	८९	४१	४८
सार्की	२२२	९७	१२५
कानु	१८	१८	०
गाइने	९८	५१	४७
अन्य	६३	३८	२५
हिल			
जम्मा	२८५४	१२७३	१५८१
क्षेत्री	१२३४	५५५	६७९
ब्राम्हण पहाड	४७४	२०५	२६९
मगर	६३२	२९१	३४१
कामी	३७९	१५६	२२३
दमाई/ढोली	१०८	५४	५४

१६३

२०७४

गा.वि.स. न.पा./ जातजाति	कुल	पुरुष	महिला
छत्त्याल	१२	५	७
अन्य	१५	७	८
हुगिदशिर			
जम्मा	४२००	१७८५	२४१५
क्षेत्री	५८२	२४५	३३७
ब्राम्हण पहाड	५८६	२६१	३२५
मगर	१७८७	७५२	१०३५
कामी	७५४	३११	४४३
दमाई/ढोली	२५७	११२	१४५
सार्की	१४४	६०	८४
घर्ती/भुजेल	२५	१२	१३
छत्त्याल	३७	१५	२२
अन्य	२८	१७	११
जलजला			
जम्मा	४०३५	१६९७	२३३८
मगर	३०३०	१२७७	१७५३
कामी	७५६	३१३	४४३
दमाई/ढोली	७२	२५	४७
सार्की	४३	१३	३०
छत्त्याल	१११	५४	५७
अन्य	२३	१५	८
बा.न.पा.			
जम्मा	२९३६०	१३५५६	१५८०४
क्षेत्री	६४१३	२९१८	३४९५
ब्राम्हण पहाड	९४०२	४४२७	४९७५
मगर	४६४९	२०४०	२६०९
थारु	६१	४५	१६
तामाड	१४३	७८	६५
नेवार	१६२४	७६६	८५८
मुसलमान	२८३	१४७	१३६
कामी	१६६३	७५८	९०५
यादव	१७	१३	४
राई	७१	३८	३३
गुरुङ्ग	१३९	७३	६६
दमाई/ढोली	११२६	४९१	६३५
ठकुरी	३१०	१३७	१७३
सार्की	२६८७	१२३१	१४५६
तेली	४५	३०	१५
सन्यासी/दशनामी	४३	२४	१९
ब्राम्हण तराई	१३	८	५
काठवानिया	१८	१२	६
घर्ती/भुजेल	११	२	९
कुमाल	२६	१९	७

गा.वि.स. न.पा./ जातजाति	कुल	पुरुष	महिला
हजाम/ठाकुर	१४	८	६
सुनुवार	१२	७	५
माझी	८९	३६	५३
हलुवाई	१३	९	४
थकाली	११४	५७	५७
छत्त्याल	१६६	७४	९२
गाइने	२२	१२	१०
अन्य	१०३	५२	५१
अन्य दलित	८३	४४	३९
काँडेवास			
जम्मा	२५३२	११५८	१३७४
क्षेत्री	३८५	१५५	२३०
ब्राम्हण पहाड	८२७	३८०	४४७
मगर	६२३	२८९	३३४
कामी	४८०	२३०	२५०
गुरुङ्ग	३०	१४	१६
दमाई/ढोली	१४४	६८	७६
लिम्बु	१९	१४	५
थकाली	१९	७	१२
अन्य	५	१	४
खुंगा			
जम्मा	३६७३	१६३५	२०३८
क्षेत्री	२५०	११४	१३६
ब्राम्हण पहाड	२५६	११५	१४१
मगर	१२३२	५७२	६६०
कामी	१७१७	७३२	९८५
दमाई/ढोली	४८	२२	२६
सार्की	४९	२१	२८
छत्त्याल	११०	५४	५६
अन्य	११	५	६
कुशिमसेरा			
जम्मा	३२४४	१४२१	१८२३
क्षेत्री	१४६	५४	९२
ब्राम्हण पहाड	१९४०	८५१	१०८९
मगर	४९७	२२३	२७४
मुसलमान	३८	१९	१९
कामी	४०	२६	१४
दमाई/ढोली	४९	२०	२९
ठकुरी	२२६	८६	१४०
सार्की	२७३	१२४	१४९
घर्ती/भुजेल	१८	९	९
अन्य	१७	९	८
लेखानी			

गा.वि.स. न.पा./ जातजाति	कुल	पुरुष	महिला
जम्मा	२४७४	९९६	१४७८
क्षेत्री	२५७	९२	१६५
ब्राम्हण पहाड	४७७	१९९	२७८
मगर	९०८	३६४	५४४
नेवार	३६	१४	२२
कामी	४१३	१६६	२४७
गुरुङ्ग	२९	१३	१६
दमाई/ढोली	१४९	५८	९१
सार्की	७२	२८	४४
छान्त्याल	१२५	५८	६७
अन्य	८	४	४
मालिका			
जम्मा	२२६२	९६३	१२९९
क्षेत्री	४५४	२००	२५४
ब्राम्हण पहाड	१२६६	५२०	७४६
मगर	५२	२९	२३
कामी	८१	३३	४८
दमाई/ढोली	५८	२५	३३
सार्की	३४१	१४९	१९२
अन्य	१०	७	३
मल्म			
जम्मा	४६२०	२०४९	२५७१
क्षेत्री	१७८१	७६४	१०१७
ब्राम्हण पहाड	११०१	५०१	६००
मगर	३२८	१६०	१६८
कामी	७३७	३३०	४०७
गुरुङ्ग	६५	३०	३५
दमाई/ढोली	४२३	१८३	२४०
ठकुरी	१३०	५७	७३
सार्की	४०	१७	२३
अन्य	१५	७	८
नारायणस्थान			
जम्मा	२८७६	११९७	१६७९
क्षेत्री	८५०	३४४	५०६
ब्राम्हण पहाड	१०१६	४२६	५९०
मगर	१३	८	५
नेवार	३३८	१३९	१९९
कामी	१३६	५१	८५
दमाई/ढोली	२६	९	१७
सार्की	४४९	२००	२४९
कुमाल	३०	९	२१
अन्य	१८	११	७
नरेठाँटी			

तथ्याङ्क कार्यालय, बागलुङ

गा.वि.स. न.पा./ जातजाति	कुल	पुरुष	महिला
जम्मा	३२५९	१३१३	१९४६
क्षेत्री	१२१९	४९८	७२१
ब्राम्हण पहाड	३६९	१३९	२३०
मगर	६१७	२६६	३५१
नेवार	२२	१०	१२
कामी	३८४	१४९	२३५
दमाई/ढोली	१९६	८३	११३
सार्की	४२३	१५५	२६८
अन्य	२९	१३	१६
निसी			
जम्मा	७०५७	३१३१	३९२६
क्षेत्री	७७	३९	३८
ब्राम्हण पहाड	२९८	१३१	१६७
मगर	४०४९	१८१२	२२३७
कामी	२१८७	९६५	१२२२
दमाई/ढोली	२३०	९६	१३४
सन्त्यासी/दशनामी	६८	२५	४३
छान्त्याल	११२	४७	६५
अन्य	३६	१६	२०
पैयुंपाटा			
जम्मा	५०४१	२०९१	२९५०
क्षेत्री	१११९	४४१	६७८
ब्राम्हण पहाड	२३०५	९५२	१३५३
मगर	१०३	४६	५७
कामी	१०९	४३	६६
दमाई/ढोली	५४२	२१६	३२६
ठकुरी	३५	१४	२१
सार्की	७७९	३५९	४२०
सन्त्यासी/दशनामी	२८	११	१७
अन्य	१०	२	८
तराई अन्य	११	७	४
पैयुं थन्थाप			
जम्मा	३५८०	१५६५	२०१५
क्षेत्री	१२२	४६	७६
ब्राम्हण पहाड	९५८	४०७	५५१
मगर	१३५२	६०१	७५१
कामी	५७	२३	३४
दमाई/ढोली	२८५	१३२	१५३
ठकुरी	१९९	८३	११६
सार्की	३४२	१५०	१९२
घर्ती/भुजेल	२३६	१०८	१२८
गाइने	१२	८	४
अन्य	१७	७	१०

१६५

२०७४

गा.वि.स. न.पा./ जातजाति	कुल	पुरुष	महिला
पालाकोट			
जम्मा	३५९९	१५४५	२०५४
क्षेत्री	१२१५	४९८	७१७
ब्राम्हण पहाड	४२४	१९५	२२९
मगर	११०७	४७२	६३५
कामी	८९	३९	५०
दमाई/ढोली	१५७	६९	८८
सार्की	५४८	२४१	३०७
थकाली	३३	१७	१६
अन्य	२६	१४	१२
पाण्डवखानी			
जम्मा	२३८०	१००२	१३७८
क्षेत्री	६०	२७	३३
ब्राम्हण पहाड	२१	१२	९
मगर	१६१७	६७५	९४२
कामी	५१३	२०८	३०५
दमाई/ढोली	६७	३२	३५
ठकुरी	३८	१७	२१
थकाली	२९	१२	१७
छन्त्याल	२०	१२	८
अन्य	४	२	२
नखुलेका जाति	११	५	६
राजकुट			
जम्मा	२६८९	११४१	१५४८
क्षेत्री	४२५	१७५	२५०
ब्राम्हण पहाड	५९	२२	३७
मगर	४९१	२०२	२८९
तामाङ	३४४	१५८	१८६
नेवार	२७२	११४	१५८
कामी	६५३	२७१	३८२
गुरुङ्ग	१२३	६३	६०
दमाई/ढोली	१३९	६०	७९
ठकुरी	२३	१०	१३
सार्की	७८	३९	३९
सन्ध्यासी/दशनामी	७९	२६	५३
अन्य	३	१	२
रणसिकिटेनी			
जम्मा	३०३२	१३२६	१७०६
क्षेत्री	२१३	९४	११९
मगर	२२४३	९८३	१२६०
कामी	४९७	२१३	२८४
गुरुङ्ग	१६	७	९
दमाई/ढोली	३०	१३	१७

तथ्याङ्क कार्यालय, बागलुङ

गा.वि.स. न.पा./ जातजाति	कुल	पुरुष	महिला
छन्त्याल	१९	८	११
अन्य	१४	८	६
राङ्खानी			
जम्मा	३८०७	१६२७	२१८०
क्षेत्री	१४७	६१	८६
ब्राम्हण पहाड	७४६	३१९	४२७
मगर	२०२२	८४४	११७८
कामी	३६५	१५९	२०६
गुरुङ्ग	२९	११	१८
दमाई/ढोली	३१	१३	१८
ठकुरी	२०	१०	१०
सार्की	४०४	१९१	२१३
घर्ती/ भुजेल	१५	६	९
छन्त्याल	२०	१०	१०
अन्य	८	३	५
रायडाँडा			
जम्मा	२३२९	१००८	१३२१
क्षेत्री	२२४	९२	१३२
ब्राम्हण पहाड	४८५	२१९	२६६
मगर	१११४	४८५	६२९
कामी	१२१	५३	६८
दमाई/ढोली	२६	१०	१६
सार्की	३०४	१२०	१८४
सोतार	३०	१५	१५
छन्त्याल	१३	७	६
अन्य	१२	७	५
रेश			
जम्मा	४७१३	१९८३	२७३०
क्षेत्री	२२२४	९२५	१२९९
ब्राम्हण पहाड	४०८	१६५	२४३
मगर	१५५५	६८१	८७४
कामी	१७१	६९	१०२
गुरुङ्ग	९०	३८	५२
दमाई/ढोली	६६	२८	३८
ठकुरी	६१	२५	३६
सार्की	१२६	४७	७९
अन्य	१२	५	७
रिघा			
जम्मा	३७२२	१६११	२१११
क्षेत्री	२६	११	१५
ब्राम्हण पहाड	२७७	१२७	१५०
मगर	२१८०	९३९	१२४१
कामी	३४६	१४५	२०१

१६६

२०७४

गा.वि.स. न.पा./ जातजाति	कुल	पुरुष	महिला
दमाई/ढोली	९१	३६	५५
ठकुरी	४८	२४	२४
सार्की	४१७	१७७	२४०
घर्ती/ भुजेल	४४	१९	२५
कुमाल	२६४	११९	१४५
अन्य	२९	१४	१५
सल्यान			
जम्मा	१७२१	७०९	१०१२
क्षेत्री	९१०	३९२	५१८
ब्राम्हण पहाड	३३५	१२५	२१०
मगर	३५	१६	१९
कामी	२००	७३	१२७
दमाई/ढोली	८०	३७	४३
सार्की	१६१	६६	९५
सर्कुवा			
जम्मा	२३१९	१००१	१३१८
क्षेत्री	३०४	१४२	१६२
ब्राम्हण पहाड	८७७	३५७	५२०
मगर	३२२	१५१	१७१
कामी	१४४	६३	८१
ठकुरी	१२७	४६	८१
सार्की	४८५	२१३	२७२
सन्यासी/दशनामी	१४	४	१०
घर्ती/ भुजेल	४१	२१	२०
अन्य	५	४	१
सिंगाना			
जम्मा	३०३१	१२५७	१७७४
क्षेत्री	१७६०	७३४	१०२६
ब्राम्हण पहाड	१९०	८३	१०७
मगर	३४२	१४०	२०२
कामी	५५	२६	२९
दमाई/ढोली	४३६	१७८	२५८
ठकुरी	१३७	५६	८१
सार्की	८९	३०	५९
अन्य	२२	१०	१२
सिसाखानी			
जम्मा	२०५६	८७७	११७९
क्षेत्री	५२	२३	२९
मगर	१३६२	६०६	७५६
नेवार	२६	११	१५
कामी	५४३	२०८	३३५
गुरुङ्ग	१८	८	१०
दमाई/ढोली	१५	५	१०

गा.वि.स. न.पा./ जातजाति	कुल	पुरुष	महिला
ठकुरी	११	५	६
अन्य	२९	११	१८
सुखौरा			
जम्मा	१११८	४९३	६२५
क्षेत्री	३९१	१६६	२२५
ब्राम्हण पहाड	८८	३९	४९
मगर	३५८	१५४	२०४
कामी	९५	४४	५१
गुरुङ्ग	३४	१९	१५
दमाई/ढोली	५६	२१	३५
सार्की	७३	४०	३३
सन्यासी/दशनामी	२१	९	१२
अन्य	२	१	१
खुंवानी			
जम्मा	२३०२	९९६	१३०६
मगर	८८	३८	५०
कामी	१६३९	६९९	९४०
दमाई/ढोली	१२	६	६
छत्त्याल	५५२	२४४	३०८
अन्य	११	९	२
तमान			
जम्मा	२८७१	१२५८	१६१३
क्षेत्री	११	३	८
ब्राम्हण पहाड	१३	८	५
मगर	१०७६	४६५	६११
कामी	१४०७	६२५	७८२
दमाई/ढोली	२५	९	१६
छत्त्याल	३२७	१४३	१८४
अन्य	१२	५	७
तंग्राम			
जम्मा	३८१५	१६५२	२१६३
ब्राम्हण पहाड	९२	४२	५०
मगर	३०५४	१३२५	१७२९
कामी	२२३	९६	१२७
दमाई/ढोली	१४०	५२	८८
सार्की	२६०	१२०	१४०
छत्त्याल	३२	१३	१९
अन्य	१४	४	१०
तारा			
जम्मा	४३४७	१९७६	२३७१
क्षेत्री	५८७	२५९	३२८
ब्राम्हण पहाड	९५६	४२९	५२७
मगर	२०८०	९८५	१०९५

गा.वि.स. न.पा./ जातजाति	कुल	पुरुष	महिला
कामी	३४५	१४१	२०४
दमाई/ढोली	३३३	१४०	१९३
थकाली	३६	१७	१९
अन्य	१०	५	५
तित्याङ्ग			
जम्मा	३९७२	१६८२	२२९०
क्षेत्री	२२३६	९४८	१२८८
ब्राम्हण पहाड	३२३	१४७	१७६
मगर	६५३	२७१	३८२
नेवार	३९	२०	१९
कामी	१७३	७५	९८
दमाई/ढोली	२५४	१०४	१५०
सार्की	२८८	११५	१७३
अन्य	६	२	४

गा.वि.स. न.पा./ जातजाति	कुल	पुरुष	महिला
संस्थागत			
जम्मा	१९८३	१६०२	३८१
क्षेत्री	५९२	४९४	९८
ब्राम्हण पहाड	५०५	३९५	११०
मगर	३४८	२५७	९१
थारु	६१	६०	१
तामाङ	३६	२६	१०
नेवार	५४	४६	८
कामी	१२८	१११	१७
गुरुङ्ग	५२	३६	१६
दमाई/ढोली	४८	४२	६
ठकुरी	६२	४९	१३
सार्की	४१	३७	४
कुमाल	१४	१४	०
अन्य	४२	३५	७

अनुसूची ८ :
मातृभाषा बोल्ने जनसंख्या

गा.वि.स.न.पा. /भाषा	जम्मा	पुरुष	महिला
अधिकारीचौर			
जम्मा	६,६८३	२,९२३	३,७६०
नेपाली	६,१५६	२,६९९	३,४५७
मगर	२४२	९२	१५०
छत्त्याल	२२८	१०८	१२०
उल्लेख नभएको	५७	२४	३३
अमलाचौर			
जम्मा	४,५८७	१,८७८	२,७०९
नेपाली	४,५८६	१,८७८	२,७०८
अन्य	१	०	१
अमरभूमी			
जम्मा	२,४७९	१,०५४	१,४२५
नेपाली	२,१४३	९१६	१,२२७
तामाङ	६३	२९	३४
मगर	१३३	५२	८१
गुरुङ्ग	६५	२५	४०
छत्त्याल	७४	३१	४३
अन्य	१	१	०
अर्गल			
जम्मा	२,३२९	१,०६२	१,२६७
नेपाली	१,२०८	५५१	६५७
मगर	१,०१३	४६७	५४६
छत्त्याल	९५	४१	५४
अन्य	१३	३	१०
अर्जेवा			
जम्मा	१,९९३	८४३	१,१५०
नेपाली	१,५१९	६२५	८९४
मगर	४७४	२१८	२५६
बाटाकाचौर			
जम्मा	३,८५९	१,६२६	२,२३३
नेपाली	३,८४५	१,६१८	२,२२७
अन्य	१४	८	६
भकण्डे			
जम्मा	३,४८३	१,५२०	१,९६३
नेपाली	२,३८८	१,०२५	१,३६३
मगर	१,०८९	४९२	५९७
अन्य	६	३	३
भिमापोखरा			
जम्मा	३,४५५	१,४९४	१,९६१
नेपाली	२,९८८	१,२९०	१,६९८

गा.वि.स.न.पा. /भाषा	जम्मा	पुरुष	महिला
मगर	४४९	१९५	२५४
अन्य	१८	९	९
भिडगिठे			
जम्मा	५,७९१	२,५८३	३,२०८
नेपाली	५,७५५	२,५६३	३,१९२
नेवार	२८	१६	१२
अन्य	८	४	४
विहुँकोट			
जम्मा	६,४१५	२,७२६	३,६८९
नेपाली	६,४०१	२,७१७	३,६८४
अन्य	१४	९	५
विनामारे			
जम्मा	२,३५२	९७५	१,३७७
नेपाली	२,३५२	९७५	१,३७७
बोहरागाउँ			
जम्मा	५,९०३	२,६६२	३,२४१
नेपाली	५,८७७	२,६५४	३,२२३
मगर	२२	७	१५
अन्य	४	१	३
बुंगादोभान			
जम्मा	५,४८६	२,४२३	३,०६३
नेपाली	५,४६५	२,४१०	३,०५५
छत्त्याल	१६	९	७
अन्य	५	४	१
बोवाड			
जम्मा	७,०८८	३,२५०	३,८३८
नेपाली	६,७२९	३,१०४	३,६२५
मगर	२६९	११४	१५५
खाम	७१	२५	४६
अन्य	१९	७	१२
बुर्तिवाड			
जम्मा	८,७७१	३,९७६	४,७९५
नेपाली	८,५१०	३,८४९	४,६६१
मैथिली	१४	९	५
मगर	२५	९	१६
थकाली	१७	९	८
छत्त्याल	१७२	८०	९२
अन्य	३३	२०	१३
छिस्ती			
जम्मा	४,८१०	२,००५	२,८०५

गा.वि.स.न.पा. /भाषा	जम्मा	पुरुष	महिला
नेपाली	३,८९५	१,६२७	२,२६८
मगर	९०४	३७३	५३१
अन्य	११	५	६
दगातुन्डाँडा			
जम्मा	५,४६६	२,३५८	३,१०८
नेपाली	४,६०३	१,९९२	२,६११
मगर	७७३	३२१	४५२
कुमाल	२४	१२	१२
ठकुरी	११	६	५
अन्य	३३	१९	१४
उल्लेख नभएको	२२	८	१४
दमेक			
जम्मा	५,७४६	२,४४९	३,२९७
नेपाली	५,५२४	२,३६५	३,१५९
मगर	६७	१८	४९
छान्त्याल	१५४	६५	८९
अन्य	१	१	०
दर्लिङ			
जम्मा	६,१५१	२,८३४	३,३१७
नेपाली	५,६०६	२,५६४	३,०४२
मगर	४९४	२४५	२४९
गुरुङ्ग	४७	२३	२४
अन्य	४	२	२
देविस्थान			
जम्मा	७,६५१	३,३२६	४,३२५
नेपाली	७,४७६	३,२५०	४,२२६
मगर	१२८	५५	७३
गुरुङ्ग	४५	२०	२५
अन्य	२	१	१
धम्जा			
जम्मा	२,४९४	१,०५७	१,४३७
नेपाली	२,०६६	८७९	१,१८७
नेवार	१८	८	१०
मगर	२८९	१२२	१६७
छान्त्याल	१२१	४८	७३
दुदिलाभाटी			
जम्मा	४,०७८	१,७१५	२,३६३
नेपाली	३,९५६	१,६६७	२,२८९
गुरुङ्ग	७६	३०	४६
अन्य	४	०	४
उल्लेख नभएको	४२	१८	२४
धुल्लु जैदी			
जम्मा	४,१९५	१,७९०	२,४०५

गा.वि.स.न.पा. /भाषा	जम्मा	पुरुष	महिला
नेपाली	४,१८९	१,७८८	२,४०१
अन्य	६	२	४
धुल्लुबाँस्कोट			
जम्मा	३,५९४	१,५५१	२,०४३
नेपाली	३,४९६	१,५०४	१,९९२
मगर	८६	४४	४२
गुरुङ्ग	१२	३	९
ग्वालीचौर			
जम्मा	४,३७५	१,९१६	२,४५९
नेपाली	४,३६९	१,९११	२,४५८
अन्य	६	५	१
हरिचौर			
जम्मा	५,२६६	२,२८०	२,९८६
नेपाली	५,१०३	२,२११	२,८९२
मगर	१३६	५२	८४
अन्य	२७	१७	१०
हटिया			
जम्मा	७,२४०	३,१४५	४,०९५
नेपाली	७,०७३	३,०३५	४,०३८
भोजपुरी	४७	४१	६
तामाङ	१९	१४	५
नेवार	६५	३२	३३
उर्दु	१६	९	७
अन्य	२०	१४	६
हिल			
जम्मा	२,८५४	१,२७३	१,५८१
नेपाली	२,३२४	१,०३२	१,२९२
मगर	५१४	२३५	२७९
अन्य	१६	६	१०
हुगिदशिर			
जम्मा	४,२००	१,७८५	२,४१५
नेपाली	३,६२१	१,५३४	२,०८७
मगर	५६६	२४३	३२३
अन्य	१३	८	५
जलजला			
जम्मा	४,०३५	१,६९७	२,३३८
नेपाली	४,०२९	१,६९२	२,३३७
अन्य	६	५	१
बा.न.पा.			
जम्मा	२९,३६०	१३,५५६	१५,८०४
नेपाली	२७,०३९	१२,४१८	१४,६२१
मैथिली	३०	२४	६
भोजपुरी	११९	८९	३०

गा.वि.स.न.पा. /भाषा	जम्मा	पुरुष	महिला
थारु	३०	२४	६
तामाङ	६९	३६	३३
नेवार	१,१२१	५२७	५९४
मगर	७१७	३२०	३९७
गुरुङ्ग	३६	२०	१६
हिन्दी	४९	३१	१८
थकाली	११	४	७
छन्त्याल	७६	३२	४४
राई	१६	९	७
अन्य	४७	२२	२५
काँडेवास			
जम्मा	२,५३२	१,१५८	१,३७४
नेपाली	२,५१९	१,१५४	१,३६५
अन्य	१३	४	९
खुंगा			
जम्मा	३,६७३	१,६३५	२,०३८
नेपाली	३,६६८	१,६३२	२,०३६
अन्य	५	३	२
कृषिमसेरा			
जम्मा	३,२४४	१,४२१	१,८२३
नेपाली	३,२३८	१,४१९	१,८१९
अन्य	६	२	४
लेखानी			
जम्मा	२,४७४	९९६	१,४७८
नेपाली	२,१२०	८५२	१,२६८
नेवार	१६	७	९
मगर	२००	७०	१३०
छन्त्याल	११९	५५	६४
अन्य	१९	१२	७
मालिका			
जम्मा	२,२६२	९६३	१,२९९
नेपाली	२,२०५	९२९	१,२७६
मगर	५२	२९	२३
अन्य	५	५	०
मल्म			
जम्मा	४,६२०	२,०४९	२,५७१
नेपाली	४,६१६	२,०४६	२,५७०
अन्य	४	३	१
नारायणस्थान			
जम्मा	२,८७६	१,१९७	१,६७९
नेपाली	२,८७१	१,१९४	१,६७७
अन्य	५	३	२
नरेठाँटी			

गा.वि.स.न.पा. /भाषा	जम्मा	पुरुष	महिला
जम्मा	३,२५९	१,३१३	१,९४६
नेपाली	३,२३१	१,२९८	१,९३३
मगर	२०	१०	१०
अन्य	८	५	३
निसी			
जम्मा	७,०५७	३,१३१	३,९२६
नेपाली	३,६२७	१,६०२	२,०२५
मगर	२,१५०	९५६	१,१९४
खाम	१,२३१	५५२	६७९
अन्य	२८	११	१७
उल्लेख नभएको	२१	१०	११
पैयुपाटा			
जम्मा	५,०४१	२,०९१	२,९५०
नेपाली	५,०३७	२,०९०	२,९४७
अन्य	४	१	३
पैयुथन्याप			
जम्मा	३,५८०	१,५६५	२,०१५
नेपाली	३,२२९	१,४०५	१,८२४
मगर	३५१	१६०	१९१
पालाकोट			
जम्मा	३,५९९	१,५४५	२,०५४
नेपाली	२,५५७	१,१०३	१,४५४
मगर	१,०१३	४२७	५८६
थकाली	१८	९	९
अन्य	११	६	५
पाण्डवखानी			
जम्मा	२,३८०	१,००२	१,३७८
नेपाली	२,३६२	९९२	१,३७०
मगर	१८	१०	८
राजकुट			
जम्मा	२,६८९	१,१४१	१,५४८
नेपाली	२,२९०	९५०	१,३४०
तामाङ	३२३	१५२	१७१
मगर	२८	१२	१६
गुरुङ्ग	४२	२३	१९
अन्य	६	४	२
रणसिकिटेनी			
जम्मा	३,०३२	१,३२६	१,७०६
नेपाली	३,०२८	१,३२२	१,७०६
अन्य	४	४	०
राङ्खानी			
जम्मा	३,८०७	१,६२७	२,१८०
नेपाली	३,५४१	१,५१९	२,०२२

गा.वि.स.न.पा. /भाषा	जम्मा	पुरुष	महिला
मगर	२६१	१०६	१५५
अन्य	५	२	३
रायडाँडा			
जम्मा	२,३२९	१,००८	१,३२१
नेपाली	२,१०६	९०६	१,२००
मगर	२१५	९७	११८
अन्य	८	५	३
रेश			
जम्मा	४,७१३	१,९८३	२,७३०
नेपाली	४,०२०	१,६८६	२,३३४
मगर	६७४	२८९	३८५
अन्य	८	३	५
उल्लेखनभएको	११	५	६
रिघा			
जम्मा	३,७२२	१,६११	२,१११
नेपाली	२,३८२	१,०२५	१,३५७
मगर	१,०९१	४७२	६१९
भुजेल	१६	६	१०
कुमाल	२१३	९६	११७
अन्य	२०	१२	८
सल्यान			
जम्मा	१,७२१	७०९	१,०१२
नेपाली	१,७१९	७०९	१,०१०
अन्य	२	०	२
सर्कुवा			
जम्मा	२,३१९	१,००१	१,३१८
नेपाली	२,३१९	१,००१	१,३१८
सिंगाना			
जम्मा	३,०३१	१,२५७	१,७७४
नेपाली	३,०२५	१,२५२	१,७७३
अन्य	६	५	१
सिसाखानी			
जम्मा	२,०५६	८७७	१,१७९
नेपाली	२,०१६	८६३	१,१५३
मगर	४०	१४	२६
सुखौरा			

गा.वि.स.न.पा. /भाषा	जम्मा	पुरुष	महिला
जम्मा	१,११८	४९३	६२५
नेपाली	१,११५	४९२	६२३
अन्य	३	१	२
खुंखानी			
जम्मा	२,३०२	९९६	१,३०६
नेपाली	२,१३३	९१९	१,२१४
छत्त्याल	१६७	७६	९१
अन्य	२	१	१
तमान			
जम्मा	२,८७१	१,२५८	१,६१३
नेपाली	२,८२४	१,२३६	१,५८८
मगर	१३	६	७
अन्य	६	४	२
उल्लेख नभएको	२८	१२	१६
तंग्राम			
जम्मा	३,८१५	१,६५२	२,१६३
नेपाली	३,७१४	१,६०७	२,१०७
मगर	६०	२६	३४
छत्त्याल	३२	१३	१९
अन्य	९	६	३
तारा			
जम्मा	४,३४७	१,९७६	२,३७१
नेपाली	४,३३४	१,९७२	२,३६२
मगर	१२	३	९
अन्य	१	१	०
तित्याङ्ग			
जम्मा	३,९७२	१,६८२	२,२९०
नेपाली	३,९७२	१,६८२	२,२९०
संस्थागत			
जम्मा	१,९८३	१,६०२	३८१
नेपाली	१,८६८	१,५३१	३३७
मगर	१२	५	७
सांकेतिक भाषा	७६	४५	३१
अन्य	२७	२१	६

सन्दर्भ सामाग्रीहरू

१. जिल्ला वस्तुगत विवरण , बागलुङ २०७१, तथ्याङ्क कार्यालय बागलुङ
२.<http://www.cbs.gov.np>
३. राष्ट्रिय जनगणनाको प्रतिवेदन, २०६८ ,केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग, काठमाडौं
४. राष्ट्रिय कृषि गणनाको प्रतिवेदन, २०६८ ,केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग, काठमाडौं
५. नेपालमा गरिबीको लघुक्षेत्र अनुमान २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग, काठमाडौं
६. विद्यालय स्तरिय शैक्षिक तथ्याङ्क, २०७३, जिल्ला शिक्षा कार्यालय बागलुङ
७. वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका, २०७३, कृषि विकास कार्यालय, बागलुङ
८.<http://www.dmgnepal.gov.np>
- ९.<http://www.landdepartment.gov.np>
- १०.<http://www.dcsi.gov.np>
- ११.Nepal Human Development Report 2014, राष्ट्रिय योजना आयोगको सचिवालय तथा संयुक्त राष्ट्रसंघिय विकास कार्यक्रम, नेपाल
- १२.National Population and Housing Census 2011 (Caste/Ethnicity and language) Central Bureau of Statistics, Nepal.
- १३.National Population and Housing Census 2011 (National Report) Central Bureau of Statistics, Nepal.
- १४.Population Monograph of Nepal, Volume I, Volume II, Volume III, 2014, Central Bureau of Statistics, Nepal.
- १५.Nationla Census of Manufacturing Establishment Nepal, 2011/012, Central Bureau of Statistics, Nepal.
१६. Annual Report, Depaartment of Health Services, Teku, Kathmandu.
१७. <http://www.dohs.gov.n/>